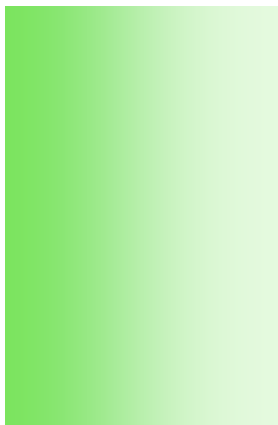

**PLAN
URZĄDZENIOWO-ROLNY
GMINY CHOCIANÓW**

**DOLNOŚLĄSKIE BIURO GEODEZJI I TERENÓW ROLNYCH
WE WROCŁAWIU**

ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław
tel. 71 345 99 55, 71 342 99 33
e-mail: sekretariat@dbgitr.pl
www.dbgitr.pl

Opracowano na wniosek Wydziału Geodezji i Kartografii
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego

Autor:

Maciej Selwa

Nadzór merytoryczny:

Lesław Wołcz

Krzysztof Goleniowski

Prawa autorskie zastrzeżone

Wykorzystanie niniejszego opracowania dla potrzeb planistycznych, w zakresie wynikającym z przepisów autorskich, dozwolone pod warunkiem podania źródła. Wykorzystanie w celach komercyjnych wymaga uprzedniej pisemnej zgody autora.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
ANALIZA STANU ISTNIEJĄCEGO.....	9
1 CHARAKTERYSTYKA GMINY	9
1.1 Położenie administracyjne i geograficzne.....	9
1.2 Ukształtowanie powierzchni i budowa geologiczna.....	11
1.3 Warunki klimatyczne	12
1.4 Surowce naturalne.....	12
1.5 Warunki wodne	14
1.6 Charakterystyka gleb.....	16
1.7 Zagrożenie erozją.....	22
1.8 Szata roślinna.....	25
1.9 Formy ochrony przyrody oraz obiekty zabytkowe	28
2 STAN I STRUKTURA LUDNOŚCI WIEJSKIEJ	35
2.1 Rozmieszczenie i gęstość zaludnienia	35
2.2 Struktura wieku i płci.....	38
3 STAN I OCENA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	43
3.1 Struktura użytkowania gruntów	43
3.2 Struktura użytków rolnych.....	46
3.3 Gleboznawcza klasyfikacja użytków rolnych.....	50
3.4 Odlogowanie użytków rolnych.....	55
3.5 Zmiany w sposobie użytkowania gruntów.....	58
3.6 Struktura władania gruntami	64
3.7 Grunty dzierżawione	69
3.8 Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw rolnych.....	72
3.9 Rozdrobnienie gruntów w gospodarstwach indywidualnych	78
4 STAN I OCENA INFRASTRUKTURY ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	88
4.1 Wody płynące wraz z urządzeniami związanymi z nimi funkcjonalnie	88
4.2 Urządzenia melioracji wodnych.....	93

4.3 Sieć drogowa.....	99
5 PRODUKCJA ROLNICZA	110
5.1 Produkcja roślinna	110
5.2 Produkcja zwierzęca	112
6 STAN I OCENA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, SPOŁECZNEJ I TURYSTYCZNEJ.....	115
6.1 Infrastruktura techniczna.....	115
6.2 Infrastruktura społeczna.....	119
6.3 Infrastruktura turystyczna.....	121
7 INWESTYCJE ISTNIEJĄCE ORAZ PLANOWANE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW WYNIKAJĄCE Z OPRACOWAŃ PLANISTYCZNYCH.....	124
<i>USTALENIA PLANU URZĄDZENIOWO - ROLNEGO.....</i>	<i>129</i>
8 POPRAWA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	129
8.1 Zagospodarowanie gruntów odlogowanych.....	129
8.2 Rekultywacja nieużytków.....	134
8.3 Zabiegi przeciwerozyjne oraz ochrona gruntów rolnych.....	136
8.4 Scalenie gruntów	137
9 POPRAWA INFRASTRUKTURY ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	140
9.1 Wody płynące wraz z urządzeniami związanymi z nimi funkcjonalnie	140
9.2 Urządzenia melioracji wodnych.....	140
9.3 Kształtowanie sieci dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych	144
10 KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU	154
10.1 Zalesienia gruntów.....	154
10.2 Planowane zadrzewienia	157
10.3 Planowane formy ochrony krajobrazu.....	160
11 DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE ROZWÓJ PRODUKCJI ROLNEJ.....	161
11.1 Perspektywa rozwoju gospodarstw rolnych.....	161
11.2 Działania wspierające produkcję rolniczą.....	163
12 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TURYSTYCZNEJ	166
12.1 Potrzeby w zakresie odnowy wsi wskazane przez gminę.....	166
12.2 Kształtowanie infrastruktury turystycznej.....	167

13	STOPIEŃ ZAPOTRZEBOWANIA NA PRACĘ URZĄDZENIOWO –ROLNE.....	170
14	WNIOSKI.....	173
	WYKAZ TABEL.....	177
	WYKAZ RYSUNKÓW.....	178
	WYKAZ FOTOGRAFII.....	180
	LITERATURA I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	181

WPROWADZENIE

Według opracowanej przez Urząd Marszałkowski we Wrocławiu „Strategii rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego” cały obszar województwa głównie ze względu na naturalne właściwości i cechy środowiska naturalnego, a także istniejącą infrastrukturę przemysłową, pod względem funkcjonalnym został podzielony na pięć stref. Gmina Chocianów została zaliczona do V regionu określanego, jako rolniczo – przemysłowo - rekreacyjny - rys.1. Jest to region o średnim i niskim poziomie rozwoju społeczno – gospodarczego oraz słabych i średnich warunkach rozwojowych. Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest niska, w związku z niezbyt korzystnymi warunkami naturalnymi i ubogim wyposażeniem obszarów wiejskich w urządzenia infrastruktury technicznej. Szansą jest ekstensywne rolnictwo bazujące na dotychczasowych użytkach rolnych, przemysł oparty o lokalne surowce oraz organizacja wypoczynku, określana jako rekreacja kwalifikowana.

Wydobywanie surowców w regionie i ich przetwarzanie w widoczny sposób degradowe środowisko przyrodnicze. Również duża część lasów (Bory Dolnośląskie) jest zdegradowana przez dawne i istniejące poligony wojskowe. Dlatego głównym celem wskazanym w strategii dla tego regionu jest odbudowa krajobrazu przyrodniczego.

Główny cel wspierają zadania szczegółowe do których należą:

- Modernizacja rolnictwa
- Rozwój gospodarki leśnej,
- Rozwój funkcji pozarolniczych,
- Poprawa stanu środowiska przyrodniczego

W zakresie modernizacji rolnictwa zadaniami do realizacji są:

- wprowadzanie zasad rolnictwa ekologicznego i specjalistycznego
- zrekompensowanie rolnikom kosztów utrzymania krajobrazu rolniczego
- zmiany w strukturze zatrudnienia
- odbudowa rynku produktów rolnych.

Promowanie nowych form gospodarowania (w tym upraw specjalistycznych i ekologicznych) stwarza szansę rozwoju dla gospodarstw, które z tradycyjnego rolnictwa nie są w stanie uzyskać zadowalającego dochodu. Rolnictwo ekologiczne utrzymujące krajobraz przyrodniczy, wiąże się z niższym jednostkowym dochodem, dlatego niezbędny jest system rekompensat i dopłat. Rolnictwo ekstensywne wymaga gospodarstw o większej powierzchni,

co będzie skutkować zmianami w strukturze obszarowej i zmianami w strukturze zatrudnienia. Produkty rolnictwa ekologicznego powinny być w większości przetwarzane w rejonie swoich upraw, co pociąga za sobą konieczność odbudowy przemysłu rolno – spożywczego. Realizacja tych działań przyczyni się do wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich oraz do zmniejszenia nadmiernego zatrudnienia w rolnictwie.

W zakresie rozwoju gospodarki leśnej zadaniami do realizacji są:

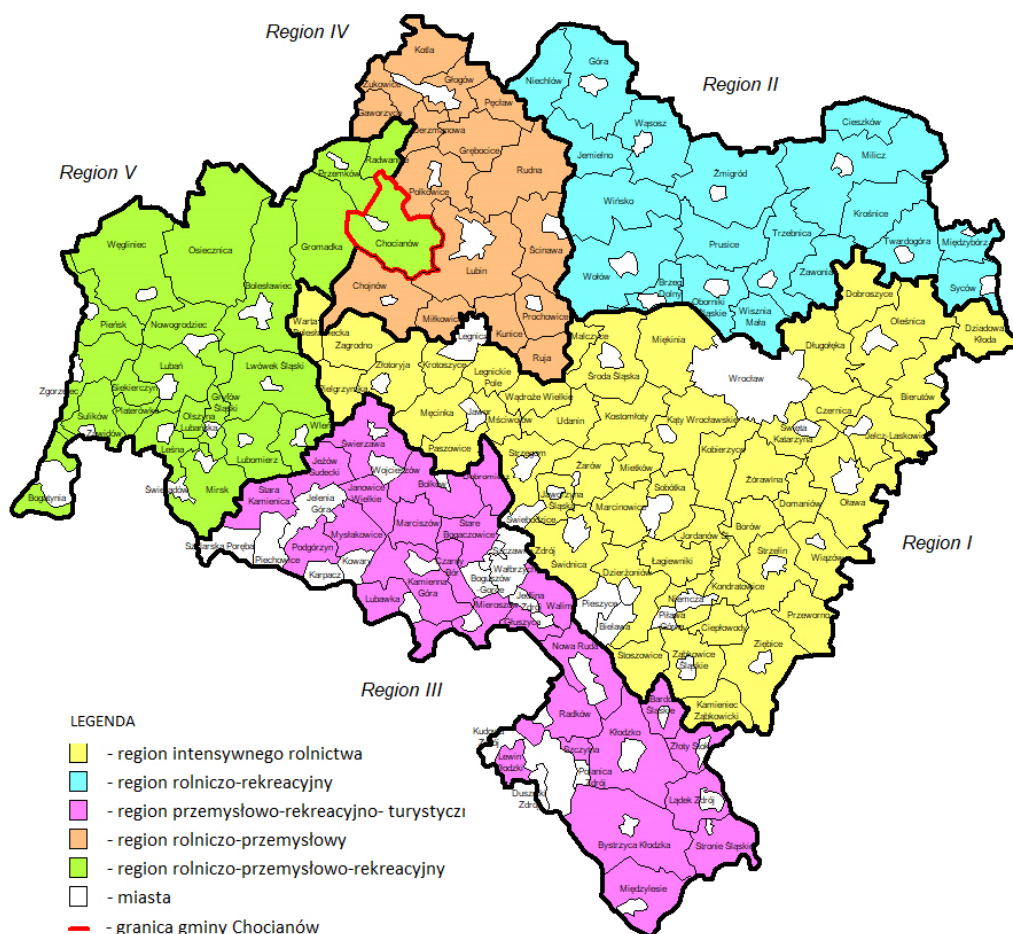
- wyznaczanie granicy rolno - leśnej
- odbudowa i przebudowa gatunkowa drzewostanów leśnych
- rozwój rzemiosła i przetwórstwa produktów leśnych.

Pomimo wysokiego wskaźnika lesistości, wskazane jest dalsze dolesianie regionu z przeznaczeniem na ten cel gruntów marginalnych dla rolnictwa. Wyznaczanie obszarów dolesień powinno być poprzedzone ustaleniem przebiegu tzw. granicy rolno – leśnej, która powinna być wytyczona we wszystkich gminach. Równolegle należy prowadzić działania związane z odbudową uszkodzonych drzewostanów i dostosowywaniem ich składu gatunkowego do siedlisk. Baza leśna stwarza również dogodne warunki rozwoju dla rzemiosła opartego na przetwórstwie produktów leśnych.

W zakresie rozwoju funkcji pozarolniczych i poprawy stanu środowiska przyrodniczego:

- promowanie regionu jako obszaru o walorach ekologicznych i krajobrazowych
- zwiększanie zakresu usług rekreacyjno - turystycznych
- rozwój przedsiębiorczości lokalnej.
- ograniczenie niekorzystnego oddziaływania przemysłu na środowisko
- wprowadzanie alternatywnych źródeł energii
- zagospodarowanie turystyczne terenów zdewastowanych.

Istotna jest realizacja ochrony istniejących zasobów przyrodniczych i tworzenie na ich bazie miejsc pracy związanych z organizacją rekreacji i turystyki. W szczególności dotyczy to rozwoju agroturystyki oraz zaplecza do wypoczynku weekendowego dla mieszkańców miast. Zmiany, jakie zachodzą w zatrudnieniu ludności wiejskiej zmierzają do ograniczenia znaczenia małych gospodarstw rolnych i zaprzestania przez nie uprawy roli (dzierżawa na rzecz większych). Znaczna część mieszkańców będzie przechodzić (i zjawisko to będzie się nasilać), z pracy na roli, do zajęć z otoczenia rolnictwa lub zawodów związanych z wykorzystywaniem walorów środowiska naturalnego.

Rys. 1 Regiony funkcjonalne obszarów wiejskich Dolnego Śląska

Część założeń wynikających ze „Strategii rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego” będzie systematycznie realizowana poprzez prace urzędniowo – rolne zaproponowane w niniejszym opracowaniu. Plan urzędniowo – rolny, poprzez analizę i diagnozę stanu istniejącego, wskazuje zadania do realizacji niezbędne dla osiągnięcia podstawowych celów i zadań.

Wybrane zadania mogą być realizowane w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Celami Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014 – 2020 będą: poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi oraz działania w celu zrównoważonego rozwoju terytorialnego obszarów wiejskich.

Przy pomocy PROW będą realizowane cele wyznaczone dla wspólnotowej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020 w odniesieniu do celów strategii Europa 2020. Są to następujące priorytety:

1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
2. Poprawa konkurencyjności wszystkich sektorów rolnictwa i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
3. Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
4. Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.
5. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym.
6. Zwiększenie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Zadania PROW szczególnie mają być ukierunkowane na kwestie związane z konkurencyjnością rolnictwa. Szczegółowo można je realizować poprzez proponowane „Działania”, takie jak:

Transfer wiedzy i innowacji; Doradztwo; Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych; Modernizacja gospodarstw rolnych; Przetwórstwo i marketing produktów rolnych; Scalanie gruntów; Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich działań zapobiegawczych; Premia dla młodych rolników; Restrukturyzacja małych gospodarstw; Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej; Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich; Zalesianie i tworzenie terenu zalesionego; Tworzenie grup producentów; Program rolno środowiskowo-klimatyczny; Rolnictwo ekologiczne, Płatności dla obszarów ONW, Współpraca.

W celu osiągnięcia maksymalnych korzyści z proponowanych przekształceń, jednym z wymogów jest uwzględnienie już istniejących opracowań planistycznych i studialnych. Pozwoli to na zachowanie pełnej koordynacji działań oraz pożądanej kolejności prac, zwłaszcza w sektorze rolniczym, z uwzględnieniem możliwości pozyskania środków finansowych skierowanych na aktywizację obszarów wiejskich i dostosowanie kierunków produkcji rolniczej do warunków przyrodniczych.

Przy opracowywaniu planu urzędniowo – rolnego wykorzystano istniejące, następujące materiały planistyczne i studialne dotyczące gminy Chocianów:

- SUiKZP gminy Chocianów – 2013r,
- MPZP z 2013r dla wsi: Brunów, Chocianowiec, Parchów, Pogorzelska, Szklary Dolne, Trzebnice, Trzmielów,
- MPZP z 2005r dla wsi: Jabłonów, Michałów, Ogrodzisko, Raków, Żabice,
- Strategia rozwoju gminy Chocianów na lata 2014 – 2020
- Plan rozwoju lokalnego gminy Chocianów na lata 2004-2006 z perspektywą do 2015r,
- Projekt urzędniowo – rolny wsi Brunów.

Na bazie zebranych materiałów scharakteryzowano gminę pod względem położenia administracyjnego i geograficznego, warunków przyrodniczych, glebowych, klimatycznych, terenów wyłączonych z produkcji rolnej i terenów chronionych. Przeanalizowano stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej, istniejącą infrastrukturę techniczną i społeczną.

Efektem finalnym jest dokument tekstowy złożony z dwóch części: analizy stanu istniejącego i części projektowej (Ustalenia planu urzędniowo – rolnego). Zagadnienia, wnioski i ustalenia zawarte w planie urzędniowo rolnym będą służyły, jako baza informacji dla kolejnych opracowań planistycznych i projektowych. Opracowanie będzie także pomocne przy ubieganiu się o dotacje celowe pozyskiwane z budżetu województwa dolnośląskiego, głównie z przeznaczeniem na modernizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych.

Załącznikiem graficznym do opracowania jest mapa w skali 1 : 25 000 przedstawiająca wszystkie ustalenia tego dokumentu.

Integralną częścią opracowania jest również Baza Danych Urzędniowo – Rolnych (BDUR), publikowana na platformie - Geoportal Dolny Śląsk, prowadzonej przez Wydział Geodezji i Kartografii Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

ANALIZA STANU ISTNIEJĄCEGO

1 CHARAKTERYSTYKA GMINY

1.1 Położenie administracyjne i geograficzne

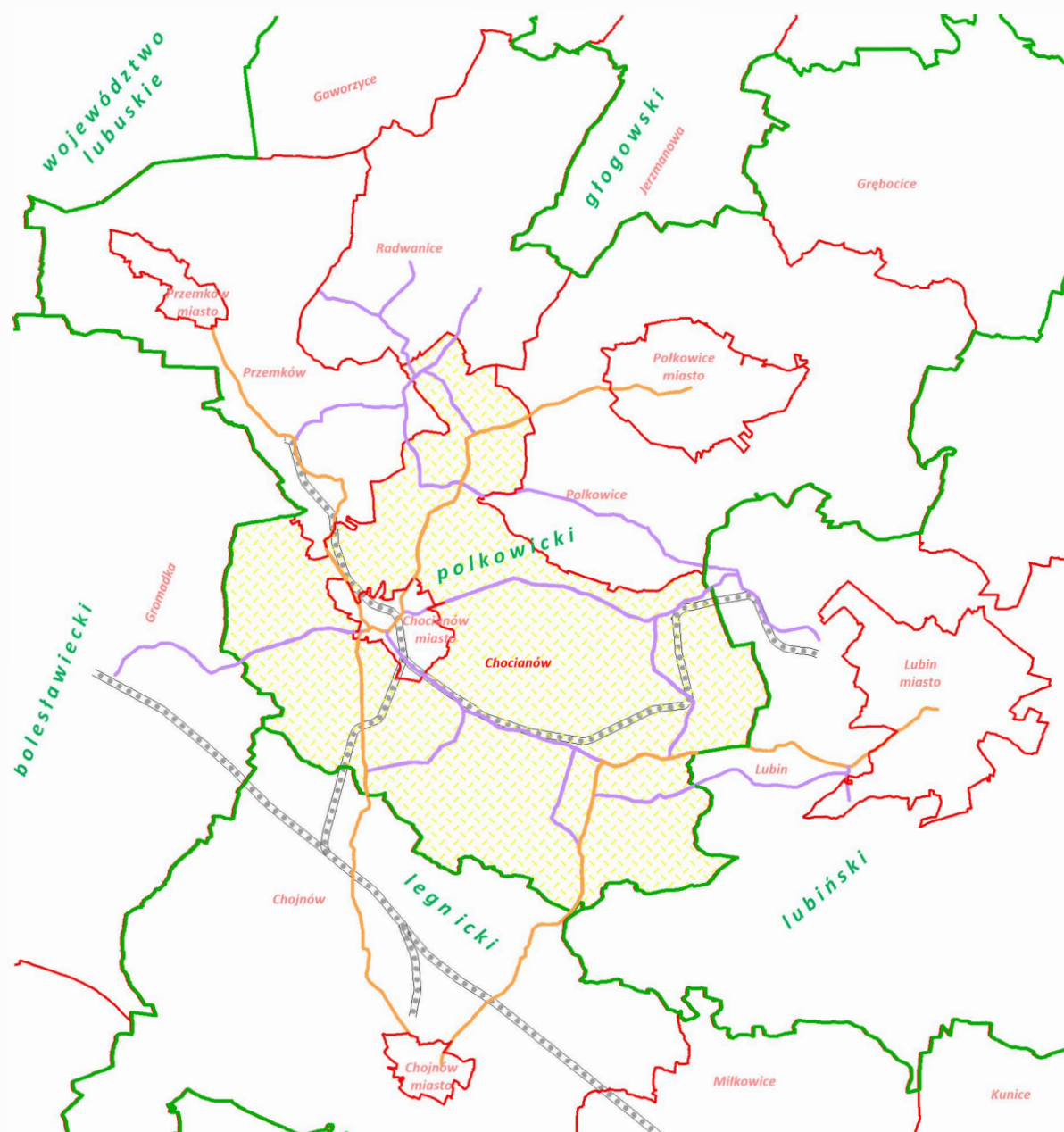
Gmina miejsko – wiejska Chocianów położona jest w północno – zachodniej części województwa dolnośląskiego, w powiecie polkowickim. Od północnego wschodu graniczy z gminą Polkowice, od wschodu i południowego wschodu z gminą Lubin (powiat lubiński), od południowego zachodu z gminą Chojnów (powiat legnicki), od zachodu z Gromadką (powiat bolesławiecki) a od północy z Przemkowem i Radwanicami – rys.2.

Charakterystyczną cechą gminy jest niesymetryczny, wynikający z rzeźby i zagospodarowania terenu oraz historii regionu, podział administracyjny na obręby ewidencyjne. W zachodniej części gminy znajduje się obręb miejski Chocianowa. Obszar ten jest wyłączony z niniejszego opracowania. Dalej w tekście, używając określenia „gmina”, mamy na myśli obszar wiejski gminy Chocianów, który składa się z 12 obrębów ewidencyjnych, będących jednocześnie sołectwami. Obszar wiejski gminy zajmuje łączną powierzchnię 21 275,59 ha.

Największą powierzchnię, ponad jedną trzecią całej gminy (prawie 8 tys ha), zajmuje Chocianowiec, który z każdej strony otacza miasto Chocianów. Na południe i na wschód od Chocianowca znajduje się 8 wsi: Raków (najmniejszy w tej grupie – 500 ha), Michałów, Trzebnice, Trzmielów, Szklary Dolne, Brunów, Żabice i Ogrodzisko. Na północ od Chocianowa położone są trzy wsie: Pogorzelska, Parchów i Jabłonów (najmniejszy obręb – 464 ha).

Według podziału fizyczno-geograficznego (J. Kondracki, 1998) oraz zgodnie z podziałem Śląska (W. Walczak, 1970) gmina Chocianów położona jest w zasięgu makroregionu Nizina Śląska – Łużycka i trzech mezoregionów: Równiny Szprotawskiej, Wysoczyzny Lubińskiej i Równiny Legnickiej.

W zasięgu mezoregionu Równina Szprotawska znajduje się północna część gminy z obrębami Parchów i Jabłonów. Centralny obszar gminy położony jest w mezoregionie Wysoczyzna Lubińska, w którym możemy wyróżnić dwa mikroregiony: Wzniesienia Chocianowskie, zajmujące większość centralnego obszaru i Równinę Lubińską obejmującą wschodnie krańce gminy. Część południowa gminy położona jest w zasięgu mezoregionu Równina Legnicka, w mikroregionie Dolina Czarnej Wody.

LEGENDA:

	granica powiatu
	granica gminy
	drogi wojewódzkie

	drogi powiatowe
	linie kolejowe

Rys.2 Położenie administracyjne gminy w regionie

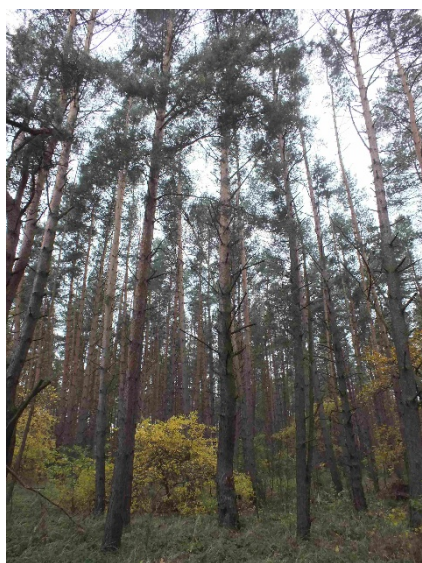
1.2 Ukształtowanie powierzchni i budowa geologiczna

Rzeźba terenu pod względem hipsometrii jest słabo zróżnicowana. Cały obszar mimo położenia w różnych jednostkach fizyczno – geograficznych ma charakter równiny płaskiej i płasko falistej. Najwyższe wzniesienia występują w obrębie Wzniesień Chocianowskich i średnio nie przekraczają 145 m n.p.m. Deniwelacje terenu nie przekraczają wartości 5 metrów. Maksymalne wzniesienia występują na rozległych wydmych pagórach porośniętych lasem w zachodniej części Chocianowca (167 m n. p. m.) i na wschodzie w Ogrodzisku (168 m n. p. m.). Minimalne wysokości terenu występują na południu w Michałowie w strefie dolinnej rzeki Czarna Woda (133 m n. p. m.).

Cały obszar jest rozległą równiną terasy akumulacyjno – erozyjnej, zbudowanej z piasków i żwirów wodnolodowcowych. Taki rodzaj podłoża, ze słabo wykształconymi glebami, powoduje, że dużą część powierzchni zajmują zwarte obszary leśne.

W budowie geologicznej, głębokie podłoże skalne należy do dwóch jednostek geologicznych: bloku przedsudeckiego i monokliny przedsudeckiej. Formację skalną tworzą gnejsy, łupki łuszczyste, granitognejsy i metamorficzne skały staro paleozoiczne (łupki ilaste krzemionkowe, fylity, diabazy i tufy diabazowe). Zalegające płycej skały osadowe składają się z piaskowców permskich czerwonego spągowca, dolomitów, wapieni dolomitycznych, gipsów, łupków ilastych. Jeszcze płytsze osady trzeciorzędowe składają się z piasków, piaskowców, mułków ilastych, glin i iłów.

Najmłodsze, plejstocenyjskie osady powstały podczas dwu zlodowaceń obejmujących te tereny (południowopolskiego i środkowopolskiego) oraz w warunkach peryglacjalnego klimatu ostatniego zlodowacenia (bałtyckiego). Składają się one z glin zwałowych, piasków i żwirów wodnolodowcowych, mułków, iłów, żwirów i głazów lodowcowych, piasków i żwirów rzecznych. Ze schyłku plejstocenu i z początków holocenu pochodzą piaszczyste i gliniaste pokrywy deluwialne, aluwia rzeczne i piaski eoliczne – w tym systemy wydmy aktualnie umocnionych. Do najmłodszych utworów holocenyjskich należą osady dolin rzecznych

Fot. 1 Obszary leśne w Brunowie

Szprotawy i Czarnej Wody. Głównie są to osady piaszczyste i piaszczysto – żwirowe z przewarstwieniami mułków.

Mięszość utworów czwartorzędowych jest bardzo zróżnicowana, od kilku, do ponad 100 metrów. W strefie przypowierzchniowej przeważają osady piaszczyste. Utwory gliniaste tworzą płyty o zróżnicowanych rozmiarach.

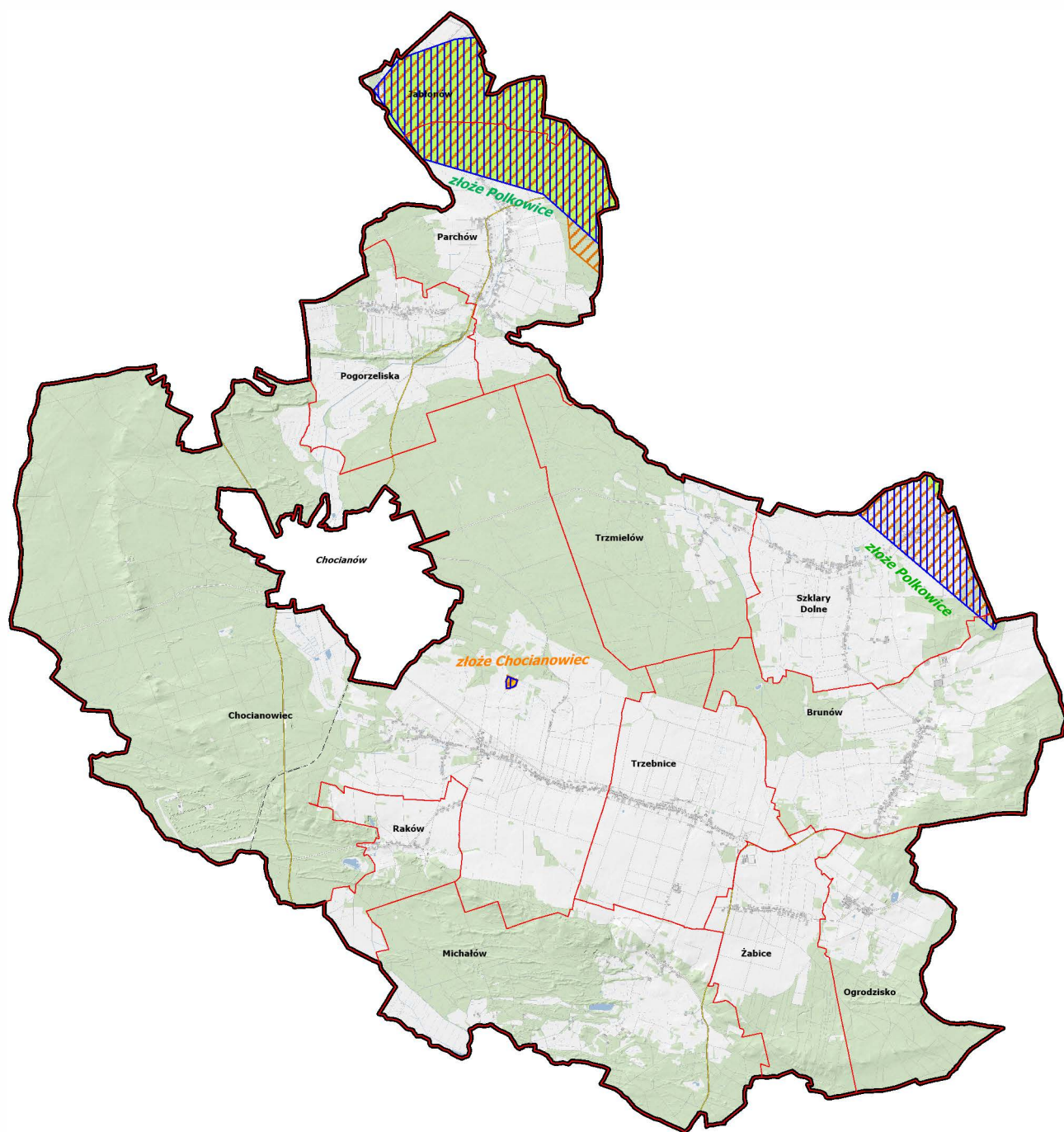
1.3 Warunki klimatyczne

Według podziału rolniczo – klimatycznego Polski (R. Gumiński, 1948) omawiany obszar należy do dzielnicy klimatycznej, zachodniej. Charakteryzuje się on niskimi rocznymi sumami opadów zawierających się w przedziale od 630 mm do 650 mm. Maksymalna suma miesięczna przypada na lipiec, natomiast minimalna na luty. Średnioroczne parowanie terenowe wynosi około 500 mm. Średnia roczna temperatura wynosi od 8°C do 8,5°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec z temperaturą 18°C, a najzimniejszym styczeń ze średnią temperaturą minus 2°C. Występuje tutaj zachodnia oraz drugorzędnie południowo – zachodnia cyrkulacja powietrza. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3,0 do 3,5 m/s². Pokrywa śnieżna utrzymuje się przeciętnie przez 50 - 60 dni w roku i zanika przeciętnie do 30 marca. Ostatnie przymrozki występują do 20 kwietnia. Okres wegetacyjny trwa od 210 do 220 dni w ciągu roku. Początek robót polowych przypada przeciętnie na drugą lub trzecią dekadę marca.

1.4 Surowce naturalne

Na terenie gminy Chocianów występują następujące udokumentowane złoża kopalin:

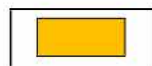
- ✓ Iły ceramiki budowlanej – złożo „Chocianów”, udokumentowane w kat. C1 w 1957r. Powierzchnia złoża wynosi 4,7 ha. Położone jest na terenach leśnych, w granicach obszaru chronionego krajobrazu „Lasy Chocianowskie”. W związku z tym traktowane jest jako konfliktowe.
- ✓ Kruszywo naturalne (piaski i żwiry) – złożo „Chocianów II”, udokumentowane w kat. C1, w 1994r. Eksploatację zakończono w 1997r. i złożo kwalifikuje się do wykreślenia z rejestru bilansu zasobów. Powierzchnia złoża wynosiła 1,6 ha.
- ✓ Kruszywo naturalne (piaski i żwiry) – złożo „Chocianowiec”, „”, udokumentowane w kat. C1, w 2008r. Udokumentowana część złoża zajmuje powierzchnię około 3,5 ha. Położone jest we wschodniej części Chocianowca, na północ od strefy zabudowy. Seria złożowa składa się z jasnoszarych żwirów drobno i średnioziarnistych z domieszką

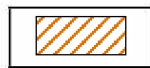
LEGENDA:

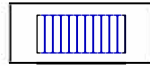
złoże rud miedzi

złoże kruszywa naturalnego

teren górniczy

obszar górniczy

Rys. 3 Złoże surowców naturalnych

- ✓ frakcji gruboziarnistej i niewielką zawartością frakcji piaszczystej. Występują również piaski różnoziarniste z ziarnami żwiru. Złoże jest niekonfliktowe i aktualnie jest eksploatowane.

W związku z tym złożem, decyzją nr 11/E/2010 wydaną przez Marszałka Województwa Dolnośląskiego, z dnia

4 sierpnia 2010 r, ustanowiono tutaj teren górniczy „Chocianowiec”

- ✓ Rudy miedzi – fragment terenu górniczego „Polkowice III”, udokumentowanego w kategorii A,B i C1. Na terenie gminy jest to pas terenu wzdłuż północno – wschodniej granicy obejmujący część wsi Jabłonów, Parchów i Szklary Dolne. Są to eksploatowane podziemnie złoża rud miedzi i z uwagi na ogólną uciążliwość dla środowiska, złoża to zakwalifikowano jako konfliktowe. W części kopalni „Polkowice – Sieroszowice” położonej w granicach gminy Chocianów nie ma szybów eksploatacyjnych.

Obszar ten objęty jest terenem górniczym, ustanowionym przez Ministra Środowiska decyzją nr DG/wk/AG/487-2350/2005, z dnia 1 kwietnia 2005r. - rys.3.

Poza tym, na obszarze gminy nie stwierdzono obszarów prognostycznych występowania kopalin.

1.5 Warunki wodne

Obszar powierzchni gminy należy do dorzecza Bobru i Kaczawy i jest odwadniany przez dwie rzeki III rzędu: Szprotawę (prawy dopływ Bobru) i Czarną Wodę (lewy dopływ Kaczawy). Prawie całą powierzchnię gminy, razem ze swoimi dopływami: Chocianowską Wodą, Trzebnicką Wodą, Zielenicą i Kaliną, odwadnia rzeka Szprotawa. Obszar źródłowy cieków znajduje się w Ogrodzisku, następnie rzeka płynie w kierunku północno – zachodnim przez Brunów, Szklary Dolne, Trzmielów, dalej płynie wzdłuż granicy poza obszarem gminy, następnie przez Parchów i Jabłonów, gdzie opuszcza teren gminy. Długość największego cieków na obszarze gminy wynosi 17,98 km.

Fot. 4 Chocianowska Woda w Pogorzelskich

Fot. 3 Szprotawa w Jabłonowie

Południową część gminy (Michałów, Raków, część Chocianowca), razem ze swoim dopływem Stawiska i siecią rowów melioracji szczegółowej, odwadnia Czarna Woda. Czarna Woda płynie w kierunku zachodnim, na krótkim odcinku wzdłuż granicy, ale już poza obszarem gminy Chocianów. Płynie w szerokim płaskodennym obniżeniu dolinnym, a małe spadki terenu powodują, że woda miejscami stagnuje, powodując zabagnianie dużych obszarów.

Łączna długość cieków naturalnych na obszarze Gminy wynosi 62,90 km (łącznie z przebiegiem przez teren miasta Chocianów).

Wszystkie ciekі główne mają charakter nizinny, o stosunkowo wyrównanych przepływach w ciągu całego roku. Główne maksimum kulminacji przepływów występuje w miesiącach zimowych, w okresie od grudnia do marca, a główne minimum występuje w miesiącu wrześniu.

W związku z dużą przepuszczalnością gruntów, na części powierzchni ciekі nie występują, ponieważ ewentualny odpływ wód jest równoważony przez infiltrację. Występują znaczne powierzchnie bezodpływowe - chłonne, głównie na obszarach leśnych, w zachodniej części Chocianowca. Z kolei w dnach dolin występują silne tendencje do tworzenia podmokłości. W tych strefach rozwinięta jest gęsta sieć rowów i kanałów melioracyjnych.

W całej gminie łączna długość rowów w strefie użytków rolnych wynosi 285,59 km. Największa gęstość rowów występuje w Pogorzelskich i Jabłonowie, a najmniejsza w Żabicach, Trzebnicach i Parchowie.

Dopełnieniem jest kilka zbiorników powierzchniowych, z których część zarasta roślinnością szuwarową i bagienną. W sumie grunty pod wodami stojącymi i stawami hodowlanymi zajmują 18,05 ha powierzchni. Największe stawy znajdują się w Chocianowcu i Michałowie.

Fot. 5 Staw w Michałowie

Występuje też kilka zalanych wodą wyrobisk poeksploatacyjnych, oznaczonych na mapie jako nieużytki (Chocianowiec, Raków, Ogrodzisko).

Jakość wody cieków powierzchniowych na obszarze gminy jest pozanormatywna. Związane jest to ze zrzutami ścieków bytowo – gospodarczych i brakiem uregulowanej gospodarki wodno – ściekowej. Szczególnie jest to dokuczliwe w okresach niżówek

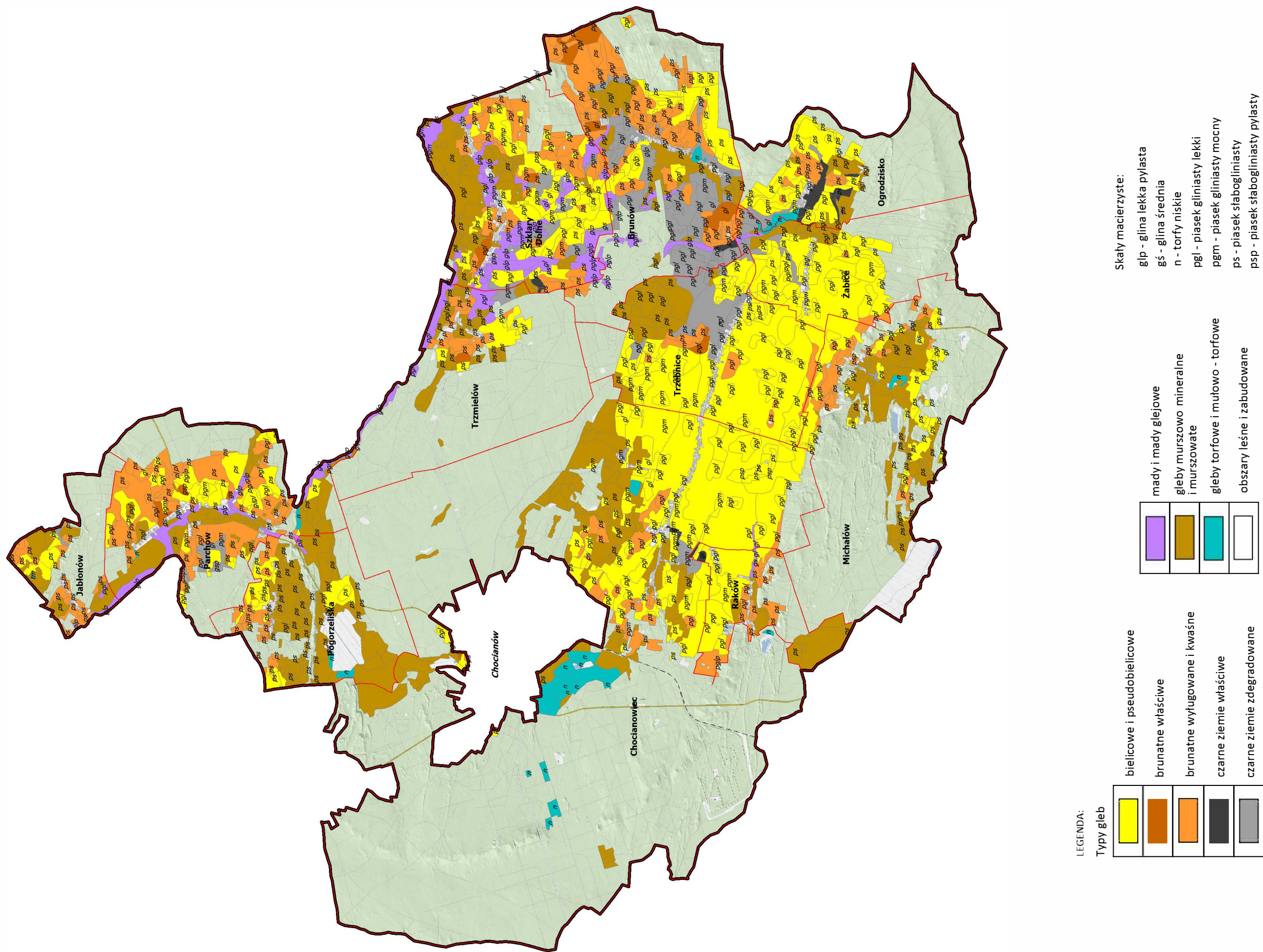
hydrologicznych, kiedy ścieki są bardzo słabo rozcieńczane w przepływie rzek i rowów.

Główny horyzont wód podziemnych tego obszaru występuje w formie ciągłego poziomu wód gruntowych o swobodnym zwierciadle. Poziom wodonośny wypełnia przepuszczalne osady i osiąga różne miąższości. Miejscami występuje bardzo płytko tworząc lokalne podmokłości. Oprócz wód gruntowych występują wody podziemne związane z gruntami o niskiej przepuszczalności (głównie wody wgłębne pod ciśnieniem subartezyjskim). Wody wgłębne występują głównie w utworach czwartorzędowych i charakteryzują się zróżnicowaną (często znaczną) zasobnością. Eksploatuje się głównie płytkie poziomy tych wód, z reguły do głębokości trzydziestu paru metrów, rzadziej powyżej 50 metrów. Są to wody słodkie, o niskiej mineralizacji, które cechują się dobrą jakością.

1.6 Charakterystyka gleb

Występowanie różnych typów i rodzajów gleb jest ściśle związane ze skałą macierzystą, rzeźbą terenu, stosunkami wodnymi, warunkami klimatycznymi i naturalną roślinnością, jaka występowała w przeszłości na danym terenie.

Na obszarze gminy Chocianów dominującym typem są gleby bielcowe i pseudobielcowe (płowe), które wytworzyły się na gruntach będących siedliskiem borów suchych i świeżych. Są to przede wszystkim gleby pod istniejącymi lasami. Na użytkach rolnych zajmują one około 4 000 ha, co stanowi prawie 50% wszystkich gleb objętych gleboznawczą klasyfikacją gruntów. Występują w rozproszeniu na całym obszarze gminy, a największe ich skupisko (zwarty obszar) znajduje się w Chocianowcu, Rakowie, Trzebnicach i Żabicach. W większości są to gleby lekkie, piaszczyste wytworzone z piasków słabogliniastych i gliniastych lekkich, które podścielone są

Rys. 4 Typy gleb i skaty macierzyste

Fot. 7 Grunty orne w typie gleb biellicowych w Chocianowcu

Fot. 6 Łąki na glebach murszowych w Pogorzelskich

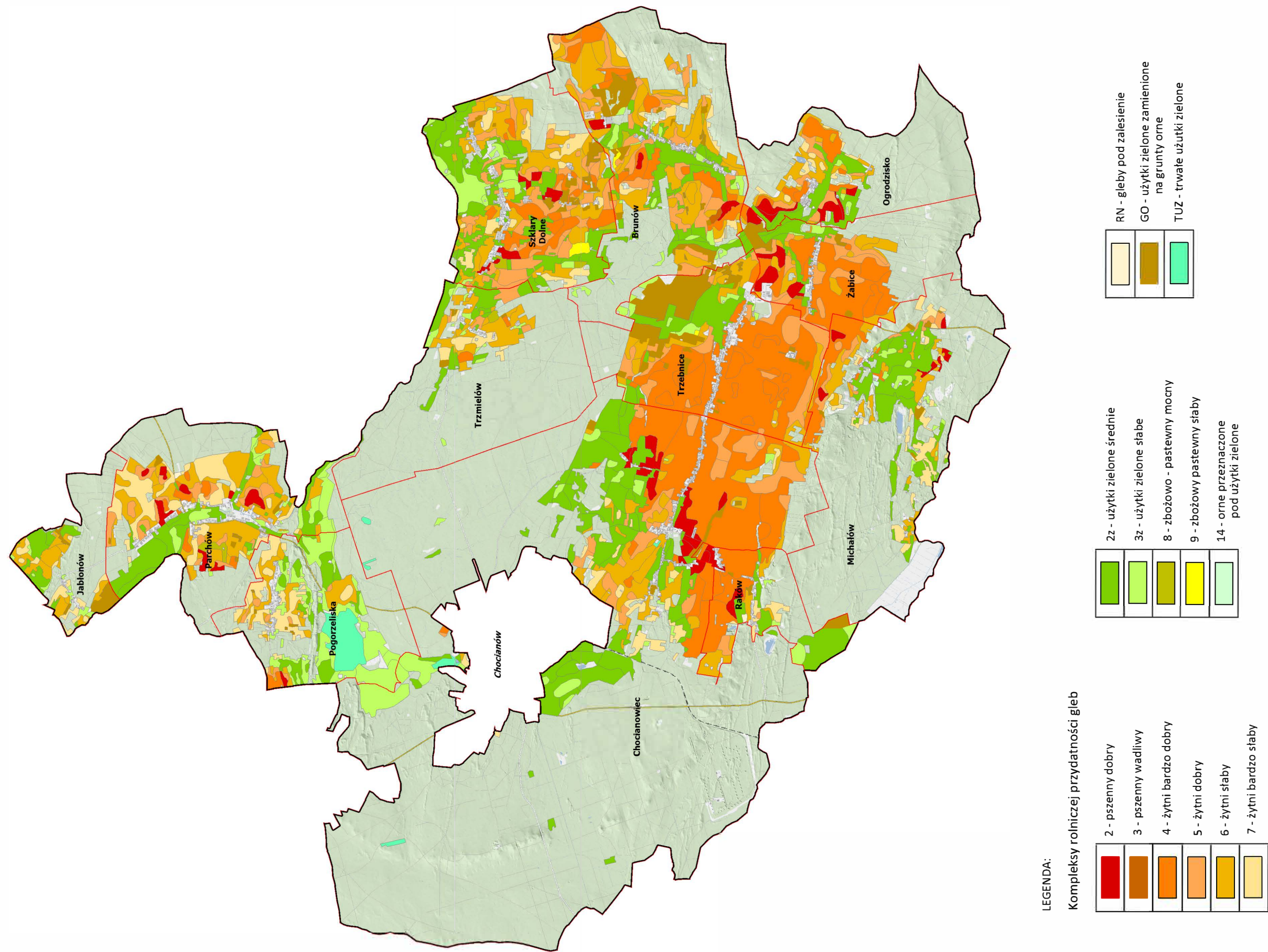
różnymi utworami, najczęściej piaskiem luźnym, czasami gliniastym lub gliną.

Drugim bardzo powszechnym typem gleby występującym na terenie prawie całej gminy są gleby murszowe mineralne i murszowate. Stanowią około 30% powierzchni wszystkich gleb (około 2600 ha). Największe skupiska występują w Pogorzelskich, Michałowie, Szklarach Dolnych i Chocianowcu. Zajmują tereny płaskie i podmokłe zajęte przede wszystkim przez użytki zielone. Są to gleby pobagienne, których pierwotnym siedliskiem były lasy bagienne, które podczas procesu murszenia zostały osuszone.

Około 20% powierzchni zajmują gleby brunatne właściwe, wyługowane i kwaśne. Pierwotnym siedliskiem dla nich były lasy liściaste i mieszane. Na ogół są pozbawione węgla wapnia i zakwaszone, a ich profil jest w znacznym stopniu wyługowany z zasadowych kationów. Występują w dużym rozproszeniu na obszarze całej gminy, z największymi skupiskami w Parchowie, Brunowie i Szklarach Dolnych. Zajmują tereny nieco wyżej położone, które zajmowane głównie przez grunty orne z różnymi uprawami.

Czarne ziemie właściwe i zdegradowane (zdecydowana większość) zajmują razem prawie 9% powierzchni gleb. Wytworzyły się na terenach płaskich obniżeniach w warunkach nadmiernego uwilgotnienia. Ich rozwój związany był z obecnością roślinności łąkowo – zaroślowej lub darniowo – leśnej. Naturalną roślinnością były łągi wiązowo – jesionowo – olszowe z bogatym trawiastym runem. Pojedyncze występują we wszystkich obrębach, ale największe ich skupisko występuje w Brunowie i Trzebnicach.

Na obszarze około 5% występują mady i mady glejowe. Są ściśle związane z dolinami i obniżeniami wzdłuż cieków naturalnych, które zostały wypełnione różnego rodzaju osadami, miejscami gliniastymi, ze słabą przepuszczalnością i oglejeniem. W większości zajmowane są

Rys 5 Kompleksy rolniczej przydatności gleb

przez trwałe użytki zielone. Przeważnie wytworzone są z piasków gliniastych lekkich i mocnych. Stosunkowo duże obszary występują w Szklarach Dolnych.

Również w obszarach dolinnych i zagłębieniach bezodpływowych występują gleby torfowe i mułowo – torfowe (około 2% całości gleb). Są to gleby bagienne, które powstają w wyniku gromadzenia się szczątków roślinności bagiennej w silnie nawodnionym gruncie. Zajmowane są przez użytki zielone. Największy ich zwarty obszar występowania to kompleks użytków zielonych w zachodniej części Chocianowca – rys.4.

Naturalną przydatność rolniczą gleb do poszczególnych rodzajów upraw najlepiej charakteryzują tzw. kompleksy rolniczej przydatności gleb. Największy wpływ na ocenę ich przydatności mają tworzące je skały macierzyste i wynikający z nich skład granulometryczny oraz wzajemny układ i miąższość poszczególnych warstw profilu glebowego. Są to parametry na podstawie których kwalifikujemy glebę do określonego typu, rodzaju i gatunku. Równie ważne jest fizjograficzne położenie gleb w terenie (płaskie, stokowe, w obniżeniu, na wzniesieniu) oraz panujące tam stosunki wodno-powietrzne (właściwe, gleby stale lub okresowo za suche, albo nadmiernie uwilgotnione).

Głównymi skałami macierzystymi dla gleb na obszarze gminy Chocianów są utwory piaszczyste. Głównie piaski gliniaste lekkie i mocne oraz słabo gliniaste. W związku z tym, wytworzone gleby są średniej i niskiej jakości. Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Chocianów, obliczony na podstawie syntetycznej oceny wszystkich czynników środowiska i gleb, wynosi 64,0 pkt (wg IUNG) – rys.5.

Charakterystyka kompleksów rolniczej przydatności gleb występujących na terenie gminy:

- Kompleks 2 – pszenno-dobry. Zajmuje tylko około 3% gruntów i występuje w pojedynczych izolowanych płatach na obszarze całej gminy. Do tego kompleksu należą wszystkie typy gleb występujących w gminie. Gleby te w większości wytworzone są z glin lekkich i piasków gliniastych mocnych.
- Kompleks 3 – pszenno-wadliwy. Występuje tylko jeden płat (4,3 ha) takiego kompleksu, w Brunowie. Pod względem typologii jest to gleba brunatna właściwa wytworzona z gliny lekkiej.
- Kompleks 4 – żytni bardzo dobry. Wśród gruntów ornych zajmuje on największą powierzchnię (prawie 2 tys ha), co stanowi ponad 20% powierzchni gleb. Gleby tego kompleksu, w dużych zwartych obszarach występują przede wszystkim w Chocianowcu,

Rakowie, Trzebnicach i Żabicach. Mniejsze izolowane płaty występują w Ogrodzisku, Brunowie i Szklarach Dolnych. Typologicznie są to głównie gleby bielcowe i pseudobielcowe wytworzone z piasków gliniastych lekkich i mocnych. Incydentalnie obejmują gleby brunatne wyługowane i kwaśne oraz mady.

- Komplex 5 – żytńi dobry. Zajmuje około 10% powierzchni i występuje w takich samych strefach jak kompleks żytńi bardzo dobry. Obejmuje gleby bielcowe i pseudobielcowe wytworzone z piasków gliniastych lekkich, a także gleby brunatne wyługowane i kwaśne, mady oraz czarne ziemie degradowane wytworzone z piasków.
- Komplex 6 – żytńi słaby. Obejmuje prawie 18% gleb i występuje we wszystkich obrębach. Najwięcej w Brunowie, Szklarach Dolnych, Jabłonowie i Parchowie. Obejmuje wszystkie typy gleb z wyjątkiem mad i gleb torfowych. Gleby wytworzone są głównie z piasków słabogliniastych i gliniastych lekkich.
- Komplex 7 – żytńi bardzo słaby. Zajmuje około 7% gleb i występuje przede wszystkim w Jabłonowie, Parchowie, Pogorzelskich, Trzmielowie, Szklarach Dolnych i w zachodniej części gruntów ornych w Chocianowcu. W Trzebnicach i Żabicach nie występuje, a w pozostałych obrębach zajmuje niewielkie powierzchnie. Występują tu gleby słabe, przepuszczalne, okresowo za suche wytworzone głównie z piasków słabo gliniastych. Typologicznie należą do bielcowych i pseudobielcowych, brunatnych wyługowanych i kwaśnych oraz do murszowych.
- Komplex 2z – użytki zielone średnie. Występuje we wszystkich obrębach, zajmując około 21% całkowitej powierzchni gleb. Komplex obejmuje głównie gleby murszowo-mineralne i murszowate wytworzone z piasków. W Chocianowcu obejmuje gleby torfowe i torfowo-mułowe. Duże powierzchnie zajmuje na madach wytworzonych z piasków gliniastych i glin lekkich, głównie w Szklarach Dolnych, Trzmielowie i Parchowie oraz na czarnych ziemiach wytworzonych z piasków gliniastych lekkich w Trzebnicach i Ogrodzisku.
- Komplex 3z – użytki zielone słabe. Występuje we wszystkich obrębach, zajmując około 7% całkowitej powierzchni gleb. Największe zwarte powierzchnie występują w Pogorzelskich. Podobnie jak gleby kompleksu 2z, przede wszystkim zajmuje gleby murszowe i murszowate występujące w dolinach cieków i płaskich obniżeniach terenowych. Ze względu na słabszą jakość traw, gorsze położenie i trudniejszy dostęp, duża część użytków z tego kompleksu jest odłogowana.

- Kompleks 8 – zbożowo – pastewny mocny. Zajmuje bardzo niewielką powierzchnię, około 0,3% gleb w całej gminie. Jest to kilka izolowanych płątów, w Brunowie i Parchowie na czarnych ziemiach i w Szklarach Dolnych na madach.
- Kompleks 9 – zbożowo pastewny słaby. Zajmuje nieco większą powierzchnię 0,6% gleb. Występuje na trzech płatach czarnych ziem zdegradowanych w Szklarach Dolnych, Brunowie i Trzebnicach.

1.7 Zagrożenie erozją

Prawie cały obszar gminy z wyjątkiem terenów leśnych i obszarów dolinnych cieków jest potencjalnie narażony na występowanie procesów erozji wietrznej. Według danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego (mapa sozologiczna), powierzchnia obszaru podatnego na erozję w gminie wynosi 5457 ha, co stanowi 62,1% powierzchni użytków rolnych. Zdecydowanie, najmniej gruntów podatnych na erozję znajduje się (poniżej 50% użytków rolnych) w obrębach z dużą ilością lasów i terenów zielonych: w Pogorzelskich, Michałowie i Trzmielowie. Najwięcej, w Żabicach i Brunowie, a w ujęciu powierzchniowym, z racji wielkości obrębu, najwięcej gruntów znajduje się w Chocianowcu (1134,14 ha – 58,8%).

Ocena potencjalnego zagrożenia erozją i stopnia jej nasilenia wynika z typu rzeźby terenu, podatności gleb na deflację i stopnia okrywy terenu przez uprawy, lub naturalną roślinność. Z uwagi na to, że większość gleb jest piaszczysta, w przypadku braku okrywy roślinnej, ich podatność na procesy wietrzeniowe jest wysoka. Na gruntach ornych dużo zależy od gatunku uprawianej rośliny (najmniej chronią okopowe i kukurydza, najwięcej mieszanki trawiaste i zboża). Czynnikiem sprzyjającym lokalnym procesom erozyjnym są słabe piaszczyste gleby, na dużych działkach w położeniu falistym oraz silne porywiste wiatry wiejące przez dłuższy okres czasu.

Większość obszaru gminy Chocianów to płaska równina terasy akumulacyjno – erozyjnej, dlatego przeważa średni stopień zagrożenia erozją (4801 ha). Największa, występuje w Trzebnicach, Żabicach, Brunowie i Ogrodzisku (powyżej 60%).

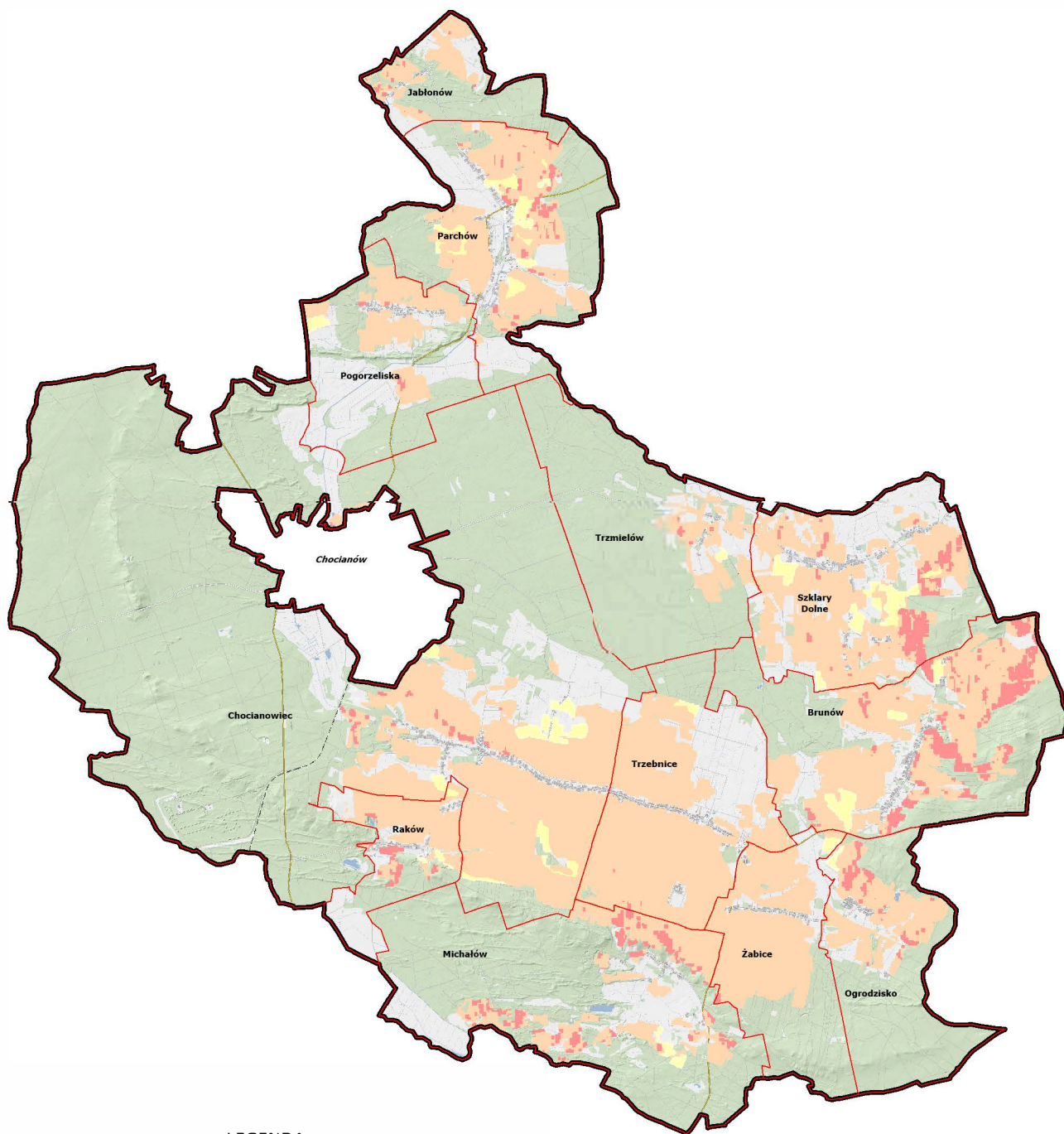
Silne zagrożenie erozją prowadzące do trwałych zmian morfologicznych powierzchni terenu determinowane jest występowaniem gleb lekkich (piaszczystych) oraz urozmaiconą rzeźbą terenu (wzniesienia i strome stoki). Przy występujących niewielkich deniwelacjach, takimi procesami zagrożone jest w skali całej gminy tylko 4,1% powierzchni użytków rolnych (362ha)

Tereny potencjalnie podatne na erozję wietrzną

Tabela nr 1

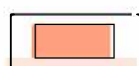
L.p.	Obręb	pow użytków rolnych	Stopień erozji											
			erozja słaba			erozja średnia			erozja silna			razem		
			ha	%		ha	%		ha	%		ha	%	
			4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	
1.	Brunów	997,78	33,44	3,4	słaba	602,40	60,4	średnia	127,94	12,8	silna	763,78	76,5	
2.	Chocianowice	1 928,07	80,96	4,2	słaba	1 034,07	53,6	średnia	19,11	1,0	silna	1 134,14	58,8	
3.	Jabłonów	181,81	0,72	0,4	słaba	98,29	54,1	średnia	5,71	3,1	silna	104,72	57,6	
4.	Michałów	674,68	10,93	1,6	słaba	258,03	38,2	średnia	53,31	7,9	silna	322,27	47,8	
5.	Ogrodzisko	300,55	3,25	1,1	słaba	187,35	62,3	średnia	23,58	7,8	silna	214,18	71,3	
6.	Parchów	805,80	70,78	8,8	słaba	413,94	51,4	średnia	40,08	5,0	silna	524,80	65,1	
7.	Pogorzelska	594,10	8,43	1,4	słaba	185,45	31,2	średnia	5,00	0,8	silna	198,88	33,5	
8.	Raków	327,30	8,83	2,7	słaba	161,15	49,2	średnia	13,89	4,2	silna	183,87	56,2	
9.	Szklary Dolne	1 110,19	64,87	5,8	słaba	541,66	48,8	średnia	62,34	5,6	silna	668,87	60,2	
10.	Trzebnice	1 122,89	6,50	0,6	słaba	790,41	70,4	średnia	3,74	0,3	silna	800,65	71,3	
11.	Trzmielów	208,06	3,05	1,5	słaba	98,89	47,5	średnia	1,44	0,7	silna	103,38	49,7	
12.	Żabice	535,57	6,75	1,3	słaba	429,59	80,2	średnia	1,48	0,3	silna	437,82	81,7	
Gmina ogółem		8 786,80	298,51	3,4	słaba	4 801,23	54,6	średnia	357,62	4,1	silna	5 457,36	62,1	

źródło: opracowanie własne na podstawie mapy socjologicznej - 2018r

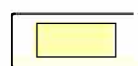

LEGENDA:

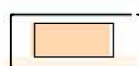
Stopień erozji wietrznej

silna

słaba

średnia

Rys. 6 Potencjalne występowanie erozji wietrznej

Największy obszar występuje w Brunowie (około 13%), a nieco mniej w Ogrodzisku, Michałowie i Parchowie.

Słabe zagrożenie erozją występuje na ogólnej powierzchni 298 ha (3,4%), we wszystkich obrębach w gminie. Największy udział procentowy, prawie 9% występuje w Parchowie – tab.1 i rys.6.

Po przeprowadzeniu inwentaryzacji terenowej, stwierdzono, że aktualnie na obszarze gminy Chocianów występowanie erozji na dużych powierzchniach gruntów jest znacznie ograniczone i może pojawić się tylko w okresie zimowym (przy braku okrywy śniegowej) i wczesnowiosennym, kiedy jeszcze nie występują zasiewy.

1.8 Szata roślinna

Zgodnie z geobotanicznym podziałem Śląska, omawiany obszar należy do prowincji Niżowo – Wyżynnej, dział Bałtycki, poddział Pas Kotlin Podgórskich, kraina Kotlina Śląska, okręg Nizina Śląsko – Łużycka, podokręg Równina Szprotawska.

Powierzchnia lasów i lesistość gminy

Tabela nr 2

L.p.	Obręb	Pow. obrębu ogółem	Lasy i grunty leśne	Grunty zadrzewione	Razem	Stopień lesistości
		ha	ha	ha	ha	%
1	2	3	4	5	6	7
1.	Brunów	1 817,37	746,14		746,14	41,1
2.	Chocianowiec	7 911,54	5 582,71	0,45	5 583,16	70,6
3.	Jabłonów	463,87	269,14		269,14	58,0
4.	Michałów	2 085,41	1 340,61		1 340,61	64,3
5.	Ogrodzisko	982,23	656,92		656,92	66,9
6.	Parchów	1 451,35	582,42	0,77	583,19	40,2
7.	Pogorzelska	998,43	375,27		375,27	37,6
8.	Raków	499,42	148,20		148,20	29,7
9.	Szklary Dolne	1 396,56	198,00	0,32	198,32	14,2
10.	Trzebnice	1 319,18	116,58		116,58	8,8
11.	Trzmielów	1 434,27	1 193,39		1 193,39	83,2
12.	Żabice	915,96	355,30		355,30	38,8
Razem gmina		21 275,59	11 564,68	1,54	11 566,22	54,4

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z EGİB - 2018r

Rys.7 Lesistość gminy

Ponad połowę powierzchni obszaru całej gminy zajmują lasy i grunty leśne (11 566,22 ha - 54,4%).

Są to w większości bory świeże z głównym gatunkiem drzewa jakim jest sosna zwyczajna, a jako domieszka występuje brzoza brodawkowata. Sporadycznie pojawia się świerk. Warstwa krzewów jest słabo rozwinięta i składa się głównie z podrostu sosny i brzozy. W runie rosną borówka czarna, brusznica, wrzos zwyczajny, orlica pospolita i śmiałek pogięty.

W dolinach cieków rozwinęły się bory wilgotne, w których panuje także sosna, ale domieszkę stanowią brzoza omszona, dąb szypułkowy i jesion wyniosły. W runie pojawia się borówka bagienna, pomocnik baldaszkowy i miejscami pióropusznik strusi. W bezodpływowych

Fot. 8 Las przy ciek w Pogorzelskich

obniżeniach terenu występują płaty kontynentalnego boru bagiennego z charakterystycznymi kobiercami torfowców, krzewinkami bagna zwyczajnego, borówek i żurawiny.

Małe fragmenty lasów liściastych, często silnie przekształconych, można spotkać wzdłuż cieków i w pobliżu zbiorników wodnych. Są to płaty łęgów olszowych i jesionowych, porastające

żyzne i dobrze uwilgotnione gleby. Występuje tu lipa drobnolistna, jesion wyniosły, dąb szypułkowy, olcha i wiąz szypułkowy.

Lasy zajmują zwarte powierzchnie gruntów na wschód i na zachód od Chocianowa i na południu gminy. Najwyższy wskaźnik lesistości (powyżej 70%) występuje w Chocianowcu i Trzmielowie, nieco niższy (około 60%) występuje w Ogródzisku, Michałowie i Jabłonowie. Najmniej zalesionymi obrębami są Trzebnice i Szklary Dolne.

Zbiorowiska naturalnych łąk występują głównie w dolinach cieków i zajmują stosunkowo niewielkie powierzchnie (łącznie wg stanu ewidencyjnego 11,3% powierzchni). Największe powierzchnie (ponad 20%) występują w Pogorzelskich, Szklarach Dolnych i Rakowie. Są to łąki okresowo wilgotne, mezo i eutroficzne z rzędu Molinietalia. Z traw występują tu głównie trzęślica modra i śmiałek darniowy. Poza tym występują: dzięgiel leśny, wiązówka błotna, firletka poszarpana, komonica błotna, krwiściąg lekarski, ostrożeń i sitowie na brzegach wód.

Na wylesionych siedliskach borowych najczęściej występują płaty muraw piaszczyskowych, gdzie głównymi gatunkami budującymi zbiorowiska trawy są: kostrzewa owcza, wietlica i szczotlica. Można tu również spotkać barwnie kwitnące rośliny, takie jak: jastrzębiec kosmanek, zawciąg pospolity, goździk kropkowany i kocanki piaszkowe.

Na obszarach pól uprawnych występują zbiorowiska chwastów polnych, wśród których gatunkami dominującymi są sperek polny, szczaw polny, czerwiec roczny, włośnica sina i tomka oścista. Na polach leżących w wieloletnim odłogu, zwłaszcza tych położonych w pobliżu lasu, pojawia się samosiew drzew i krzewów, gatunkowo taki sam jak sąsiadujący drzewostan leśny.

1.9 Formy ochrony przyrody oraz obiekty zabytkowe

Na terenie gminy Chocianów występują następujące formy ochrony obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Występują dwa obszary chronionego krajobrazu. Obydwa zostały pierwotnie powołane Rozporządzeniem Wojewody Legnickiego z 1 czerwca 1998 roku, a obecnie funkcjonują w oparciu o Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 28 listopada 2008 roku (Dz.U.Woj.Doln. nr 317).

A. Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Czarnej Wody”

Południowa część gminy, o powierzchni około 2500 ha (prawie cały obręb Michałów, połowa Rakowa i fragmenty Żabicy), objęta jest zasięgiem OChK „Dolina Czarnej Wody”. Dominującym elementem krajobrazu jest płaska, rozległa dolina, w której występuje gęsta sieć cieków i rowów melioracyjnych. Obszar w przeważającej części pokryty jest kompleksami leśnymi. Występują tu siedliska borowe z sosną, brzozą i dębem bezszypułkowym. W obniżeniach terenu występują płaty borów wilgotnych z masowym udziałem trzęślicy modrej. W bezodpływowych zagłębieniach występuje bór bagienny. Wśród lasów liściastych przeważają lasy olszowe i jesionowo – olszowe. Na części obszaru występują użytki łąkowe.

B. Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Chocianowskie”

Swoim zasięgiem na terenie gminy obejmuje części obrębów: Pogorzelska, Parchów,

Fot. 9 Lasy na terenie O.Ch.K. „Lasy Chocianowskie”

Chocianów, Trzmielów, Brunów oraz fragmenty Trzebnicy, Szklar Dolnych i miasta Chocianów (północna część miasta i park podworski). Powierzchnia obszaru wynosi prawie 3300 ha. Są to głównie zwarte powierzchnie leśne w dolinach rzecznych, które pełnią również funkcje korytarzy ekologicznych dla zwierząt. Zbiorowiska leśne reprezentowane są przez lasy liściaste, mieszane i stosunkowo młode bory sosnowe z niewielką ilością starodrzewia. Są to

sosny powyżej 100 lat i dęby w wieku 100 – 120 lat. Niewielkie powierzchnie lasów łęgowych z olszą czarną *Alnus glutinosa* oraz wierzbą białą *Salix alba* i kruchą *S. fragilis* występują wzdłuż cieków.

W dolinie Szprotawy koło Trzmielowa i Pogorzelsk występują rozległe kompleksy łąk wilgotnych związku Alopecurion z małymi płatami łąk wilgotnych ze związku Cathion oraz Magnocaricion. Dopływy Szprotawy są czasami porośnięte zbiorowiskami włosieniczników. Z kolei Dolina Chocianowskiej Wody cechuje się występowaniem roślinności szuwarowej i torfowiskowej.

C. Obszar Natura 2000

Na terenie gminy znajduje się jeden obszar znajdujący się w europejskiej sieci obszarów chronionych Natura 2000. Jest to obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia) – PLB020005 (OSO) „Bory Dolnośląskie”. Obszar obejmuje jeden z największych w Polsce zwartych kompleksów leśnych. Na terenie gminy zajmuje zachodnią część Chocianowca (prawie 4000 ha).

Dominują tu ubogie, piaszczyste siedliska borowe, w związku z tym drzewostan budują tu bory sosnowe z domieszką brzozy, buka, jodły, świerka i dębów. W piętrze podszytu występują żarnowiec i jałowiec, a w runie leśnym: wrzos i borówka.

Na żyzniejszych siedliskach występują płaty borów mieszanych i fragmenty lasów liściastych: buczyn i grądów. Doliny rzeczne stanowią enklawy z bardziej bujną i wielowarstwową roślinnością.

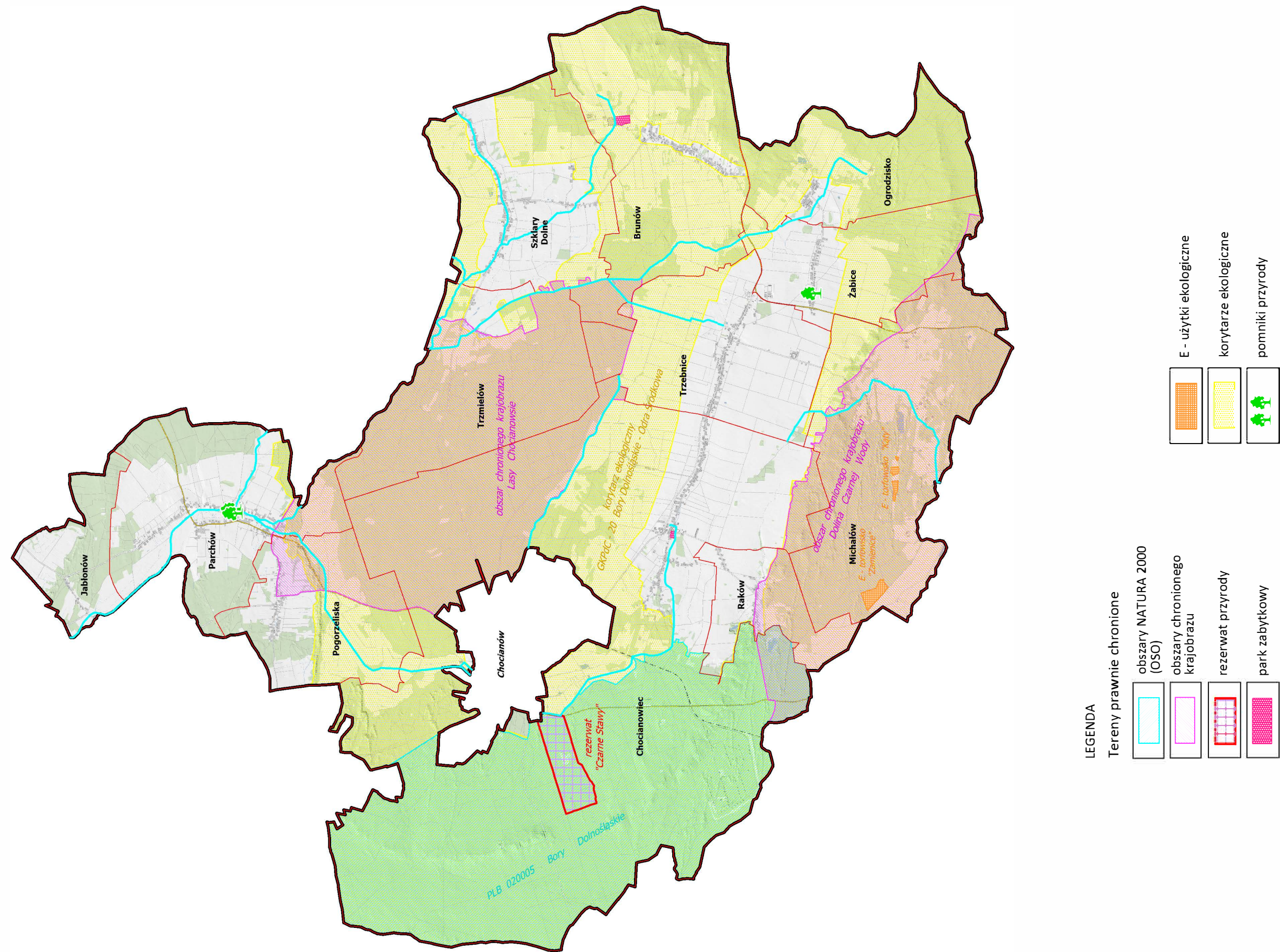
Na chronionym obszarze występuje 19 lęgowych gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Z tego 9 gatunków ptaków zostało umieszczonych na liście ptaków zagrożonych w Polskiej czerwonej księdze. Bory Dolnośląskie są ostoją bielika, cietrzewia i głuszca, występują tu także największe liczebnie populacje włośchatki i sóweczki.

D. Rezerwat przyrody „Czarne Stawy”

Rezerwat w całości leży na obszarze OSO Natura 2000 „Bory Dolnośląskie”, w obrębie Chocianowca. Utworzony został Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 11 kwietnia 2006 r, a w 2015 roku jego powierzchnia została powiększona do 133,76 ha.

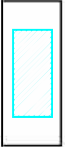
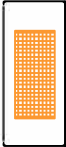
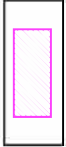
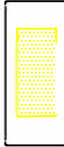
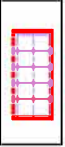
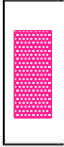
Powstał w celu ochrony ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych, krajobrazowych i turystycznych, fragmentów borów bagiennych oraz roślinności torfowiskowej wraz z całym szeregiem gatunków roślin i zwierząt chronionych, rzadkich i zagrożonych wyginięciem.

Rezerwat obejmuje wypełnione wodą i zarastające wyrobiska potorfowe wraz z otaczającymi je lasami. W przeszłości wydobywano tu torf oraz eksploatowano surowiec drzewny. Na

LEGENDA

Tereny prawnie chronione

	obszary NATURA 2000 (OSO)		E - użytki ekologiczne
	obszary chronionego krajobrazu		korytarze ekologiczne
	rezerwat przyrody		pomniki przyrody
	park zabytkowy		

Rys. 8 Obszary przyrodnicze prawnie chronione

terenie rezerwatu zidentyfikowano 21 zbiorowisk roślinnych, obejmujących bory mieszane i sosnowe bory bagienne oraz niezalesione mokradła. Rozpoznana flora rezerwatu obejmuje 249 gatunków roślin naczyniowych i 16 gatunków mchów.

W granicach rezerwatu przyrody stwierdzono występowanie borów bagiennych *Vaccinio uliginosi*-*Pinetum*, borów trzęślicowych *Molinio*-*Pinetum*, brzezin bagiennych z brzozą omszoną *Betula pubescens* oraz fitocenz torfowiskowych. Występują tu między innymi chronione (bagno zwyczajne *Ledum palustre*, pływacz średni *Urticularia intermedia*, rosziczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, torfowce *Sphagnum* sp.) i rzadkie gatunki roślin (wełnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum*).

Stwierdzono tu również 10 gatunków grzybów wielkoowocowych, w tym chronioną lakownicę żółtawą i rzadkiego na niżu, borowika ceglastoporego. Występuje 10 gatunków ważek, w tym żagnica torfowa. Rzadkim owadem odnotowanym na tym terenie jest chrząszcz żerdzianka plamista.

Obszar rezerwatu jest miejscem lęgów szeregu rzadkich i chronionych ptaków. Bory otaczające torfowisko zasiedla sóweczka, włochatka i słonka. Z kolei dawne wyrobiska torfu to lęgowisko ptaków wodno-błotnych, m.in. cyraneczki, wodnika, kokoszki, samotnika i żurawia. Jest to również siedlisko wielu chronionych gatunków zwierząt między innymi samotnika *Tringa ochropus*, żurawia *Grus grus*.

E. Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Chocianów, Rozporządzeniem Wojewody Legnickiego z 31 maja 1996 roku i na mocy Rozporządzenia Wojewody Dolnośląskiego z 22 sierpnia 2002r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne i zespół przyrodniczo-krajobrazowy (Dz. U. Woj. Doln. nr 185, poz. 2615), zostały powołane dwa użytki ekologiczne:

„Torfowisko Zamienice” – Celem utworzenia użytku jest ochrona torfowiska przejściowego, rzadkiego w skali Polski, wraz z całym zakresem różnorodności biologicznej, w tym rzadkich gatunków roślin. Powierzchnia użytku wynosi 16,16 ha.

„Torfowisko Kąty” – Użytek obejmuje środowisko torfowiskowo-leśno-łąkowe z rzadkimi gatunkami chronionymi oraz pełni rolę małej retencji na obszarach lasów sosnowych. Powierzchnia użytku wynosi 17,78 ha.

F. Korytarze ekologiczne

Głównym celem wyznaczenia sieci korytarzy ekologicznych (migracyjnych) jest przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych i umożliwienie przemieszczania się roślin i zwierząt pomiędzy odrębnymi siedliskami na terenie Polski i Europy. Ochrona i odbudowa bioróżnorodności fauny różnych obszarów wymaga zapewnienia wzajemnej łączności tych terenów, co umożliwi migrację osobników i wymianę puli genów. Korytarze ekologiczne tworzą spójną sieć obszarów chronionych, które zapewnią optymalne warunki do życia możliwie dużej liczbie gatunków.

Wyznaczając przebieg korytarzy, zwrócono szczególną uwagę na funkcjonalne połączenie wszystkich ważnych obszarów chronionych, w szczególności stworzenie połączeń zapewniających spójność docelowej sieci Natura 2000 w skali krajowej i europejskiej. Ponieważ Natura 2000 nie obejmuje wszystkich cennych przyrodniczo obszarów Polski, zaprojektowano sieć korytarzy o znacznie szerszym zasięgu, w granice których włączono większość obszarów przyrodniczych prawnie chronionych, duże zwarte kompleksy leśne oraz całą sieć węższych pasów krajobrazów leśnych i drzewiastych, które łączą poszczególne elementy. Przy wyznaczaniu oparto się na analizach środowiskowych i kierowano się ciągłością obszarów o wyższym stopniu naturalności (przede wszystkim lesistości) i mniejszej gęstości zabudowy.

Mapa przebiegu korytarzy ekologicznych w Polsce opracowana została przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot (w ramach projektu ze środków EEA/EOG)

Prawie cały obszar gminy Chocianów obejmuje korytarz ekologiczny:

GKpDC - 20 „Bory Dolnośląskie – Odra Środkowa”, utworzony w II etapie tego projektu w 2011 roku. Opracowano wtedy kompletną mapę korytarzy istotnych dla populacji dużych ssaków leśnych oraz spójności siedlisk leśnych i wodno-błotnych w skali krajowej i kontynentalnej.

Z uwagi na duże powierzchnie leśne i ciągi zadrzewień wzdłuż cieków, prawie cały obszar gminy znalazł się w zasięgu przedmiotowego obszaru. Wyłączono z niego jedynie strefy zabudowy wsi wraz z otaczającymi je obszarami pól uprawnych. Korytarz „Bory Dolnośląskie – Odra Środkowa” łączy obszary Natura 2000 - Bory Dolnośląskie z Łęgami Odrzańskimi w dolinie Odry. Swoim zasięgiem obejmuje również dwa obszary chronionego krajobrazu na terenie gminy – rys.8.

G. Pomniki przyrody

Na terenie gminy (w obszarze wiejskim) znajdują się trzy pomniki przyrody ożywionej. Są to:

- dwa platany zlokalizowane przy pałacu w Parchowie, o obwodach pni 525 i 545 cm. Podstawa prawna ochrony – Zarządzenie Nr 5 Woj. Legnickiego z dnia 11 marca 1988r
- platan o obwodzie pnia 355 cm zlokalizowany na terenie parku w Żabicach.

Podstawa prawna ochrony – Zarządzenie Nr 5 Woj. Legnickiego z dnia 11 marca 1988r

H. Parki zabytkowe

Cenne, historyczne założenia parkowe nie są szczególną formą ochrony przyrody w myśl ustawy o ochronie przyrody. Ze względu na duże walory kulturowe, podlegają jednak ochronie konserwatorskiej, jako zabytki kultury.

Na terenie gminy w trzech miejscowościach znajdują się parki zabytkowe, a ściślej określając są to zespoły parkowo – pałacowe:

- Brunów - park wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/2737/469/L z dnia 17.07.1976r.

Założenie parkowe powstało przypuszczalnie w XVIII w, ale dzisiaj jego układ kompozycyjny jest zupełnie nieczytelny. Kiedyś do jednego boku parku przylegał dwór. Dwór został rozebrany, a park jest zdewastowany i zaniedbany, porastający przypadkową dziką roślinnością. Pierwotny drzewostan jest wypierany przez samoistne zadrzewienia olchowe. W chwili obecnej, niewiele ma walorów krajobrazowych i niewielką wartość użytkową w sensie wypoczynku i rekreacji.

- Chocianowiec - park wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/2818/288/L z dnia 29.05.1975r.

Jest to zespół zamkowo parkowy z XVIIIw i modyfikowany aż do początku XX w. W chwili

Fot. 10 Zabytkowy park i ruiny pałacu w Chocianowie

obecnej park jest zaniedbany, zarośnięty i zachwaszczony, a zamek w kompletnej ruinie. Wiek większości drzew jest zróżnicowany. Najstarsze są platany i dęby (200-250 lat), pozostałe od 20 do 120 lat. Występują graby pospolite, lipy drobnolistne, klony zwyczajne, jawory, brzozy brodawkowate, buk odmiana purpurowa i niewielka grupa świerków. Podszyt leśnej części parku tworzą podrosty drzew

liściastych: klon, brzoza, robinia akacjowa, jarzęb, leszczyna, dzika róża, bez czarny. W runie, w zachodniej części parku występuje kobiercowo i pną się po drzewach bluszcz. Planowane jest uprzątnięcie parku – wycinka sanitarna drzew, uprzątnięcie wyrwionych drzew i zabezpieczenie techniczne ruin zamku w takim stopniu, aby można było w pobliżu bezpiecznie się poruszać.

- Żabice – park wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/2447/L z dnia 29.03.1970r.

Jest to park przypałacowy z drugiej połowy XIX w. Pierwotny układ kompozycyjny jest zniekształcony i słabo czytelny, wskutek samoistnych porostów drzew. Występują tu wyłącznie gatunki liściaste, wśród których wyróżniają się graby pospolite, robinie akacjowe, dęby szypułkowe. Na uwagę zasługują dwa głogi dwuszyjkowe, dwa dęby piramidalne, buk w odmianie czerwonej i trzy dęby czerwone. Park częściowo ogrodzony jest płotem i stanowi teren rekreacji. Mimo rekreacyjnego użytkowania wymaga dalszej rewitalizacji.

I. Zabytki architektury i inne chronione obiekty

- Są to zabytki architektury, budownictwa i obiekty przyrodnicze wpisane do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego.

a) w Chocianowcu:

- ruiny zamku z XVI/XVIIw.
- ruiny wiatraka z połowy XIXw

b) w Brunowie:

- kościół parafialny pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z 1837r

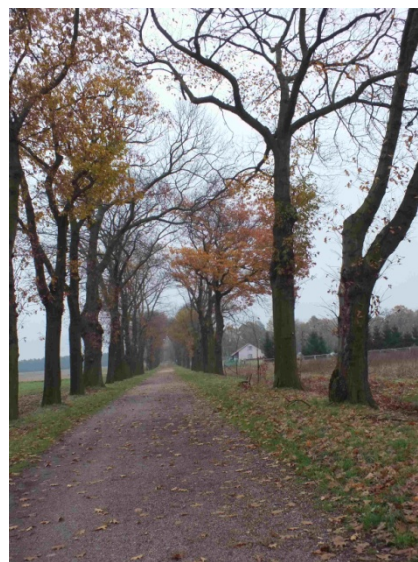
- cmentarz przykościelny z końca XIVw

c) w Parchowie:

- ruiny pałacu z 1702r
- cmentarz parafialny z początku XIXw
- aleja dębowa – brzozowa z końca XIXw

d) w Pogorzelskich:

- kościół parafialny pw. Św. Jacka z 1656r
- cmentarz parafialny z połowy XVIIw

Fot. 11 Aleja dębowa-brzozowa w Parchowie

Fot. 13 Kościół św. Jacka w Pogorzelskich

Fot. 12 Kościół filialny M.B. Różańcowej w Trzmielowie

e) w Trzebnicach:

- kościół parafialny pw. M.B. Różańcowej z przełomu XVIII i XIXw
- cmentarz przykościelny z końca XIVw

f) w Trzmielowie:

- kościół filialny M.B. Różańcowej z 1659r
- cmentarz parafialny z XVIIw

Poza tym ochroną konserwatorską niższej rangi (rejestr gminnej ewidencji budynków) objęte zostały obiekty o istotnych lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Wykaz obejmuje różne obiekty nieruchome powstałe przed 1945 rokiem, głównie są to pojedyncze domy mieszkalne i zespoły zabudowy folwarcznej. Dla miejscowości, wyznaczono również strefy ochrony konserwatorskiej: strefę „OW” ochrony archeologicznej (wszędzie oprócz Jabłonowa) i strefę „U” ochrony układów przestrzennych miejscowości (wszędzie oprócz Michałowa i Rakowa). Strefy te obejmują głównie części obszarów zabudowy wsi i terenów przylegających. Dodatkowo dla Trzmielowa, wyznaczono strefy „K” ochrony krajobrazu kulturowego.

2 STAN I STRUKTURA LUDNOŚCI WIEJSKIEJ

2.1 Rozmieszczenie i gęstość zaludnienia

Obszar wiejski gminy Chocianów (bez miasta Chocianów), w 2018 r. zamieszkiwało formalnie (było zameldowanych) 4627 osób. Rozmieszczenie ludności w poszczególnych jednostkach osadniczych jest nierównomierne. Najwięcej ludności zamieszkuje w Trzebnicach (893 osoby) i Chocianowcu (784). W dalszej kolejności są: Szklary Dolne (659 mieszkańców), Parchów (608) i Brunów (467).

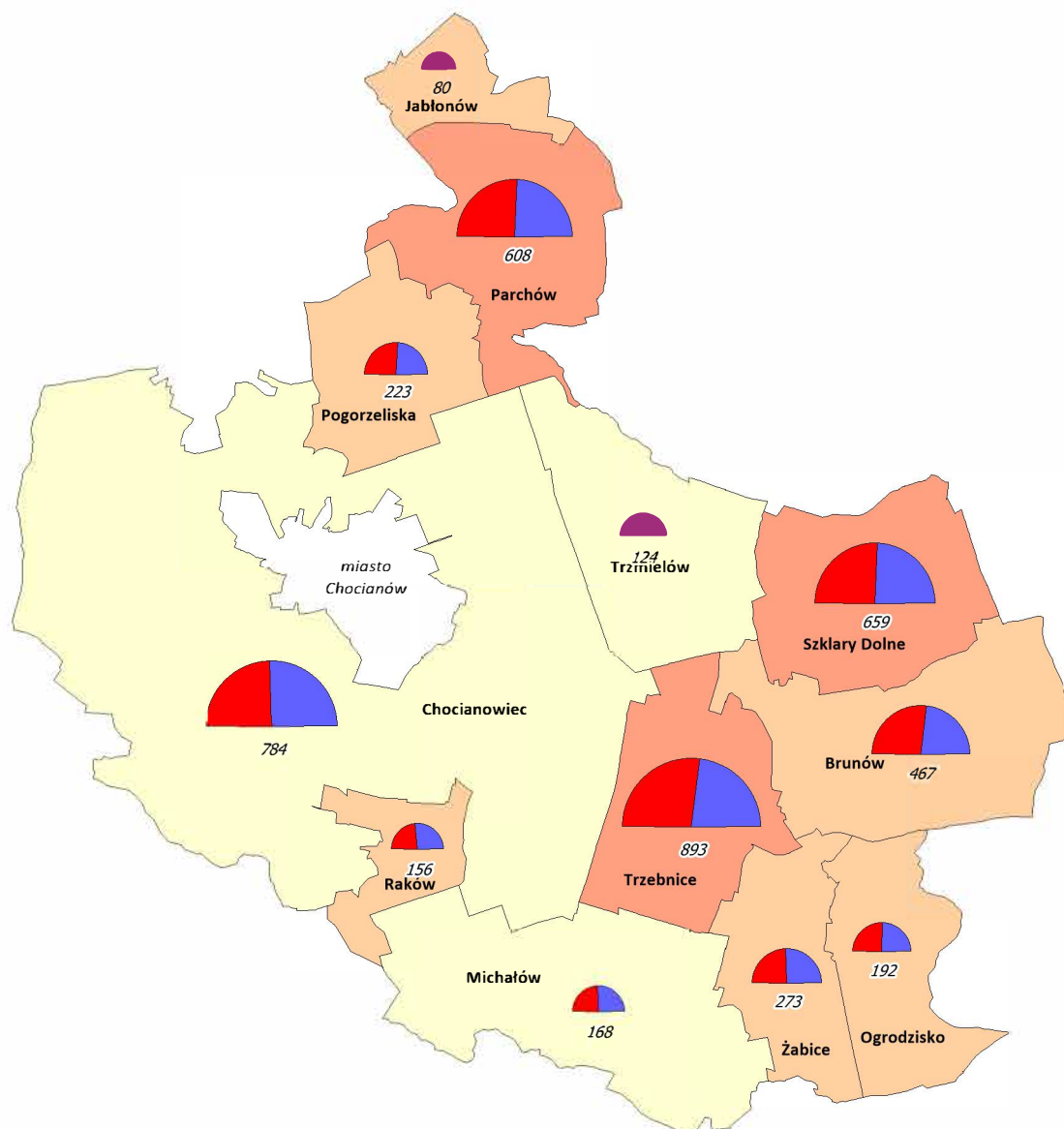
Najmniejsza liczba mieszkańców (80) występuje w Jabłonowie , w najmniejszym obrębie. Średnia gęstość zaludnienia dla gminy jest mała i wynosi 21,7 os/1 km². Największa występuje w Trzebnicach (67,7 os/1 km²), Szklarach Dolnych (47,2 os/1 km) i Parchowie (41,9 os/1 km²). W pozostałych obrębach gęstość ludności nie przekracza 32 os/1 km²). W związku z tym, że strefa zabudowy występuje na terenach bezleśnych, to przy ocenie zagęszczenia, statystykę zaburza duża powierzchnia gruntów leśnych, zwiększająca przeliczeniową jednostkę powierzchni. Po przeliczeniu liczby ludności na powierzchnię gruntów bez lasów, otrzymujemy gęstość ludności zbliżoną do rzeczywistej. Wtedy średnia dla gminy jest dwukrotnie większa i wynosi 47,7 os/1 km². Największa w dalszym ciągu występuje w Trzebnicach (74,3 os/1 km²) i Parchowie (70 os/1 km²).

Gęstość zaludnienia i liczba mieszkańców

Tabela nr 3

L.p.	Obręb	Powierzchnia obrębu		Gęstość zaludnienia		Liczba mieszkańców		
		całkowita	bez pow. leśnych	do całości gruntów	grunty bez lasów	ogółem	kobiety	mężczyźni
		km ²	km ²	osoby/km ²	osoby/km ²	ilość	ilość	ilość
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Brunów	18,17	10,71	25,7	43,6	467	253	214
2.	Chocianowiec	79,12	23,28	9,9	33,7	784	388	396
3.	Jabłonów	4,64	1,95	17,2	41,1	80	41	39
4.	Michałów	20,85	7,45	8,1	22,6	168	83	85
5.	Ogrodzisko	9,82	3,25	19,5	59,0	192	99	93
6.	Parchów	14,51	8,68	41,9	70,0	608	315	293
7.	Pogorzelska	9,98	6,23	22,3	35,8	223	117	106
8.	Raków	4,99	3,51	31,2	44,4	156	74	82
9.	Szklary Dolne	13,97	11,98	47,2	55,0	659	340	319
10.	Trzebnice	13,19	12,03	67,7	74,3	893	484	409
11.	Trzmielów	14,34	2,41	8,6	51,5	124	60	64
12.	Żabice	9,16	5,61	29,8	48,7	273	135	138
Razem gmina		212,76	97,09	21,7	47,7	4627	2389	2238

źródło: obliczenia na podstawie danych z ewidencji gruntów oraz Urzędu Miasta i Gminy - 2018r

LEGENDA

Gęstość zaludnienia
osoby/ km²

- poniżej 10
- od 10 do 40
- powyżej 40

Ludność wg płci

- kobiety
- mężczyźni

784 - liczba ludności

Rys. 9 Gęstość zaludnienia i liczba ludności

Duże zmiany w gęstości występują w obrębach z wielką powierzchnią lasów. Przykładowo, w Chocianowcu następuje wzrost z 9,9 do 33,7 os/1 km², a w Ogrodzisku z 19,5 do 59 os/1 km – tab.3 i rys.9.

Od 2000 roku liczba ludności utrzymuje się mniej więcej na podobnym poziomie, ale w ciągu ostatnich pięciu lat, nieznacznie zmniejszyła się. W 2013 roku obszar wiejski zamieszkiwało 4869 osób. W porównaniu do roku 2018 nastąpiło zmniejszenie o około 5% (242 osoby). Spadek liczby mieszkańców wystąpił we wszystkich obrębach oprócz Pogorzelsk. Wydaje się, że w najbliższych latach będzie występować tendencja do wzrostu liczby ludności, ale w poszczególnych miejscowościach w zależności od lokalnych warunków może się to dość znacznie różnicować.

Wydzielenie terenów inwestycyjnych pod zabudowę mieszkaniową w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego będzie powodowało rozwój osadnictwa i w konsekwencji nastąpi proces zwiększania liczby ludności. Przykładem mogą być nowe mini osiedla domków jednorodzinnych, które obecnie realizowane są w Pogorzelskach, Brunowie, Ogrodziskach i Parchowie. W pozostałych miejscowościach również widać dynamikę zmian w budownictwie mieszkaniowym. Strefy zabudowy są poszerzane i uzupełniane nowymi domami, lub odbywa się przebudowa i modernizacja starych budynków.

Głównie będzie to ludność niezwiązana z gospodarką rolną, tylko mająca inne źródła utrzymania, poza rolnictwem. Wsie gminy mogą się stać „sypialnią” oraz zapleczem wypoczynkowym i rekreacyjnym dla pobliskich dużych ośrodków miejskich jak Lubin i Polkowice.

2.2 Struktura wieku i płci

W skali całej gminy (obszar wiejski), najwięcej jest ludności w przedziale wiekowym od 19 do 40 lat – 1497 osoby co stanowi 32,4%. Dzieci i młodzież do 18-tego roku życia stanowią 20,3% całej populacji. Podobną ilość (20,7%) stanowi ludność w wieku 41 do 55 lat oraz w wieku emerytalnym czyli po 60. i 65. roku życia (19,6%). Najmniej, bo tylko 325 osób (7%) jest w przedziale wiekowym od 56. do 60. i 65. roku życia.

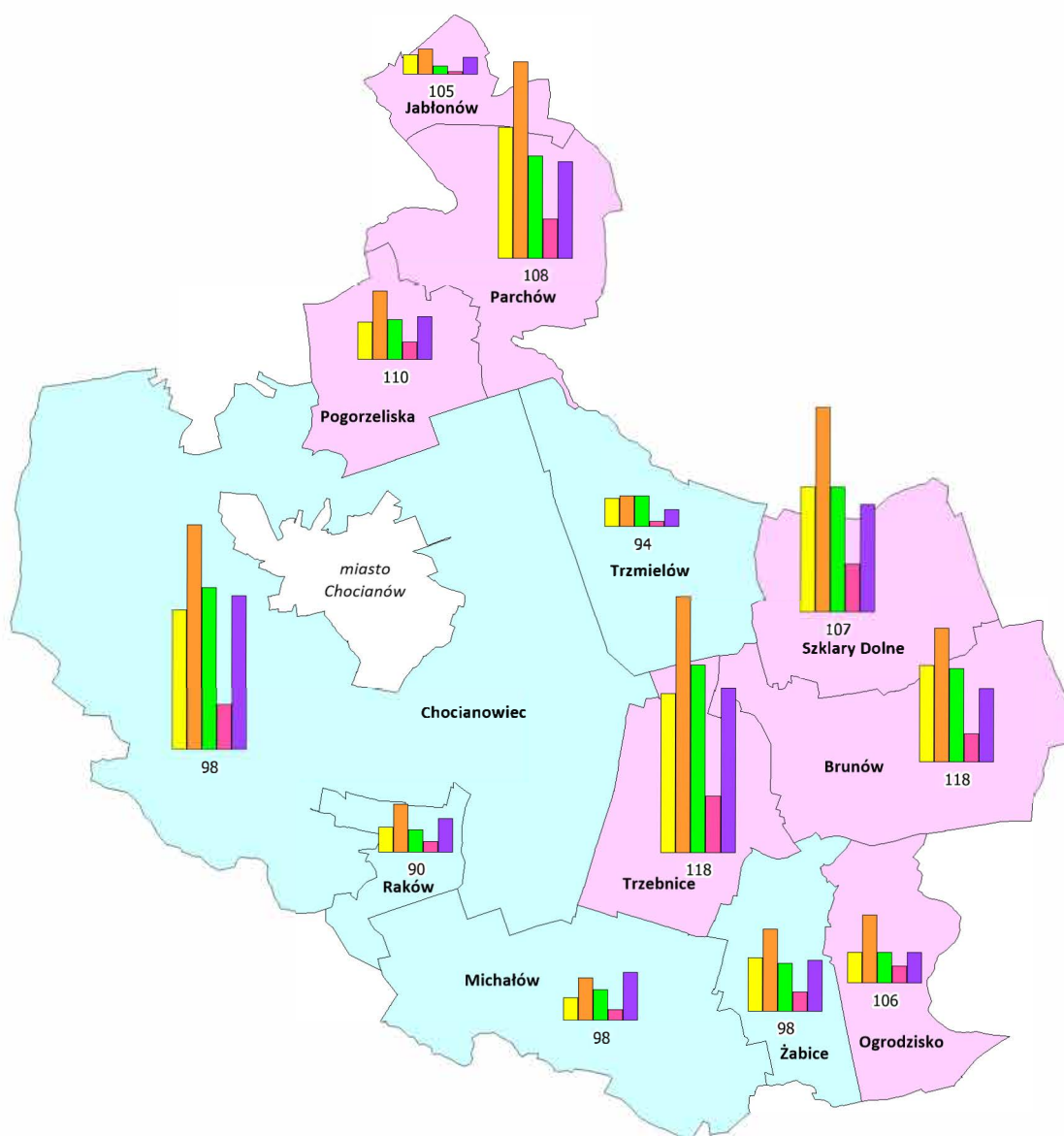
W populacji ludności występuje przewaga ilości kobiet nad mężczyznami – średni wskaźnik feminizacji dla obszaru wiejskiego gminy wynosi 107. Średni wskaźnik ogólnopolski dla obszarów wiejskich wynosi 101. W poszczególnych obrębach występuje w gminie bardzo duże zróżnicowanie. Zdecydowana przewaga kobiet ze wskaźnikiem 118, występuje

Struktura wiekowa ludności

Tabela nr 4

Lp.	Obręb	Ludność ogółem (wszystkie przedziały)	Wskaźnik feminizacji	Ludność w rozbiću na przedziały wiekowe																					
				do 18 roku				19 - 40 lat				41 - 55 lat				56 - 60 lat		56 - 65 lat	powyżej 60 lat	powyżej 65 lat					
				osoby				osoby				osoby				osoby		osoby							
				razem	K	M		razem	%	K	M	razem	%	K	M	razem	%	K	M	razem	%	K	M		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.
1.	Brunów	467	253	214	118	106	22,7	55	51	146	31,3	75	71	103	22,1	47	56	31	6,6	19	12	81	17,3	57	24
2.	Chocianowice	784	388	396	98	151	19,3	68	83	243	31,0	110	133	175	22,3	78	97	48	6,1	24	24	167	21,3	108	59
3.	Jabłonów	80	41	39	105	23	28,8	11	12	28	35,0	13	15	9	11,3	6	3	3	3,8	1	2	17	21,3	10	7
4.	Michałów	168	83	85	98	25	14,9	12	13	46	27,4	15	31	35	20,8	18	17	11	6,5	3	8	51	30,4	35	16
5.	Ogrodzisko	192	99	93	106	33	17,2	22	11	73	38,0	30	43	33	17,2	17	16	18	9,4	8	10	35	18,2	22	13
6.	Parchów	608	315	293	108	140	23,0	73	67	212	34,9	100	112	110	18,1	50	60	42	6,9	22	20	104	17,1	70	34
7.	Pogorzelska	223	117	106	110	40	17,9	20	20	75	33,6	33	42	44	19,7	24	20	18	8,1	10	8	46	20,6	30	16
8.	Raków	156	74	82	90	28	17,9	11	17	53	34,0	20	33	25	16,0	14	11	12	7,7	5	7	38	24,4	24	14
9.	Szklary Dolne	659	340	319	107	136	20,6	60	76	221	33,5	108	113	135	20,5	69	66	51	7,7	27	24	116	17,6	76	40
10.	Trzebnice	893	484	409	118	172	19,3	95	77	277	31,0	136	141	204	22,8	101	103	62	6,9	33	29	178	19,9	119	59
11.	Trzmielów	124	60	64	94	30	24,2	12	18	35	28,2	19	16	33	26,6	13	20	7	5,6	5	2	19	15,3	11	8
12.	Żabice	273	135	138	98	57	20,9	28	29	88	32,2	39	49	51	18,7	22	29	22	8,1	11	11	55	20,1	35	20
Razem gmina		4627	2389	2238	107	941	20,3	467	474	1497	32,4	698	799	957	20,7	459	498	325	7,0	168	157	907	19,6	597	310

źródło: obliczenia własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy - 2018r

LEGENDA

Ludność wg płci

- przewaga kobiet
- przewaga mężczyzn

118 - wskaźnik feminizacji

Ludność w przedziałach wielkości

- do 18 roku
- od 19 do 40 lat
- od 41 do 55 lat
- od 56 do 60(K), do 65 (M)
- powyżej 60 (K), 65 (M)

Rys. 10 Wskaźnik feminizacji i struktura wiekowa ludności

w Brunowie i Trzebnicach. W pozostałych 5 obręgach z przewagą kobiet (Pogorzelska, Parchów, Szklary Dolne, Ogrodzisko i Jabłonów), wskaźniki są znacznie mniejsze – od 110 do 105. W kolejnych 5 obręgach (Chocianowice, Michałów, Żabice, Trzmielów, Raków) sytuacja jest odwrotna i tam występuje niewielka przewaga mężczyzn (wskaźniki od 90 do 98) – tab.4 i rys.10.

Rozkład płci w poszczególnych przedziałach wiekowych jest zgodny z ogólnymi schematami demograficznymi. Lekka przewaga mężczyzn występuje w przedziale wiekowym do 18 roku życia i od 41 do 55 lat. Duża przewaga mężczyzn jest w przedziale wiekowym od 19 do 40 lat. W dwóch ostatnich – powyżej 56 lat występuje przewaga kobiet, która mniej więcej wyrównuje cały profil płci. W ostatnim przedziale (powyżej 60 i 65 lat) przewaga kobiet jest prawie dwukrotna (kobiety - 597 i mężczyźni - 310).

W poszczególnych wsiach występują czasami odstępstwa od tego ogólnego schematu. Nietypowa sytuacja występuje w Michałowie, gdzie w przedziale od 56 do 65 występuje duża przewaga mężczyzn, a w przedziale do 18 roku, w Ogrodzisku jest dwukrotna przewaga kobiet. W miejscowościach z małą liczbą ludności różnica już kilku osób powoduje duże wahania różnych wskaźników demograficznych, dlatego należy to uwzględniać przy wyciąganiu bardziej ogólnych wniosków co do kierunków zmian i trendów.

Struktura wiekowa ludności w poszczególnych obręgach ewidencyjnych jest stosunkowo mało zróżnicowana. Generalizując, najmłodszą strukturę wiekową (ludność w wieku od 0 do 40 lat), przy średniej dla gminy 52,7% mają wsie Jabłonów (63,8%) i Parchów (57,9%). Na ich tle wyraźnie odróżnia się tylko Michałów, gdzie ludność ta stanowi tylko 42,3% całości. W pozostałych obręgach wskaźnik ludności w wieku do 40 lat kształtuje się na poziomie od 50,3% do 55,2%.

Potwierdzeniem tego, że najstarsze społeczeństwo zamieszkuje Michałów jest obliczony wskaźnik (tzw. współczynnik starości demograficznej), który mówi nam o ilości osób w wieku powyżej 60 lat do ogółu ludności. W Michałowie wynosi on 30,4%.

Na podstawie tego wskaźnika, demograf; E. Rosset interpretuje jego wartości w następujący sposób:

- wartość powyżej 25% to anormalnie wysoki stan starości (Michałów),
- między 20 a 25% to wysoki stan starości (Chocianowice, Pogorzelska, Jabłonów, Raków i Żabice),

Rys. 11 Ludność w wieku poprodukcyjnym

- od 15 do 20% to zaawansowany stan starości (Brunów, Ogrodzisko, Parchów, Szklary Dolne, Trzebnice, Trzmielów).

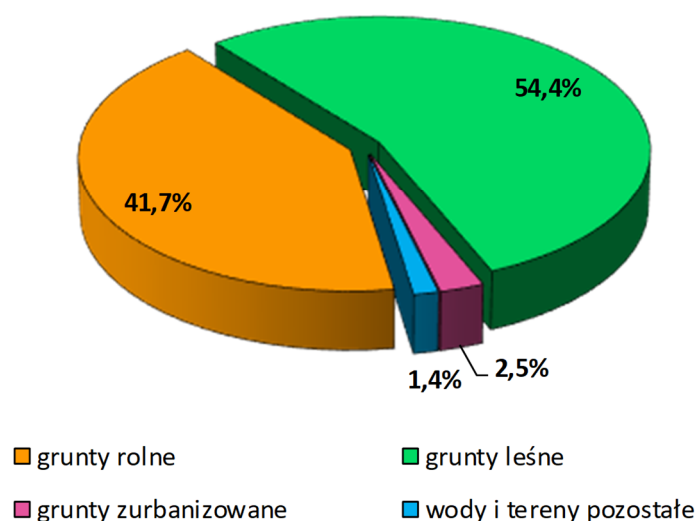
Średni wskaźnik dla gminy wynosi 19,6% – rys.11.

Według tej interpretacji cała ludność gminy Chocianów jest społeczeństwem w zaawansowanym stopniu starości. Z punktu widzenia potencjału rozwojowego mieszkańców, nie jest to sytuacja korzystna. Spowodowane jest to głównie migracją młodszych roczników do pobliskich dużych miast (Lubin. Polkowice), najpierw w celu edukacyjnym, a później w związku z perspektywą zdobycia lepszego zawodu i pracy.

3 STAN I OCENA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

3.1 Struktura użytkowania gruntów

Powierzchnia ewidencyjna (dane EGiB) wszystkich gruntów obszaru wiejskiego gminy Chocianów wynosi 21 275,59 ha. W strukturze użytkowania gruntów, ponad połowę (54,4%) zajmują grunty leśne (lasy i tereny zadrzewione) – 11 566,22 ha. Grunty rolne zajmują – 8864,24 ha co stanowi 41,7%. Znacznie mniejsze powierzchnie zajmują pozostałe użytki gruntowe. Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują 536,90 ha (2,5%), w tym drogi – 393,85 ha. Grunty pod wodami to 54,37 ha (0,3%), użytki ekologiczne – 16,16 ha i tereny różne (tereny wojskowe) – 237,70 ha – tab.5 i rys.12.

Rys. 12 Struktura użytków gruntowych

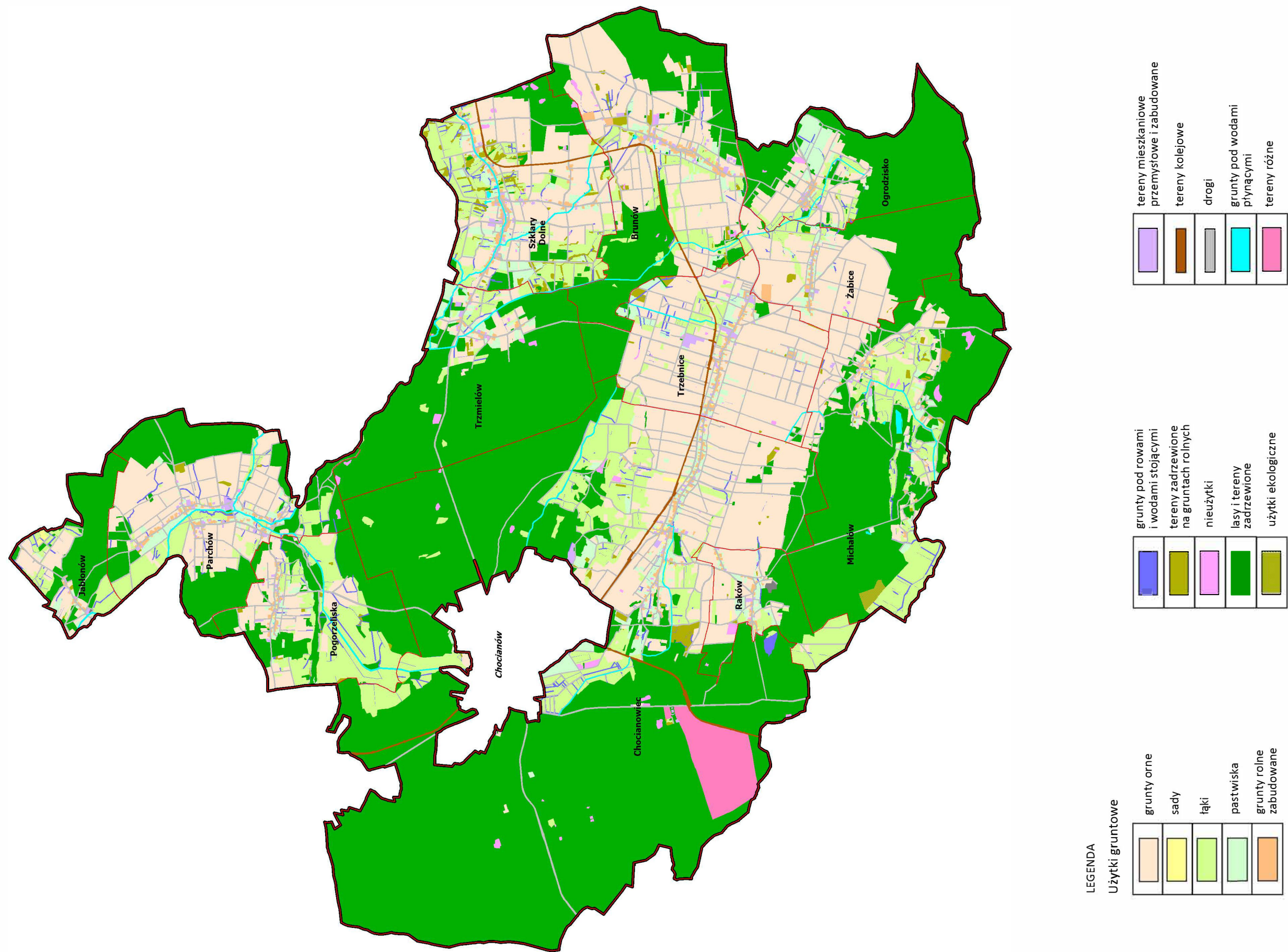
W strukturze użytkowania gruntów w poszczególnych obrębach, największe różnice spowodowane są zmianą wzajemnego udziału gruntów rolnych (głównie użytków rolnych) i gruntów leśnych, który wynika z naturalnych warunków przyrodniczych występujących w gminie. W dwóch obrębach ewidencyjnych (Trzebnice i Szklary Dolne) udział gruntów rolnych jest dominujący i wynosi ponad 80% powierzchni. Są to miejscowości z najmniejszym udziałem lasów (poniżej 15%). W kolejnych pięciu (Raków, Pogorzelska, Żabice, Parchów i Brunów), użytki rolne zajmują ponad 50% powierzchni. Najmniej (poniżej 35%), znajduje się w Trzmielowie, Chocianowcu, Ogrodzisku i Michałowie. Jednocześnie w tych miejscowościach udział powierzchni leśnych wynosi powyżej 60%.

Struktura użytkowania gruntów

Tabela nr 5

L.p.	Obręb	Jednostki	Powierzchnia obrębu	Grunty rolne								Grunty leśne		Użytki ekol.	Grunty zabudowane i zurbanizowane							Grunty pod wodami		Tereny różne
				Użytki rolne								Nieużytki	Lasy		Lz	Tereny mieszk.	Tereny przemysł. i inne zabudow.	Tereny rekr- wypocz.	Użytki kopalne	Tereny komunikacyjne		Grunty pod wodami płynącymi	Grunty pod wodami stojącymi	
				grunty orne	sady	łąki	pastwiska	grunty rolne zabud.	grunty pod stawami	grunty pod rowami	Lz na użytkach rolnych									drogi	tereny kolejowe			
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
1.	Brunów	ha	1 817,37	741,80	1,07	138,70	47,45	28,23		11,62	28,91	9,84	746,14			6,80	3,81	1,45	0,03	43,62	4,73	2,19	0,98	
		%	100,0	40,8	0,1	7,6	2,6	1,6		0,6	1,6	0,5	41,1			0,4	0,2	0,1	-	2,4	0,3	0,1	0,1	
2.	Chocianowiec	ha	7 911,54	994,13	8,81	667,54	146,00	36,04	8,52	26,11	40,92	21,59	5 582,71	0,45		8,56	8,34		0,15	97,04	20,12	6,75	0,07	237,69
		%	100,0	12,6	0,1	8,4	1,8	0,5	0,1	0,3	0,5	0,3	70,6			0,1	0,1			1,2	0,3	0,1		3,0
3.	Jabłonów	ha	463,87	88,53	4,43	68,47	9,58	4,18		5,58	1,04	0,20	269,14			0,67		1,59	0,34	8,03		2,09		
		%	100,0	19,1	1,0	14,8	2,1	0,9		1,2	0,2	-	58,0			0,1		0,3	0,1	1,7		0,5		
4.	Michałów	ha	2 085,41	269,57	1,44	319,33	40,38	13,16		12,28	18,52	11,94	1 340,61		16,16	0,88	0,77	2,09		29,63		1,72	6,93	
		%	100,0	12,9	0,1	15,3	1,9	0,6		0,6	0,9	0,6	64,3		0,8			0,1		1,4		0,1	0,3	
5.	Ogrodzisko	ha	982,23	149,00		69,20	67,09	8,00		4,30	2,96	3,86	656,92			2,26	0,06	0,61		16,95		1,02		
		%	100,0	15,2		7,0	6,8	0,8		0,4	0,3	0,4	66,9			0,2		0,1		1,7		0,1		
6.	Parchów	ha	1 451,35	534,71	1,43	158,86	63,61	27,37		9,02	10,80	2,05	582,42	0,77		8,48	7,29			35,10		9,43		0,01
		%	100,0	36,8	0,1	10,9	4,4	1,9		0,6	0,7	0,1	40,1	0,1		0,6	0,5			2,4		0,6		
7.	Pogorzelska	ha	998,43	210,11	1,48	325,56	20,39	9,83		16,89	9,84	1,04	375,27			2,87	1,92			18,54		4,61	0,08	
		%	100,0	21,0	0,1	32,6	2,0	1,0		1,7	1,0	0,1	37,6			0,3	0,2			1,9		0,5		
8.	Raków	ha	499,42	165,44	0,94	110,33	35,51	9,93		2,93	2,22	6,73	148,20			0,72	0,11	1,10	4,46	10,80				
		%	100,0	33,1	0,2	22,1	7,1	2,0		0,6	0,4	1,3	29,7			0,1	-	0,2	0,9	2,2				
9.	Szklary Dolne	ha	1 396,56	521,41	1,52	364,33	110,95	36,86		20,16	54,96	7,68	198,00	0,32		9,35	1,13	2,37		50,90	5,54	9,76	1,32	
		%	100,0	37,3	0,1	26,1	7,9	2,6		1,4	3,9	0,5	14,2			0,7	0,1	0,2		3,6	0,4	0,7	0,1	
10.	Trzebnice	ha	1 319,18	919,33	2,34	81,57	73,49	26,50		7,02	12,64	3,95	116,58			7,87	11,92	1,68		47,80	4,88	1,61		
		%	100,0	69,7	0,2	6,2	5,6	2,0		0,5	1,0	0,3	8,8			0,6	0,9	0,1		3,6	0,4	0,1		
11.	Trzmielów	ha	1 434,27	88,31	0,36	55,13	48,13	7,96		3,45	4,72	8,16	1 193,39			2,23	0,09	1,72		15,88		4,74		
		%	100,0	6,2		3,8	3,4	0,6		0,2	0,3	0,6	83,2			0,2		0,1		1,1		0,3		
12.	Żabice	ha	915,96	433,37	0,74	47,56	27,30	19,43		2,56	4,61	0,40	355,30			2,95	0,18	0,93		19,56		0,92	0,15	
		%	100,0	47,3	0,1	5,2	3,0	2,1		0,3	0,5		38,8			0,3		0,1		2,1		0,1		
Razem gmina		ha	21 275,59	5 115,71	24,56	2 406,58	689,88	227,49	8,52	121,92	192,14	77,44	11 564,68	1,54	16,16	53,64	35,62	13,54	4,98	393,85	35,27	44,84	9,53	237,70
		%	100,0	24,0	0,1	11,3	3,2	1,1	-	0,6	0,9	0,4	54,4	-	0,1	0,3	0,2	0,1	-	1,9	0,2	0,2	-	1,1

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków - 2018r

Rys. 13 Struktura użytkowania gruntów

Do terenów zabudowanych i zurbanizowanych (536,90 ha) zaliczamy istniejącą zabudowę mieszkaniową, działki (Bp) z przeznaczeniem pod zabudowę, tereny przemysłowe (Ba, Bi), tereny rekreacyjne (Bz), użytki kopalne i tereny komunikacyjne. Największą powierzchnię zajmują tu tereny komunikacyjne, w tym tereny kolejowe – 35,27 ha oraz drogi – 393,85 ha. Najwięcej dróg znajduje się w dużych obrębach z największą ilością gruntów rolnych, z gęstą zabudową i dużą ilością mieszkańców: w Chocianowcu – 97,04 km, Szklarach Dolnych – 50,90 ha, Trzebnicach – 47,80 ha, Brunowie – 43,62 km i Parchowie – 35,10 ha. Tereny mieszkaniowe w gminie zajmują niewielką powierzchnię, ponieważ większość siedlisk i budynków to zabudowa rolna, która ewidencyjnie została włączona do użytków rolnych. Największe powierzchnie terenów mieszkaniowych (od 6 do 10 ha) występują w tych samych miejscowościach, w których jest również najwięcej dróg.

Tereny pod wodami w poszczególnych obrębach zajmują niewielkie powierzchnie. W sumie w całej gminie jest to 54,37 ha. Przede wszystkim są to wody płynące (rzeki) i jeden, w większości zarośnięty staw w Michałowie. W Rakowie grunty pod wodami nie występują.

Do użytków ekologicznych zaliczamy grunty o łącznej powierzchni 16,16 ha wyznaczone w obrębie Michałów. Są to dwa użytki ekologiczne; „Kąty” i „Zamienice”.

Do terenów różnych zaliczono tereny zajęte przez jednostkę wojskową w Chocianowcu o powierzchni 237,69 ha.

3.2 Struktura użytków rolnych

W strukturze użytków rolnych zdecydowanie przeważają grunty orne. Zajmują powierzchnię 5115,71 co stanowi 58,2%. Największą powierzchnię zajmują w Chocianowcu (994,13 ha), największym obrębie w całej gminie. Nieco mniejsze powierzchnie występują w Trzebnicach (919,33 ha) i Brunowie (741,80 ha). Pod względem udziałów w powierzchni użytków rolnych (powyżej 70%), najwięcej gruntów ornych znajduje się w Trzebnicach, Żabicach i Brunowie. Najmniejszy udział w powierzchni występuje w Pogorzelskich – tylko 35,4% powierzchni oraz nieco więcej (około 40%), w Michałowie i Trzmielowie.

Sady występują we wszystkich miejscowościach oprócz Ogrodziska i zajmują łączną powierzchnię 24,56 ha.

Łąki zajmują powierzchnię – 2406,58 ha, co stanowi 27,4% całości. Pod względem areалу najwięcej znajduje się w Chocianowcu, natomiast największy udział w powierzchni mają w Pogorzelskich (54,8%) i Michałowie (47,3%). Najmniej jest w Trzebnicach i Żabicach

Struktura użytków rolnych i odłogowanie gruntów

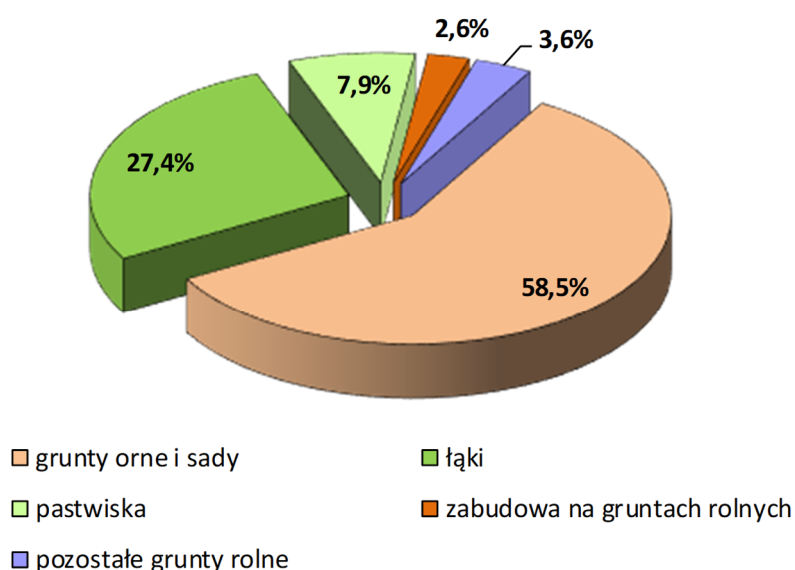
Tabela nr 6

Użytki rolne																						
L.p.	Obręb	ogółem		w tym grunty odłogowane		grunty orne		sady		łąki		pastwiska		grunty rolne zabud.		grunty pod stawami		grunty pod rowami		Lz na użytkach rolnych		
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	
1.	Brunów	997,78	100,0	118,62	11,9	741,80	74,3	1,07	0,1	138,70	13,9	47,45	4,8	28,2	2,8			11,6	1,2	28,9		
2.	Chocianowice	1928,07	100,0	259,94	13,5	994,13	51,6	8,81	0,5	667,54	34,6	146,00	7,6	36,04	1,9	8,52	0,4	26,11	1,4	40,92	2,1	
3.	Jabłonów	181,81	100,0	35,50	19,5	88,53	48,7	4,43	2,4	68,47	37,7	9,58	5,3	4,18	2,3			5,58	3,1	1,04	0,6	
4.	Michałów	674,68	100,0	140,56	20,8	269,57	40,0	1,44	0,2	319,33	47,3	40,38	6,0	13,16	2,0			12,28	1,8	18,52	2,7	
5.	Ogrodzisko	300,55	100,0	56,48	18,8	149,00	49,6			69,20	23,0	67,09	22,3	8,00	2,7			4,30	1,4	2,96	1,0	
6.	Parchoń	805,80	100,0	103,30	12,8	534,71	66,4	1,43	0,2	158,86	19,7	63,61	7,9	27,37	3,4			9,02	1,1	10,80	1,3	
7.	Pogorzelska	594,10	100,0	82,43	13,9	210,11	35,4	1,48	0,2	325,56	54,8	20,39	3,4	9,83	1,7			16,89	2,8	9,84	1,7	
8.	Raków	327,30	100,0	41,93	12,8	165,44	50,5	0,94	0,3	110,33	33,7	35,51	10,8	9,93	3,0			2,93	0,9	2,22	0,7	
9.	Szklary Dolne	1110,19	100,0	71,16	6,4	521,41	47,0	1,52	0,1	364,33	32,8	110,95	10,0	36,86	3,3			20,16	1,8	54,96	5,0	
10.	Trzebnice	1122,89	100,0	60,46	5,4	919,33	81,9	2,34	0,2	81,57	7,3	73,49	6,5	26,50	2,4			7,02	0,6	12,64	1,1	
11.	Trzmielów	208,06	100,0	34,22	16,4	88,31	42,4	0,36	0,2	55,13	26,5	48,13	23,1	7,96	3,8			3,45	1,7	4,72	2,3	
12.	Żabice	535,57	100,0	10,93	2,0	433,37	80,9	0,74	0,1	47,56	8,9	27,30	5,1	19,43	3,6			2,56	0,5	4,61	0,9	
	Razem gmina	8786,80	100,0	1015,53	11,6	5115,71	58,2	24,56	0,3	2406,58	27,4	689,88	7,9	227,49	2,6	8,52	0,1	121,92	1,4	192,14	2,2	

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków oraz inwentaryzacji terenowej - 2018r

(poniżej 10%). Zajmują naturalne obniżenia terenowe o dużym stopniu uwilgotnienia, najczęściej doliny cieków.

Powierzchnia pastwisk jest znacznie mniejsza i wynosi 689,88 ha (7,9%). Najwięcej, podobnie jak łąk, jest w Chocianowcu. Największy odsetek gruntów (ponad 20%) występuje w Trzmielowie i Ogrodzisku. W pozostałych obrębach ich udział nie przekracza 11%. Lokalizacyjnie, z przyczyn gospodarczych (hodowla zwierząt), związane są ze strefą zabudowy wsi i często występują na gruntach potencjalnie nadających się pod grunty orne.

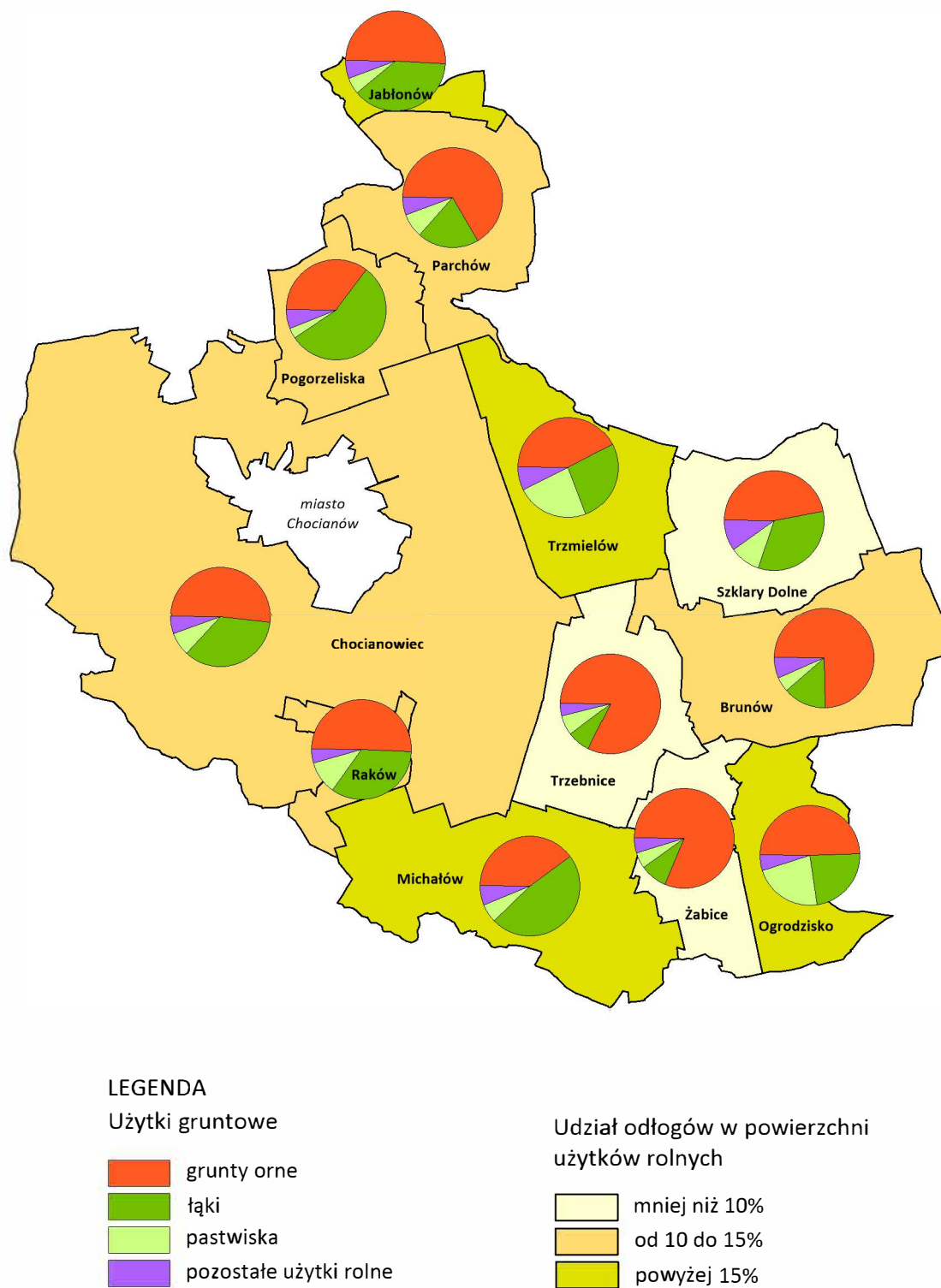

Rys. 14 Struktura użytków rolnych w gminie

Do pozostałych użytków rolnych należą:

- grunty rolne zabudowane (zabudowa zagrodowa) – 227,49 ha. Największe powierzchnie tej zabudowy występują we wsiach z największą liczbą mieszkańców. Są to: Szklary Dolne, Chocianowiec, Brunów, Parchów i Trzebnice.
- grunty pod stawami hodowlanymi, do których należy częściowo zarośnięty staw w Chocianowcu o powierzchni 8,52 ha,
- grunty pod rowami melioracyjnymi – 121,92 ha
- zadrzewienia i zakrzewienia na gruntach rolnych – 192,14 ha.

Grunty te zajmują łączną powierzchnię 550,07 ha, co stanowi 6,3% powierzchni. – tab.6, rys.14 i 15.

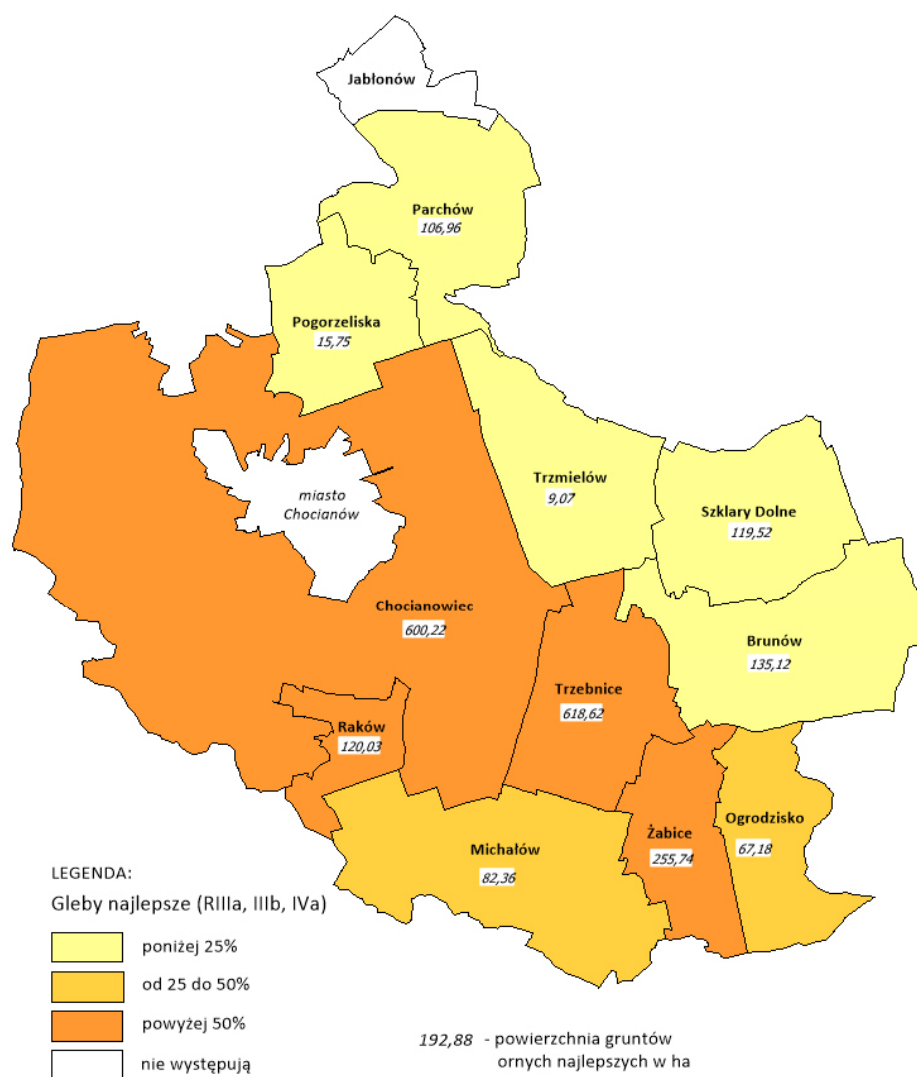
Rys 15 Struktura użytków rolnych i odłogowanie gruntów

3.3 Gleboznawcza klasyfikacja użytków rolnych

Na terenie gminy Chocianów według gleboznawczej klasyfikacji gruntów ornych, najwięcej jest gleb średnich i słabych, należących do klasy RIVa – 1795,02 ha (35,1%), RIVb – 702,20 ha (13,7%), RV – 1412,79 ha (27,6%) i RVI – 870,15 ha (17,0%).

Gleby w klasie RI i RII nie występują, a do klas RIIIa i RIIIb łącznie należy 335,55 ha co stanowi 6,6 % całości gruntów ornych – tab.7 i rys.16 i 18.

Rozkład przestrzenny poszczególnych klas bonitacyjnych jest nierównomierny i bezpośrednio nawiązuje do położenia kompleksów rolniczej przydatności gleb oraz typu i rodzaju występujących gleb.

Rys 16 Występowanie gleb najlepszych w gruntach ornych

Gleboznawcza klasyfikacja gruntów ornych

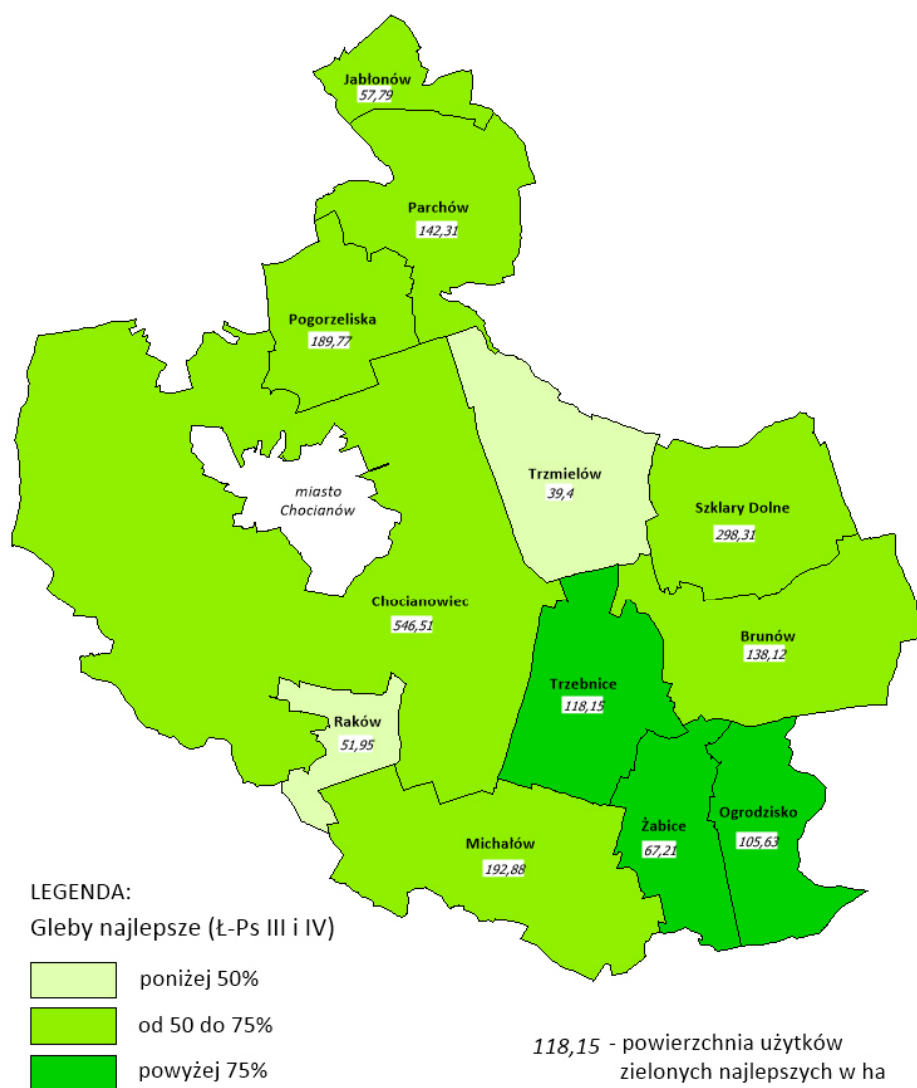
Tabela nr 7

L.p.	Obręb	Klasy bonitacyjne																	
		RI		RII		RIIIa		RIIIb		RIVa		RIVb		RV		RVI		razem	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
1.	Brunów					0,23		11,83		123,06	16,6	153,38	20,7	262,66	35,4	190,64	25,7	741,80	100,0
2.	Chocianowice					19,64	2,0	58,27	5,9	522,31	52,5	147,27	14,8	155,22	15,6	91,42	9,2	994,13	100,0
3.	Jabłonów											2,35	2,7	50,65	57,2	35,53	40,1	88,53	100,0
4.	Michałów							6,05	2,2	76,31	28,3	42,24	15,7	74,06	27,5	70,91	26,3	269,57	100,0
5.	Ogrodzisko					8,04	5,4	19,48	13,1	39,66	26,6	18,13	12,2	42,96	28,8	20,73	13,9	149,00	100,0
6.	Parchów					43,51	8,1	1,62	0,3	61,83	11,6	44,04	8,2	220,00	41,1	163,71	30,6	534,71	100,0
7.	Pogorzelska							2,60	1,2	13,15	6,3	9,58	4,6	87,12	41,5	97,66	46,5	210,11	100,0
8.	Raków					2,93	1,8	14,23	8,6	102,87	62,2	12,35	7,5	21,06	12,7	12,00	7,3	165,44	100,0
9.	Szklary Dolne					23,19	4,4	11,61	2,2	84,72	16,2	69,33	13,3	257,62	49,4	74,94	14,4	521,41	100,0
10.	Trzebnice							75,94	8,3	542,68	59,0	133,59	14,5	113,92	12,4	53,20	5,8	919,33	100,0
11.	Trzmielów									9,07	10,3	7,87	8,9	45,74	51,8	25,63	29,0	88,31	100,0
12.	Żabice					3,02	0,7	33,36	7,7	219,36	50,6	62,07	14,3	81,78	18,9	33,78	7,8	433,37	100,0
	Razem gmina					100,56	2,0	234,99	4,6	1 795,02	35,1	702,20	13,7	1 412,79	27,6	870,15	17,0	5 115,71	100,0

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków - 2018r

Gleby najlepsze klasy RIIIa i RIIIb występują punktowo i są ściśle skorelowane z występowaniem pszennych kompleksów glebowych. Największe powierzchnie występują w Trzebnicach, Chocianowcu i Parchowie. Grunty w tych klasach w ogóle nie występują w Jabłonowie i Trzmielowie.

Największy areał zajmują grunty orne RIVa i RIVb – razem 2497,22 ha. Zajmują duże zwarte powierzchnie w Rakowie, Chocianowcu, Trzebnicach i Żabicach. W izolowanych większych płatach pojawiają się w Brunowie i Szklarach Dolnych. Pokrywają się z kompleksami glebowymi, żytnim bardzo dobrym i żytnim dobrym. Bardzo małą powierzchnię zajmują w Trzmielowie, a śladowe ilości występują w Jabłonowie.

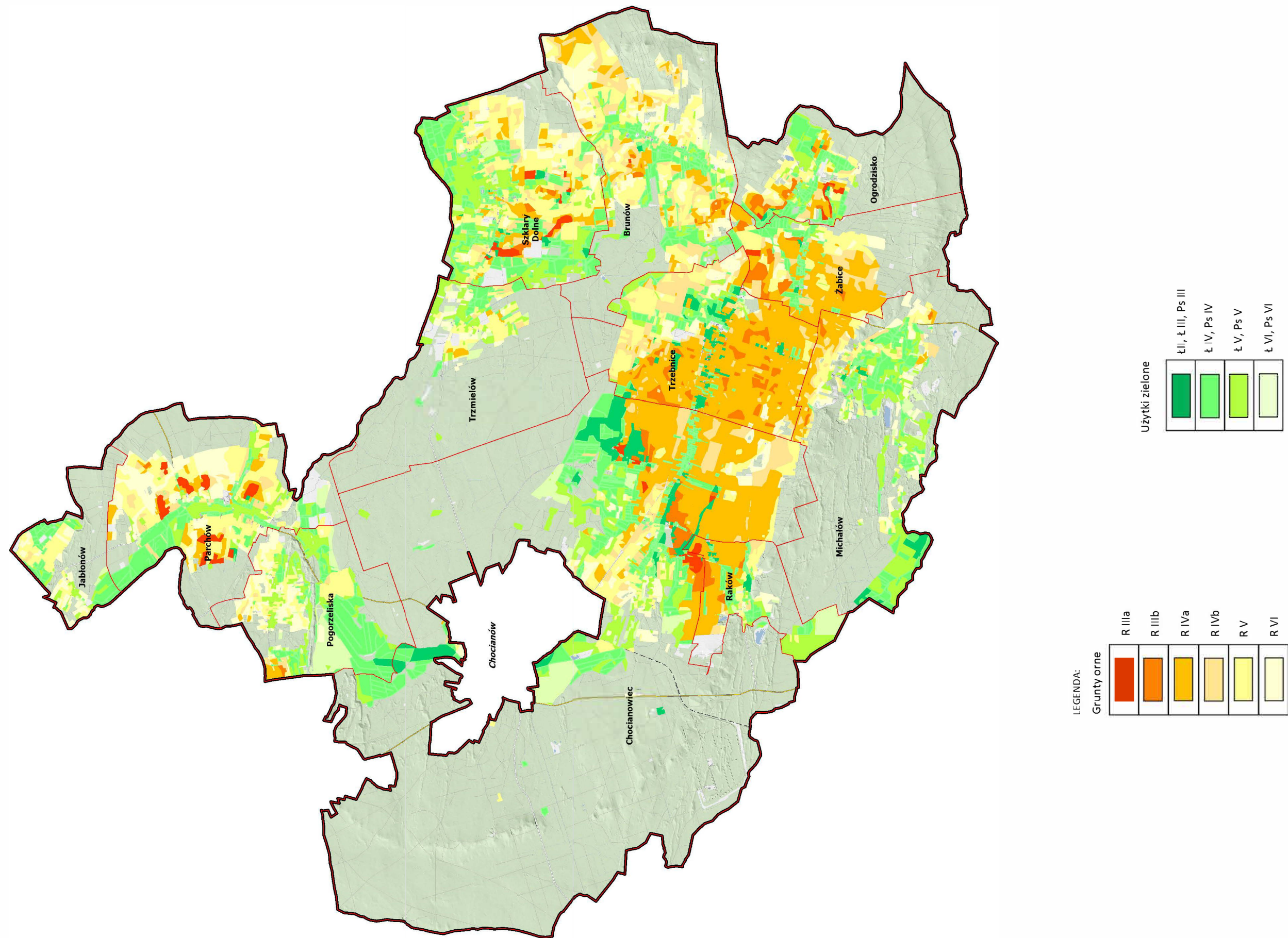
Rys. 17 Występowanie gleb najlepszych w użytkach zielonych

Gleboznawcza klasyfikacja użytków zielonych

Tabela nr 8

L.p.	Obręb	Klasy bonitacyjne - łąki i pastwiska razem													
		I		II		III		IV		V		VI		VII	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
1.	Brunów	nie występują													
2.	Chocianowice			0,12		1,02	0,5	137,10	73,7	42,35	22,8	5,68	3,1	186,15	100,0
3.	Jabłonów					133,88	16,5	412,51	50,7	164,50	20,2	102,53	12,6	813,54	100,0
4.	Michałów							57,79	74,0	13,79	17,7	6,47	8,3	78,05	100,0
5.	Ogrodzisko					22,27	6,2	170,61	47,4	145,14	40,3	21,69	6,0	359,71	100,0
6.	Parchów					3,25	2,4	102,38	75,1	30,66	22,5			136,29	100,0
7.	Pogorzelska					1,45	0,7	140,86	63,3	64,80	29,1	15,36	6,9	222,47	100,0
8.	Raków					5,36	1,5	184,41	53,3	83,67	24,2	72,51	21,0	345,95	100,0
9.	Szklary Dolne					7,59	5,2	44,36	30,4	59,09	40,5	34,80	23,9	145,84	100,0
10.	Trzebnice					11,72	2,5	286,59	60,3	165,86	34,9	11,11	2,3	475,28	100,0
11.	Trzmielów					38,60	24,9	79,55	51,3	34,73	22,4	2,18	1,4	155,06	100,0
12.	Żabice							39,40	38,2	48,41	46,9	15,45	15,0	103,26	100,0
						0,91	1,2	66,30	88,6	7,65	10,2			74,86	100,0
	Razem gmina			0,12		226,05	7,3	1721,86	55,6	860,65	27,8	287,78	9,3	3096,46	100,0

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków - 2018r

Rys 18 Gleboznawcza klasyfikacja użytków rolnych

Gleby należące do najniższych klas bonitacyjnych RV i RVI zajmują razem 2282,94 ha gruntów, co stanowi 44,6% powierzchni gruntów ornych. Najwięcej znajduje się ich w Jabłonowie, Pogorzelskich, Parchowie, Trzmielowie, Szklarach Dolnych i Brunowie. Duże powierzchnie (ponad połowę gruntów ornych), zajmują też w Michałowie. W pozostałych obrębach ich udział nie przekracza 45%. Gleby należą do kompleksów: żyniego słabego i żyniego bardzo słabego.

W klasyfikacji użytków zielonych, podobnie jak w gruntach ornych, gleby klasy I i II zasadniczo nie występują (w Chocianowcu tylko 12 arów). Gleby klasy III mają powierzchnię 226,05 ha (7,3%) a największy areal zajmują w Chocianowcu i Trzebnicach. Nie występują w Jabłonowie i Trzmielowie – tab.8, rys. 17 i 18.

Wśród łąk i pastwisk dominują grunty IV klasy bonitacyjnej – 1721,86 ha (55,6%). Największe powierzchnie zajmują w Szklarach Dolnych, Pogorzelskich i Michałowie.

Grunty w klasach III i IV należą do kompleksu użytków zielonych średnich (2z).

Grunty V i VI klasy bonitacyjnej zajmują razem 1148,43 ha, co stanowi 37,1% całości użytków zielonych. Należą one do użytków zielonych słabych (3z). Występują we wszystkich obrębach, a największy areal zajmują w Chocianowcu, Szklarach Dolnych, Michałowie i Pogorzelskich. Jakość tych gleb jest zdecydowanie niższa od pozostałych stawiając pod znakiem zapytania opłacalność produkcji rolnej, wynikiem czego jest duża ilość gruntów odłogowanych.

3.4 Odłogowanie użytków rolnych

W całej gminie odłogowanych jest 1015,53 ha gruntów, co stanowi 11,6% ogólnej powierzchni użytków rolnych (grunty orne i użytki zielone). W tym miejscu należy jednak podkreślić, że w skali całości gleb jest to relatywnie niewielka ilość odłogów.

Z punktu widzenia prawidłowej i racjonalnej gospodarki rolnej, przedłużające się trwałe odłogowanie gruntów jest zjawiskiem niekorzystnym i dotyczy to zarówno gruntów ornych jak i użytków zielonych. Przy braku zabiegów agrotechnicznych, w glebie zachodzą negatywne procesy i zmiany fizyko-chemiczne, powodując obniżenie jej przydatności rolniczej. Pozostawiona w odłogu podmokła łąka, po kilku latach staje się praktycznie nieużytkiem. Najwięcej odłogów (powyżej 15%) występuje w Michałowie, Jabłonowie, Ogrodzisku i Trzmielowie. Najmniej występuje w Żabicach, Trzebnicach i Szklarach Dolnych.

Większość odłogów występuje na trwałych użytkach zielonych (589,94 ha – 6,7%). Grunty te są częściej porzucane, w związku z ograniczeniem hodowli bydła, z powodu mniej korzystnego położenia (tereny podmokłe z gorszym dojazdem) i braku możliwości

Odługowane użytki rolne

Tabela nr 9

L.p.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych	Grunty odługowane									
			na gruntach ornych				na użytkach zielonych					
			zarośnięte krzewami i chwastami	samosiowy - zadrzewienia	razem	%	zarośnięte krzewami i chwastami	samosiowy - zadrzewienia	razem	%	suma odługów	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
1.	Brunów	997,78	14,92	21,35	36,27	3,6	49,47	32,88	82,35	8,3	118,62	11,9
2.	Chocianowice	1928,07	69,54	26,33	95,87	5,0	80,59	83,48	164,07	8,5	259,94	13,5
3.	Jabłonów	181,81	5,53	9,30	14,83	8,2	3,74	16,93	20,67	11,4	35,50	19,5
4.	Michałów	674,68	12,90	33,01	45,91	6,8	68,49	26,16	94,65	14,0	140,56	20,8
5.	Ogrodzisko	300,55	13,81	17,33	31,14	10,4	16,13	9,21	25,34	8,4	56,48	18,8
6.	Parchów	805,80	33,70	25,68	59,38	7,4	38,89	5,03	43,92	5,5	103,30	12,8
7.	Pogorzelska	594,10	23,77	11,52	35,29	5,9	29,38	17,76	47,14	7,9	82,43	13,9
8.	Raków	327,30	12,82	11,27	24,09	7,4	11,46	6,38	17,84	5,5	41,93	12,8
9.	Szklary Dolne	1110,19	23,15	3,26	26,41	2,4	36,30	8,45	44,75	4,0	71,16	6,4
10.	Trzebnice	1122,89	36,84	1,14	37,98	3,4	18,23	4,25	22,48	2,0	60,46	5,4
11.	Trzmielów	208,06	9,68	6,79	16,47	7,9	9,55	8,20	17,75	8,5	34,22	16,4
12.	Żabice	535,57	1,53	0,42	1,95	0,4	8,84	0,14	8,98	1,7	10,93	2,0
	razem	8786,80	258,19	167,40	425,59	4,8	371,07	218,87	589,94	6,7	1015,53	11,6

źródło: opracowanie własne na podstawie inwentaryzacji terenowej i danych z ewidencji gruntów i budynków - 2018r

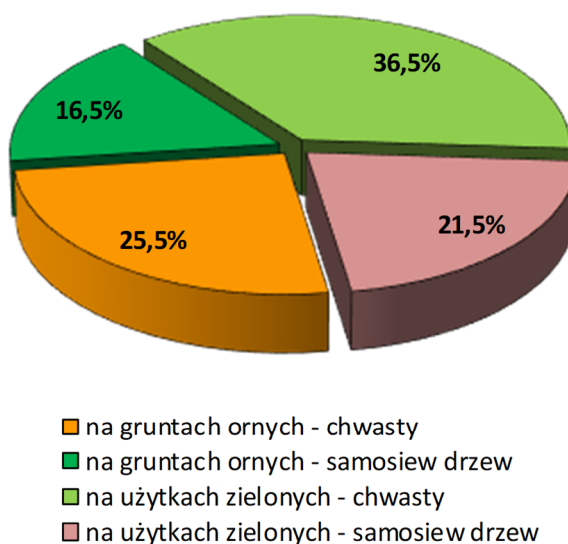
Fot. 14 Odłogowany grunt orny w Trzebnicach

Fot. 15 Wieloletni odłóg z samosiewem w Michałowie

przekształcenia łąk na grunty orne. Najwięcej takich gruntów znajduje się w Chocianowcu (164,07 ha – co wynika również z wielkości samego obrębu). W ujęciu procentowym, w stosunku do użytków rolnych, najwięcej odłogowanych łąk i pastwisk znajduje się w Michałowie (14%), Jabłonowie (11,4%) i na poziomie około 8,5% w: Chocianowcu, Trzmielowie, Ogrodzisku i Brunowie.

Na grunty orne przypada 425,59 ha (4,8%) gruntów odłogowanych. Największy obszar zajmują w Chocianowcu (95,87 ha), a w ujęciu procentowym w Ogrodzisku (10,4%), Jabłonowie (8,2%) oraz w Trzmielowie, Parchowie i Rakowie (około 7,5%).

Rys. 19 Struktura gruntów odłogowanych

Część odłogów, z wyjątkiem tych przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na cele inwestycyjne niezwiązane z rolnictwem, po przeprowadzeniu zabiegów agrotechnicznych (koszenie, orka, bronowanie), będzie się nadawała do przywrócenia do użytkowania rolnego. Na obszarze użytków zielonych, mimo braku hodowli, można wdrażać różne pakiety programów rolnośrodowiskowych, które umożliwiają branie dopłat do ekstensywnego sposobu wykorzystania pól i zachowania cennych naturalnych ekosystemów łąk i pastwisk.

Pozostałe odłogi zarosły drzewami i krzewami stając się terenami zadrzewionymi i zakrzewionymi. Miejscami, wielkość oraz stopień zadrzewienia sprawiają, że samorzutnie zaczynają się tworzyć zespoły roślinne o cechach lasów. Sprzyja temu również bliskość istniejących kompleksów leśnych, do których najczęściej te grunty przylegają. W skali wszystkich gruntów odłogowanych, tereny te zajmują 386,27 ha (38% powierzchni), z czego 16,5% przypada na grunty orne, a 21,5% na użytki zielone.

Największy udział mają w Jabłonowie (73,9%) oraz w Ogrodzisku, Brunowie, Chocianowcu, Michałowie, Trzmielowie i Rakowie (udział w granicach 40 – 45%). Największy areał takich gruntów znajduje się w Chocianowcu (109,81 ha), Michałowie (59,17 ha) i Brunowie (54,23 ha) – tab 9, rys 19 i 20.

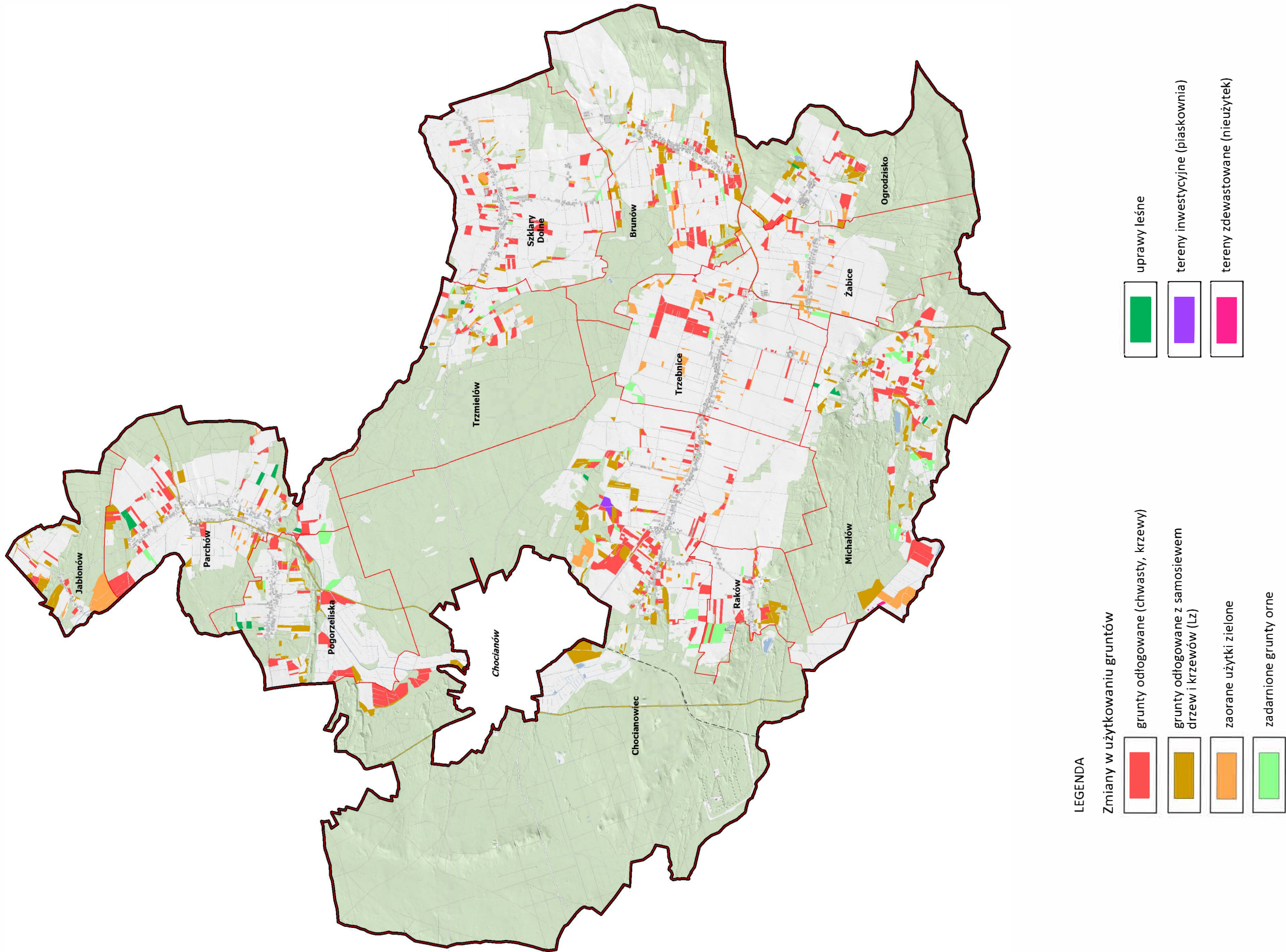
Najlepszą formą zagospodarowania będzie przeznaczenie ich do zalesienia (w przypadku gdy taka funkcja przewidziana jest w dokumentach planistycznych) lub pozostawienie ich w dotychczasowym stanie, czyli praktycznie, w perspektywie kilkunastu lat - samozalesienie.

3.5 Zmiany w sposobie użytkowania gruntów

Przeprowadzona inwentaryzacja terenowa ujawniła rozbieżności w faktycznym użytkowaniu gruntów, w stosunku do zapisów w ewidencji gruntów i budynków.

Największe zmiany dotyczą zaorywania użytków zielonych i zamiany ich na grunty orne. Przy stale zmniejszającej się skali hodowli bydła w małych gospodarstwach rolnych jest to powszechna praktyka wśród rolników. Nie w każdym przypadku jest to zasadne działanie. Na części zaoranych łąk występują okresowe podmokłości, które w skrajnych przypadkach mogą uniemożliwić uprawę i doprowadzić do trwałego odłogowania gruntu.

W skali całej gminy zaorano 63,13 ha pastwisk, co stanowi 9,2% ich pierwotnej powierzchni. W przypadku łąk jest to jeszcze większa powierzchnia (112,83 ha) co stanowi 4,7% ich powierzchni ewidencyjnej.

Rys. 20 Zmiany w użytkowaniu i odlogowanie gruntów rolnych

Zmiany w sposobie użytkowania gruntów - grunty orne

Tabela nr 10

L.p.		Obręb	Powierzchnia użytków gruntowych																Suma - grunty orne wg ewidencji gruntów i po zmianach
			Wg ewidencji gruntów						Zmiany na grunty orne										
			grunty orne	sady	łąki	pastwiska	nieużytki	sady		łąki		pastwiska		nieużytki		razem	udział w gruntach ornych		
ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.		
1.	Brunów	741,80	1,07	138,70	47,45	9,84			15,41	11,1	4,00	8,4	0,94	9,6	20,35	2,7	762,15		
2.	Chocianowice	994,13	8,81	667,54	146,00	21,59	2,65	30,1	6,11	0,9	19,28	13,2			28,04	2,8	1022,17		
3.	Jabłonów	88,53	4,43	68,47	9,58	0,20			31,80	46,4					31,80	35,9	120,33		
4.	Michałów	269,57	1,44	319,33	40,38	11,94			25,71	8,1	0,57	1,4			26,28	9,7	295,85		
5.	Ogrodzisko	149,00		69,20	67,09	3,86			3,39	4,9	0,22	0,3			3,61	2,4	152,61		
6.	Parchów	534,71	1,43	158,86	63,61	2,05			1,53	1,0	1,88	3,0			3,41	0,6	538,12		
7.	Pogorzelska	210,11	1,48	325,56	20,39	1,04											210,11		
8.	Raków	165,44	0,94	110,33	35,51	6,73					0,43	1,2			0,43	0,3	165,87		
9.	Szklary Dolne	521,41	1,52	364,33	110,95	7,68			0,63	0,2	7,04	6,3			7,67	1,5	529,08		
10.	Trzebnice	919,33	2,34	81,57	73,49	3,95	0,11	4,7	15,63	19,2	13,90	18,9	0,66	16,7	30,30	3,3	949,63		
11.	Trzmielów	88,31	0,36	55,13	48,13	8,16			3,18	5,8	4,97	10,3			8,15	9,2	96,46		
12.	Żabice	433,37	0,74	47,56	27,30	0,40	0,14	18,9	9,44	19,8	10,84	39,7			20,42	4,7	453,79		
	Razem gmina	5115,71	24,56	2406,58	689,88	77,44	2,90	11,8	112,83	4,7	63,13	9,2	1,60	2,1	180,46	3,5	5296,17		

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków oraz inwentaryzacji terenowej- 2018r

Fot. 16 Zaorana łąka w Jabłonowie

Fot. 17 Założona łąka na gruncie ornym w Chocianowcu

Najwięcej użytków zielonych zaorano w Jabłonowie (31,80 ha), Trzebnicach (29,53 ha), Michałowie (26,28 ha) i w Chocianowcu (25,39 ha). Zlikwidowano również kilka sadów, o łącznej powierzchni 2,90 ha i zrekultywowano dwa nieużytki o powierzchni 1,60 ha. W sumie po tych zmianach, w całej gminie dodatkowo przybyło 180,46 ha gruntów ornych – tab.10.

Występuje również sytuacja odwrotna, kiedy to grunty orne zamieniane są na łąki i pastwiska. Odbywa się to na znacznie mniejszą skalę, ponieważ skala hodowli bydła w całej gminie, w ciągu ostatnich kilku lat uległa znacznemu zmniejszeniu. Użytki zielone założono na 92,90 ha gruntów ornych (1,8% wszystkich gruntów ornych). Najwięcej zmieniono w Michałowie (20,64 ha), Rakowie (14,90 ha) oraz w Pogorzelskich i Chocianowcu (po około 13 ha). Nie ma takich zmian w Jabłonowie. Dodatkowo na użytki zielone zamieniono sad w Chocianowcu (0,34 ha) i teren zadrzewiony w Brunowie (0,26 ha).

W sumie, w całej gminie dodatkowo przybyło 93,50 ha użytków zielonych – tab.11 i rys.20.

Dokonano również szeregu innych mniejszych przekształceń. Zmieniła się powierzchnia lasów, nieużytków i terenów inwestycyjnych.

Na części działek, w miejscowościach: Chocianowiec, Michałów, Ogrodzisko, Parchów, Pogorzelska i Trzmielów na gruntach o słabej przydatności rolniczej zasadzono lasy. Ogólna powierzchnia zalesień wynosi 23,30 ha, z czego najwięcej przypada na Parchów (12,22 ha). Kilka działek, lub ich część, uległa dewastacji i trwałemu przekształceniu. Najczęściej są to dziury i hałdy po ukopach piasku i żwiru. Zwykle zarastają chwastami, krzewami i drzewami, często wypełnione są wodą. Obszary te należy przeklasyfikować na nieużytki (N). Występują w Brunowie, Michałowie, Trzmielowie i w Trzebnicach. Zajmują one łączną powierzchnię 0,25 ha.

Zmiany w sposobie użytkowania gruntów - użytki zielone

Tabela nr 11

L.p.	Obręb	Powierzchnia użytków gruntowych																							Suma - użytki zielone wg ewidencji gruntów i po zmianach	
		Wg ewidencji gruntów						Zmiany na użytki zielone																		
		użytki zielone		grunty orne		sady		Lzr		grunty orne				sady				Lzr				razem	udział w użytkach zielonych			
		ha	3.	ha	4.	ha	5.	ha	6.	ha	7.	%	8.	ha	9.	%	10.	ha	11.	%	12.	ha	13.	%		14.
1.	Brunów	186,15		741,80		1,07		28,91		3,89		0,5						0,26		0,9		4,15		2,2		190,30
2.	Chocianowice	813,54		994,13		8,81		40,92		12,49		1,3		0,34		3,9						12,83		1,6		826,37
3.	Jabłonów	78,05		88,53		4,43		1,04																		78,05
4.	Michałów	359,71		269,57		1,44		18,52		20,64		7,7										20,64		5,7		380,35
5.	Ogrodzisko	136,29		149,00				2,96		1,12		0,8										1,12		0,8		137,41
6.	Parchoń	222,47		534,71		1,43		10,80		3,48		0,7										3,48		1,6		225,95
7.	Pogorzelska	345,95		210,11		1,48		9,84		13,68		6,5										13,68		4,0		359,63
8.	Raków	145,84		165,44		0,94		2,22		14,90		9,0										14,90		10,2		160,74
9.	Szklary Dolne	475,28		521,41		1,52		54,96		3,99		0,8										3,99		0,8		479,27
10.	Trzebnice	155,06		919,33		2,34		12,64		9,29		1,0										9,29		6,0		164,35
11.	Trzmielów	103,26		88,31		0,36		4,72		5,26		6,0										5,26		5,1		108,52
12.	Żabice	74,86		433,37		0,74		4,61		4,16		1,0										4,16		5,6		79,02
	Razem gmina	3096,46		5115,71		24,56		192,14		92,90		1,8		0,34		1,4		0,26		0,1		93,50		3,0		3189,96

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z EGIB oraz inwentaryzacji terenowej- 2018r

Zmiany w sposobie użytkowania gruntów - lasy, inwestycje, nieużytki

Tabela nr 12

Powierzchnia użytków gruntowych															
L.p.	Obręb	Wg ewidencji gruntów		Zmiany użytków rolnych											
		grunty orne	użytki zielone	na tereny zdewastowane (N)		na tereny inwestycyjne (piaskownia)		na lasy		Powierzchnia zmieniona			Powierzchnia rzeczywista użytków		
				grunty orne	użytki zielone	grunty orne	użytki zielone	grunty orne	użytki zielone	grunty orne	użytki zielone	razem	grunty orne	użytki zielone	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
1.	Brunów	741,80	186,15	0,04						0,04			0,04	741,76	186,15
2.	Chocianowiec	994,13	813,54			3,34	2,69		0,93	3,34	3,62	6,96	990,79	809,92	
3.	Jabłonów	88,53	78,05										88,53	78,05	
4.	Michałów	269,57	359,71					1,90	1,93	1,90	1,93	3,83	267,67	357,78	
5.	Ogrodzisko	149,00	136,29					0,94		0,94	0,00	0,94	148,06	136,29	
6.	Parchów	534,71	222,47					11,46	0,76	11,46	0,76	12,22	523,25	221,71	
7.	Pogorzelska	210,11	345,95					4,72		4,72	0,00	4,72	205,39	345,95	
8.	Raków	165,44	145,84										165,44	145,84	
9.	Szklary Dolne	521,41	475,28										521,41	475,28	
10.	Trzebnice	919,33	155,06	0,09						0,09		0,09	919,24	155,06	
11.	Trzmielów	88,31	103,26		0,12			0,66		0,66	0,12	0,78	87,65	103,14	
12.	Żabice	433,37	74,86										433,37	74,86	
Razem gmina		5 115,71	3 096,46	0,13	0,12	3,34	2,69	19,68	3,62	23,15	6,43	29,58	5092,56	3090,03	

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z EGIB oraz inwentaryzacji terenowej- 2018r

Fot. 19 Zalesiona działka w Parchowie

Fot. 18 Wyrębisko wypełnione wodą na działce w Brunowie

W Chocianowcu na gruntach rolnych o powierzchni 6,03 ha teren został zajęty przez wyrębisko piaskowni.

Wskutek powyższych zmian (lasy, inwestycje i nieużytki) powierzchnia użytków rolnych zmniejszyła się o 29,58 ha, z czego 23,15 ha przypada na grunty orne, a 6,43 ha na użytki zielone. – tab.12.

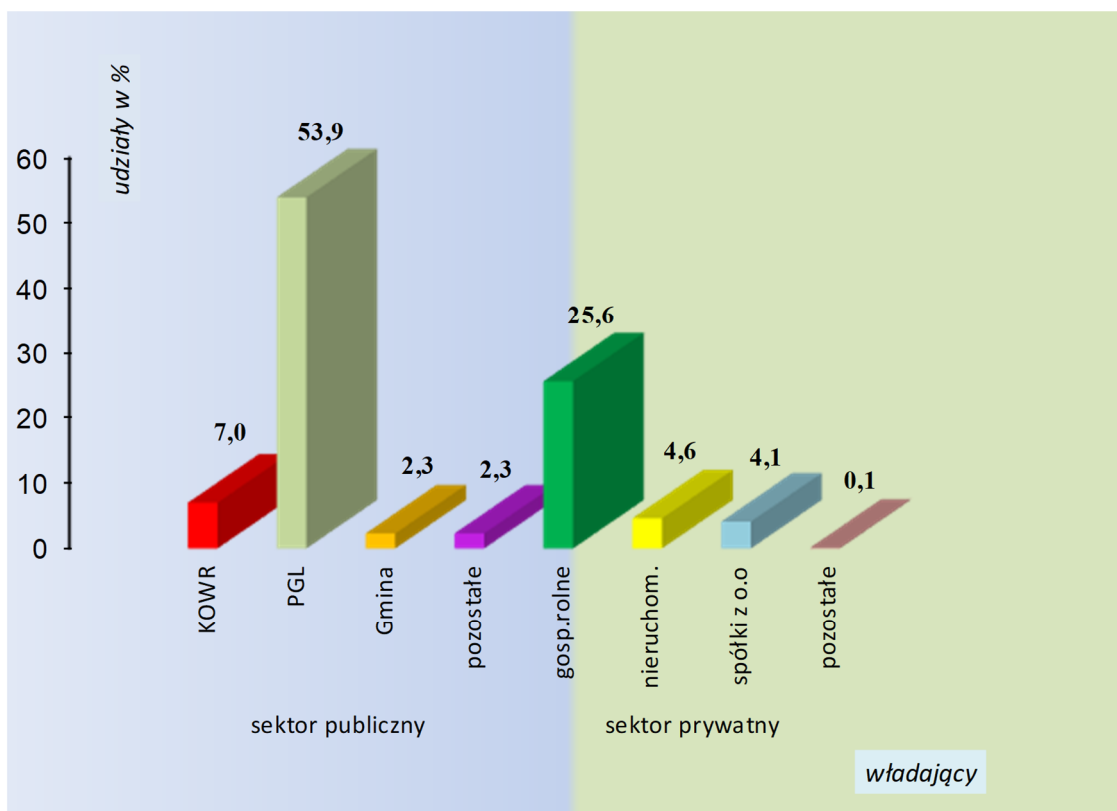
3.6 Struktura władania gruntami

W strukturze władania gruntami w gminie Chocianów większy udział ma sektor publiczny. Należy do niego 13952,04 ha gruntów, co stanowi 65,6% całej powierzchni. Do sektora prywatnego należy 7323,55 ha gruntów, ze wskaźnikiem 34,4%.

Zdecydowana przewaga gruntów sektora prywatnego występuje tylko w trzech obrębach ewidencyjnych. W Szklarach Dolnych i Rakowie wskaźnik wynosi ponad 60%, a w Trzebnicach 76%. W Żabicach i Pogorzelsku utrzymuje się stan względnej równowagi między sektorami (46 – 54%). Natomiast w pozostałych obrębach występuje przewaga sektora publicznego.

Najwięcej gruntów w sektorze publicznym należy do PGL. W sumie jest to 11 464,04 ha (53,9%) gruntów. Grunty Lasów Państwowych występują we wszystkich wsiach, z czego najwięcej przypada na Chocianowiec - 5618,48 ha, Michałów – 1352,32 ha i Trzmielów – 1189,62 ha. Największy odsetek gruntów PGL (ponad 60%), występuje w Trzmielowie, Chocianowcu, Ogrodzisku i Michałowie. Najmniej występuje w Rakowie, Trzebnicach i Szklarach Dolnych.

Na drugim miejscu z powierzchnią 1499,53 ha i znacznie mniejszym udziałem 7%, znajdują się grunty należące do KOWR. Grunty te występują również we wszystkich obrębach, a ich udział w obrębach waha się w przedziale od 0,6% do 22,5%. Największe arealy występują

Rys. 21 Struktura władania gruntami w gminie

we wsiach gdzie dawniej funkcjonowały państwowe kombinaty rolne. Największe powierzchnie (ponad 200 ha) znajdują się w Szklarach Dolnych, Parchowie, Chocianowcu i Brunowie.

Własność komunalna (grunty gminne) zajmuje 496,30 ha, co stanowi tylko 2,3% całości gruntów w gminie. Większość tych gruntów to tereny pod drogami (około 57%). Dlatego najwięcej gruntów komunalnych znajduje się w dużych miejscowościach z dużą ilością użytków rolnych. Trochę inna sytuacja występuje w Brunowie, gdzie tych gruntów jest najwięcej (147,34 ha) i tutaj 63% gruntów komunalnych stanowią użytki rolne. W Chocianowcu, Szklarach Dolnych i Trzebnicach, decydująca jest powierzchnia dróg.

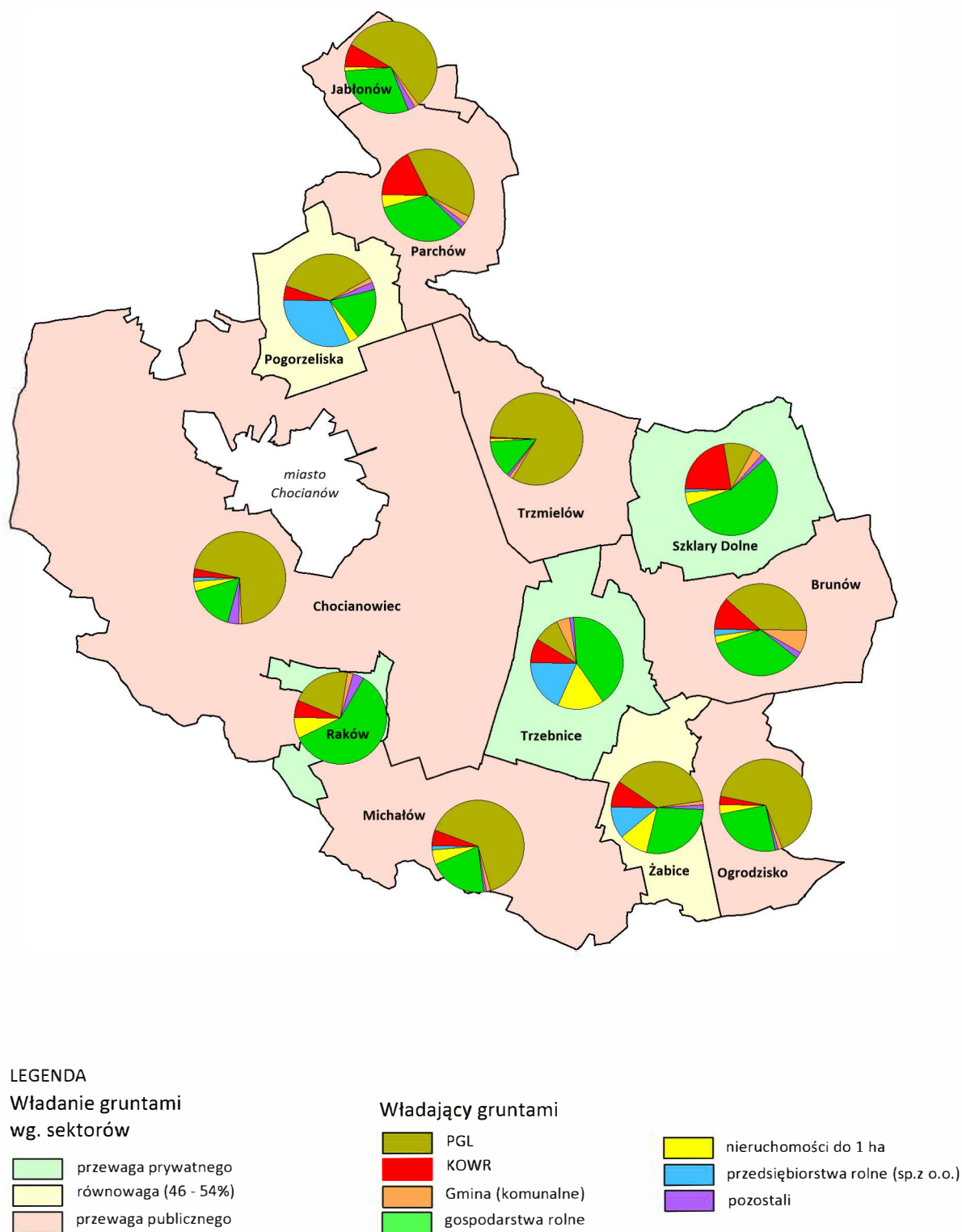
Na pozostałe podmioty w sektorze publicznym przypada 492,17 ha (2,3%). Należą do nich: grunty wojewódzkie (DSDiK), powiatowe (Zarząd Dróg Powiatowych) i inne podmioty prawne zarządzające gruntami Skarbu Państwa: Wody Polskie, Starosta Polkowicki, Tauron - dystrybucja sp. akcyjna, Rejonowy Zarząd Infrastruktury, Poczta Polska, Zbiorcza Szkoła Gminna, parafie rzymskokatolickie, Polskie Koleje Państwowe, przedsiębiorstwa rolno – usługowo – handlowe, Przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne.

Struktura władania gruntami

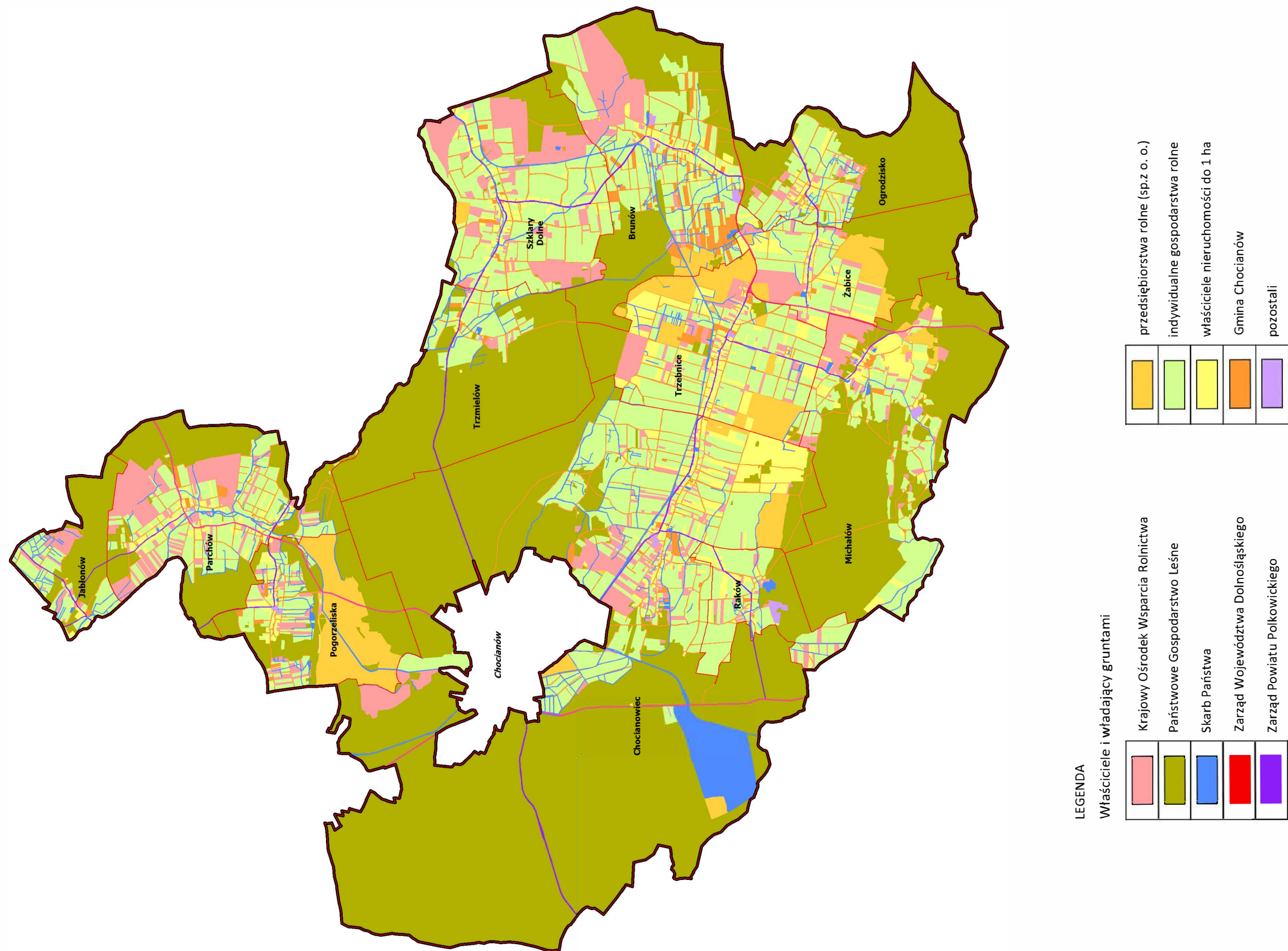
Tabela nr 13

Lp.	Obręb	Powierzchnia gruntów ogółem		Sektor publiczny (udział w powierzchni obrębu)												Sektor prywatny (udział w powierzchni obrębu)											
				Razem		KOWR		PGL		Własność komunalna		Pozostałe		Razem		Gospodarstwa rolne		Nieruchomości nie wchodzące w skład gosp. rolnych				Przedsiębiorstwa rolne (sp.z o.o)		Pozostałe			
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.				
1.	Brunów	1 817,37	100,0	1 093,40	60,2	210,80	11,6	705,89	38,8	147,34	8,1	29,37	1,6	723,97	39,8	624,33	34,4	51,26	2,8	41,13	2,3	7,25	0,4				
2.	Chocianowiec	7 911,54	100,0	6 248,30	79,0	245,71	3,1	5618,48	71,0	86,27	1,1	297,84	3,8	1 663,24	21,0	1277,63	16,1	273,21	3,5	109,00	1,4	3,40					
3.	Jabłonów	463,87	100,0	319,31	68,8	37,97	8,2	262,48	56,6	7,74	1,7	11,12	2,4	144,56	31,2	138,24	29,8	6,30	1,4			0,02					
4.	Michałów	2 085,41	100,0	1 516,39	72,7	117,29	5,6	1352,32	64,8	32,34	1,6	14,44	0,7	569,02	27,3	427,78	20,5	106,60	5,1	30,35	1,5	4,29	0,2				
5.	Ogrodzisko	982,23	100,0	699,84	71,3	29,13	3,0	648,49	66,0	14,54	1,5	7,68	0,8	282,39	28,7	250,68	25,5	31,65	3,2			0,06					
6.	Parchów	1 451,35	100,0	904,60	62,3	256,51	17,7	581,19	40,0	39,46	2,7	27,44	1,9	546,75	37,7	482,11	33,2	64,18	4,4			0,46					
7.	Pogorzelska	998,43	100,0	460,44	46,1	48,57	4,9	372,34	37,3	18,25	1,8	21,28	2,1	537,99	53,9	181,67	18,2	32,14	3,2	322,38	32,3	1,80	0,2				
8.	Raków	499,42	100,0	158,77	31,8	30,77	6,2	107,55	21,5	9,93	2,0	10,52	2,1	340,65	68,2	294,81	59,0	36,85	7,4			8,99	1,8				
9.	Szklary Dolne	1 396,56	100,0	540,99	38,7	314,67	22,5	150,05	10,7	50,32	3,6	25,95	1,9	855,57	61,3	773,41	55,4	68,52	4,9	13,39	1,0	0,25					
10.	Trzebnice	1 319,18	100,0	316,84	24,0	114,26	8,7	122,81	9,3	61,16	4,6	18,61	1,4	1 002,34	76,0	546,62	41,4	210,65	16,0	243,59	18,5	1,48	0,1				
11.	Trzmielów	1 434,27	100,0	1 227,68	85,6	8,18	0,6	1189,62	82,9	15,61	1,1	14,27	1,0	206,59	14,4	192,57	13,4	14,04	1,0			-0,02					
12.	Żabice	915,96	100,0	465,48	50,8	85,67	9,4	352,82	38,5	13,34	1,5	13,65	1,5	450,48	49,2	253,21	27,6	93,68	10,2	103,06	11,3	0,53	0,1				
	Razem gmina	21 275,59	100,0	13 952,04	65,6	1499,53	7,0	11464,04	53,9	496,30	2,3	492,17	2,3	7 323,55	34,4	5443,06	25,6	989,08	4,6	862,90	4,1	28,51	0,1				

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków - 2018r

Rys. 22 Struktura władania gruntami

Rys 23 Władanie gruntami

W sektorze prywatnym największą powierzchnię (5443,06 ha) zajmują grunty gospodarstw rolnych. W skali całej gminy stanowią 25,6%, największy odsetek występuje w Rakowie (59%) i Szklarach Dolnych (55,4%), a najmniejszy w Trzmielowie (13,4%) i Chocianowcu (16,1%). W liczbach bezwzględnych, dużą powierzchnię gruntów zajmują w Chocianowcu (1277,63 ha) i znacznie mniej w Szklarach Dolnych (773,41 ha) i Brunowie (624,33 ha). W pozostałych obrębach ich powierzchnia nie przekracza 550 ha.

Grunty właścicieli nieruchomości, nie wchodzących w skład gospodarstw rolnych, w całej gminie zajmują powierzchnię 989,08 ha. Prawie połowa tych gruntów (44,4%) należy do jednego właściciela. Znajdują się one w czterech obrębach (Chocianowiec, Michałów, Trzebnice, Żabice) i zajmują łączną powierzchnię 439,18 ha. Pozostałe grunty prywatnych właścicieli to działki nieruchomości o powierzchni mniejszej niż 1 ha. Z racji dużej ilości mieszkańców i gęstej zabudowy największą powierzchnię zajmują w Chocianowcu (81,94 ha) i w Trzebnicach (82,27 ha). W pozostałych obrębach zajmują areał, w przedziale od 6,30 ha (w Jabłonowie) do 68,52 ha (w Szklarach Dolnych).

Grunty o zbliżonej powierzchni (862,90 ha – 4,1%) zajmują prywatne przedsiębiorstwa rolno – usługowo – handlowe (spółki z o.o.). Mają grunty tylko w 7 obrębach. Najwięcej w Pogorzelskich (322,38 ha) i Trzebnicach (243,59 ha). W pozostałych wsiach znacznie mniej: Chocianowiec – 109 ha, Żabice – 103,06 ha, Brunów - 41,13 ha, Michałów – 30,35 ha, Szklary Dolne 13,39 ha.

Tereny pozostałe w sektorze prywatnym (Tauron – spółka akcyjna, Polski Związek Łowiecki, Koło Łowieckie, O.S.P. Przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne sp. z o.o. Stowarzyszenie Łemków) zajmują 28,51 ha, co stanowi 0,1% wszystkich gruntów - tab.13, rys.21, 22 i 23.

3.7 Grunty dzierżawione

W sektorze gruntów publicznych, część z nich dzierżawiona jest przez właścicieli indywidualnych gospodarstw rolnych oraz przez duże przedsiębiorstwa rolne (sp. z o.o.). Dzierżawie podlegają grunty rolne należące do KOWR (840,65 ha) i zasobu komunalnego (Urząd Gminy – 81,30 ha). W sumie dzierżawionych jest tylko 56,1% gruntów należących do KOWR oraz 38,4% należących do gminy Chocianów. W tym przypadku do obliczeń przyjęto powierzchnię gruntów gminy z wyłączeniem powierzchni dróg. Całkowita gminna powierzchnia wynosi 496,30 ha, ale po wyłączeniu dróg, już tylko 211,79 ha.

Dzierżawy gruntów

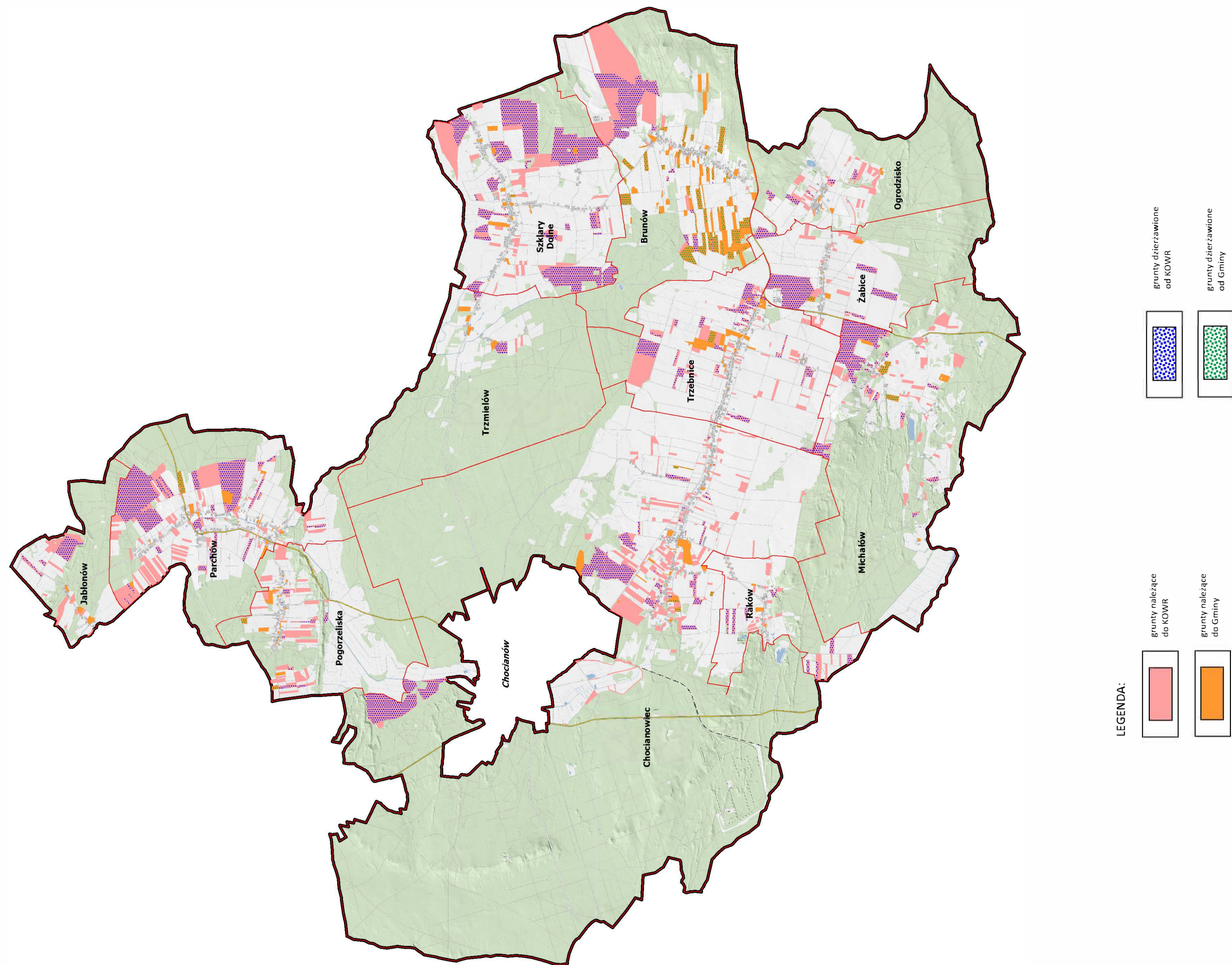
Tabela nr 14

Lp.	Nazwa obrębu	Grunty KOWR	Powierzchnia dzierżaw		Grunty komunalne bez dróg	Powierzchnia dzierżaw		Razem dzierżawy
		ha	ha	%	ha	ha	%	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Brunów	210,80	80,00	38,0	112,80	61,31	54,4	141,31
2.	Chocianowiec	245,71	130,40	53,1	23,27	2,97	12,8	133,37
3.	Jabłonów	37,97	17,76	46,8	2,94			17,76
4.	Michałów	117,29	76,44	65,2	9,55	5,96	62,4	82,40
5.	Ogrodzisko	29,13	8,04	27,6	1,70			8,04
6.	Parchów	256,51	153,70	59,9	13,83	4,02	29,1	157,72
7.	Pogorzelska	48,57	6,85	14,1	8,13	2,40	29,5	9,25
8.	Raków	30,77	15,82	51,4	1,61			15,82
9.	Szklary Dolne	314,67	226,10	71,9	9,35	0,41	4,4	226,51
10.	Trzebnice	114,26	51,35	44,9	19,77	2,87	14,5	54,22
11.	Trzmielów	8,18	6,80	83,1	5,40			6,80
12.	Żabice	85,67	67,39	78,7	3,44	1,36	39,5	68,75
Razem gmina		1 499,53	840,65	56,1	211,79	81,30	38,4	921,95

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z KOWR i Urzędu Gminy - 2018r

Największe powierzchnie gruntów rolnych znajdujących się w zasobie KOWR dzierżawione są w Szklarach Dolnych - 226,10 ha, gdzie wskaźnik dzierżaw plasuje się na poziomie ponad 70%. Podobny wskaźnik występuje w Żabicach, ale przy znacznie mniejszej powierzchni – 67,39 ha. Duże powierzchnie występują jeszcze w Parchowie (153,70 ha), prawie 60% i Chocianowcu (130,40 ha), ponad 50% gruntów dzierżawionych.

Zdecydowaną większość dzierżaw stanowią grunty orne. W mniejszym zakresie są to łąki, z których część jest zaorana, a najmniej jest pastwisk. W Pogorzelskach na ogólną powierzchnię 48,57 ha gruntów KOWR, dzierżawionych jest tylko 6,85 ha (14,1%). Wynika to z tego, że duża część gruntów KOWR jest trwale odłogowana, porośnięta wieloletnim samosiewem drzew i krzewów. Poza tym nie występują tu wielkie kompleksy rolne z wielkimi arealami, tylko dużo niewielkich powierzchniowo działek, które są mniej atrakcyjne dla potencjalnego dzierżawcy.

Rys. 24 Dzierżawy gruntów

Grunty dzierżawione są na różne okresy. Najdłuższe okresy, to 20, 25 oraz 30 lat i dotyczą umów dzierżawnych zawieranych jeszcze w latach 90-tych ubiegłego wieku. Umowy zawierane współcześnie, w latach 2016 – 2018, są krótsze, najczęściej na 10 lat. Najkrótsze (siedem umów) skończą się w 2018r i w 2019r. Wszystkie pozostałe będą trwały od 2 do 10 lat, z najdłuższym horyzontem czasowym trwania do 2028 roku.

Powierzchnia dzierżaw gruntów rolnych należących do gminy jest znacznie mniejsza i wynosi tylko 81,30 ha. Najwięcej jest w Brunowie (61,31 ha) co stanowi 54,4% gruntów gminnych w tej wsi. W pozostałych miejscowościach są to niewielkie pojedyncze działki lub ich części o sumarycznej powierzchni od 0,41 ha w Szklarach Dolnych do 5,96 ha w Michałowie. W Jabłonowie, Ogrodzisku, Rakowie i Trzmielowie dzierżawy nie występują. Średni wskaźnik dzierżaw gruntów gminnych wynosi 38,4%. Część umów dzierżawnych będzie się kończyła w latach 2020 – 2021, a część zawarta jest na czas nieokreślony. Zakończenie takiej umowy odbywa się po wypowiedzeniu jej, przez którąś z zainteresowanych stron. – tab.14 i rys 24.

3.8 Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw rolnych

Na terenie gminy Chocianów (obszar wiejski z wyłączeniem miasta Chocianów) funkcjonuje 809 gospodarstw rolnych. Zajmują one łącznie 5443,06 ha powierzchni gruntów, a średnia wielkość pojedynczego gospodarstwa wynosi 6,73 ha.

Najwięcej gospodarstw znajduje się w Chocianowie (165), największym obrębie z największą ilością użytków rolnych. W pozostałych wsiach, w zależności od ich wielkości, liczba gospodarstw waha się w granicach, od 14 w Jabłonowie, do 113 w Szklarach Dolnych.

Analizę struktury wielkości gospodarstw rolnych przeprowadzono na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków, grupując je w określone przedziały wielkościowe. Przyjęto założenie, że powierzchnia gospodarstwa „zamyka się” w powierzchni obrębu. Ten sam właściciel ziemi na sąsiednim obrębie tworzy nowe gospodarstwo rolne.

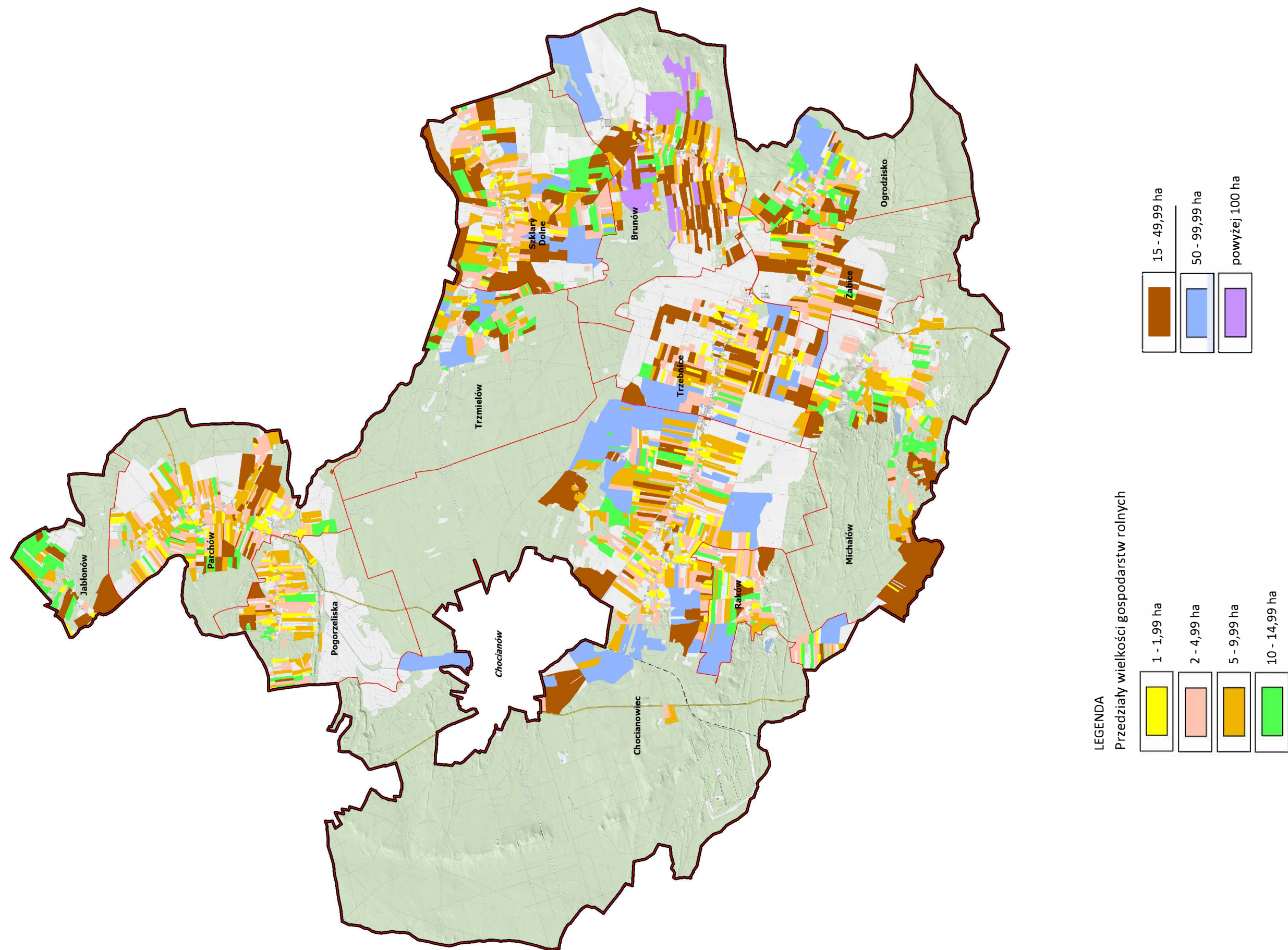
W pierwszym przedziale obejmującym gospodarstwa o najmniejszym areale od 1 do 1,99 ha, znajduje się 232 gospodarstwa. Zajmują one 349,99 ha, co stanowi tylko 6,4% ogólnej powierzchni (5443,06 ha) zajmowanej przez wszystkie gospodarstwa rolne. Średnia wielkość gospodarstwa w tym przedziale wynosi tylko 1,51 ha.

Struktura indywidualnych gospodarstw rolnych

Tabela nr 15

L.p.	Obręb	Przedziały wielkości gospodarstw rolnych																											Ogółem			
		1 - 1.99 ha				2 - 4.99 ha				5 - 9.99 ha				10 - 14.99 ha				15 - 49.99 ha				50 - 99.99 ha				powyżej 100 ha				średnia wielkość gospodarstwa w obrębie	liczba gospodarstw w obrębie	powierzchnia gospodarstw
		średnia wielkość gospodarstwa	liczba gospodarstw	udział w powierzchni wszystkich gospodarstw	ogółem powierzchnia gospodarstwa	średnia wielkość gospodarstwa	liczba gospodarstw	udział w powierzchni wszystkich gospodarstw	ogółem powierzchnia gospodarstwa	średnia wielkość gospodarstwa	liczba gospodarstw	udział w powierzchni wszystkich gospodarstw	ogółem powierzchnia gospodarstwa	średnia wielkość gospodarstwa	liczba gospodarstw	udział w powierzchni wszystkich gospodarstw	ogółem powierzchnia gospodarstwa	średnia wielkość gospodarstwa	liczba gospodarstw	udział w powierzchni wszystkich gospodarstw	ogółem powierzchnia gospodarstwa	średnia wielkość gospodarstwa	liczba gospodarstw	udział w powierzchni wszystkich gospodarstw	ogółem powierzchnia gospodarstwa							
		ha	szt	%	ha	ha	szt	%	ha	ha	szt	%	ha	ha	szt	%	ha	ha	szt	%	ha	ha	szt	%	ha	ha	szt	ha				
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.
1.	Brunów	1,46	14	3,3	20,48	2,83	18	8,2	51,01	7,39	13	15,4	96,11	12,28	2	3,9	24,56	22,43	8	28,7	179,43	99,54	1	16	99,54	153,20	1	24,5	153,20	10,95	57	624,33
2.	Chocianowiec	1,47	49	5,6	71,85	3,21	60	15,1	192,40	7,00	36	19,7	251,86	12,51	6	5,9	75,06	29,45	7	16,1	206,16	68,61	7	37,6	480,30					7,74	165	1 277,63
3.	Jabłonów	1,45	3	3,1	4,35	2,47	2	3,6	4,94	7,41	2	10,7	14,82	11,99	5	43,2	59,95	27,09	2	39,0	54,18									9,87	14	138,24
4.	Michałów	1,48	22	7,6	32,51	3,01	20	14,1	60,25	7,22	14	23,6	101,08	12,57	5	14,7	62,85	28,52	6	40,0	171,09									6,38	67	427,78
5.	Ogrodzisko	1,55	8	4,9	12,37	2,93	13	15,2	38,09	6,45	5	12,9	32,25	11,72	5	23,4	58,59	21,93	2	17,5	43,86	65,52	1	26,1	65,52					7,37	34	250,68
6.	Parchów	1,53	36	11,4	55,24	3,04	45	28,4	137,02	7,15	22	32,5	157,21	13,02	4	10,8	52,08	26,85	3	16,7	80,56									4,38	110	482,11
7.	Pogorzelska	1,57	15	13,0	23,58	3,29	16	28,9	52,66	7,21	9	35,6	64,89	10,43	2	11,5	20,85	19,69	1	10,8	19,69									4,22	43	181,67
8.	Raków	1,57	12	6,4	18,83	3,43	22	25,6	75,48	7,89	5	13,4	39,43	11,17	4	15,2	44,66	24,23	1	8,2	24,23	92,18	1	31,3	92,18					6,55	45	294,81
9.	Szklary Dolne	1,56	25	5,0	38,89	3,00	49	19,0	146,88	7,01	21	19,0	147,18	12,33	8	12,8	98,64	28,03	9	32,6	252,31	89,51	1	11,6	89,51					6,84	113	773,41
10.	Trzebnice	1,50	32	8,8	48,15	3,10	36	20,4	111,71	7,01	10	12,8	70,09	13,36	1	2,4	13,36	20,99	9	34,5	188,94	57,19	2	20,9	114,37					6,07	90	546,62
11.	Trzmielów	1,53	4	3,2	6,13	2,83	10	14,7	28,31	7,07	6	22,0	42,43	12,58	3	19,6	37,74	27,64	1	14,4	27,64	50,32	1	26,1	50,32					7,70	25	192,57
12.	Żabice	1,47	12	7,0	17,61	3,02	22	26,2	66,34	6,91	6	16,4	41,46	11,76	1	4,6	11,76	23,21	5	45,8	116,04									5,50	46	253,21
Razem gmina		1,51	232	6,4	349,99	3,08	313	17,7	965,09	7,11	149	19,4	1 058,81	12,18	46	10,3	560,10	25,26	54	25,0	1 364,13	70,84	14	18,2	991,74	153,20	1	2,8	153,20	6,73	809	5 443,06

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków - 2018r

Rys 25 Przedziały wielkości gospodarstw rolnych

Najwięcej takich karłowatych gospodarstw znajduje się w Chocianowcu i Parchowie. Niektórzy właściciele utrzymują się z działalności pozarolniczej, a małe gospodarstwo jest tylko dodatkiem do ogólnego bilansu dochodów tych ludzi. Gospodarstwo rolne w sensie prawnym daje też pewne przywileje podatkowe i korzystne warunki ubezpieczenia społecznego (KRUS) i to też zapewne powoduje dużą ilość tego typu gospodarstw. Pod względem udziałów w powierzchni wszystkich gospodarstw, największy odsetek gruntów zajmują w Pogorzelskich (13%) i Parchowie (11,4%).

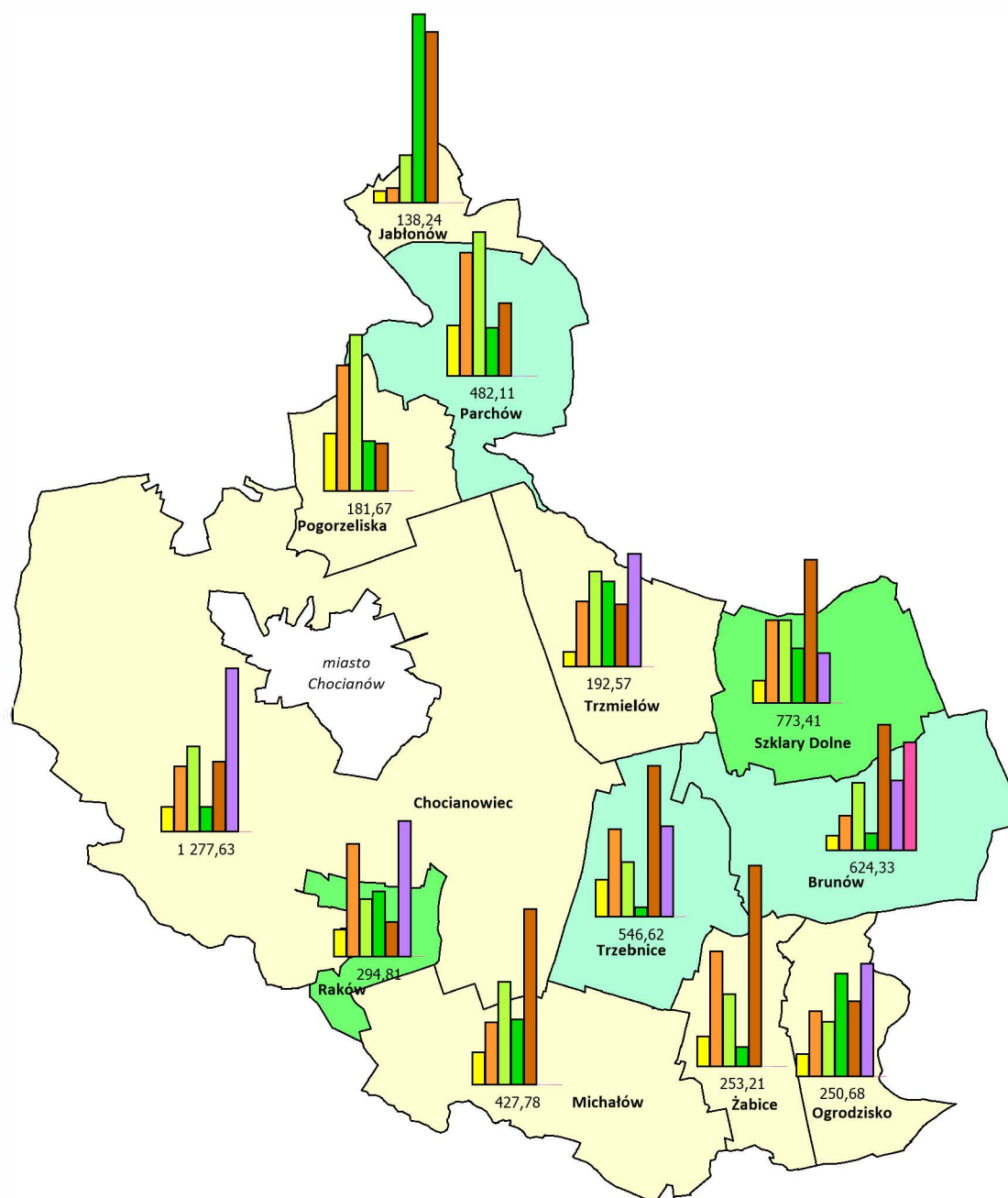
W przedziale wielkości od 2 do 4,99 ha znajduje się najwięcej, bo aż 313 gospodarstw, które zajmują 965,09 ha gruntów (17,7%). Średnia wielkość gospodarstwa w tej grupie wynosi 3,08 ha. Najwięcej takich gospodarstw znajduje się również w Chocianowcu (60) oraz nieco mniej w Szklarach Dolnych (49) i Parchowie (45). Największy odsetek gruntów zajmują w Parchowie (28,4%), Pogorzelskich (28,9%) oraz Żabicach (26,2)%.

W obu tych przedziałach wielkości razem wziętych (od 1 do 4,99 ha), znajduje się 545 gospodarstw co stanowi 67,4% wszystkich. Tak duża liczba gospodarstw zajmuje tylko 24,1% powierzchni, a więc ich wpływ na produkcję i rolnicze wykorzystanie ziemi jest ograniczony. Jest to typowa dla wielu gmin niekorzystna struktura wielkościowa, która wpływa na ograniczone możliwości rozwoju i dalszą egzystencję takich gospodarstw.

W przedziale od 5 do 9,99 ha, liczba gospodarstw maleje ponad 3-krotnie w stosunku do poprzedniego przedziału wielkości. Znajduje się tu 149 gospodarstw zajmujących 1 058,81 ha, co stanowi 19,4% gruntów wszystkich gospodarstw. Średnia wielkość powierzchni gospodarstwa wynosi 7,11 ha, najwięcej zarejestrowanych jest w Chocianowcu (36). Największy odsetek powierzchni zajmują w Pogorzelskich (35,6% gruntów) i Parchowie (32,5%).

W kolejnym przedziale od 10 do 14,99 ha następuje dalszy spadek liczby gospodarstw (do 46) oraz spadek ich ogólnej powierzchni do 560,10 ha gruntów, co stanowi tylko 10,3%. Średnia wielkość gospodarstwa wynosi 12,18 ha. Najwięcej takich gospodarstw znajduje się w Szklarach Dolnych (8), a najmniej w Żabicach (1). Największą powierzchnię zajmują również w Szklarach Dolnych (98,64 ha). Największy udział procentowy w powierzchni występuje w Jabłonowie (43,2%). W pozostałych obrębach nie przekracza 25%.

W przedziale wielkości od 15 do 49,99 ha następuje wzrost liczby gospodarstw do 54. Zajmują one największą powierzchnię ze wszystkich przedziałów (1364,13 ha), co stanowi 25% powierzchni wszystkich gospodarstw. Najwięcej, znajduje się ich w Szklarach Dolnych

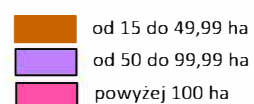
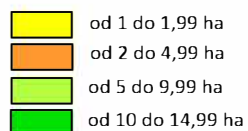

LEGENDA

Udział gospodarstw rolnych
w powierzchni gruntów

Wielkość gospodarstw rolnych
- udziały w %

773,41 - powierzchnia
gosp.rolnych w ha

Rys. 26 Struktura obszarowa gospodarstw rolnych

i Trzebnicach (po 9 szt.) Największy odsetek w powierzchni zajmują w Żabicach (45,8%), Michałowie (40%) i Jabłonowie (39%). Średnia wielkość gospodarstwa w tej grupie wynosi 25,26 ha.

W przedziale od 50 do 99,99 ha znajduje się 14 gospodarstw. W sumie zajmują 991,74 ha, a ich udział w powierzchni wszystkich gospodarstw wynosi 18,2%. Nie występują we wszystkich obrębach. Najwięcej – 7 szt. znajduje się w Chocianowcu, 2 szt w Trzebnicach i po 1 szt. w Brunowie, Ogrodzisku, Rakowie, Szklarach Dolnych i Trzmielowie. Średnia wielkość gospodarstwa wynosi 70,84 ha.

W przedziale największym (powyżej 100 ha) znajduje się tylko jedno gospodarstwo rolne, w Brunowie o powierzchni 153,20 ha. Jego udział w powierzchni wszystkich gospodarstw wynosi 2,8%.

Wielkość gospodarstw rolnych i ich udział w zajmowanej powierzchni w poszczególnych wsiach jest zróżnicowany. Na tej podstawie można dokonać pewnej generalizacji i określić, jaki model gospodarstw jest charakterystyczny dla różnych regionów gminy.

W pięciu obrębach, Żabicach, Michałowie, Trzebnicach, Szklarach Dolnych i Brunowie, największą powierzchnię zajmują gospodarstwa średnie z przedziału wielkości od 15 do 49,99 ha. W czterech obrębach dominują gospodarstwa duże, z przedziału od 50 do 99,99 ha. Należą do nich: Chocianowiec, Raków, Trzmielów i Ogrodzisko. W dwóch obrębach (Parchów i Pogorzelska) największy areał przypada na gospodarstwa małe z przedziału od 5 do 9,99 ha, a w Jabłonowie z przedziału od 10 do 14,99 ha – tab.15, rys.25 i 26.

Część właścicieli gospodarstw rolnych posiada swoje grunty nie tylko na terenie obrębu swojej siedziby (zabudowa siedliskowa), ale również w obrębach sąsiednich. Są to tzw. różnicznianie zewnętrzni. Ustalono, że 35 gospodarstw o łącznej powierzchni 907,01 ha funkcjonuje na dwóch lub większej liczbie obrębów. Przy takim ujęciu, po połączeniu ich gruntów w jedną organizacyjną jednostkę, liczba gospodarstw w gminie zmniejszy się statystycznie do 765. Po takim połączeniu zmienia się struktura wielkościowa gospodarstw. Zwiększa się jednostkowa powierzchnia gospodarstwa i w związku z tym powiększa się również liczba gospodarstw większych.

3.9 Rozdrobnienie gruntów w gospodarstwach indywidualnych

Rozdrobnienie gruntów gospodarstw indywidualnych opracowano w oparciu o dane z ewidencji gruntów i budynków i obejmuje ono tylko grunty własne gospodarstw. Powierzchnia gospodarstw zamyka się do granic poszczególnych obrębów.

Średnia powierzchnia działki w gospodarstwie w gminie Chocianów wynosi 1,41 ha, a średnia liczba działek, które wchodziły w skład gospodarstwa rolnego wynosi 4,8.

Najwyższa średnia powierzchnia działki w gminie występuje w Szklarach Dolnych (1,92 ha) – miejscowość w której było prowadzone scalenie gruntów oraz w Michałowie (1,80 ha). Najmniejsze powierzchnie działek, poniżej 1 ha występują w Pogorzelskich (0,61) i Parchowie (0,86).

Największa średnia liczba działek w gospodarstwie występuje w Brunowie (9,1) i Pogorzelskich (7,0). Najmniejsza liczba działek występuje w Żabicach (3,4), Michałowie (3,6) i Szklarach Dolnych (3,6). - tab.16 i rys.27.

W grupach obszarowych gospodarstw, wskaźniki kształtują się następująco:

- przedział od 1 ha do 1,99 ha - 2,7 działki ze średnią powierzchnią 0,57 ha. Najlepsza sytuacja jest w Michałowie (1,6 działki ze średnią powierzchnią 0,93 ha). Największe rozdrobnienie występuje w Brunowie (4,9 działki ze średnią powierzchnią 0,30 ha),
- przedział od 2 ha do 4,99 ha – 3,3 działki ze średnią powierzchnią 0,92 ha. Najkorzystniejsza sytuacja występuje w Żabicach (2,0 działki ze średnią powierzchnią 1,51 ha). Największe rozdrobnienie występuje w Jabłonowie (6,5 działki ze średnią powierzchnią 0,38 ha),
- przedział od 5 ha do 9,99 ha – 5,9 działki ze średnią powierzchnią 1,20 ha. Najkorzystniejsza sytuacja jest w Trzmielowie (3,8 działki ze średnią powierzchnią 1,84 ha). Największe rozdrobnienie występuje w Pogorzelskich (11,9 działki ze średnią powierzchnią 0,61 ha),
- przedział od 10 ha do 14,99 ha – 9,2 działki ze średnią powierzchnią 1,33 ha. Najlepszy wskaźnik mają Szklary Dolne (4,8 działki ze średnią powierzchnią 2,60 ha). Największe rozdrobnienie występuje w Brunowie (15,0 działki ze średnią powierzchnią 0,82 ha) i w Pogorzelskich (14,5 działki ze średnią powierzchnią 0,72 ha),
- przedział od 15 ha do 49,99 ha – 8,2 działki ze średnią powierzchnią 3,27 ha. Najkorzystniejsza sytuacja występuje w Szklarach Dolnych (5,6 działki ze średnią

Rozdrobnienie gruntów własnych w indywidualnych gospodarstwach rolnych

Tabela nr 16

L.p.		Ogółem	Przedziały wielkości gospodarstw rolnych																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
			1 - 1,99 ha		2 - 4,99 ha		5 - 9,99 ha		10 - 14,99 ha		15 - 49,99 ha		50 - 99,99 ha		powyżej 100 ha																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
			średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha	średnia powierzchnia działki w gospodarstwie	ha

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków - 2018 r

powierzchnią 5,05 ha). Największe rozdrobnienie występuje w Brunowie (21,0 działek ze średnią powierzchnią 1,07 ha),

- przedział od 50 ha do 99,99 ha – 15,5 działki ze średnią powierzchnią 4,57 ha. Gospodarstwa z tego przedziału wielkości znajdują się tylko w siedmiu miejscowościach. Najlepsza sytuacja występuje w Brunowie (7,0 działki ze średnią powierzchnią 14,22 ha). W Szklarach Dolnych jest największe rozdrobnienie, ponieważ średnia liczba działek wynosi 31,0, a średnia powierzchnia działki maleje do 2,89 ha,
- przedział powyżej 100 ha – reprezentowany jest tylko przez jedno gospodarstwo w Brunowie, gdzie średnia liczba działek wynosi 58,0, a średnia powierzchnia działki 2,64 ha. W tym gospodarstwie rozdrobnienie gruntów jest bardzo duże.

W skali całej gminy zauważamy tendencję wzrostu średniej powierzchni działki wraz ze wzrostem wielkości gospodarstwa rolnego, od 0,57 ha w gospodarstwach bardzo małych do 4,57 ha w gospodarstwach dużych z przedziału od 50 do 99,99 ha. W przypadku gospodarstw bardzo dużych - powyżej 100 ha progres jest zatrzymany, a średnia powierzchnia działki w gospodarstwie spada do 2,64 ha. Zwiększanie wielkości działek w poszczególnych przedziałach jest jednak bardzo niewielkie. Powierzchnia działki w przedziale gospodarstw małych do 4,99 ha wynosi 0,92 ha, natomiast w przedziale gospodarstw dużych, od 15 do 49,99 ha, wzrasta ona tylko do wartości 2,19 ha. Równolegle wzrasta średnia liczba działek w gospodarstwach od 2,7 w pierwszym przedziale wielkości, do 15,5 w przedziale od 50 do 99,99 ha i do 58 w największym gospodarstwie. Generalnie wszystkie te wskaźniki świadczą o dużym rozdrobnieniu gruntów w całej gminie Chocianów.

Najlepsza sytuacja występuje w Szklarach Dolnych, gdzie średnia liczba działek w gospodarstwie wynosi 3,6, a jednocześnie średnia powierzchnia działki wynosi 1,92 ha. Przeprowadzono tu kilka lat temu zabieg scalenia gruntów, dzięki któremu znacznie polepszyły się parametry wielkościowe i ilościowe działek rolnych.

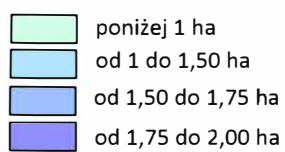
Dobra sytuacja występuje również w Michałowie. Tutaj, średnia liczba działek jest taka sama, ale średnia powierzchnia działki jest nieco mniejsza i wynosi 1,80 ha.

Największe rozdrobnienie gruntów występuje w Brunowie, gdzie średnia liczba działek jest największa i wynosi 9,1, a średnia powierzchnia działki wynosi 1,21 ha. Duże rozdrobnienie występuje również w Pogorzelskach i Parchowie. W tych wsiach średnia liczba działek jest dość duża i wynosi odpowiednio 7,0 i 5,1, natomiast średnia powierzchnia działki jest bardzo mała i wynosi 0,61 ha w Pogorzelskach i 0,86 ha w Parchowie.

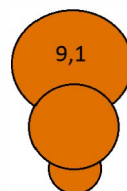

LEGENDA

Średnia powierzchnia działki
w gospodarstwie rolnym w ha

Średnia liczba działek
w gospodarstwie rolnym

Rys.27 Rozdrobnienie gruntów gospodarstw rolnych

Konsekwencją dużego rozdrobnienia jest również niekorzystny rozłóg działek w odniesieniu do istniejącego układu osadniczego wsi oraz niedogodne położenie działek w obrębie jednego gospodarstwa rolnego. Działki należące do jednego właściciela bardzo często położone są na większym obszarze i rozdzielone gruntami innych użytkowników. W wielu sytuacjach wymagają one nadmiernego wydłużenia dróg dojazdowych od istniejącej zabudowy gospodarczej do pól oraz długich przejazdów na inne działki.

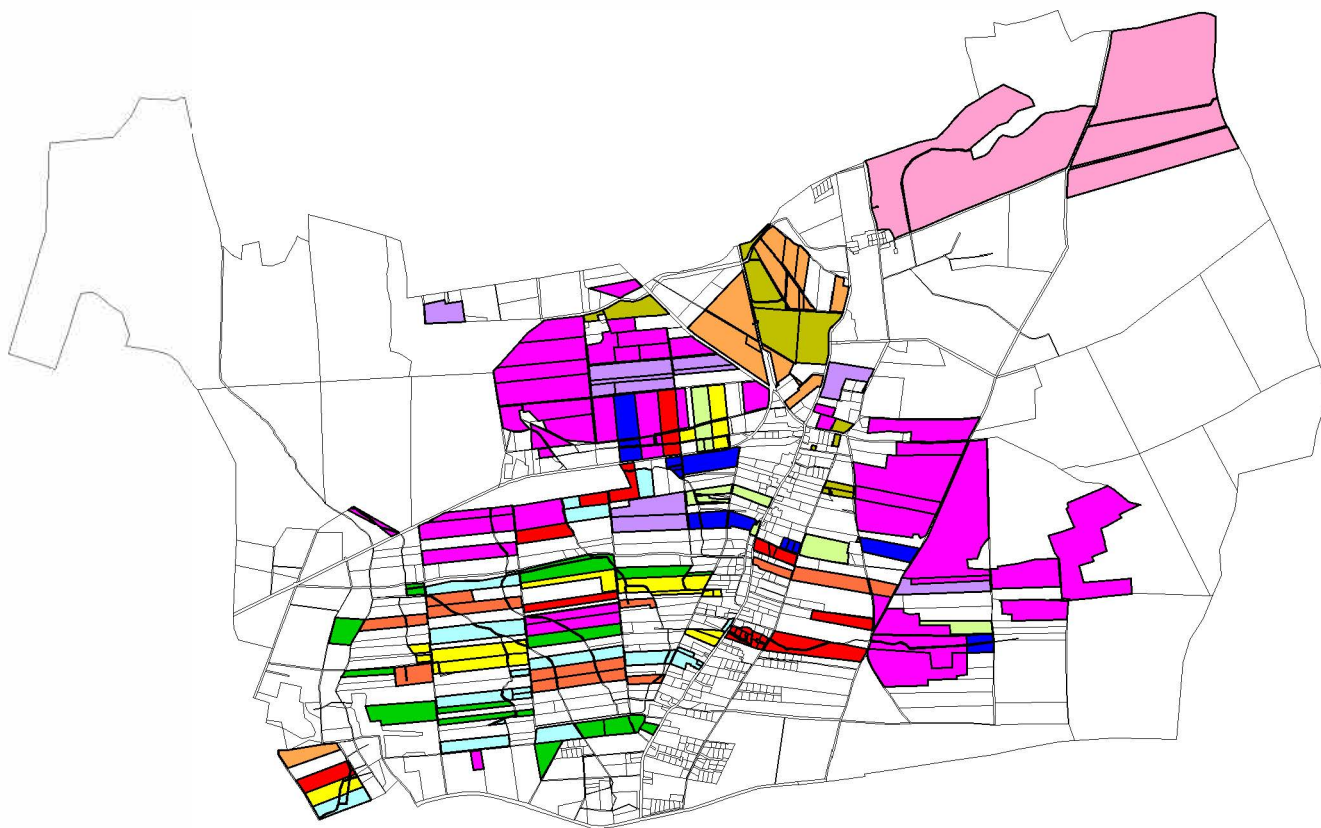
Dla przykładu, na rys. 28 pokazano obręb Brunów i rozłóg działek gospodarstw z przedziału wielkości powyżej 10 ha. Jest to 12 gospodarstw (każde pokazane odrębnym kolorem), które w sumie zajmują 456,73 ha – 73,2% powierzchni wszystkich gospodarstw w tej wsi. Występuje tu duża ilość niewielkich działek należących do danego gospodarstwa, które położone są w różnych lokalizacjach, często odległych od siebie, utrudniając tym samym racjonalne gospodarowanie. Niekorzystny rozłóg występuje w gospodarstwach nr 20, 11, 42, 44 i 24.

W miejscowości Trzebnice – rys. 29, również pokazano gospodarstwa o wielkości powyżej 10 ha, które zajmują łącznie 316,67 ha (57,9%). Słaby rozłóg działek występuje w gospodarstwach nr 704, 731, 742 i 668.

Na rys. 30 w miejscowości Parchów, pokazano rozłóg gospodarstw powyżej 5 ha (kropkami pokazano gospodarstwa o powierzchni ponad 10 ha). Gospodarstwa te zajmują powierzchnię 289,85 ha – 60,1%. Szczególnie niekorzystny rozłóg mają gospodarstwa nr 400, 437 i 365. W obu tych miejscowościach grunty gospodarstw rolnych zajmują około 33% ogólnej powierzchni gruntów. Przeprowadzenie niezbędnych prac urządzeniowo-rolnych z zakresu scalenia gruntów mogłoby poprawić wadliwą strukturę obszarową i rozłóg działek rolnych funkcjonujących tam gospodarstw rolnych.

Znacznie lepiej sytuacja wygląda w Pogorzelskich - rys.31. Znajduje się tam 12 gospodarstw o areale powyżej 5 ha zajmujące 105,43 ha – 58% powierzchni wszystkich gospodarstw. Pomimo dużej ilości małych działek, ich rozłóg jest stosunkowo korzystny. Działki należące do jednego gospodarstwa (wyjątek gospodarstwo nr 482) sąsiadują ze sobą tworząc większe działki gospodarcze, lub położone są w niedalekiej odległości od siebie.

Przykładem dobrego rozłogu gruntów jest wieś Szklary Dolne gdzie przeprowadzono zabieg scalenia gruntów – rys. 32. Działki są duże i tworzą korzystną przestrzeń gospodarczą do produkcji rolnej.

Rozłóg gospodarstw w przedziale wielkości powyżej 10 ha

gmina Chocianów

LEGENDA

Nr gosp (ilość działek)

8	(30)	38	(15)
11	(27)	42	(21)
15	(18)	44	(29)
20	(58)	48	(12)
22	(12)	56	(7)
24	(20)	57	(14)

Rys. 28 Brunów - rozłóg gospodarstw

Roztóg gospodarstw w przedziale wielkości powyżej 10 ha

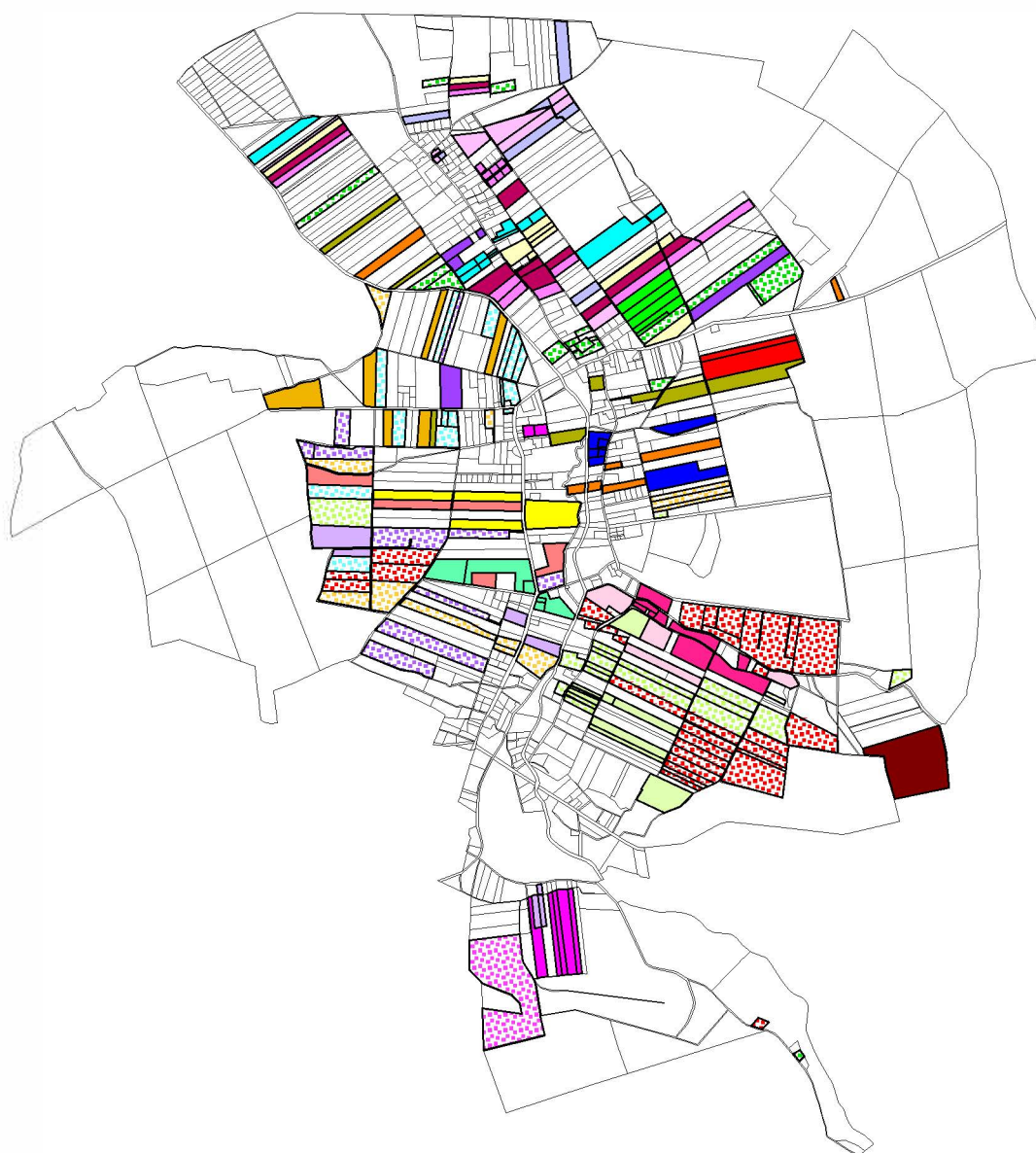
gmina Chocianów

LEGENDA

Nr gosp (ilość działek)

661	(18)	705	(8)
666	(6)	714	(9)
668	(11)	717	(8)
684	(9)	731	(8)
693	(3)	742	(21)
704	(22)		

Rys. 29 Trzebnice - roztóg gospodarstw

Rozłóg gospodarstw w przedziale wielkości powyżej 5 ha

gmina Chocianów

LEGENDA

Nr gosp

(ilość działek)

354	(2)	388	(4)	428	(6)
355	(5)	393	(33)	429	(1)
357	(7)	394	(5)	431	(10)
363	(7)	400	(18)	437	(15)
365	(11)	409	(6)	440	(8)
370	(13)	415	(19)	441	(19)
377	(1)	417	(7)	443	(7)
381	(9)	418	(12)	444	(9)
385	(4)	421	(5)	447	(13)
387	(7)	427	(9)		

Rys 30 Parchów - rozłóg gospodarstw

Rozród gospodarstw w przedziale wielkości powyżej 5 ha

gmina Chocianów

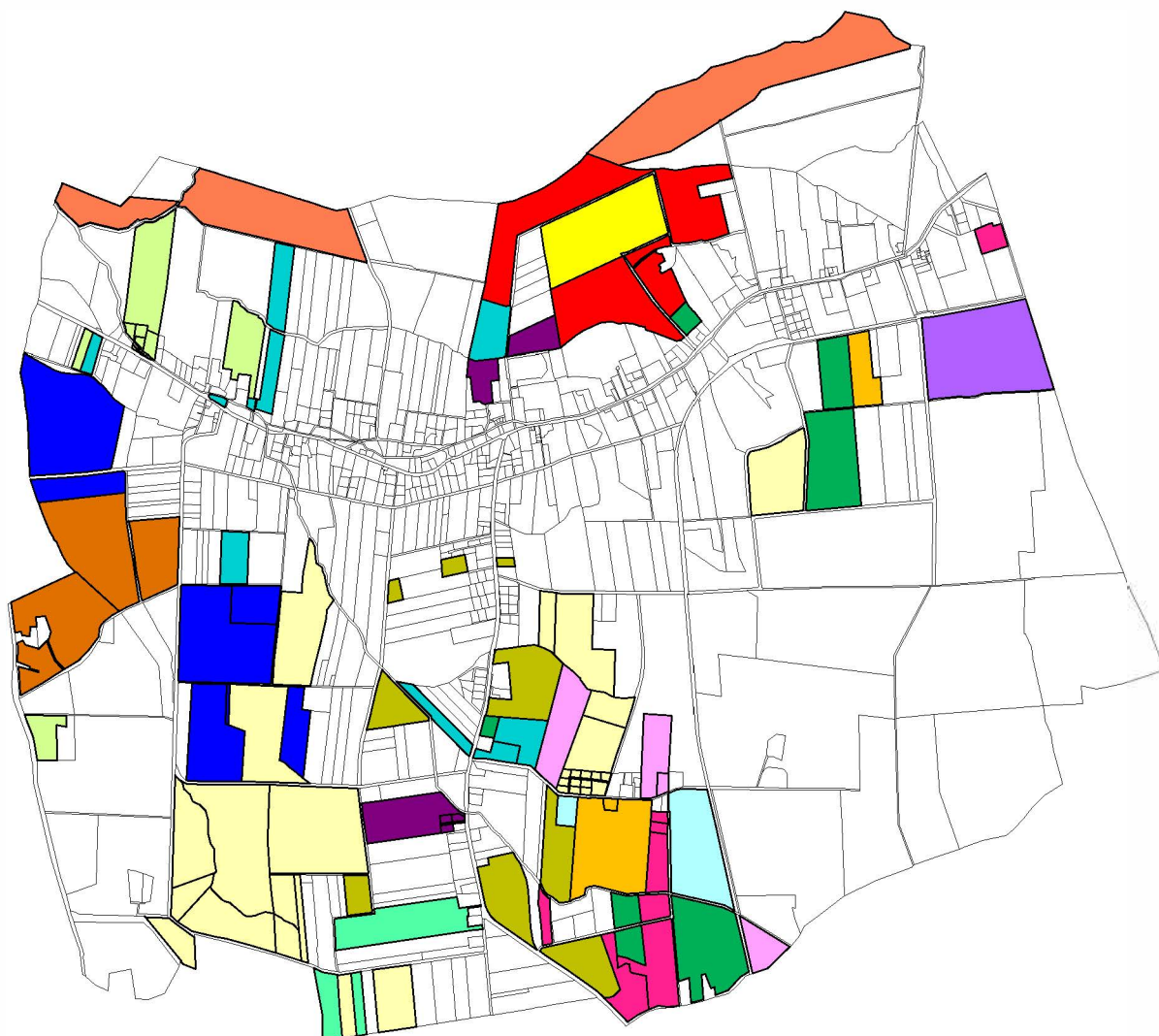
LEGENDA

Nr gosp

(ilość działek)

(15)	457	(15)	477	(1)
(8)	460	(8)	479	(4)
(16)	462	(16)	480	(12)
(9)	469	(9)	482	(20)
(26)	471	(26)	485	(10)
(5)	475	(5)	496	(15)

Rys 31 Pogorzeliska - rozród gospodarstw

Rozłóg gospodarstw w przedziale wielkości powyżej 10 ha

gmina Chocianów

LEGENDA

Nr gosp (ilość działek)

545	(5)	591	(7)
548	(3)	607	(3)
559	(7)	614	(3)
564	(1)	616	(9)
568	(1)	620	(7)
575	(10)	628	(8)
577	(2)	645	(4)
589	(10)	651	(4)
590	(31)		

Rys 32 Szklary Dolne - rozłóg gospodarstw

4 STAN I OCENA INFRASTRUKTURY ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

4.1 Wody płynące wraz z urządzeniami związanymi z nimi funkcjonalnie

Na terenie gminy Chocianów, główne ciek naturalne administrowane są przez Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”, oddział we Wrocławiu. Właścicielem prawnym prawie wszystkich odcinków cieków są Wody Polskie (dawniej DZMiUW), ale występują też inne podmioty. Cztery odcinki (dwa na Gibielu i po jednym na Równiku i Szprotawie), w imieniu Skarbu Państwa są we władaniu Starosty Polkowickiego, a odcinki, których przebieg nie jest ujawniony na mapach ewidencyjnych, należą do właścicieli działek przez które przepływają. Głównie są to odcinki w lesie, które należą do Państwowego Gospodarstwa Leśnego – tab.17.

Łączna długość cieków na obszarze wiejskim gminy Chocianów wynosi 57,95 km. Prawie wszystkie ciek zgodnie z ukształtowaniem terenu płyną w kierunku z południa

Fot. 21 Ciek Stawiska w Michałowie

Fot. 20 Chocianowska Woda w Chocianowcu

i południowego wschodu na północ. Głównym odbiornikiem wód jest rzeka Szprotawa, która sama, już poza obszarem gminy jest dopływem Bobru. Jedynym ciek płynącym na południe jest ciek Stawiska, uchodzący do Czarnej Wody, która na krótkim odcinku płynie wzdłuż granicy gminy w kierunku wschodnim. Czarna Woda jest dopływem Kaczawy.

Rzeki na obszarze gminy mają typowo nizinny reżim hydrologiczny. Kulminacja przepływów występuje od grudnia do marca, a niżówki występują w czerwcu i we wrześniu (główne minimum). Podwyższenie przepływów występuje jeszcze w lipcu i związane jest z osiągnięciem maksimum sum opadowych w tym miesiącu. Ciek w swoim górnym biegu mają wygląd rowów odwadniających, najczęściej zarośnięte są chwastami, krzewami, trzcinami i wtedy są

Cieki administrowane przez PGW Wody Polskie

Tabela nr 17

Lp	Obręb	Nazwa cieku	Chocianowska Woda	Zielonica	Szprotawa	Stawiska	Śliwnik	Gibiel	Równik	Kalina	Trzebnicka Woda	Razem, długość cieków w obrębie
		dług. cieku										
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
1	Brunów	dług. w km			3,33			1,36			0,66	5,35
2	Chocianowiec	dług. w km	6,04						6,53			12,57
3	Jabłonów	dług. w km			1,54							1,54
4	Michałów	dług. w km				4,86						4,86
5	Ogrodzisko	dług. w km			2,41							2,41
6	Parców	dług. w km	1,26		5,13					1,93		8,32
7	Pogorzelska	dług. w km	3,87									3,87
8	Raków	dług. w km										0,00
9	Szklary Dolne	dług. w km		4,63	1,56		0,63	3,50				10,32
10	Trzebnice	dług. w km				0,81					2,14	2,95
11	Trzmielów	dług. w km		1,75	2,71							4,46
12	Żabice	dług. w km			1,30							1,30
RAZEM		dług. w km	11,17	6,38	17,98	5,67	0,63	4,86	6,53	1,93	2,80	57,95
miasto Chocianów			3,06						1,89			4,95
RAZEM z miastem		dług. w km	14,23	6,38	17,98	5,67	0,63	4,86	8,42	1,93	2,80	62,90
RAZEM odcinki uregulowane		dług. w km	6,67	6,38	16,77	0,00	0,63	4,86	8,42	1,93	0,27	45,93

źródło: dane na podstawie informacji z "Wód Polskich" i inwent.terenowej - 2018r

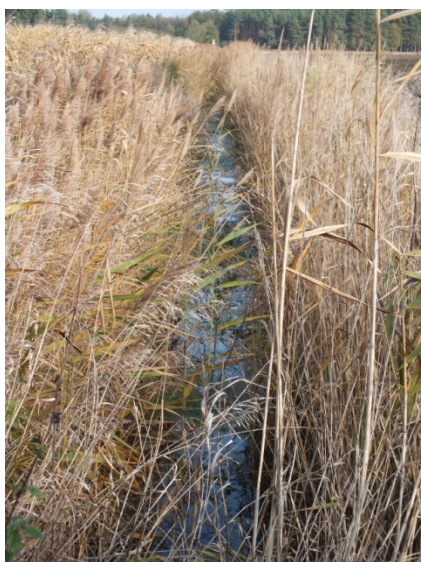

Fot. 23 Zarośnięta Szprotawa w Brunowie

Fot. 22 Rzeka Szprotawa w Parchowie

mało widoczne w terenie. W dolnym biegu, przy większej ilości toczonych wód, nabierają charakteru niewielkich rzek o szerokości lustra wody od 4 do 10 metrów. Na większości odcinków płyną w swoich naturalnych korytach i są tylko częściowo uregulowane. Zarastają krzewami i chwastami, miejscami są zbyt płytkie, dlatego wymagają częstego przeprowadzania prac konserwacyjnych; koszenia i wyrównywania skarp oraz udroźniania przepustów drogowych. Cieki te są głównymi odbiornikami wody dla sieci rowów melioracji szczegółowej. Służą też regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby, ułatwienia jej uprawy oraz ochronie użytków rolnych przed powodzią.

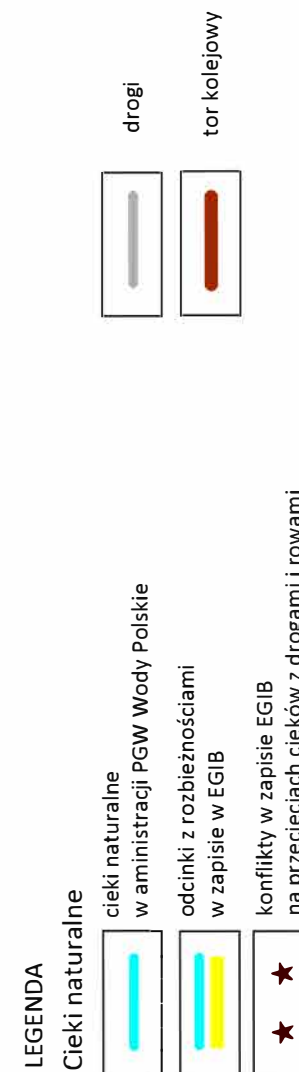

Fot. 24 Ciek Trzebnicka Woda w Trzebnicach

Najdłuższymi ciekami są Szprotawa (17,98 km) i Chocianowska Woda (11,17 km).

Szprotawa swój bieg zaczyna w Ogrodzisku i płynie w kierunku północnym przez obszary rolne i leśne Brunowa, Trzmielowa, Parchowa i w Jabłonowie opuszcza teren gminy. Rzeka jest częściowo uregulowana i obudowana. Jej średnia szerokość to 8 - 10 metrów, a głębokość od 2,5 do 4 metrów. Wymaga bieżącej konserwacji, zwłaszcza na odcinkach leśnych.

Chocianowska Woda swój bieg zaczyna w Chocianowcu, płynąc początkowo na zachód. Po przepłynięciu miasta Chocianów, płynie w kierunku północnym przez Pogorzelska i w Parchowie wpada do Szprotawy. Przepływa przez obszary użytków zielonych, gdzie w większości jest nieuregulowana i wymagająca bieżącej konserwacji, wskutek zarastania jej brzegów krzewami.

Rys. 33 Cieki naturalne w administracji PGW Wody Polskie

Rozbieżności i konflikty w przebiegu cieków naturalnych

Tabela nr 18

L.p.	Nazwa cieku	Nazwa obrębu	Nr działki	Właściciel	Zarządca	Rozbieżność	Charakter rozbieżności
1	Gibiel	Brunów	386/3	SP	Powiat	inne oznaczenie użytku	EGIB - W rów
2	Gibiel	Brunów	373	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	ciek - przy drodze
3	Gibiel	Brunów	373	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
4	Gibiel	Brunów	467/13	SP	KOWR	brak wydzielenia działki	EGIB - Lzr
5	Gibiel	Brunów	469	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
6	Gibiel	Brunów	479/1	SP	Powiat	inne oznaczenie użytku	EGIB - W
7	Gibiel	Brunów	487/4	SP	KOWR	brak wydzielenia działki	użytek w działce (W)
8	Szprotawa	Brunów	531/330	SP	PGL LP	brak wydzielenia działki	EGIB - Ls
9	Trzebnicka Woda	Brunów	555	SP	PGL LP	brak wydzielenia działki	EGIB - Ls
10	Chocianowska Woda	Chocianowiec	1510/6	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
11	Chocianowska Woda	Chocianowiec	1869/18	prywatny	prywatny	brak wydzielenia działki	użytek w działce (W)
12	Chocianowska Woda	Chocianowiec	1869/18	prywatny	prywatny	brak wydzielenia działki	EGIB - Ł
13	Równik	Chocianowiec	2529	SP	DZMiUW	inne oznaczenie użytku	EGIB - W rów
14	Równik	Chocianowiec	2408	Województwo	DSDiK	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
15	Równik	Chocianowiec	1961	SP	Powiat	brak wydzielenia działki	przecięcie z rowem
16	Równik	Chocianowiec	1919	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
17	Równik	Chocianowiec	1965	SP	Powiat	brak wydzielenia działki	konflikt - rów
18	Równik	Chocianowiec	630/4	prywatny	prywatny	brak wydzielenia działki	użytek w działce (W)
19	Równik	Chocianowiec	1766/1	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
20	Równik	Chocianowiec	1611	Powiat	Powiat	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
21	Równik	Chocianowiec	1119/3	prywatny	prywatny	inne oznaczenie użytku	użytek w działce (W)
22	Równik	Chocianowiec	1869/18	prywatny	prywatny	brak wydzielenia działki	EGIB - Ł
23	Równik	Chocianowiec	1989	SP	Powiat	inne oznaczenie użytku	EGIB - W rów
24	Stawiska	Michałów	14	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
25	Stawiska	Michałów	10	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
26	Stawiska	Michałów	475/57	SP	PGL LP	brak wydzielenia działki	EGIB-Ls
27	Stawiska	Michałów	474/57	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
28	Stawiska	Michałów	1021	SP	PGL LP	brak wydzielenia działki	EGIB-Ls
29	Stawiska	Michałów	483/70	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
30	Stawiska	Michałów	593/69	SP	PGL LP	brak wydzielenia działki	EGIB-Ls
31	Stawiska	Michałów	482/69	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
32	Stawiska	Michałów	481/69	SP	PGL LP	brak wydzielenia działki	EGIB-Ls
33	Stawiska	Michałów	142/5	prywatny	prywatny	brak wydzielenia działki	EGIB-Ł
34	Stawiska	Michałów	140/1	prywatny	prywatny	brak wydzielenia działki	EGIB-Ł
35	Stawiska	Michałów	140/1	prywatny	prywatny	brak wydzielenia działki	EGIB-W
36	Stawiska	Michałów	140/2	SP	KOWR	brak wydzielenia działki	EGIB-Ł
37	Stawiska	Michałów	144/2	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
38	Stawiska	Michałów	165	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
39	Stawiska	Michałów	190	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
40	Stawiska	Michałów	255/1	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
41	Stawiska	Michałów	343	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
42	Stawiska	Michałów	337	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
43	Stawiska	Michałów	410	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
44	Szprotawa	Ogrodzisko	127/2	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
45	Szprotawa	Ogrodzisko	110	SP	Powiat	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
46	Szprotawa	Ogrodzisko	226/1	SP	Powiat	inne oznaczenie użytku	EGIB - W rów
47	Szprotawa	Ogrodzisko	1992/2	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
48	Szprotawa	Ogrodzisko	209	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
49	Szprotawa	Ogrodzisko	246	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
50	Chocianowska Woda	Pogorzelska	543	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
51	Stawiska	Trzebnice	935	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
52	Trzebnicka Woda	Trzebnice	254	SP	Powiat	brak wydzielenia działki	przecięcie z rowem
53	Trzebnicka Woda	Trzebnice	88	SP	Powiat	brak wydzielenia działki	przecięcie z rowem
54	Trzebnicka Woda	Trzebnice	167	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
55	Trzebnicka Woda	Trzebnice	167	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	ciek - przy drodze
56	Trzebnicka Woda	Trzebnice	253	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	ciek - przy drodze
57	Zielenica	Trzmielów	161	Gmina	Gmina	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą
58	Szprotawa	Żabice	223	Województwo	DSDiK	brak wydzielenia działki	przecięcie z drogą

źródło: dane na podstawie informacji z "Wód Polskich", EGIB i inwentaryzacji terenowej - 2018r

Kilka odcinków cieków ma wady prawno – ewidencyjne. Bardzo częstym błędem jest brak wydzielenia cieku w postaci odrębnej działki ewidencyjnej. Cieki funkcjonują, jako wydzielone użytki gruntowe w działce (W), lub w ogóle brakuje zapisu w ewidencji gruntów i nie ma zaznaczenia na mapie. Ich przebieg zaznaczony jest tylko na mapach melioracyjnych. Problem ten najczęściej występuje na terenach leśnych.

Występują również konflikty ewidencyjne w miejscach krzyżowania się cieków z drogami. Zgodnie z rozporządzeniem z 2001r w sprawie ewidencji gruntów i budynków, grunt zajęty przez ciek naturalny stanowi odrębną działkę ewidencyjną w granicach linii brzegu, niezależnie od tego, czy wody w tym cieku płyną korytem naturalnym czy korytem uregulowanym, odkrytym lub zakrytym. Na terenie gminy w 29 miejscach drogi przecinają ciągłość cieków i dzielą je na odrębne działki, a w trzech przypadkach ciągłość przerywają rowy melioracyjne. – tab.18 i rys.33.

4.2 Urządzenia melioracji wodnych

Oprócz cieków naturalnych, obszar gminy odwadniają rowy. Ich całkowita długość (wg EGIB i map melioracyjnych), wynosi 285,59 km. Większość rowów na terenie gminy wydzielona jest jako odrębne działki ewidencyjne i należy do Skarbu Państwa, w zarządzie Starosty Polkowickiego. Pozostałe, wydzielone jako użytki gruntowe (W) lub nieoznaczone na mapach

Fot. 25 Wyczyszczony rów w Brunowie

ewidencyjnych, należą do właścicieli działek przez które przepływają. Są to prywatni właściciele (głównie gospodarstwa rolne) oraz SP administrowany przez KOWR. Część z nich przebiega wzdłuż dróg transportowych i wtedy też nie są wykazane w ewidencji gruntów i budynków. Rowy na obszarach leśnych należą do PGL LP, ale nie są one ujawnione na mapach i nieznana jest ich długość. Wyjątkiem jest obręb Szklary Dolne, gdzie po przeprowadzonym scaleniu gruntów i regulacji własności działek, w ogóle nie występuje własność państwowa rowów. Wszystkie rowy, jako użytki gruntowe, zostały przekazane właścicielom działek na których się znajdują.

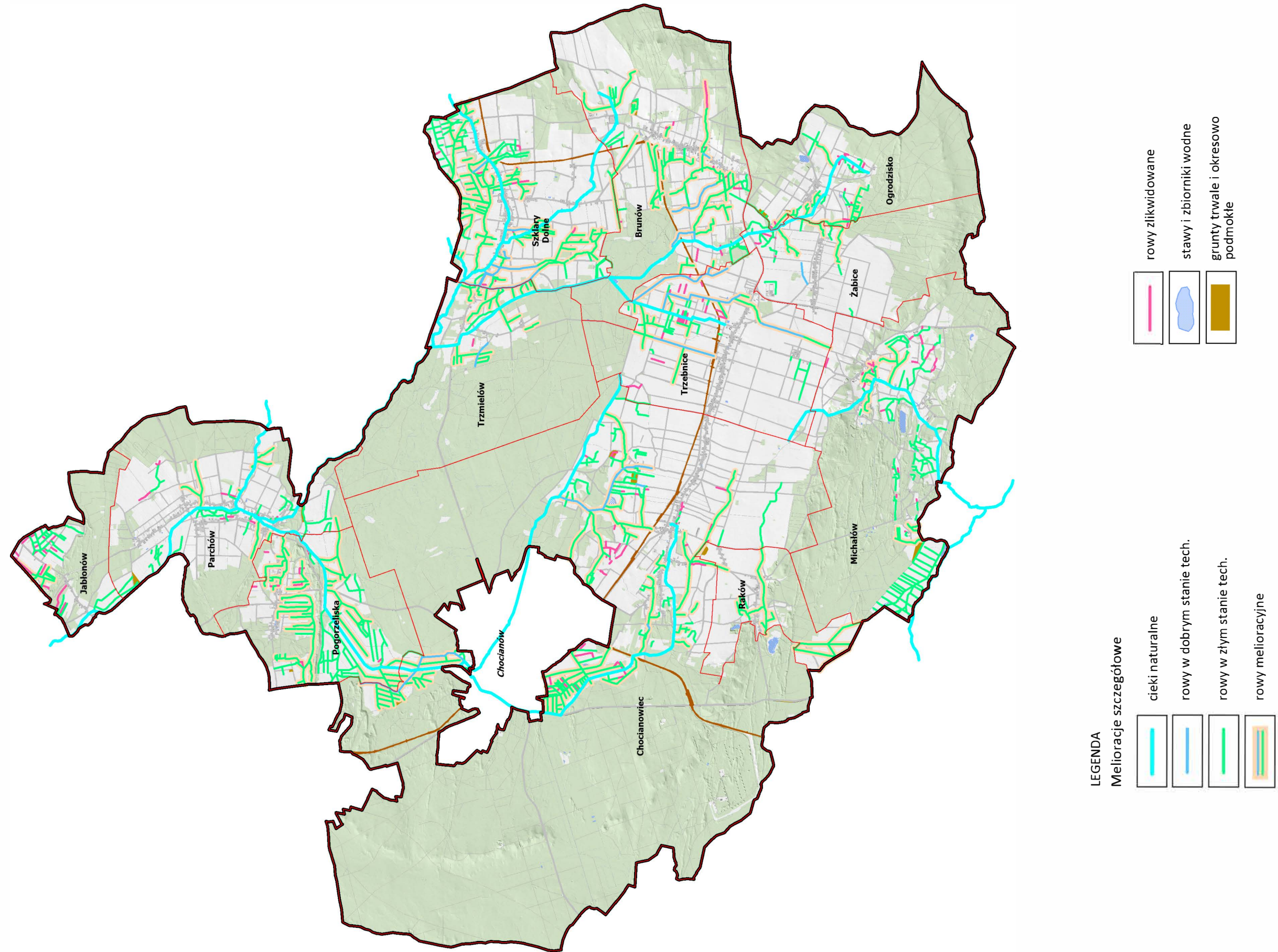
Prawie 50% (152,59 km) stanowią rowy melioracyjne (urządzenia melioracji szczegółowych). Wszystkie oznaczone są własnym symbolem literowo-numerycznym i do końca 2017 roku

Melioracje wodne

Tabela nr 19

L.p.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych		Rowy wszystkie		Rowy istniejące						Gęstość istn. sieci rowów melior.	Rowy nieistniejące w terenie		Obszary zdrenowane	
		ogółem	rowy w EGIB i inne	rowy w tym melioracyjne	razem	w złym stanie technicznym		w dobrym stanie technicznym		zlikwidowane i zaorane			ogółem			
		ha	km	km	km	km	%	km	%	km	%	km	%	ha	%	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.		
1.	Brunów	997,78	27,93	19,18	26,14	23,91	91,5	2,23	8,5	2,62	1,79	6,41	319,00	32,0		
2.	Chocianowice	1928,07	61,32	37,17	55,41	49,69	89,7	5,72	10,3	2,87	5,91	9,64	526,00	27,3		
3.	Jabłonów	181,81	13,54	1,85	10,17	10,17	100,0			5,59	3,37	24,89	5,00	2,8		
4.	Michałów	674,68	30,43	4,96	27,83	27,83	100,0			4,12	2,60	8,54	79,00	11,7		
5.	Ogrodzisko	300,55	11,12	4,27	9,72	9,72	100,0			3,23	1,40	12,59	33,00	11,0		
6.	Parchów	805,80	14,99	3,85	13,61	13,61	100,0			1,69	1,38	9,21	194,00	24,1		
7.	Pogorzelska	594,10	36,12	20,01	34,96	34,96	100,0			5,88	1,16	3,21	77,00	13,0		
8.	Raków	327,30	8,56	8,08	8,56	8,56	100,0			2,62			99,00	30,2		
9.	Szklary Dolne	1110,19	43,80	30,79	42,58	37,39	87,8	5,19	12,2	3,84	1,22	2,79	259,00	23,3		
10.	Trzebnice	1122,89	21,50	13,06	18,36	11,40	62,1	6,96	37,9	1,64	3,14	14,60	424,00	37,8		
11.	Trzmielów	208,06	9,16	6,62	9,01	8,42	93,5	0,59	6,5	4,33	0,15	1,64	33,00	15,9		
12.	Żabice	535,57	7,12	2,75	6,61	6,13	92,7	0,48	7,3	1,23	0,51	7,16	353,00	65,9		
Razem gmina		8786,80	285,59	152,59	262,96	241,79	91,9	21,17	8,1	2,99	22,63	7,92	2 401,00	27,3		

źródło: ewidencja SP "Wody Polskie" oraz inwentaryzacja terenowa - 2018r

Rys. 34 Rowy, wody powierzchniowe i tereny podmokłe

Fot. 27 Rów w złym stanie w Pogorzelskich

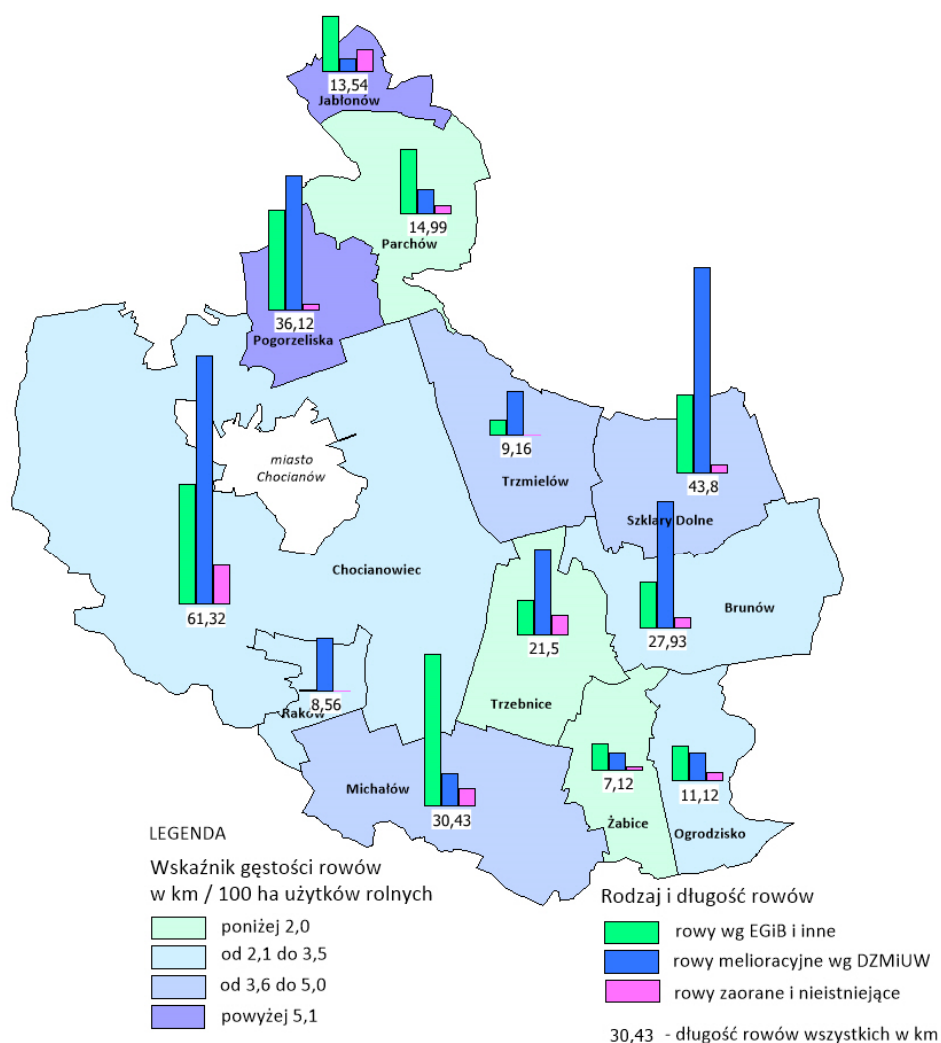
Fot. 26 Rów w złym stanie w Parchowie

były administrowane przez Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych z siedzibą we Wrocławiu – oddział w Legnicy. Aktualnie znajdują się w administracji PGWWP (Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie), RZGW we Wrocławiu.

Występowanie i ilość rowów jest ściśle związana z ukształtowaniem powierzchni i rodzajem podłoża gruntowego. Na obszarze gminy w większości występują grunty piaszczyste o dużej przepuszczalności. Na dużych powierzchniach infiltracja gruntowa przewyższa odpływ powierzchniowy i w tych miejscach rowy nie występują – obszary bezodpływowe chłonne. Z drugiej strony, dużo jest gruntów położonych w dnach dolin cieków naturalnych, gdzie występują silne tendencje do występowania podmokłości. Tam też została rozwinięta bardzo gęsta sieć rowów odwadniających. Są to doliny cieków Czarnej Wody, Równika i Chocianowskiej Wody.

Przeprowadzona inwentaryzacja terenowa wykazała, że większość rowów płynie stosunkowo płytkimi korytami, których głębokość nie przekracza 1,5 – 2 metrów, a szerokość 3 - 4 metry. Niektóre odcinki, przewidziane do zbierania większej ilości wody, pogłębione są do 2,5 – 3 metrów, a ich szerokość wynosi 6 – 8 metrów. Brzegi są nieumocnione, porośnięte trawą i chwastami i w zdecydowanej większości ich stan techniczny można określić jako zły (długość - 241,79 km). Obszar gminy objęty jest działaniem Gminnej Spółki Wodnej z siedzibą w Chocianowie, która zajmuje się bieżącą konserwacją cieków.

Sieć rowów wymaga pilnej konserwacji i prac polegających na pogłębieniu dna koryta i faszynacji brzegów. Cieki te są zbyt płytkie poprzez zamulenie, a koryto zarasta drzewami i krzewami. Część z nich jest sucha, lub prawie sucha i odprowadza wodę epizodycznie, tylko po gwałtownych opadach deszczu i podczas tajania pokrywy śnieżnej. Wtedy tworzą się zastoiska wody i lokalne podmokłości na terenach przylegających.

Rys. 35 Melioracje wodne

Na obszarze gminy sieć drenarska występuje we wszystkich obrębach. Ogólna powierzchnia zdrenowana wynosi 2401 ha, co stanowi 27,3% całości użytków rolnych. Zdecydowana większość przypada na grunty orne, a największe obszary znajdują się w Chocianowcu

(526 ha), Trzebnicach (424 ha) i Żabicach (353 ha). Sieć drenarska na większości powierzchni została założona jeszcze w okresie przedwojennym, ale jej funkcjonowanie, poza kilkoma miejscami na których występują okresowe podmokłości gruntowe, w większości jest sprawne. Kluczową sprawą jest dbałość o cieki, które są odbiornikami wody z sączków i zbieraczy. Wyloty zbieraczy muszą zawsze znajdować się powyżej poziomu wody przepływającej w rowie, ponieważ w innym przypadku ulegną zamuleniu i drenaż przestanie funkcjonować.

Fot. 29 Rów w Szklarach Dolnych

Fot. 28 Tereny podmokłe w Chocianowcu

Na podstawie inwentaryzacji terenowej stwierdzono, że 22,63 km rowów (prawie 8%) nie istnieje. W większości są to rowy, które przebiegały przez tereny gruntów ornych i zostały zaorane. Niektóre, zwłaszcza na obrzeżach lasów i zadrzewień, samoistnie zarosły, brzegi się obsypały, dno zamuliło i nie mają przebiegu w terenie.

W sumie, ogólna długość wszystkich rowów istniejących na obszarze gminy wynosi 262,96 km. Najdłuższa sieć, z racji wielkości obrębu i ukształtowania powierzchni użytków rolnych, znajduje się w Chocianowcu (55,41 km) i Szklarach Dolnych (42,58 km). Nieco krótsza znajduje się w kolejnych obrębach: Pogorzelska (34,96 km), Michałowie (27,83 km) i Brunowie (26,14 km). Najkrótsza sieć jest w Żabicach – 6,61 km. – tab.19, rys 34 i 35.

Średnia gęstość istniejącej sieci rowów dla całego obszaru gminy wynosi 2,99 km/100 ha użytków rolnych. Największa jest w Pogorzelskich (5,88 km/100 ha), gdzie w zachodniej części występują duże obszary zagłębień bezodpływowych ewapotranspiracyjnych, wykorzystywanych jako użytki łąkowe, które pocięte są gęstą siatką rowów odwadniających. Wysoki wskaźnik występuje również w Jabłonowie (5,59 km/100 ha), gdzie niezbyt długa sieć rowów przypada na stosunkowo niewielką powierzchnię użytków rolnych. Najmniejsza gęstość, na poziomie poniżej 2 km/100 ha użytków rolnych, występuje w Żabicach, Trzebnicach i Parchowie. Występują tu obszary gruntów o dużym stopniu chłonności i filtracji, stąd rzadka sieć rowów.

Podczas przeprowadzonej inwentaryzacji terenowej stwierdzono występowanie w kilku miejscach terenów podmokłych i zabagnionych. Część podmokłości (23,68 ha) występuje na uprawianych użytkach rolnych i ma charakter okresowy, najczęściej związany z topnieniem pokrywy śnieżnej lub jesiennymi długotrwałymi opadami deszczu. Z reguły są to zaorane użytki łąkowe, które były założone w miejscach naturalnie podmokłych.

Pozostałe (7,88 ha), to wieloletnie odłogi wyłączone z użytkowania rolnego z zabagnieniami, porośnięte trzciną i krzewami, występujące głównie w strefie dolinnej cieków i wzdłuż rowów. Obszary takie ze względu na ich trwałe przekształcenie, należy pozostawić, jako remizy śródpolne, które przyczyniają się do bioróżnorodności środowiska i są ostoją dla ptaków, płazów i drobnych zwierząt. W sumie tereny podmokłe to 19 obszarów, które zajmują 31,56 ha. Najwięcej jest w Chocianowcu – 6 obszarów zajmujących razem 13,47 ha.

4.3 Sieć drogowa

Sieć drogową (wg stanu ewidencyjnego użytki oznaczone jako „dr”) w gminie Chocianów (obszar wiejski) tworzy 506,64 km dróg o różnej nawierzchni i zróżnicowanym stanie technicznym. Odcinki dróg należą do różnych właścicieli i zarządzających.

Fot. 30 Droga wojewódzka nr 331
w Pogorzeliškach

Najwięcej dróg znajduje się we władaniu Gminy Chocianów – 419,07 km, co stanowi 82,7% wszystkich dróg. Do Powiatu Polkowickiego (Powiatowy Zarząd Dróg) należy 52,36 km dróg (10,3%), do Województwa (DSDiK) należy 25,21 km, do Skarbu Państwa (KOWR) należy 7,83 km (1,5%). Pozostałe 2,17 km (0,4%) to drogi wewnętrzne, należące do PGL LP, PKP i osób fizycznych. Do sieci drogowej nie zaliczono wewnętrznych dróg na terenach lasów, które nie są wydzielone z działek leśnych (Ls) i nie są oznaczone własnym numerem działki.

Gmina położona jest nieco na uboczu, względem głównych szlaków transportowych (drogi krajowe), które przebiegają przez sąsiednie obszary. W sąsiedztwie, przez gminę Polkowice i Lubin przebiega droga ekspresowa S3: Szczecin relacji – Świnoujście do granicy z Czechami (Lubawka).

Głównymi osiami komunikacyjnymi w gminie są trzy drogi wojewódzkie, o charakterze regionalnym, o generalnym kierunku przebiegu z południa na północ i północny wschód. Komunikują one gminę w kierunku północnym z droga S3 i większymi ośrodkami miejskimi takimi jak Lubin i Polkowice, a w kierunku południowym z autostradą A4 i miastem Chojnów i dalej z Legnicą lub Bolesławcem. Są to drogi asfaltowe, o dość przeciętnych parametrach jezdnych, wymagające modernizacji. Całkowita długość tych dróg na terenie gminy Chocianów wynosi 25,21 km, co stanowi 5% wszystkich. Należą do nich:

Władanie drogami

Tabela nr 20

L.p.	Obręb	Drogi wszystkie		Właściciel i zarządzający											
				Województwo		Powiat		Gmina		Skarb Państwa		Prywatne i pozostałe			
				(DSDIK)		Powiat		Gmina		(KOWR)					
		km	%	km	%	km	%	km	%	km	%	km	%		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.		
1.	Brunów	54,39	100,0	2,23	4,1	3,46	6,4	45,81	84,2	2,17	4,0	0,72	1,3		
2.	Chocianowice	120,69	100,0	7,70	6,4	13,95	11,6	97,28	80,6	1,13	0,9	0,63	0,5		
3.	Jabłonów	11,67	100,0			4,06	34,8	7,61	65,2						
4.	Michałów	49,74	100,0	1,54	3,1	2,22	4,5	43,43	87,3	2,31	4,6	0,24	0,5		
5.	Ogrodzisko	24,79	100,0		0,0	2,15	8,7	21,25	85,7	1,19	4,8	0,20	0,8		
6.	Parchów	52,77	100,0	4,23	8,0	3,55	6,7	44,75	84,8	0,24	0,5				
7.	Pogorzelska	24,09	100,0	3,61	15,0	2,77	11,5	17,68	73,4	0,03	0,1				
8.	Raków	15,77	100,0			2,36	15,0	13,41	85,0						
9.	Szklary Dolne	52,00	100,0			7,14	13,7	44,86	86,3						
10.	Trzebnice	63,36	100,0	0,78	1,2	4,88	7,7	56,65	89,4	0,67	1,1	0,38	0,6		
11.	Trzmielów	14,35	100,0		0,0	4,05	28,2	10,30	71,8						
12.	Żabice	23,02	100,0	5,12	22,2	1,77	7,7	16,04	69,7	0,09	0,4				
Razem gmina		506,64	100,0	25,21	5,0	52,36	10,3	419,07	82,7	7,83	1,5	2,17	0,4		

źródło: opracowanie własne na podstawie ewidencji gruntów i budynków - 2018r

Fot. 32 Droga przebudowana w ramach scalenia gruntów w Szklarach Dolnych

Fot. 31 Droga utwardzona w złym stanie w Trzebnicach

- droga nr 335 relacji Chojnów – Lubin (na terenie gminy przebiega przez Michałów, Żabice, Trzebnice i po granicy między Brunowem i Ogrodziskiem).
- droga nr 328 relacji Chojnów – Przemków (na terenie gminy przebiega przez Chocianowiec i miasto Chocianów),
- droga nr 331 relacji Chocianów – Polkowice (na terenie gminy przebiega przez miasto Chocianów, Chocianowiec, Pogorzelska i Parchów).

Komunikację pomiędzy pozostałymi miejscowościami w gminie zapewniają drogi powiatowe. Są w różnym stanie technicznym, ale większość ma trwałą nawierzchnię bitumiczną. Nawierzchnie są stare i nierówne, wielokrotnie naprawiane systemem „łata na łacie”. Występują również drogi z nietrwałą nawierzchnią, utwardzoną żwirem, tłuczniem, żużlem, kamieniami i innym materiałem. Po kilku latach eksploatacji nie zapewniają one odpowiedniego standardu jezdni i wymagana jest ich pilna modernizacja polegająca na położeniu trwałej nawierzchni. Taka droga dojazdowa, od strony drogi wojewódzkiej z Chojnowa, prowadzi do miejscowości Raków. Jest w bardzo złym stanie technicznym, pełna nierówności i dziur, wymagająca pilnego remontu. Długość dróg powiatowych wynosi 52,36 km, co stanowi 10,3% całości. Największa jest w Chocianowcu – prawie 14 km.

Zasadniczą sieć drogową zapewniającą dojazdy do miejscowości, jak również obsługę kompleksów rolnych i leśnych (nie mówimy tu o sieci wewnętrznych dróg leśnych) zapewniają drogi gminne. Drogi są w bardzo różnym stanie: od bitumicznych, poprzez utwardzane, aż do zwykłych nieutwardzonych – gruntowych. Ogólna długość dróg gminnych wynosi 419,07 km – 82,7% wszystkich dróg. Najwięcej jest w Chocianowcu (97,28 km), a na drugim miejscu są Trzebnice z długością 56,65 km. – tab.20.

Gęstość sieci drogowej

Tabela nr 21

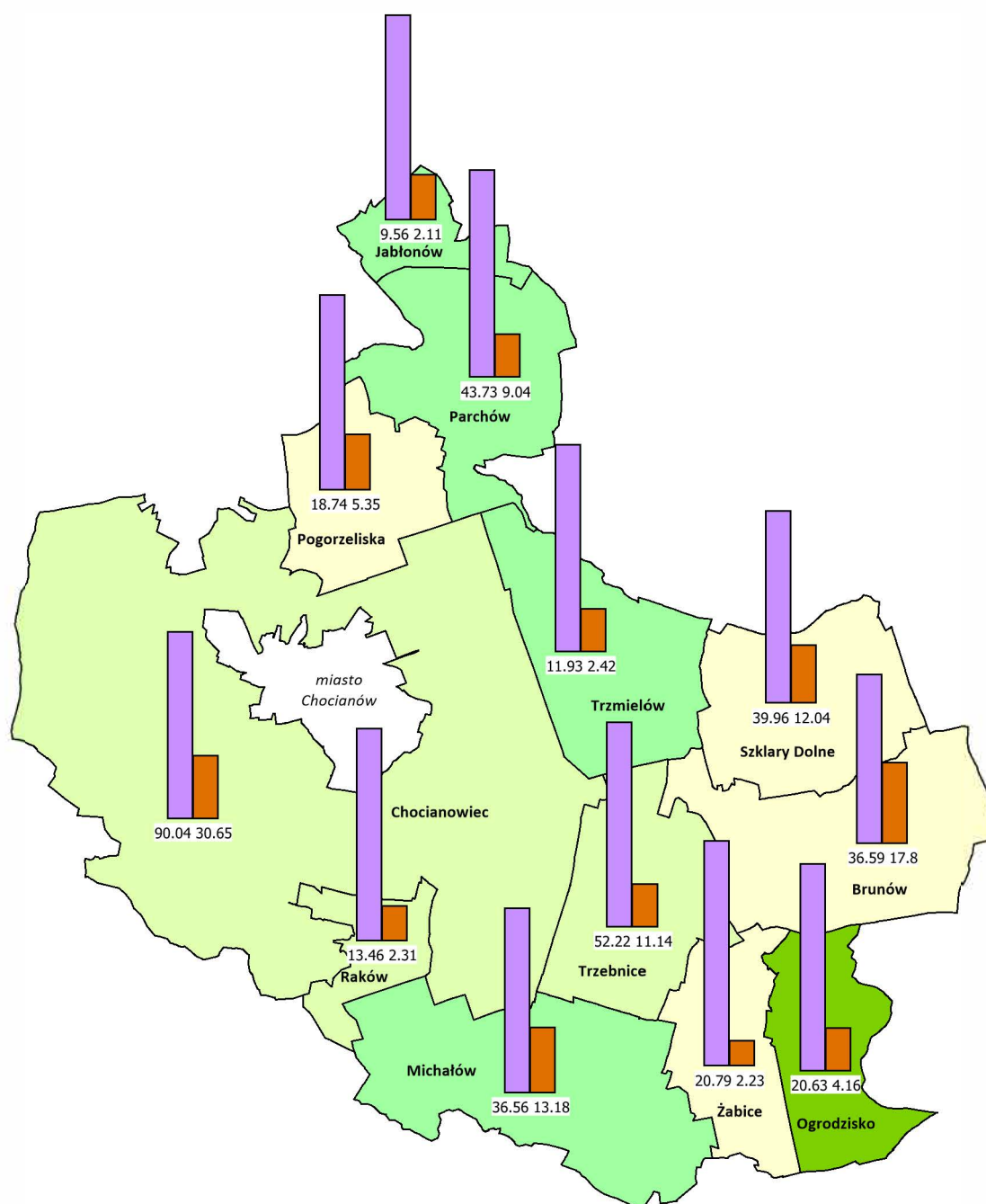
L.p.	Obręb	Powierzchnia obróbu	Długość dróg istniejących	Wskaźnik długości dróg	Powierzchnia użytków rolnych	Wskaźnik gęstości dróg
		ha		w km/100 ha powierzchni całkowitej	ha	w km/100 ha użytków rolnych
1	2	3	4	5	6	7
1.	Brunów	1 817,37	36,59	2,01	997,78	3,67
2.	Chocianowiec	7 911,54	90,04	1,14	1928,07	4,67
3.	Jabłonów	463,87	9,56	2,06	181,81	5,26
4.	Michałów	2 085,41	36,56	1,75	674,68	5,42
5.	Ogrodzisko	982,23	20,63	2,10	300,55	6,86
6.	Parchów	1 451,35	43,73	3,01	805,80	5,43
7.	Pogorzelska	998,43	18,74	1,88	594,10	3,15
8.	Raków	499,42	13,46	2,70	327,30	4,11
9.	Szklary Dolne	1 396,56	39,96	2,86	1110,19	3,60
10.	Trzebnice	1 319,18	52,22	3,96	1122,89	4,65
11.	Trzmielów	1 434,27	11,93	0,83	208,06	5,73
12.	Żabice	915,96	20,79	2,27	535,57	3,88
Razem gmina		21 275,59	394,21	1,85	8786,80	4,49

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z EGiB oraz inwentaryzacji terenowej - 2018r

Drogi należące do Skarbu Państwa (KOWR) i osób prywatnych służą tylko dojazdowi do konkretnych działek. Nawierzchnię mają utwardzoną (zwykle w strefie zabudowy jako dojazd do posesji) lub gruntową. W sumie drogi te mają 10 km długości.

Średnia gęstość sieci drogowej w całej gminie wynosi 4,49 km/ 100 ha użytków rolnych. Pod względem długości dróg w stosunku do powierzchni użytków rolnych, największe zagęszczenie, powyżej 6 km/100 ha uż.rolnych występuje w Ogrodzisku. Nieco mniejsze (w przedziale od 5 do 6 km/100 ha występuje w Trzmielowie, Michałowie, Jabłonowie i Parchowie. Najmniejsza jest w obrębie Pogorzelska (3,15ha/ 100 ha uż.rol.), gdzie duże powierzchnie użytków zielonych nie wymagają dużej ilości dróg, a w konsekwencji przekłada się to na ich małą gęstość.

Najwięcej dróg według stanu ewidencyjnego znajduje się w Chocianowcu (120,69 km), największym obrębie z największą ilością użytków rolnych i działek ewidencyjnych. Znacznie mniej znajduje się w Trzebnicach (63,36 km) i w kolejnych obrębach:

LEGENDA

Wskaźnik gęstości dróg
w km / 100 ha użytków rolnych

- od 3,1 do 4,0
- od 4,1 do 5,0
- od 5,1 do 6,0
- powyżej 6,1

Stan i rodzaj nawierzchni dróg

- drogi istniejące w terenie
- drogi nieistniejące w terenie

394,21 długość dróg istniejących

112,43 i nieistniejących w terenie w km

Rys 36 Gęstość sieci drogowej

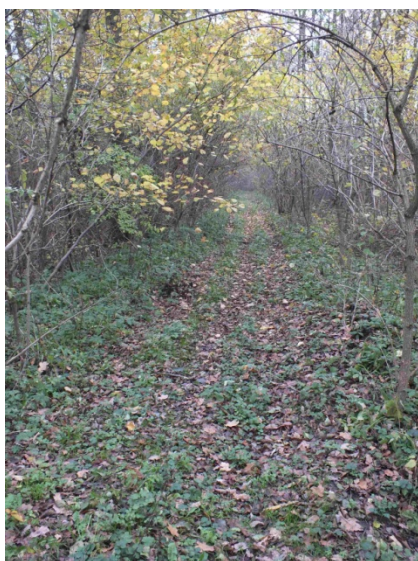
Fot. 34 Droga zaorana w Trzebnicach

Fot. 33 Droga utwardzona w dobrym stanie w Parchowie

Brunowie, Parchowie, Szklarach Dolnych i Michałowie. Najmniej dróg jest w Jabłonowie, Trzmielowie i Rakowie, w obrębach z najmniejszą powierzchnią użytków rolnych. Taki jest stan ewidencyjny, ale w rzeczywistości, jak stwierdzono to w trakcie inwentaryzacji terenowej, długość dróg istniejących w gminie jest nieco mniejsza i wynosi 394,21 km.

Na ogólną długość 506,64 km dróg ewidencyjnych, 22,2% stanowią drogi, których nie ma na gruncie lub są nieprzejezdne. Są one w dalszym ciągu zapisane w operacie ewidencji gruntów i budynków oraz uwidocznione są na mapach ewidencyjnych. Długość dróg zaoranych wynosi 67,61 km (13,3%). Najwięcej takich odcinków znajduje się w Chocianowcu (20,19 km) i Brunowie (10,69 km). W ujęciu procentowym, największy udział (w granicach 15 – 20%), występuje również w tych obrębach. Drogi najczęściej zaorywane są, gdy

Fot. 35 Droga nieprzejezdna w Brunowie

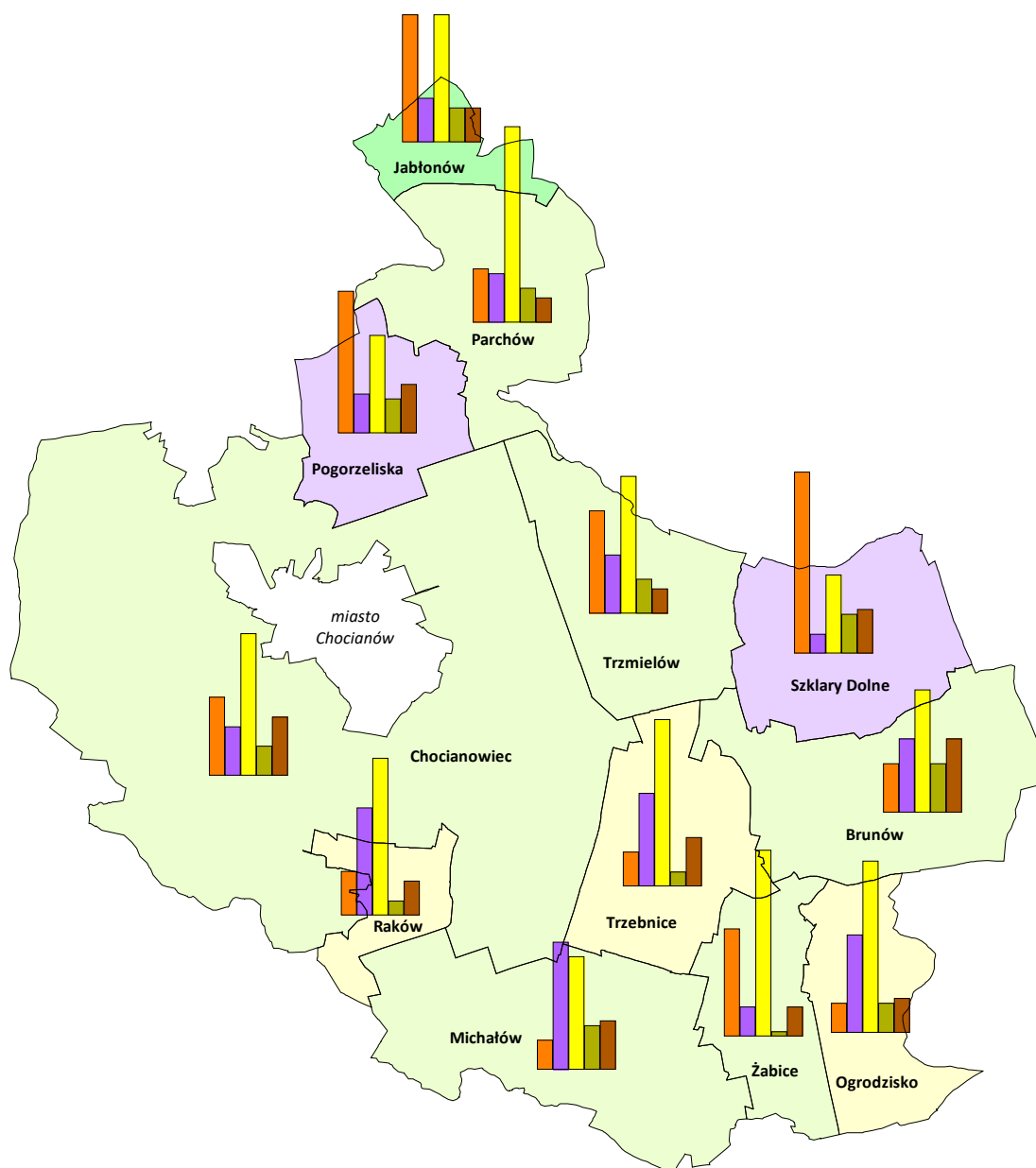
przebiegają między działkami jednego właściciela, co sprawia, że ich istnienie z gospodarczego punktu widzenia jest nieuzasadnione. Z jednej strony ich likwidacja usuwa barierę istniejącego ciągu komunikacyjnego, umożliwiając bezkolizyjne prowadzenie prac polowych na bardziej zwartym areale gruntów, z drugiej strony takie działania prowadzą do bezprawnego zajmowania powierzchni drogi przez gospodarującego rolnika, który nie płaci opłat za jej użytkowanie. Sytuacja ta wymaga regulacji prawnych. Część z tych dróg należy zlikwidować, a grunt pod nimi powinien wykupić rolnik, który go użytkuje, natomiast część, jeżeli jest taka potrzeba, należy odtworzyć na gruncie i stworzyć

Stan techniczny i rodzaj nawierzchni dróg

Tabela nr 22

		Długość dróg wszystkich																			
L.p.	Obręb	Drogi nieistniejące i nieprzejezdne w terenie						Drogi istniejące w terenie (przejezdne)													
		Razem		ogółem		zarośnięte i nieprzejezdne		zaorane		ogółem				o trwałej nawierzchni (bitumiczne, bruki, betonowe)				utwardzone (żwir, tłuczeń, itp..)		gruntowe, nieutwardzone	
										(w tym) w dobrym stanie technicznym											
										km	%	km	%	km	%	km	%				
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.				
1.	Brunów	54,39	100,0	17,80	7,11	13,1	10,69	19,7	36,59	9,16	25,0	7,14	13,1	11,24	20,7	18,21	33,5				
2.	Chocianowiec	120,69	100,0	30,65	10,46	8,7	20,19	16,7	90,04	31,53	35,0	25,56	21,2	16,55	13,7	47,93	39,7				
3.	Jabłonów	11,67	100,0	2,11	1,08	9,3	1,03	8,8	9,56	4,45	46,5	4,06	34,8	1,37	11,7	4,13	35,4				
4.	Michałów	49,74	100,0	13,18	6,18	12,4	7,00	14,1	36,56	7,60	20,8	3,76	7,6	17,67	35,5	15,13	30,4				
5.	Ogrodzisko	24,79	100,0	4,16	1,93	7,8	2,23	9,0	20,63	2,58	12,5	2,15	8,7	6,77	27,3	11,71	47,2				
6.	Parchów	52,77	100,0	9,04	5,21	9,9	3,83	7,3	43,73	9,31	21,3	8,10	15,3	7,13	13,5	28,50	54,0				
7.	Pogorzelska	24,09	100,0	5,35	2,20	9,1	3,15	13,1	18,74	11,32	60,4	9,52	39,5	2,57	10,7	6,65	27,6				
8.	Raków	15,77	100,0	2,31	0,72	4,6	1,59	10,1	13,46	2,54	18,9	1,93	12,2	4,77	30,2	6,76	42,9				
9.	Szklary Dolne	52,00	100,0	12,04	5,77	11,1	6,27	12,1	39,96	26,22	65,6	25,99	50,0	2,78	5,3	11,19	21,5				
10.	Trzebnice	63,36	100,0	11,14	2,38	3,8	8,76	13,8	52,22	8,92	17,1	6,26	9,9	16,66	26,3	29,30	46,2				
11.	Trzmielów	14,35	100,0	2,42	1,44	10,0	0,98	6,8	11,93	4,47	37,5	4,05	28,2	2,37	16,5	5,51	38,4				
12.	Żabice	23,02	100,0	2,23	0,34	1,5	1,89	8,2	20,79	7,17	34,5	6,89	29,9	1,98	8,6	11,92	51,8				
Razem gmina		506,64	100,0	112,43	44,82	8,8	67,61	13,3	394,21	125,27	31,8	105,41	20,8	91,86	18,1	196,94	38,9				

źródło: opracowanie własne na podstawie inwentaryzacji terenowej - 2018r

LEGENDA

Drogi w stanie dobrym

	poniżej 10%
	od 10 do 20%
	od 20 do 40%
	powyżej 60%

Stan i rodzaj nawierzchni dróg

	trwała nawierzchnia (asfalt, bruk, beton)
	utwardzona (żwir, tłuczeń, itp)
	grunt naturalny
	dr gruntowe nieprzejezdne (zarośnięte)
	dr nieistniejące w terenie (zaorane)

Rys. 37 Rodzaj i stan techniczny dróg

Fot. 37 Droga gruntowa w Żabicach

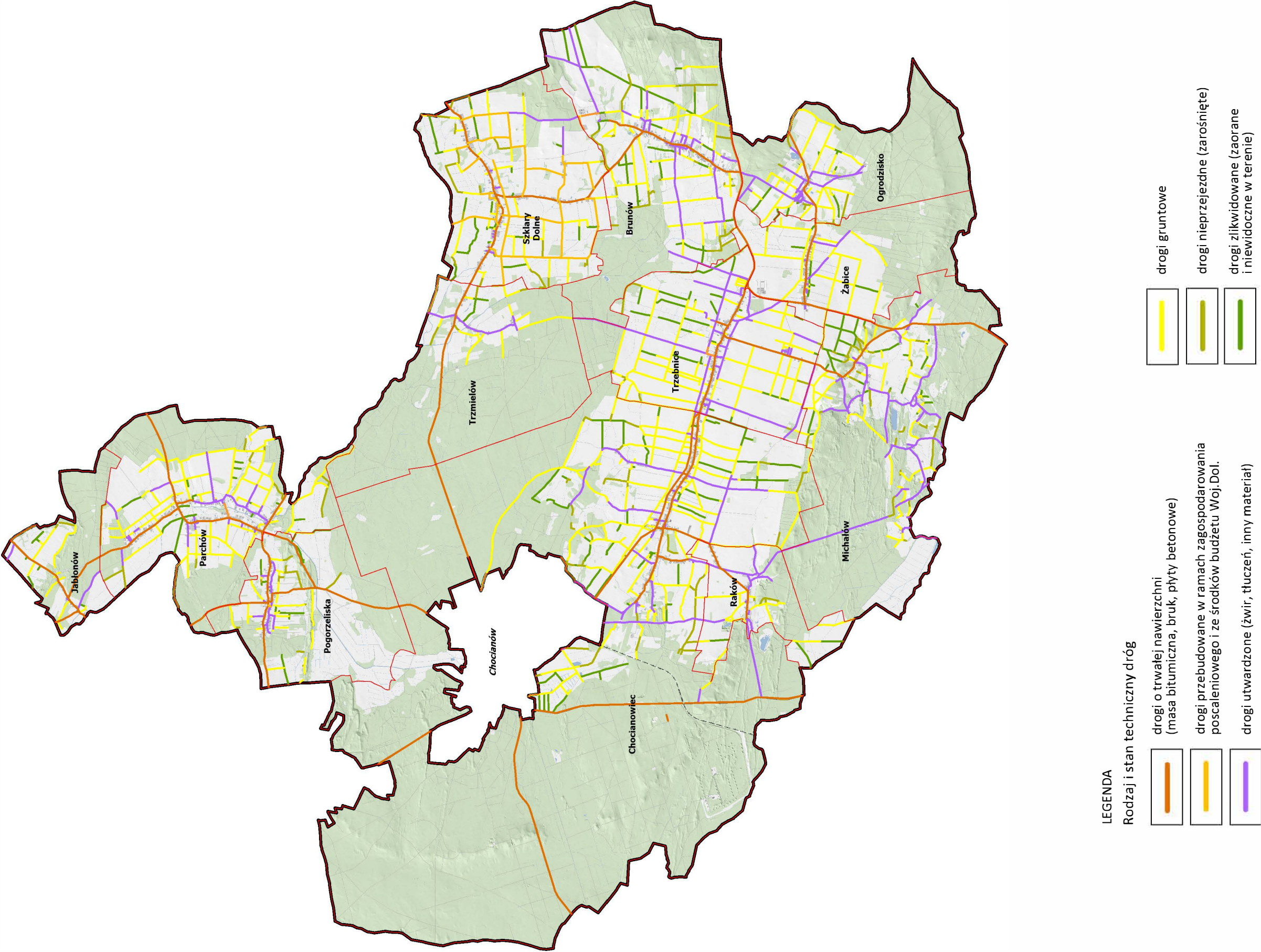
Fot. 36 Droga gruntowa w Ogrodzisku

możliwość przejazdu innym użytkownikom. Nie ma takiego problemu przy likwidacji dróg prywatnych i wewnętrznych, które należą do właściciela użytkowanej działki.

Część dróg jest w tak złym stanie technicznym (zarośnięta drzewami i krzewami), że stała się nieprzejezdna. Najczęściej są to odcinki przylegające do kompleksów leśnych lub działek z trwałymi odłogami. Niektóre są nieprzejezdne z powodu podmokłości lub uszkodzenia nawierzchni. Takie miejsca rolnicy omijają i jeżdżą po sąsiednim użytku rolnym (droga wyjeżdżona). W całej gminie takich dróg jest 44,82 km co stanowi 8,8%. Najwięcej takich nieprzejezdnych dróg jest w Chocianowcu (10,46 km), a w ujęciu procentowym w Brunowie - 13,1% wszystkich dróg w tym obrębie.

Spośród dróg istniejących, drogi o trwałej nawierzchni (bitumiczne, brukowane, i betonowe) stanowią 20,8%. Ich łączna długość wynosi 105,41 km, a największa jest w Chocianowcu (25,56 km) i Szklarach Dolnych (25,99 km). W Chocianowcu wynika to z wielkości samego obrębu oraz bardzo dużej strefy zabudowy w której większość dróg dojazdowych ma nawierzchnię bitumiczną. Przez obręb przebiegają także drogi powiatowe i wojewódzka z taką nawierzchnią. Stan techniczny tych dróg nie jest najlepszy. Robione były wiele lat temu, mają nierówną nawierzchnię i w wielu miejscach są łatanie i doraźnie naprawiane.

W Szklarach Dolnych bardzo duża ilość dróg z nawierzchnią bitumiczną, wynika z ich przebudowy w ramach zagospodarowania poscaleniowego oraz w ramach dofinansowania przy pomocy środków z budżetu województwa dolnośląskiego. Nawierzchnia tych dróg jest w bardzo dobrym stanie technicznym. Mają dużą nośność odpowiednią dla ciężkiego sprzętu rolniczego i są odpowiednio odwodnione poprzez system rowów przydrożnych z przepustami.

Rys. 38 Drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych - rodzaj i stan techniczny

W ujęciu procentowym występuje tu również jeden z wyższych wskaźników dróg o trwałej nawierzchni (50%). Na drugim miejscu znajdują się Pogorzelska (39,5%), a na trzecim Jabłonów ze wskaźnikiem 34,8%. W tym niewielkim obrębie, wpływ na wysoki procent mają głównie powiatowe asfaltowe drogi dojazdowe do wsi i droga główna w strefie zabudowy oraz ogólnie mała ilość dróg pozostałych. W pozostałych miejscowościach wskaźnik nie przekracza 30%, a najmniejszy jest w Michałowie (7,6%).

Drogi utwardzone (żwir, tłuczeń, inny materiał) to 18,1% wszystkich dróg w gminie. Ich łączna długość wynosi 91,86 km. Najwięcej jest ich w Michałowie (17,67 km), Trzebnicach (16,66 km), Chocianowcu (16,55 km) i Brunowie (11,245 km). Najwyższy wskaźnik procentowy występuje w Michałowie (35,5%). We wsiach z dużą strefą zabudowy są to zwykle krótkie odcinki, łączniki i sięgacze będące indywidualnymi dojazdami do poszczególnych gospodarstw

Fot. 38 Droga utwardzona w dobrym stanie w Michałowie

rolnych i domów mieszkalnych. W Brunowie, Trzebnicach, Pogorzelskich i Parchowie pełnią rolę dróg zagumiennych, na tyłach siedlisk gospodarstw rolnych. W Michałowie, z rozproszoną zabudową, pełnią rolę głównych dróg dojazdowych do poszczególnych gospodarstw i siedlisk. Są to także alternatywne do dróg asfaltowych (część z nich jest w zarządzie powiatowym), łączniki pomiędzy wsiami: Raków – Chocianowiec oraz Ogrodzisko – Brunów.

Z racji intensywnego użytkowania odcinki te są ciągle monitorowane i w ramach potrzeb na bieżąco naprawiane.

Pomimo utwardzenia, po kilku latach użytkowania, na drogach występują dziury i wyboje, gdzie po opadach deszczu tworzą się kałuże i rozlewiska. Na części z nich, tych mniej używanych, wytworzyły się koleiny, a pobocza i środek zarastają trawą i chwastami. Na części odcinków w strefie działek rolnych, na warstwę utwardzoną przez lata eksploatacji został naniesiony grunt rodzimy, który tworzy warstwę błota, również utrudniającą przejazd. Wizualnie, czasami taka droga wygląda jak gruntowa, bez utwardzenia.

W całej gminie najwięcej jest dróg gruntowych i nieutwardzonych (196,94 km), które stanowią 38,9% całości. Największą długość mają w obrębach z dużą ilością użytków rolnych: Chocianowiec (47,93 km), Trzebnice (29,30 km), Parchów (28,50 km). Wyjątkami są Brunów (18,21 km), gdzie dużą liczbę dróg gruntowych zaorano i Szklary Dolne (11,19 km),

gdzie drogi gruntowe, jak już wspomniano, w wyniku scalenia zostały przebudowane do standardu asfaltowego. W ujęciu procentowym, najwyższe wskaźniki dróg gruntowych występują w Parchowie (54%) i Żabicach (51,8%).

Wszystkie drogi gruntowe są w stanie złym lub bardzo złym. Większość ma zmniejszoną szerokość wskutek „podorania”, występują na nich koleiny, które jeszcze bardziej je zwężają. Zarastają trawą i chwastami, a na poboczach w niekontrolowany sposób rozrastają się krzewy

Fot. 39 Droga gruntowa w Parchowie

i drzewa. Na drogach zlokalizowanych na glebach bardziej zwięzłych występują zagłębienia, dziury i wykroty, które po okresach deszczowych, i wiosennych roztopach wypełnione są wodą. Z kolei na innych odcinkach, na glebach bardziej piaszczystych, w okresach suszy gruba warstwa luźnego piasku również utrudnia, a nawet uniemożliwia przejazd.

Pomimo pewnej ilości dróg wyremontowanych w ciągu ostatnich kilku lat, potrzeby w zakresie kompleksowej poprawy jakości nawierzchni sieci drogowej na terenie całej gminy są nadal bardzo duże. Przede wszystkim, w pierwszej kolejności należy przebudować i zmodernizować drogi w pobliżu zabudowań wsi (najczęściej użytkowane) oraz te, które oprócz funkcji obsługi pól mogą stanowić alternatywne w stosunku do istniejących, połączenia między sąsiadującymi miejscowościami.

5 PRODUKCJA ROLNICZA

5.1 Produkcja roślinna

Warunki przyrodnicze nie są zbyt sprzyjające dla polowych upraw roślinnych. Dlatego, oprócz normalnych dopłat unijnych - obszarowych i do produkcji upraw, rekompensowane jest to rolnikom dodatkowymi płatnościami z tytułu zakwalifikowania obszaru całej gminy Chocianów do strefy ONW (obszary z ograniczeniami naturalnymi). Typ obszaru: Nizinne strefa nizinna I. Poza tym funkcjonuje cały system dopłat celowych w ramach uczestniczenia w programach rolno – środowiskowych zapisanych w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW 2007-2013 i PROW 2014-2020), z którego mogą korzystać poszczególne gospodarstwa.

Nie udało się uzyskać dokładnej informacji na których działkach wdrażane są programy rolno – środowiskowe.

W ramach programu modernizacji gospodarstw rolnych w ramach PROW na lata 2007 – 2013, trzem gospodarstwom udzielono wsparcia. Były to dwa gospodarstwa w Żabicach i jedno w Trzebnicach. Głównym kierunkiem produkcji dla nich były uprawy polowe.

W programie modernizacji gospodarstw w ramach PROW na lata 2014 – 2020 uczestniczy pięć gospodarstw:

- 1 gospodarstwo w Trzebnicach – kierunek wiodący to produkcja mieszana,
- 2 gospodarstwa w Brunowie – główny kierunek to uprawy polowe,
- 1 gospodarstwo w Rakowie – dominująca produkcja zwierzęca (zwierzęta trawożerne),
- 1 gospodarstwo w Ogrodzisku – główny kierunek to uprawy polowe.

W związku ze stosunkowo słabymi warunkami glebowymi (przeważają gleby średnie i słabe w niższych klasach bonitacyjnych, na terenie gminy nie uprawia się bardzo

Fot. 40 Bele słomy w Żabicach

wymagających roślin. W strukturze upraw, większość powierzchni zajmują zboża konsumpcyjne - głównie pszenica oraz mieszanki zbóż na paszę. W Pogorzelskich, Parchowie, Jabłonowie i Trzmielowie, jako główna uprawa, zboża stanowią 100% upraw. W pozostałych wsiach około 70%, a jako uprawa uzupełniająca na poziomie 20% – 30% występuje kukurydza.

W Żabicach, zboża zajmują 50%, kukurydza 25% i rzepak 25%. Tutaj, w uprawach przedsiębiorstwa rolnego „Hodrol”, naprzemiennie z kukurydzą występuje rzepak.

Pozostałe uprawy takie jak: okopowe (ziemniaki) i strączkowe, mają znaczenie marginalne. Uprawiane są na małych powierzchniach, tylko na potrzeby własne rolników.

Małe działki z gruntami ornymi położonymi blisko siedlisk i zabudowań gospodarczych spełniają rolę przydomowych ogródków z warzywami. Incydentalnie, na bardzo małych powierzchniach pojawiają się uprawy specjalne, takie jak szkółka drzew ozdobnych w Trzebnicach, plantacje truskawek w Jabłonowie i Brunowie, uprawa gryki w Michałowie.

5.2 Produkcja zwierzęca

Warunki naturalne i struktura użytkowania gruntów (stosunkowo duża ilość użytków zielonych), predestynują obszar gminy do rozwoju hodowli bydła, owiec i kóz. Dostępność trawy na łąkach i pastwiskach stwarza bardzo dobre warunki do wypasu zwierząt podczas całego okresu wegetacyjnego. Mimo tego na terenie gminy intensywność hodowli nie jest zbyt wielka. Wśród trawożerców dominuje hodowla bydła mięsnego i mlecznego – razem 474 sztuki. Występuje w niewielkich gospodarstwach we wszystkich obrębach oprócz Jabłonowa. Nie ma koncentracji hodowli, ponieważ z reguły są to 3 – 4 gospodarstwa we wsi mające maksymalnie po około 20 sztuk bydła. Hodowla owiec (15 sztuk) i kóz (4 sztuki) jest na poziomie śladowym. Występuje tylko w kilku obrębach – kozy w Michałowie, Szklarach Dolnych i Trzebnicach, a owce w Chocianowcu, Pogorzelskich i Rakowie.

Uzupełnieniem jest hodowla trzody chlewnej, która w niewielkich ilościach występuje we

Fot. 41 Bydło na pastwisku w Michałowie

wszystkich obrębach oprócz Trzmielowa i ferma drobiu (brojlery) w Trzebnicach.

Źródłem danych na których oparto wyliczenia, są informacje uzyskane z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

W celach turystycznych i rekreacyjnych w dwóch wsiach hodowane są konie. Stadniny liczą od kilku do kilkunastu sztuk i związane są

z gospodarstwami agroturystycznymi. Jest to szkółka jeździecka w Parchowie i gospodarstwo z kilkoma końmi w Żabicach.

Żeby zapewnić porównywalność danych w obsadzie zwierząt niezależnie od ich rodzaju i wielkości, dokonano przeliczenia ilości inwentarza żywego na sztuki duże (SD) i odniesiono to do 100 ha użytków rolnych - tab.23 i rys.39.

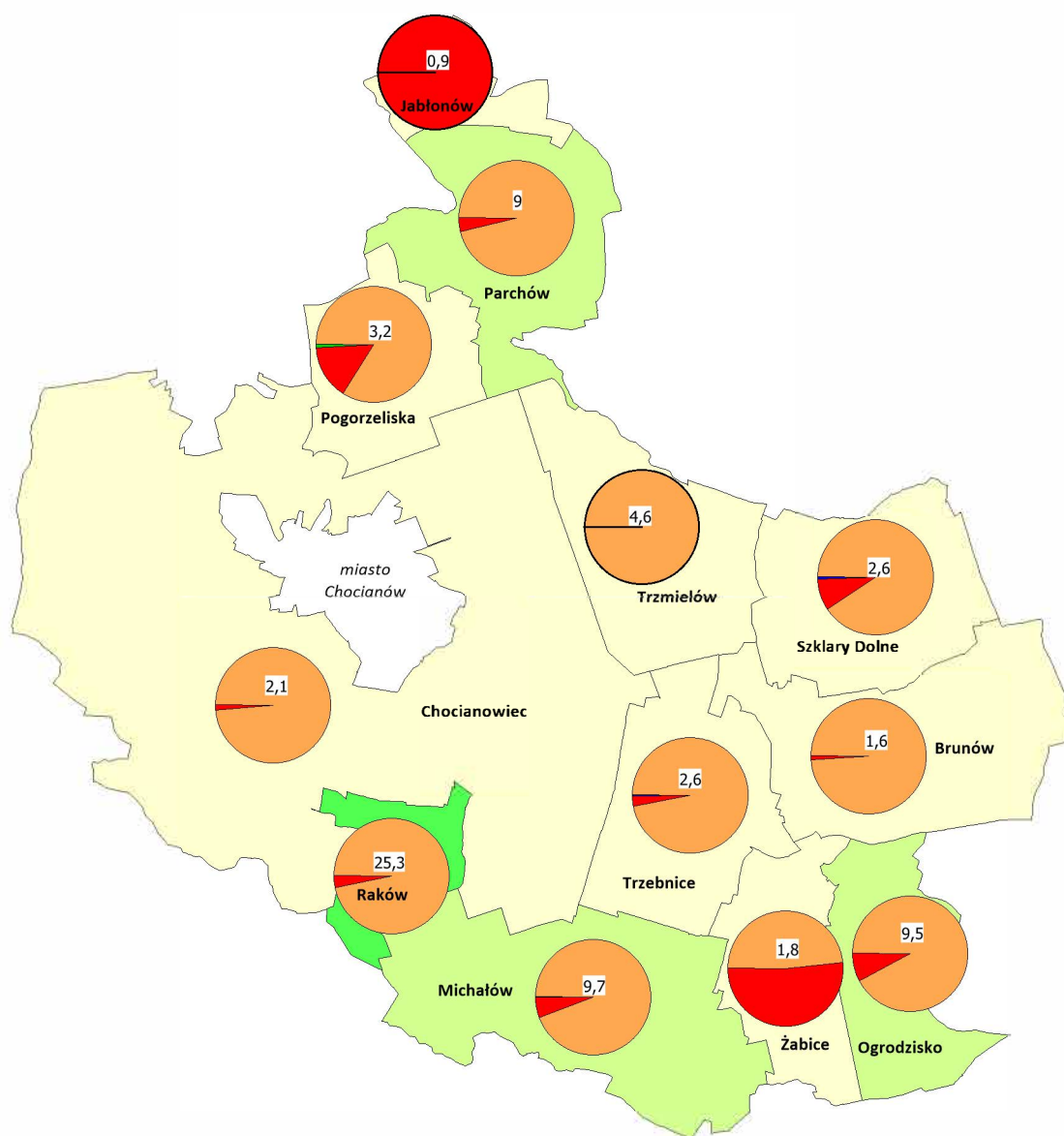
Średni wskaźnik dla gminy dla zwierząt hodowlanych (bydło, trzoda chlewna, kozy i owce) wynosi 4,6 SD/100 ha). Największa intensywność hodowli występuje w Rakowie (25,3 SD na 100 ha użyt. rol), głównie za sprawą dużej hodowli 100 sztuk bydła w czterech gospodarstwach rolnych. Znacznie niższe wskaźniki występują w Michałowie (9,7), Ogrodzisku (9,5) i Parchowie (9,0). W pozostałych 8 wsiach wskaźnik nie przekracza 5 SD/100 ha użytków rolnych. Są to bardzo niskie wskaźniki świadczące o niewykorzystanym potencjale

Hodowla zwierząt

Tabela nr 23

L.p.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych ha	Bydło			Trzoda chlewna			Kozy			Owce			Razem	
			ilość	intensyw. hodowli	w sztukach dużych	ilość	intensyw. hodowli	w sztukach dużych	ilość	intensyw. hodowli	w sztukach dużych	ilość	intensyw. hodowli	w sztukach dużych	sztuki duże	intensyw. hodowli
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
1.	Brunów	997,78	20	2,0	16,0	1	0,1	0,2							16,2	1,6
2.	Chocianów	1 928,07	51	2,6	40,8	4	0,2	0,6				7	0,4		41,4	2,1
3.	Jabłonów	181,81		-	-	11	6,1	1,7			-			-	1,7	0,9
4.	Michałów	674,68	77	11,4	61,6	25	3,7	3,8	1	0,1	0,1			-	65,5	9,7
5.	Ogrodzisko	300,55	33	11,0	26,4	15	5,0	2,3							28,7	9,5
6.	Parłów	805,80	87	10,8	69,6	19	2,4	2,9						-	72,5	9,0
7.	Pogorzelska	594,10	20	3,4	16,0	19	3,2	2,9				3	0,5	0,2	19,1	3,2
8.	Raków	327,30	100	30,6	80,0	19	5,8	2,9				5	1,5		82,9	25,3
9.	Szklary Dolne	1 110,19	33	3,0	26,4	17	1,5	2,6	2	0,2	0,2				29,2	2,6
10.	Trzebnice	1 122,89	35	3,1	28,0	5	0,4	0,8	1	0,1	0,1				28,9	2,6
11.	Trzmielów	208,06	12	5,8	9,6										9,6	4,6
12.	Żabice	535,57	6	1,1	4,8	34	6,3	5,1							9,9	1,8
Razem gmina		8 786,80	474	5,4	379,2	169	1,9	25,4	4	-	0,3	15	0,2	1,2	406,1	4,6

źródło: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa - 2018r

LEGENDA

Intensywność hodowli
w SD na 100 ha użyt,rol.

- poniżej 5,0
- od 5,1 do 25,0
- powyżej 25,1

Struktura hodowli

- bydło
- trzoda chlewna
- kozy
- owce

9,5 - SD na 100 ha

Rys. 39 Hodowla zwierząt gospodarskich

hodowlanym i postępującym procesie zanikania hodowli. Szczególnie wydaje się, niewykorzystane są możliwości rozwojowe Chocianowca, Pogorzelsk i Szklar Dolnych, gdzie występują największe połacie użytków zielonych, które zajmują odpowiednio 813 ha, 345 ha i 475 ha gruntów.

6 STAN I OCENA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, SPOŁECZNEJ I TURYSTYCZNEJ

6.1 Infrastruktura techniczna

A. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy Chocianów wszystkie wsie, oprócz Michałowa i Rakowa są zwodociągowane. Woda rozprowadzana jest z lokalnych ujęć, a stacje uzdatniania znajdują się w 3 miejscowościach:

- ❖ SUW Brunów – woda dostarczana do wsi Brunów
- ❖ SUW Trzebnice – woda dostarczana do Trzebnic, Chocianowca, Ogrodziska i Żabic
- ❖ SUW Pogorzelska – woda dostarczana do miejscowości Parchów i Pogorzelska

Miejscowości Jabłonów, Szklary Dolne i Trzmielów zaopatrywane są w wodę z ujęć zlokalizowanych poza terenem gminy. W Michałowie i Rakowie zaopatrzenie odbywa się z lokalnych studni gospodarczych i głębinowych.

B. Odprowadzenie ścieków

Żadna z wsi nie jest skanalizowana. Jedynie, budynek szkolny i bloki mieszkalne w Trzebnicach mają lokalną sieć kanalizacyjną i kontenerową oczyszczalnię ścieków. Najbardziej powszechnym i dostępnym systemem odprowadzania ścieków bytowych jest gromadzenie ich w zbiornikach bezodpływowych (szamba) i ich późniejszy wywóz do oczyszczalni ścieków w Chocianowie. Istnieje problem nielegalnego zrzutu nieczystości do pobliskich cieków i rowów. Powoduje to skażenie wód i gruntu, a przy niskich stanach wody i słabym rozcieńczaniu, dochodzi jeszcze czynnik zanieczyszczenia powietrza fetorem. Istnieje pilna potrzeba budowy sieci kanalizacyjnej dla wszystkich miejscowości gminy.

W kilkunastu gospodarstwach funkcjonują przydomowe oczyszczalnie ścieków. W całej gminie funkcjonuje ich około 160 (dane szacunkowe) i związane są zwykle z nowymi budynkami jednorodzinnymi.

C. Gospodarka odpadami

Wywóz śmieci zorganizowany jest w całej gminie systemowo. Odpady stałe gromadzone są w pojemnikach, w które wyposażone są wszystkie gospodarstwa domowe, a wywozem zajmuje się firma, z którą Gmina ma podpisaną umowę na usuwanie odpadów. Na obszarze gminy, w Chocianowcu znajduje się stare, nieczynne już składowisko odpadów, które obecnie jest rekultywowane. Śmieci wywożone są na składowisko do Polkowic.

Poza tym rozwinięty jest system selektywnej zbiórki odpadów w postaci wydzielonych pojemników ustawionych przy ogólnodostępnych drogach i placach. Punkty takie znajdują się we wszystkich miejscowościach, a w dużych wsiach, takich punktów jest kilka. Sprawne funkcjonowanie systemu przede wszystkim zależy od świadomości ekologicznej mieszkańców i przestrzegania przez nich norm i przepisów.

Podczas przeprowadzonej inwentaryzacji terenowej stwierdzono w sumie 22 miejsca, na

Fot. 42 Punkt selektywnej zbiórki odpadów w Rakowie

których nielegalnie składowane są odpady. Najczęściej są to obniżenia terenowe, pozostałości po eksploatacji piasku i żwiru lub niewielkie Łz-ty i zakrzaczenia, zlokalizowane wzdłuż dróg. Wywożone są tam odpady z gospodarstw domowych: gruz, armatura sanitarna, plastik, papier, części samochodowe (elementy plastikowe i tapicerskie), opony, stare meble itp. Dodatkowo, w okolicznych lasach, występuje również dużo miejsc z wyrzuconymi

starymi oponami samochodowymi i ze sprzętu rolniczego.

Największe powierzchniowo nielegalne (dzikie) wysypiska śmieci znajdują się na działkach w Brunowie, Trzebnicach i Ogrodzisku. W Brunowie jest to teren nieużytku i Lzr – dawne wyrobisko oraz na sąsiadującej działce rolnej leżącej w odłogu. Obszar porośnięty jest drzewami i krzewami, które maskują wysypywanie odpadów. Położony jest w pobliżu drogi wojewódzkiej, co prawdopodobnie ułatwia proceder przywozu śmieci z odległych terenów, spoza Brunowa.

W Trzebnicach to teren działki na cele inwestycyjne (Bp), obecnie zarośniętej drzewami i sąsiadującego terenu zadrzewionego (Lzr). Działki zlokalizowane są dość daleko od głównych dróg, co sugeruje, że śmieci dostarczają okoliczni mieszkańcy.

Miejsca wymagające uporządkowania

tabela nr 24

Lp.	Obręb	Nr działki	Lokalizacja	Położenie	Charakter wysypiska - uwagi
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Brunów	312/4	Lzr i N-dawne wyrobisko	sąsiadująco	wysyp powierzchniowy - śmieci
2.	Brunów	311/2	uż. rolny - odłóg		wysyp powierzchniowy - śmieci
3.	Brunów	311/1	uż. rolny - odłóg		wysyp powierzchniowy - śmieci
4.	Brunów	39/1	las, przy drodze		wysyp punktowy - śmieci
5.	Brunów	126	las		wysyp punktowy - śmieci
6.	Brunów	138/2	las		wysyp punktowy - śmieci
7.	Brunów	86	Lzr - dawne wyrobisko		wysyp punktowy - śmieci
8.	Ogrodzisko	36	uż.rolny - odłóg		wysyp powierzchniowy - śmieci, elementy karoserii i wyposażenia samochodów
9.	Żabice	93/5	las, przy drodze		wysyp punktowy - śmieci
10.	Trzebnice	899	uż. rolny		wysyp punktowy - śmieci
11.	Trzebnice	185/5	uż. rolny		wysyp punktowy - gruz
12.	Trzebnice	957	Bp - samosiew drzew	sąsiadująco	wysyp powierzchniowy - śmieci
13.	Trzebnice	958	Lzr		wysyp punktowy - śmieci
14.	Trzebnice	951	uż. rolny, przydroże		wysyp punktowy - śmieci
15.	Trzebnice	507	uż. rolny, przy drodze		wysyp punktowy - gruz
16.	Trzebnice	24	Lzr - przy drodze		wysyp punktowy - śmieci
17.	Szklary Dolne	656	nieużytek		wysyp punktowy - śmieci
18.	Szklary Dolne	672	nieużytek	sąsiadująco	wysyp punktowy - śmieci
19.	Szklary Dolne	674	nieużytek		wysyp punktowy - śmieci
20.	Szklary Dolne	551	uż rolny, przy drodze	sąsiadująco	wysyp punktowy - głównie gruz
21.	Szklary Dolne	879	uż rolny, przy drodze		wysyp punktowy - głównie gruz
22.	Michałów	49/1	Lzr - przy rowie		wysyp punktowy - śmieci

źródło: opracowanie własne na podstawie inwentaryzacji terenowej - 2018r

W Ogrodzisku jest to teren działki rolnej leżącej w kilkuletnim odłogu, porośniętej krzewami i chwastami. Wywiezione są tu różne odpady z gospodarstw domowych, ze szczególnie dużą ilością elementów z rozebranych samochodów. Są to opony, blachy karoserii oraz wyposażenia wnętrza pojazdu: plastiki i części tapicerskie. Pozostałe dzikie wysypiska to punktowo i raczej jednorazowo wyrzucone różne odpady z gospodarstw domowych. Często jest to gruz i materiały budowlane, pozostałości po remontach domów – tab.24.

Dodatkowo jest jeszcze ruina popegeerowskiej świniań w Brunowie (dz.471/11). To cały kompleks zawalonych budynków gospodarczych, które należy rozebrać , a teren uprzątnąć.

Lokalizację takich miejsc zaznaczono na rysunku 40 i planszy wniosków stanowiącej integralną część planu urządzeniowo – rolnego.

Fot. 43 „Dzikie wysypisko” w Ogrodzisku

Fot. 44 Śmieci w lesie w Brunowie

D. Zaopatrzenie w gaz i ogrzewanie

Na terenie gminy sieciowy gaz ziemny i rozdzielcza sieć przesyłowa występuje na terenie miejscowości Szklary Dolne i Brunów. W pozostałych, mieszkańcy wsi zaopatrują się w gaz w systemie wymiany butli. Punkty wymiany znajdują się w kilkunastu punktach na terenie gminy. Istniejące warunki techniczne pozwalają na rozbudowę sieci gazowniczej w oparciu o istniejący gazociąg podwyższonego średniego ciśnienia, który przebiega w pobliżu wsi Parchów i Pogorzelska. Stosunkowo blisko gazowniczej infrastruktury technicznej znajdują się również: Chocianowiec, Trzebnice, Żabice i Ogrodzisko i w tych miejscowościach należy perspektywicznie przewidywać budowę przyłączy i ich gazyfikację.

Wykorzystanie gazu do celów grzewczych i zastąpienie pieców na paliwo stałe spowodowało by zmniejszenie emisji spalin i pyłów. Jako działanie ekologiczne i pro środowiskowe, inwestycja taka była by wskazana do realizacji w ciągu najbliższych kilku lat.

Na terenie gminy nie ma sieciowego systemu przekazywania energii cieplnej. Potrzeby grzewcze, mieszkańcy zaspokajają we własnym zakresie ze źródeł indywidualnych, z lokalnych przydomowych kotłowni i pieców grzewczych. Nie jest to korzystne z punktu widzenia ochrony zdrowia ludzkiego, jak i zanieczyszczenia środowiska, ponieważ sieć kotłowni, głównie na paliwo stałe, powoduje w okresie zimowym tzw. niską emisję zanieczyszczeń i zanieczyszczanie powietrza szkodliwymi pyłami. W połączeniu z określonymi warunkami pogodowymi, występuje zjawisko smogu.

E. Dostarczanie energii elektrycznej i łączność

Gmina Chocianów jest w pełni zelektryfikowana. Zasilanie w energię elektryczną poszczególnych wsi odbywa się liniami średnich napięć (20kV) wychodzącymi z GPZ w mieście Chocianów. W poszczególnych miejscowościach znajdują się stacje transformatorowe

(w sumie 90) skąd napowietrzną siecią niskiego napięcia zasilani są poszczególni odbiorcy. Zasilanie odbywa się bez okresowych spadków napięcia, a dostawy energii w pełni zaspokajają potrzeby mieszkańców i gospodarstw.

Aktualnie, w gminie w sposób systemowy nie wykorzystuje się alternatywnych źródeł energii. Tylko kilku prywatnych właścicieli posesji ma założone kolektory słoneczne do ogrzewania wody.

Opracowany w 2010 roku przez Wojewodzkie Biuro Urbanistyczne (WBU) we Wrocławiu dokument pt Studium uwarunkowań przestrzennych dla lokalizacji elektrowni wiatrowych w województwie dolnośląskim wyróżnił 4 kategorie obszarów z ograniczeniami dla lokalizacji farm wiatrowych (kategorie: I – obszary całkowicie wyłączone z lokalizacji elektrowni wiatrowych, II – obszary wysokiego ryzyka lokalizacji elektrowni wiatrowych, III – obszary dużego ryzyka lokalizacji elektrowni wiatrowych, IV – obszary potencjalnie najmniej konfliktowe). Cały obszar gminy Chocianów zaliczony został do kategorii II, co oznacza, że rejon nie jest predysponowany do tego typu inwestycji. Najlepsze warunki fizjograficzne, czyli najwyżej położone obszary, zlokalizowane są we wschodniej i południowo – wschodniej części gminy (Żabice, Ogrodzisko), ale są to tereny leśne na których unika się stawiania wiatraków. Ewentualna lokalizacja w strefie gruntów rolnych, znajduje się stosunkowo blisko zabudowy, co będzie wywoływało sprzeczności mieszkańców.

W zakresie łączności, cały obszar gminy objęty jest zasięgiem sieci telefonii komórkowej ze stacji bazowych GSM należących do różnych operatorów. We wszystkich wsiach jest dostęp do sieci telekomunikacyjnej, w postaci linii napowietrznych oraz kablowych doziemnych. Oprócz tradycyjnych połączeń telefonicznych umożliwia ona realizację usług w zakresie przesyłu danych oraz dostępu do szerokopasmowego Internetu.

6.2 Infrastruktura społeczna

Istniejące na obszarze gminy obiekty infrastruktury społecznej wyszczególniono w załączonej tabeli nr 25. Ilość placówek usługowych i obiektów użyteczności publicznej w poszczególnych miejscowościach jest mocno zróżnicowana. Centralnym ośrodkiem dla całej gminy jest oczywiście miasto Chocianów. W obszarze wiejskim, najwięcej obiektów infrastrukturalnych, z racji wielkości wsi, ich obszaru zabudowanego i liczby mieszkańców znajduje się w zespole wsi Trzebnice - Chocianowice. W tym przypadku możemy mówić o zespole, ponieważ ich obszary zabudowane stanowią jedną całość, która rozdzielona jest

Infrastruktura techniczna i społeczna wsi

Tabela nr 25

L.p.	Obręb	Wodociąg	Sieć kanalizacyjna	Przydomowe oczyszczalnie ścieków	Sieć telekomunikacyjna	Sieć gazowa	Wywóz śmieci	Szkoła podstawowa	Przedszkole	Biblioteka, punkt biblioteczny	Kościół/ cerkiew/ kaplica	Świetlica wiejska	Plac zabaw	Boisko	Przychodnia lekarska/ punkt medyczny	Sklep	Bar, punkt gastronomiczny	Punkt pocztowy	O.S.P.	cmentarz	Inne
1.	2.	3.	4.		5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
1.	Brunów	X		20x	we wszystkich wsiach dostęp do sieci kablowej i komórkowej						X	X	X	X		X				X	
2.	Chocianówiec	X		20x			na składowiska poza gminą					X	2x	X		X				X	
3.	Jabłonów	X		4x								X	X	X							
4.	Michałów			6x			2x				X	X	X								obiekt Watra
5.	Ogrodzisko	X		10x			X				X	X	X	X		X					
6.	Parchów	X		25x			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	
7.	Pogorzelińska	X		20x			X				X	X	X	X						X	
8.	Raków			10x									X	X							
9.	Szklary Dolne	X		25x			X	X	X	X	X	X	X	2x	X		X		X		silownia plenerowa
10.	Trzebnice	X	dla bloków	10x			X	X	X	X	X	X	4x	X	X	3x			X	X	stacja benzynowa
11.	Trzmielów	X		7x			X				X		X	X						X	
12.	Żabice	X		5x			X		X		X	X	X	X							przedszkole

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy i inwentaryzacji terenowej - 2018r

tylko granicą administracyjną. W dalszej kolejności z mniejszą ilością placówek usługowych są Szklary Dolne i Parchów. Parchów stanowi takie małe centrum dla wsi położonych w północnej części gminy. Oprócz Parchowa należą do niego Pogorzelska i Jabłonów.

Na terenie prawie wszystkich wsi znajdują się świetlice wiejskie, a w Trzmielowie i Rakowie zamiast świetlic, miejsca spotkań – wiaty. Dodatkowo niedawno oddane do użytku, miejsce spotkań – wiata należące do gminy, znajduje się w Trzebnicach. Służy ono zarejestrowanemu „Stowarzyszeniu Aktywna wieś Trzebnice”. Poza tym w Michałowie znajduje się duży plac z infrastrukturą (miejsca do siedzenia, scena, wiaty) należący do Stowarzyszenia Łemków, którzy organizują tutaj, między innymi, regionalne spotkania (Watry), poświęcone propagowaniu tradycji i kultury łemkowskiej.

Wszędzie są place zabaw dla dzieci (w największych wsiach nawet kilka) i boiska sportowe (oprócz Michałowa). Część świetlic wymaga bieżących remontów i modernizacji. Place zabaw i rekreacji są w dobrym stanie technicznym, zadbane, ogrodzone, z nową infrastrukturą (huśtawki, zjeżdżalnie, piaskownice, itp). Boiska piłkarskie, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach, z racji mniejszego zainteresowania dzieci i młodzieży uprawianiem sportu, zarastają trawą i są zaniedbane. Poza tym, część wsi prawie zupełnie pozbawiona jest placówek usługowych. Ich mieszkańcy zaspokajają potrzeby w sąsiednich miejscowościach lub w większych ośrodkach regionalnych takich jak Chocianów i Chojnów oraz jeszcze większych, w Polkowicach i Lubiniu.

W zakresie szeroko rozumianego zaopatrzenia rolnictwa w środki produkcji, oprócz Chocianowa, na terenie gminy nie funkcjonują podobne placówki. Oprócz prywatnej firmy „Hodrol” z siedzibą w Żabicach, która skupuje zboże, nie ma innych stałych punktów zajmujących się skupem produktów rolnych. Rolnicy i inne podmioty na swoją produkcję towarową znajdują odbiorców w ośrodkach poza terenem gminy.

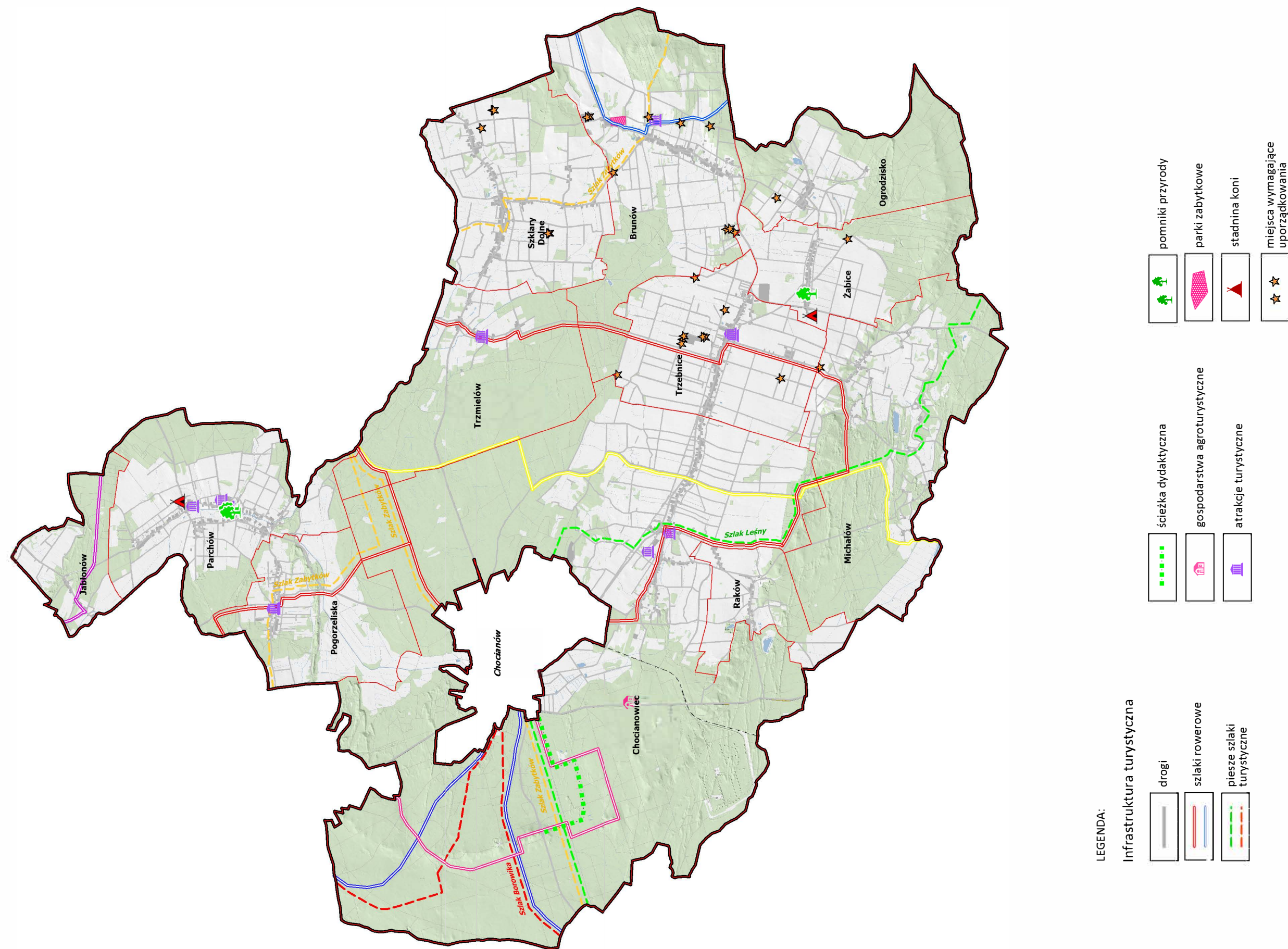
Przy dzisiejszym systemie dystrybucji i zamawiania towarów (zamówienia internetowe i na telefon) nie ma potrzeby tworzenia ośrodków skupu i lokalnych centrów sprzedaży.

6.3 Infrastruktura turystyczna

Na całość infrastruktury turystycznej gminy składają się: znakowane piesze szlaki turystyczne (szlaki PTTK), trasy rowerowe i ścieżka dydaktyczna, obiekty noclegowe, mała gastronomia oraz walory turystyczno - krajoznawcze i kulturowe terenu.

Na obszarze wiejskim gminy poza „Domem Leśnika” w Chocianowcu (przysiółek Duninów), który świadczy usługi noclegowe, w pozostałych miejscowościach nie ma obiektów noclegowych. Poza kilkoma sklepami i barem w Szklarach Dolnych, nie ma również bazy gastronomicznej. Wszystkie te obiekty koncentrują się w mieście Chocianów. Przez obszar wiejski gminy przebiegają tylko piesze szlaki turystyczne i trasy rowerowe:

- - szlaki piesze (około 53 km)
- ❖ Żółty (Szlak Zabytków). Główny przebieg; od Przemkowa do Prochowic. Na terenie gminy długość wynosi 23 km, a jego odnogi przebiegają przez:
 - A. – Brunów - Szklary Dolne,
 - B. – Chocianowiec – (miasto Chocianów) – Chocianów – Trzmielów
 - C. – Chocianowiec – Pogorzelska
- ❖ Zielony (Szlak Leśny). Główny przebieg; od Bolesławca do Chobieni. Na terenie gminy: Michałów – Chocianowiec – (miasto Chocianów) – Chocianów. Długość wynosi 19 km.
- ❖ Czerwony (Szlak Borowika). Główny przebieg to pętla po Przemkowskim Parku Krajobrazowym. Na terenie gminy tylko niewielki fragment w zachodniej części Chocianowca na obszarach leśnych. Jego długość to 11 km.
- - ścieżka dydaktyczna. Na obszarze lasów w zachodniej części Chocianowca. Długość wynosi 3,8 km i prowadzi po rezerwacie przyrody „Czarne Stawy”.
- - trasy rowerowe (około 60 km). Przebiegają po drogach istniejących, zarówno po odcinkach dróg asfaltowych, gruntowych, jak i leśnych.
- ❖ Niebieska. Jest to trasa dookoła Lubina. Na terenie gminy, przez Brunów przebiega tylko fragment, o długości 5 km.
- ❖ Czerwona. Są to dwie pętle zaczynające i kończące się w Chocianowie.
 - Jedna przebiega przez Chocianowiec – Raków – Michałów – Trzebnice – Trzmielów – (poza terenem gminy) – wraca przez Chocianowiec. Długość wynosi około 23 km.
 - Druga, Chocianowiec – Pogorzelska – (poza gminą) – wraca od strony zachodniej przez Chocianowiec. Długość 15 km.
- ❖ Żółta. Główny przebieg z Chojnowa do Polkowic. Na terenie gminy długość wynosi 16 km i przebiega przez Michałów – Chocianowiec – Trzmielów.
- ❖ Niebieska (druga). Przebiega przez lasy w zachodniej części Chocianowca. Długość 10 km - rys.40.

Rys.40 Infrastruktura turystyczna

Główną atrakcją turystyczną obszaru jest jego położenie i naturalne walory przyrodnicze. Dla miłośników ciszy i spokoju, a także grzybiarzy, tereny leśne są doskonałe do spacerów i wypoczynku. Ponadto stosunkowa bliskość Stawów Przemkowskich i całej szeroko rozumianej tzw. Wrzosowej Krainy ze wszystkimi jej walorami przyrodniczymi w pewien sposób uatrakcyjnią również teren gminy Chocianów.

Do atrakcji turystycznych zliczamy także wyznaczone tereny chronione (obszar Natura 2000 i użytki ekologiczne), zespoły pałacowo parkowe i zabytki architektury, opisane we wcześniejszych rozdziałach planu.

7 INWESTYCJE ISTNIEJĄCE ORAZ PLANOWANE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW WYNIKAJĄCE Z OPRACOWAŃ PLANISTYCZNYCH

Dokumentami planistycznymi aktualnie obowiązującymi dla gminy Chocianów, które określają perspektywę sposobu użytkowania gruntów i funkcje terenu na najbliższe kilkanaście lat, są:

- MPZP z 2005r dla wsi: Jabłonów, Michałów, Ogrodzisko, Raków, Żabice.
- MPZP z 2013r dla wsi: Brunów, Chocianowiec, Parchów, Pogorzelska, Szklary Dolne, Trzebnice, Trzmielów
- zmiany w MPZP dla wsi: Brunów, Chocianowiec, Parchów, Pogorzelska, Trzebnice, Trzmielów uchwalone w dniu 29.01.2018r
- SUIKZP dla gminy Chocianów z dnia 23 maja 2013 roku (Uchwała nr XXXIV.220.2013).

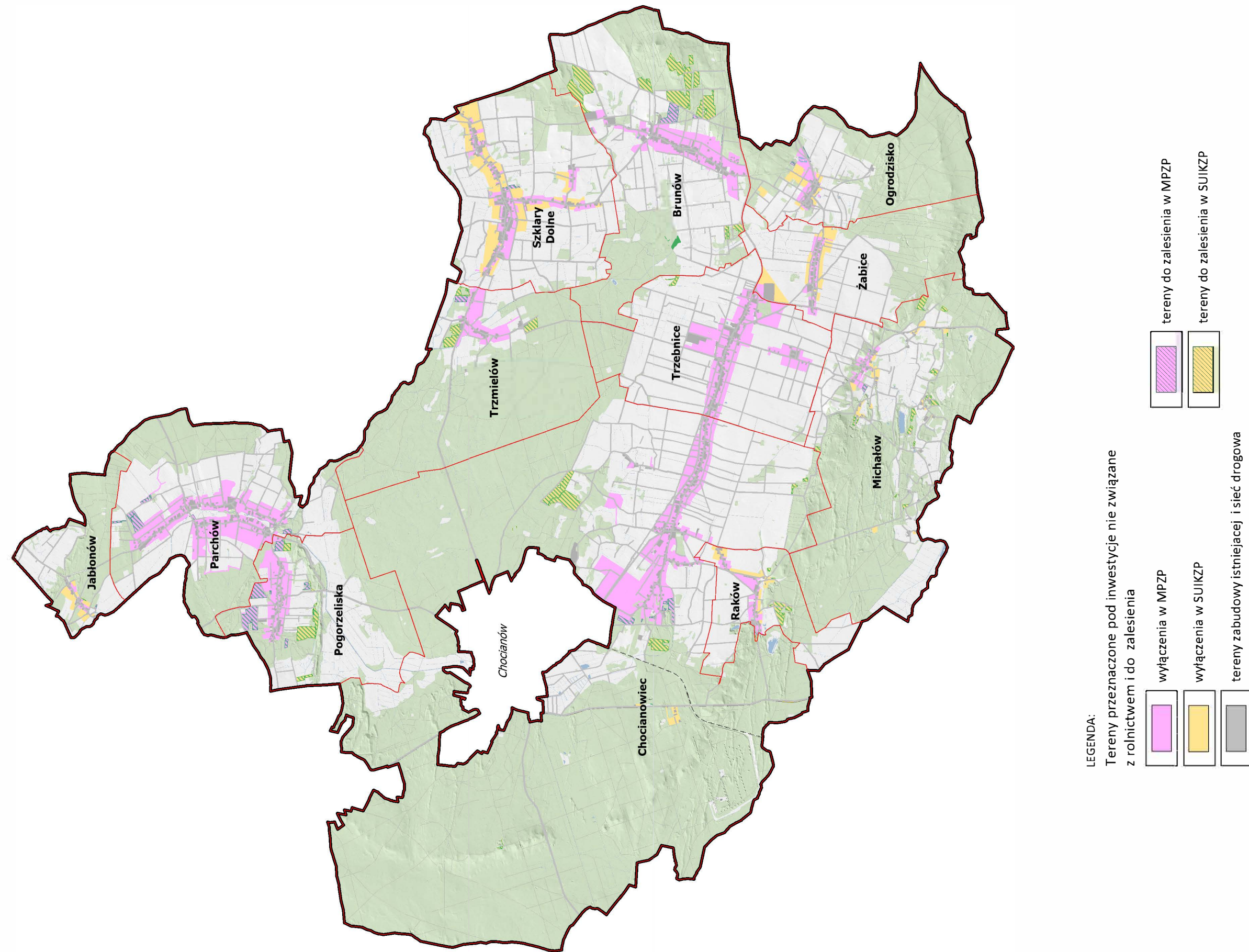
Z analizy zapisów zawartych w Miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wsi wynika, że w gminie Chocianów z użytkowania rolnego, na cele inwestycyjne planuje się trwale wyłączyć 1003,45 ha gruntów (11,4 % użytków rolnych). W większości są to tereny przewidziane pod jednorodzinną zabudowę mieszkaniową (MN), często z poszerzeniem o funkcję usługową (MN, U). Tego typu budownictwo planowane jest przede wszystkim, jako poszerzenie już istniejącej strefy zabudowy mieszkaniowej, usługowej i zagrodowej. Znacznie mniej, już poza strefą zabudowy przewidziano terenów pod obiekty produkcyjne, składy, magazyny (P) oraz pod tereny sportu i rekreacji (US). Stosunkowo duży kompleks gruntów pod obiekty przemysłowe i sportowe wydzielono w zachodniej części wsi Chocianowiec, przy granicy z miastem Chocianów oraz pod obiekty przemysłowe w Trzebnicach, na północ od torów kolejowych.

Wyłączenia gruntów z użytkowania rolniczego

Tabela nr 26

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych	Powierzchnia wyłączeń użytków rolnych na cele nierolnicze								Powierzchnia użytków rolnych po zrealizowaniu wyłączeń		
			określone w MPZP	w tym do zalesienia	dodatkowe określone w SUIKZP	w tym do zalesienia	razem w MPZP i SUIKZP	w tym do zalesienia	razem w MPZP i SUIKZP				
			ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	%	ha	%	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.		
1.	Brunów	997,78	114,72	11,03	91,36	91,36	206,08	102,39	20,7	791,70	79,3		
2.	Chocianowice	1 928,07	254,32	9,28	44,10	39,39	298,42	48,67	15,5	1 629,65	84,5		
3.	Jabłonów	181,81	4,77	0,45	11,38	0,10	16,15	0,55	8,9	165,66	91,1		
4.	Michałów	674,68	11,48	1,38	29,53	16,65	41,01	18,03	6,1	633,67	93,9		
5.	Ogrodzisko	300,55	19,43	1,37	16,65		36,08	1,37	12,0	264,47	88,0		
6.	Parchów	805,80	187,30	12,74			187,30	12,74	23,2	618,50	76,8		
7.	Pogorzelska	594,10	93,11	27,81	19,61	19,61	112,72	47,42	19,0	481,38	81,0		
8.	Raków	327,30	23,46	0,67	26,07	10,93	49,53	11,60	15,1	277,77	84,9		
9.	Szklary Dolne	1 110,19	68,87	2,22	108,85		177,72	2,22	16,0	932,47	84,0		
10.	Trzebnice	1 122,89	152,88		1,89	1,89	154,77	1,89	13,8	968,12	86,2		
11.	Trzmielów	208,06	52,05	3,39	17,94	17,94	69,99	21,33	33,6	138,07	66,4		
12.	Żabice	535,57	21,06		35,11		56,17		10,5	479,40	89,5		
Razem gmina		8 786,80	1 003,45	70,34	402,49	197,87	1 405,94	268,21	16,0	7 380,86	84,0		

źródło: opracowanie własne na podstawie MPZP i SUIKZP - 2018r

Rys.41 Wylączenia gruntów na cele nierolnicze

Najwięcej takich gruntów przewidziano w Chocianowcu (254,32 ha) i Trzebnicach (152,88 ha), gdzie grunty łączą się ze sobą, tworząc jedną wielką strefę przeznaczoną na cele inwestycyjne. Bardzo duża strefa zabudowy powstaje w Parchowie (187,30 ha) i Brunowie (114,72 ha).

Tereny przewidziane w planach pod zabudowę zagrodową i mieszaną – zagrodowa z mieszkaniową (RM,) nie zostały ujęte w statystyce terenów wyłączonych, ponieważ służą one również rolnictwu i nie traktuje się ich jako trwale wyłączonych z produkcji rolnej.

Około 70 ha gruntów rolnych przeznaczono w MPZP do zalesienia. Jest to kilka kompleksów gruntów porośniętych samosiewem drzew i krzewów, przylegających do istniejących lasów. Najwięcej gruntów przeznaczono w Pogorzelskich (27,81 ha) i w Brunowie (11,03 ha).

Grunty przeznaczone na cele inne niż produkcja rolna i leśna określone są również w SUIKZP dla gminy Chocianów. Ponieważ, w większości tereny te pokrywają się z terenami określonymi w MPZP, przyjęto metodologię ujęcia tych gruntów, jako dodatkowych. Grunty wyłączone na podstawie MPZP nie są już wykazywane jako wyłączone w SUIKZP, mimo że tam się też znajdują – tab.26 i rys.41.

Najwięcej gruntów, dodatkowo, planuje się przeznaczyć w Szklarach Dolnych (108,85 ha). W całości są to tereny przewidziane na poszerzenie i uzupełnienie istniejącej strefy zabudowy (obszary funkcjonalne mieszkaniowe). Na drugim miejscu jest Brunów z powierzchnią 91,36 ha. Te grunty w całości przeznaczone są do zalesienia (obszary funkcjonalne leśne). Są to enklawy rolne położone pomiędzy działkami leśnymi we wschodniej części Brunowa. Aktualnie grunty te są zagospodarowane rolniczo i znajdują się w uprawie.

W pozostałych wsiach wielkość dodatkowych wyłączeń z produkcji rolnej nie przekracza poziomu 50 ha, a w Parchowie w ogóle nie występują. Tutaj przeznaczenie całości gruntów zostało już określone przez zapisy w MPZP.

Całość planowanych zmian przeznaczenia gruntów na cele inne niż rolne (razem MPZP i SUIKZP) wynosi 1405,94 ha, co stanowi 16% użytków rolnych. Największy udział procentowy (ponad 33,6%) występuje w Trzmielowie (w tym, około 1/3 do zalesienia), Parchowie – 23,2% (tutaj zdecydowana większość na cele inwestycyjne) i Brunowie – 20,7% (w tym około połowa do zalesienia).

Dla całego obszaru, aktualna wielkość wyłączeń na cele inwestycyjne jest wartością docelową i wystarczającą, która zaspokoi perspektywiczne plany rozwoju gminy na najbliższe lata.

Sukcesywne wyłączenie gruntów na cele nierolnicze będzie przypuszczalnie nasilać się, w zależności od występującej koniunktury gospodarczej. Należy pamiętać również o tym, że do chwili faktycznego wyłączenia danego obszaru z produkcji rolnej, a więc fizycznego rozpoczęcia robót budowlanych, tereny te w dalszym ciągu zachowują swój rolny charakter.

Wielkość terenów przeznaczonych do zalesienia jest zbyt mała i nie odpowiada obecnej sytuacji na gruncie. Przeprowadzona inwentaryzacja terenowa ujawniła dużo działek odłogowanych, porośniętych wieloletnim samosiewem drzew. Tereny te powinny zostać włączone do zalesienia, ponieważ będzie to dla nich najlepsza forma zagospodarowania. W przypadku braku możliwości przeprowadzenia zmian w MPZP pod tym kątem, wskazane jest opracowanie „Granicy rolno – leśnej” – opracowania które kompleksowo obejmuje takie obszary i wskazuje ich przeznaczenie.

Po zrealizowaniu całości wyłączeń (perspektywa kilkunastu lat), powierzchnia użytków rolnych zmniejszy się do poziomu 7380,86 ha, co daje wskaźnik na poziomie 84% ich aktualnej powierzchni. Największy ubytek nastąpi w Trzmielowie (do poziomu 66,4% aktualnej powierzchni) i w Parchowie (76,8%).

USTALENIA PLANU URZĄDZENIOWO - ROLNEGO

8 POPRAWA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

8.1 Zagospodarowanie gruntów odłogowanych

Przeprowadzona inwentaryzacja terenowa wykazała, że część użytków rolnych leży w odłogu. W skali całej gminy jest to 1015,53 ha (11,6% użytków rolnych), z czego na grunty orne przypada 425,59 ha, a na użytki zielone 589,94 ha.

Analizując położenie, sąsiedztwo innych działek, pokrycie roślinnością i funkcje terenu określone w dokumentach planistycznych, proponuje się ich następujące zagospodarowanie:

❖ przeznaczone pod zalesienie

Pod zalesienie będą przeznaczone te odłogi, które znajdują się na terenach przeznaczonych do zalesienia w obowiązujących dokumentach planistycznych – SUiKZP gminy Chocianów, oraz MPZP dla poszczególnych wsi.

Są to działki przez dłuższy okres czasu wyłączone z produkcji rolnej, na gruntach z niską klasą bonitacyjną, często porośnięte krzewami i drzewami, położone zwykle przy granicy z istniejącymi lasami, lub w enklawach leśnych. Będzie to dla nich najlepsza forma zagospodarowania przy stosunkowo niskich nakładach finansowych, ponieważ częściowo, już same zarastają drzewami. Włączenie ich do powierzchni lasów przyczyni się do wzrostu wskaźnika lesistości gminy. W całej gminie zajmują powierzchnię 34,43 ha, co stanowi 3,4% wszystkich odłogów. Najwięcej jest ich w Pogorzelskich (10,75 ha) i w Rakowie (10,05 ha).

❖ przeznaczone do rekultywacji w kierunku rolnym

Do ponownego użytkowania rolniczego planuje się przywrócić 185,29 ha gruntów ornych i 305,61 ha użytków zielonych. Razem jest to obszar o powierzchni 490,90 ha (48,3% wszystkich odłogów). Są to grunty położone w stosunkowo dobrej lokalizacji, na glebach różnej jakości. Pokrycie terenu to głównie trawy, chwasty i pojedyncze, rzadkie krzewy. Ich odłogowanie nie trwa zwykle dłużej niż kilka sezonów, a przyczyną są najczęściej sprawy właścicielskie i spadkowe wymagające uregulowań prawnych, a nie sama przydatność ziemi do uprawy. Z reguły znajdują się w otwartej przestrzeni produkcyjnej otoczone gruntami, które są uprawiane. Z tego też względu, jak najbardziej celowe jest przywrócenie ich z powrotem do produkcji rolnej, aby nie stanowiły utrudnienia dla pobliskich upraw (rozsiewanie się chwastów, cieniowanie przez rozrastające się drzewa, miejsca lęgu dzikiej zwierzyny niszczącej uprawy). Działania te można realizować przy wsparciu środkami finansowymi z budżetu

Rekultywacja i zagospodarowanie gruntów odfogowanych

Tabela nr 27

Grunty odłogowane																			
L.p.	Obręb	Ogółem		przeznaczone pod zalesienie		rekultywacja w kierunku rolnym										na gruntach pod inwestycje		pozwostawione w naturalnym użytkowaniu	
						grunty orne		użytki zielone				razem							
								ha	%	ha	%	ha	%	ha	%				
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.				
1.	Brunów	118,62	100,0	2,65	2,2	7,56		37,10		44,66	37,6	31,21	26,3	40,10	33,8				
2.	Chocianowiec	259,94	100,0	0,60	0,2	55,84	21,5	60,37	23,2	116,21	44,7	44,57	17,1	98,56	37,9				
3.	Jabłonów	35,50	100,0	0,23	0,6	2,94	8,3	2,43	6,8	5,37	15,1	4,61	13,0	25,29	71,2				
4.	Michałów	140,56	100,0	5,58	4,0	12,05	8,6	62,30	44,3	74,35	52,9	6,81	4,8	53,82	38,3				
5.	Ogrodzisko	56,48	100,0			9,88	17,5	16,13	28,6	26,01	46,1	12,43	22,0	18,04	31,9				
6.	Parchów	103,30	100,0	4,57	4,4	15,47	15,0	37,34	36,1	52,81	51,1	21,77	21,1	24,15	23,4				
7.	Pogorzelska	82,43	100,0	10,75	13,0	18,47	22,4	27,84	33,8	46,31	56,2	3,84	4,7	21,53	26,1				
8.	Raków	41,93	100,0	10,05	24,0	11,51	27,5	9,97	23,8	21,48	51,2	5,15	12,3	5,25	12,5				
9.	Szklary Dolne	71,16	100,0			15,68	22,0	28,69	40,3	44,37	62,4	16,90	23,7	9,89	13,9				
10.	Trzebnice	60,46	100,0			29,22	48,3	8,36	13,8	37,58	62,2	17,49	28,9	5,39	8,9				
11.	Trzmielów	34,22	100,0			5,14	15,0	7,78	22,7	12,92	37,8	13,04	38,1	8,26	24,1				
12.	Żabice	10,93	100,0			1,53	14,0	7,30	66,8	8,83	80,8	1,54	14,1	0,56	5,1				
	Razem gmina	1015,53	100,0	34,43	3,4	185,29	18,2	305,61	30,1	490,90	48,3	179,36	17,7	310,84	30,6				

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków oraz inwentaryzacji terenowej - 2018r

województwa dolnośląskiego przyznawanymi jako dotacje celowe na odkrzaczanie gruntów. Część odłogów na łąkach i pastwiskach może być wykorzystana jako ekstensywne użytki zielone, lub zostać zagospodarowane w ramach działania programów rolno – środowiskowych, po to tylko, aby zachować istniejący skład gatunkowy roślin i zachować te zbiorowiska w krajobrazie. Najwięcej obszarów planowanych do przywrócenia uprawy (ponad 60% odłogów) przewiduje się w Żabicach, Trzebnicach i Szklarach Dolnych.

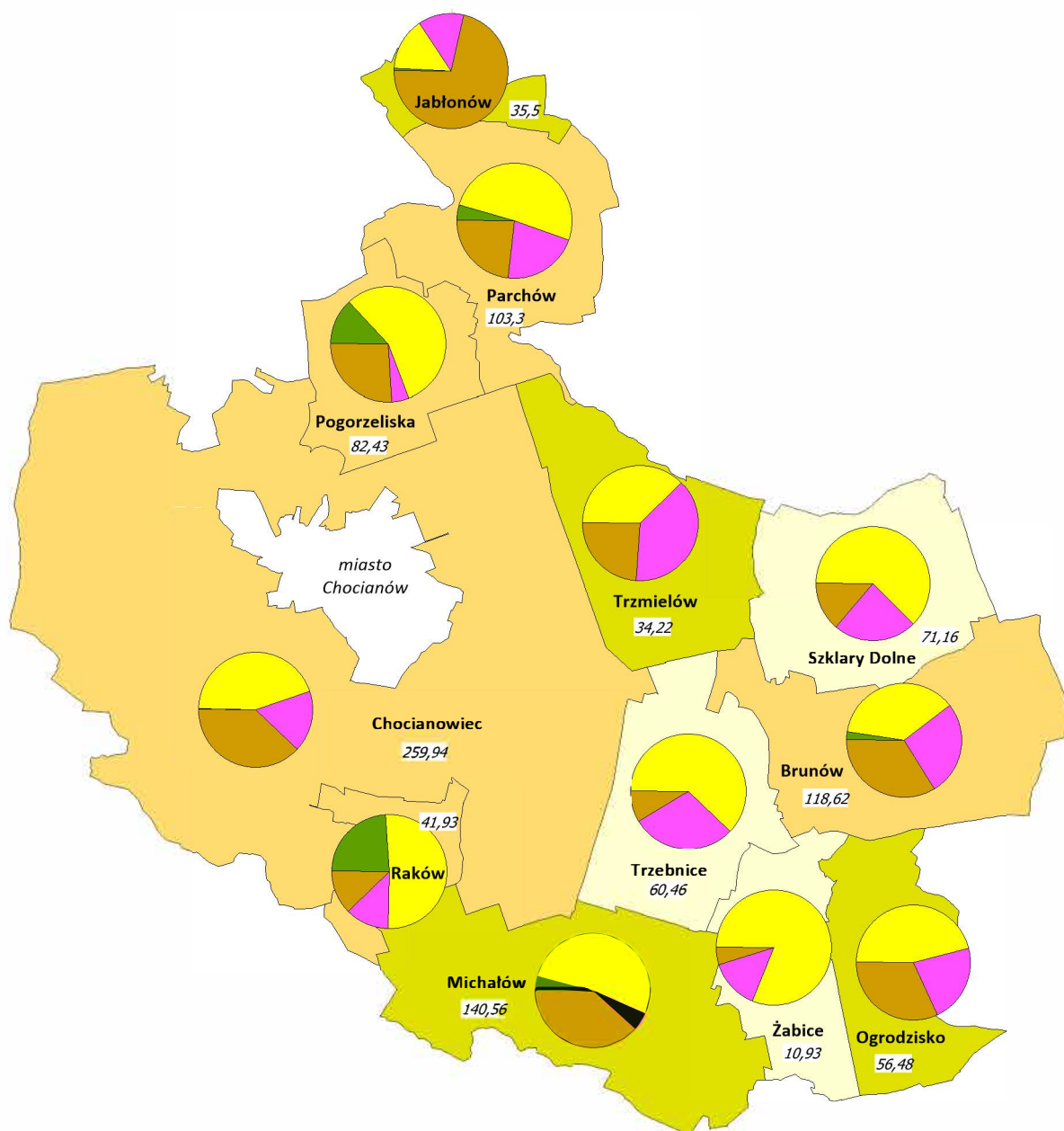
W ujęciu obszarowym, największe powierzchnie gruntów ornych planuje się przywrócić do użytkowania w Chocianowcu (55,84 ha – 21,5% całości odłogów) i Trzebnicach (29,22 ha – 48,3%) a użytków zielonych, również w Chocianowcu (60,37 ha – 23,2%) i w Michałowie (62,30 ha – 44,3%).

❖ przeznaczone do wyłączeń z produkcji rolnej na cele inwestycyjne

Odłogi te znajdują się na gruntach przewidzianych na cele inwestycyjne, które zostały określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w SUIKZP dla gminy Chocianów. Położone są w strefie zabudowy lub w jej bliskim sąsiedztwie. W przypadku niewielkich działek ich odłogowanie wynika z rozpoczętego procesu inwestycyjnego, polegającego na załatwianiu formalności prawno-budowlanych przed planowaną budową. Duże działki lub kompleksy działek, przeznaczone w planach na cele inne niż rolne, często należą do inwestorów (nie rolników) mieszkających poza terenem gminy, którzy ziemi nie uprawiają, tylko traktują ją jako lokatę kapitału. Odłogi na działkach przeznaczonych na cele inwestycyjne zajmują 179,36 ha (17,7%) powierzchni. Najwięcej znajduje się w Chocianowcu (44,57 ha) i Brunowie (31,21 ha). Najmniej, poniżej 5 ha znajduje się w Jabłonowie, Pogorzelskich i Żabicach oraz 5,15 ha w Rakowie.

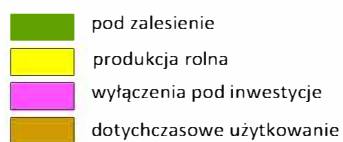
❖ przeznaczone do pozostawienia w naturalnym użytkowaniu

Są to wieloletnie odłogi porośnięte samosiewem drzew i krzewów, które zajmują łącznie 310,84 ha (30,6%). Nabrały one charakteru terenów zadrzewionych i leśnych, a stopień sukcesji drzew jest tak duży, że karczowanie tych terenów i przywracanie ich rolnictwu jest nieopłacalne i bezcelowe. W kilku przypadkach, stopień zarastania nie jest aż tak duży, ale położenie tych działek w enklawach leśnych lub w otoczeniu innych, które już zarosły, powoduje że ich przywracanie do produkcji rolnej będzie mało efektywne. Tereny te należy w ewidencji gruntów i budynków przeklasyfikować na tereny zadrzewione i zakrzewione (Lz). Pozostawienie ich w dotychczasowym stanie, praktycznie spowoduje całkowite „samozalesienie” tych obszarów. Pozostawienie bez ingerencji, zwiększy bioróżnorodność

LEGENDA

Zagospodarowanie odłogów

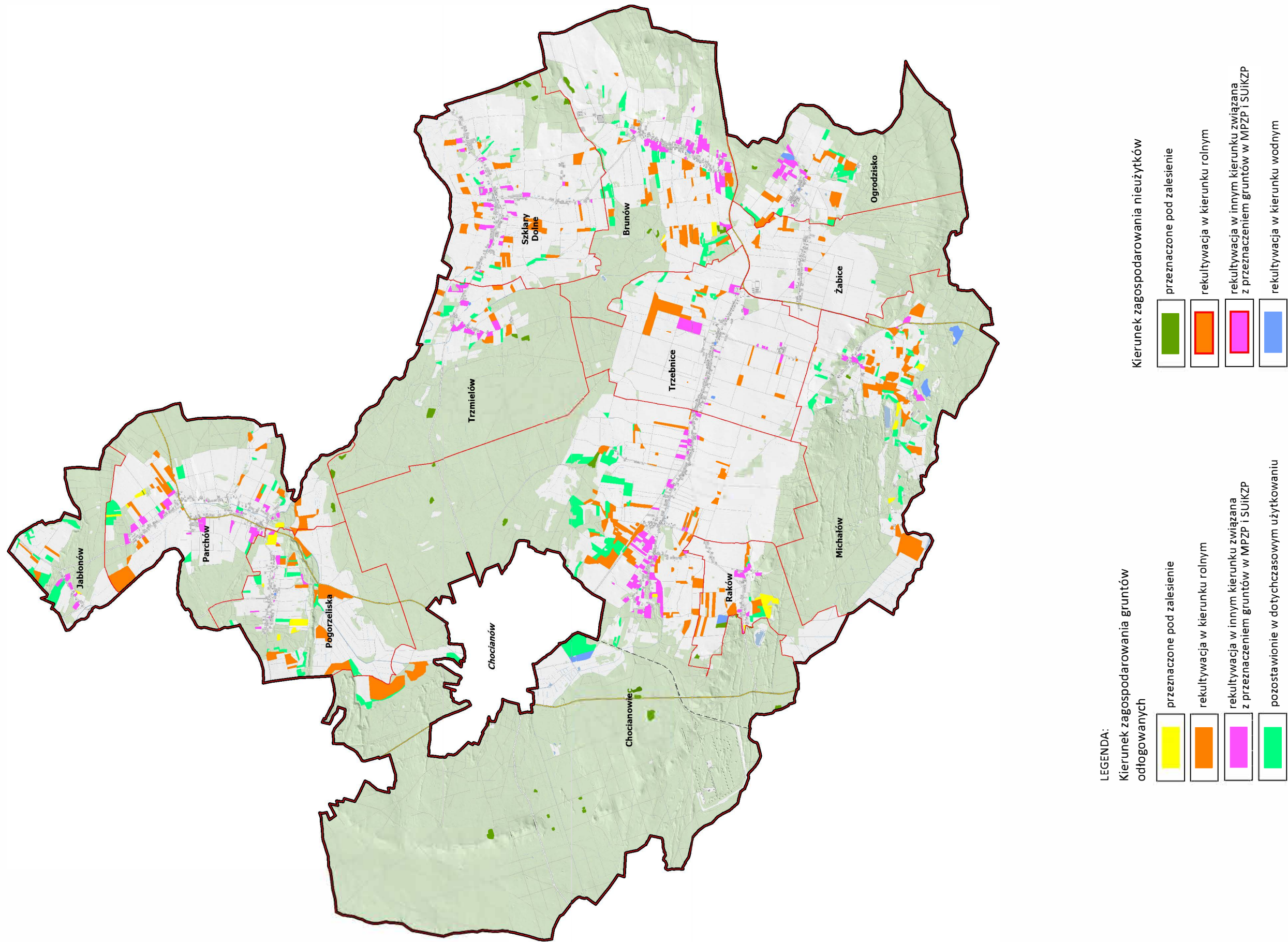

Udział odłogów w powierzchni użytków rolnych

60,46 - powierzchnia gruntów odlogowanych w ha

Rys. 42 Rekultywacja odłogów

Rys. 43 Kierunek zagospodarowania odłogów i nieużytków

obszarów rolnych oraz nie zniszczy występujących tu gatunków roślin i zwierząt (wykształcona lokalna biocenoza). Patrząc pod kątem ochrony przyrody, zwłaszcza w przypadku użytków zielonych, zarastające siedliska łąkowe charakteryzują się większą różnorodnością biologiczną niż siedliska leśne, powstałe w sposób sztuczny na terenach porolnych.

Tereny te często tworzą tzw. korytarze ekologiczne ważne dla migracji fauny oraz stanowią strefy ochronne dla wód powierzchniowych. Pozostawione enklawy naturalnej roślinności tworzą remizy śródpolne, poprawiają stan naturalny środowiska i zwiększają walory krajobrazowe otoczenia. Najwięcej takich obszarów znajduje się w Chocianowcu (989,56 ha), Michałowie (53,82 ha) i Brunowie (40,10 ha). Największy wskaźnik procentowy charakteryzuje Jabłonów (71,2%). Najmniej takich gruntów z powierzchnią 0,56 ha (5,1%) występuje w Żabicach - tab.27, rys.42 i 43.

8.2 Rekultywacja nieużytków

Według ewidencji (EGiB) w całej gminie znajdują się nieużytki ewidencyjne o łącznej powierzchni 77,44 ha. Są to pozostałości po dawnych niewielkich wyrobiskach (ukopy żwiru i piachu) lub naturalne, podmokłe, trudno dostępne zagłębienia terenowe. Średnia wielkość pojedynczego nieużytku wynosi od kilkunastu arów do 1 ha powierzchni. Część nieużytków wypełniona jest wodą (stawy, oczka wodne). Największe o powierzchni około 5 ha znajdują się w Michałowie i Chocianowcu, a nieco mniejsze o powierzchni około 3 ha w Rakowie.

Kilka nieużytków, położonych w dużych kompleksach gruntów ornych zostało zrehabilitowanych i przekształconych na grunty orne. Dwa występowały w Trzebnicach oraz jeden w Brunowie i łącznie zajmowały powierzchnię 1,60 ha. Oprócz nich do rekultywacji w kierunku rolnym nadaje się jeszcze tylko kilka nieużytków o łącznej powierzchni 1,51 ha. Największa powierzchnia nieużytków (29,84 ha) powinna być przeznaczona do rekultywacji w kierunku leśnym. Zwykle porośnięte są wieloletnim samosiewem drzew i krzewów i występują w strefach i na działkach leśnych. Można powiedzieć, że dokonała się samoistna rekultywacja, ponieważ w terenie są nie do odróżnienia od obszarów leśnych. Bardzo podobna jest grupa nieużytków, na której nie planuje się żadnej rekultywacji (ogólna powierzchnia 19,46 ha). Zwykle są to lekkie zagłębienia porośnięte drzewami i krzewami. Część z nich przylega do obszarów leśnych, powiększając tym samym zasięg drzew, a część występuje w otwartej przestrzeni produkcyjnej w strefie użytków rolnych tworząc remizy śródpolne.

Rekultywacja nieużytków

Tabela nr 28

Powierzchnia użytków gruntowych														
L.p.	Obręb	Nieuzyski wg ewidencji gruntów		Kierunek rekultywacji lub jej brak										
				bez rekultywacji		kierunek rolny		kierunek leśny		kierunek wodny i inny				przeznaczone na inwestycje
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.		
1.	Brunów	9,84	4,68	47,6	0,37	3,8	3,81	38,7	0,18	1,8	0,80	8,1		
2.	Chocianówiec	21,59	3,55	16,4	0,20	0,9	11,65	54,0	5,82	27,0	0,37	1,7		
3.	Jabłonów	0,20							0,20	100,0				
4.	Michałów	11,94	1,13	9,5	1,30	10,9	0,43	3,6	9,08	76,0				
5.	Ogrodzisko	3,86	0,38	9,8			0,66	17,1	2,82	73,1				
6.	Parców	2,05	0,53	25,9	0,13	6,3	1,08	52,7			0,31	15,1		
7.	Pogorzelska	1,04	0,49	47,1	0,29	27,9			0,08	7,7	0,18	17,3		
8.	Raków	6,73	0,40	5,9			2,66	39,5	3,04	45,2	0,63	9,4		
9.	Szklary Dolne	7,68	3,86	50,3	0,31	4,0	3,47	45,2			0,04	0,5		
10.	Trzebnice	3,95	2,71	68,6	0,51	12,9			0,37	9,4	0,36	9,1		
11.	Trzmielów	8,16	1,33	16,3			6,08	74,5	0,10	1,2	0,65	8,0		
12.	Żabice	0,40	0,40	100,0										
Razem gmina		77,44	19,46	25,1	3,11	4,0	29,84	38,5	21,69	28,0	3,34	4,3		

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z EGiB oraz inwentaryzacji terenowej- 2018r

Z punktu widzenia ekologii spełniają ważne funkcje przyrodnicze. Urozmaicają krajobraz, są ostoją dla ptaków i drobnej zwierzyny, zwiększają bioróżnorodność przyrodniczą. Należy je pozostawić w dotychczasowym naturalnym użytkowaniu jako nieużytki (N).

Do rekultywacji w kierunku wodnym należy przeznaczyć istniejące stawy i oczka wodne, które znajdują się w strefie zabudowanej wsi. Zwykle są płytkie, zarośnięte roślinnością szuwarową i bagienną, a w okresach suszy, po wyparowaniu wody tworzą się tutaj bagniska. Po rekultywacji (odmulenie, oczyszczenie brzegów), mogą one pełnić funkcję rekreacyjną.

Kilka nieużytków (3,34 ha) znajduje się w strefie gruntów, które przeznaczone są na cele inwestycyjne. Grunty takie po nawiezieniu gruzu, ziemi, zasypaniu nierówności, wycięciu krzewów, oczyszczeniu terenu będą się nadawały na cele budowlane (budynki, drogi, place) – tab.28 i rys.43.

8.3 Zabiegi przeciwozyjne oraz ochrona gruntów rolnych

Na terenie gminy, z racji swojego położenia większość gruntów uprawowych (około 62,1%) potencjalnie zagrożona jest erozją wietrzną. Występuje ona jednak w bardzo ograniczonym zakresie i tylko w pewnych okresach czasowych (okres zimy i przedwiośnia). Zagrożenie erozją wodną nie występuje. Najlepszą metodą zapobiegania jest racjonalna, zgodna z dobrą praktyką rolniczą uprawa ziemi. Zalecane jest:

- ✓ przez większą część roku na gruntach ornych powinna znajdować się okrywa roślinna (uprawianie poplonów po plonie głównym, stosowanie wsiewek innych roślin),
- ✓ unikanie monokultury uprawy na dużych areałach
- ✓ utrzymywanie gleb w dobrej kulturze rolnej (odpowiednie nawożenie i wapnowanie)
- ✓ na gruntach nachylonych, wykonywanie orki i innych zabiegów uprawowych, w poprzek, a nie wzdłuż stoku,
- ✓ utrzymywanie zadarnionych miedz na granicach działek rolnych
- ✓ utrzymywanie zadrzewień liniowych wzdłuż dróg transportu rolnego i cieków (o ile nie utrudniają przepływu wody),
- ✓ tworzenie stref buforowych na granicy gruntów ornych i cieków,
- ✓ utrzymanie remiz śródpolnych
- ✓ na terenach wyżej położonych, w dużej ekspozycji należy zakładać użytki zielone
- ✓ zalesianie gruntów najsłabszych gdzie produkcja rolnicza jest mało opłacalna

Przy planowaniu gruntów na cele niezwiązane z rolnictwem należy przestrzegać zasady, że na tereny inwestycyjne (trwałe wyłączenie z produkcji rolnej) należy przeznaczać tylko grunty jak najniższych klas bonitacyjnych. Nie należy również rozpraszać zabudowy po otwartych terenach rolnych, tylko w miarę możliwości lokować ją w strefie już istniejącej zabudowy. Warunki te spełniają tereny, które już są przeznaczone do wyłączenia z produkcji rolnej, w ramach obowiązujących dokumentów planistycznych (MPZP i SUIKZP).

8.4 Scalenie gruntów

Wykonanie scalenia reguluje ustawa z dnia 26 marca 1982 roku o scalaniu i wymianie gruntów (tekst jednolity Dz.U. z 2014, poz. 700 z późn. zm.). Działanie może być wsparte środkami finansowymi, które można uzyskać w ramach poddziałania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa”, działanie „Inwestycje w środki trwałe”, objętego programem PROW na lata 2014 – 2020. (Ustawa o wspieraniu obszarów wiejskich – Dz.U. z 2015 roku, poz.349 z późn.zm.)

Prowadzone jest na obszarach charakteryzujących się dużym rozdrobnieniem i rozproszeniem gruntów. Ma na celu poprawę struktury obszarowej poszczególnych gospodarstw rolnych oraz gruntów leśnych. W wyniku zmniejszenia liczby działek rolnych w gospodarstwie uzyskuje się poprawę efektywności gospodarowania poprzez zmniejszenie kosztów transportu oraz ułatwienie procesów mechanizacji upraw polowych, jednocześnie zapewniając każdej z poscaleniowych działek ewidencyjnych, dostęp do urządzeń infrastruktury technicznej. Korzystne aspekty zabiegu scaleniowego to również dostosowanie granic nowych działek do systemu melioracji wodnych, rzeźby terenu i innych przeszkód terenowych oraz właściwe ukształtowanie funkcjonalnej sieci dróg transportu rolnego.

Jeżeli występują grunty KOWR, to przy realizacji scalenia możliwe jest również poprawienie struktury obszarowej gospodarstw rolnych, ponieważ część tych gruntów może być przeznaczona na powiększenie gospodarstw rolnych.

Postępowanie scaleniowe może być wszczęte na wniosek ponad 50% właścicieli gospodarstw rolnych położonych na projektowanym obszarze scalenia, lub na wniosek właścicieli gruntów, których łączny obszar gruntów przekracza połowę powierzchni projektowanego obszaru scalenia.

Działania scaleniowe powinny doprowadzić do:

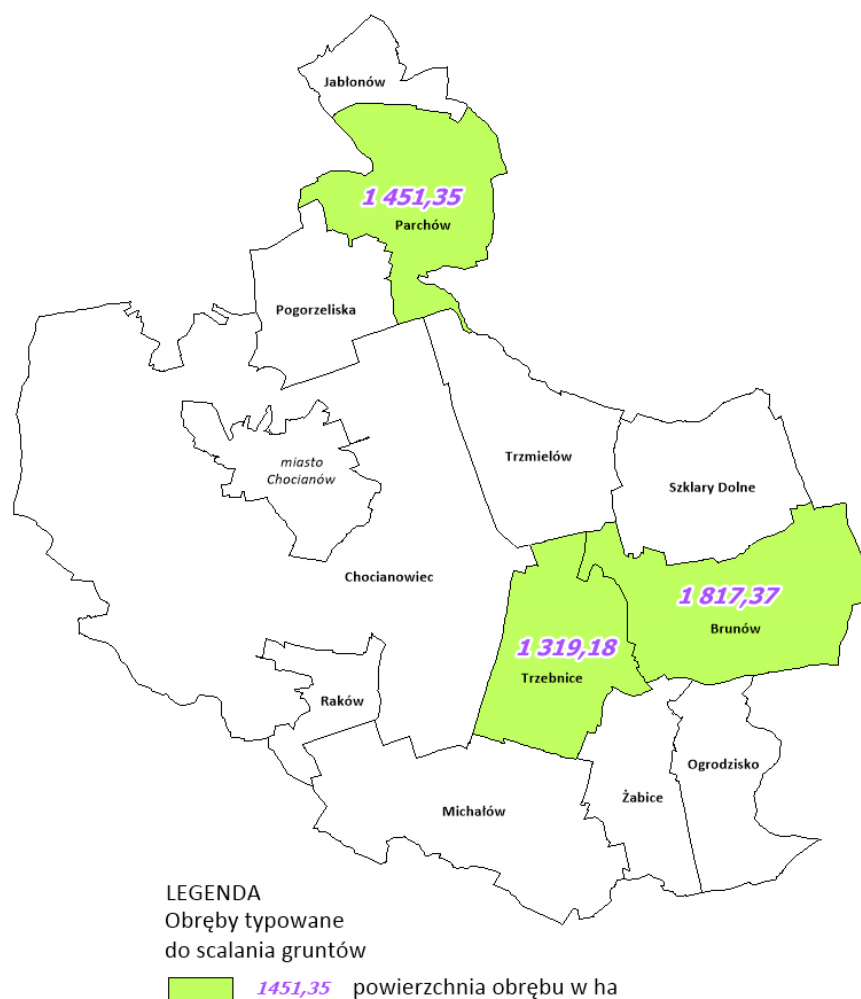
- poprawy rozłogu gruntów i zmniejszenia ilości działek w gospodarstwach rolnych,

- wydzielenia gruntów ekwiwalentnych dla rolników w niewielkiej odległości od siedziby gospodarstwa,
- zaprojektowania większych działek uprawowych, co zmniejszy częstotliwość dojazdów do pól oraz zminimalizuje ilość manewrów maszyn na polach, powodując oszczędności w zużyciu paliwa, ograniczenie hałasu i poprawę struktury gleby poprzez ograniczenie nadmiernego jej ugniatania.
- wytyczenia i urządzenia funkcjonalnej sieci dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych, dostosowanej do współcześnie stosowanych ciągników i maszyn rolniczych,
- zapewnienia każdej poscaleniowej działce dostępu do drogi o charakterze publicznym,
- dostosowania granic działek do systemu urządzeń melioracji wodnych oraz rzeźby terenu,
- wydzielenia niezbędnych gruntów na cele infrastruktury technicznej i społecznej (grunty na cele miejscowej użyteczności publicznej)

Jak już było wspomniane, w gminie Chocianów w obrębie Szklary Dolne, w latach 2011 – 2013, w ramach PROW w okresie programowania 2007-2013, przeprowadzono scalenie gruntów, uzyskując bardzo pozytywne efekty poprzez zmniejszenie stopnia rozdrobnienia gruntów i poprawę rozłogu działek. W ramach działania poscaleniowego, przebudowano również sieć dróg dojazdowych do gruntów.

Analizując dalsze potrzeby i możliwości przeprowadzenia działań scaleniowych na obszarze gminy wzięto pod uwagę następujące wskaźniki charakteryzujące stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- średnią powierzchnię działek i średnią liczbę działek w gospodarstwach rolnych,
- istniejący układ i gęstość sieci dróg transportu rolnego,
- udział sektora prywatnego we władaniu gruntami,
- powierzchnię użytków rolnych i udział powierzchni leśnych,
- powierzchnię gruntów odłogowanych,
- powierzchnię gruntów przeznaczonych na cele inne niż rolne,
- udział gruntów zajmowanych przez gospodarstwa rolne
- występowanie gruntów KOWR
- rozłóg, wielkość i kształt działek rolnych,
- położenie działek i ich dostępność komunikacyjną (odległość od siedliska).
- aktywność mieszkańców – gotowość do uczestnictwa w procesie scaleniowym

Rys. 44 Zapotrzebowanie na prace scaleniowe

Do działania scaleniowego w gminie Chocianów wytypowano wieś Brunów, Trzebnice i Parchów.

Czynnikami predestynującymi do przeprowadzenia scalenia były między innymi: mała średnia powierzchnia działki i duża średnia liczba działek w gospodarstwie rolnym. Obręby te cechują się niekorzystnym rozłogiem gruntów (rys. 28, 29 i 30), a jednocześnie małą ilością gruntów odłogowanych, dużą ilością użytków rolnych oraz dużym odsetkiem gruntów zajmowanych przez gospodarstwa rolne. Pozytywny jest także duży areał ziemi należący do SP KOWR, który daje przy scaleniu, potencjalną możliwość powiększania gospodarstw rolnych – rys.44.

9 POPRAWA INFRASTRUKTURY ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

9.1 Wody płynące wraz z urządzeniami związanymi z nimi funkcjonalnie

Przez teren gminy przepływa 9 cieków naturalnych o łącznej długości 57,95 km, administrowanych, do końca grudnia 2017 roku, przez DZMiUW we Wrocławiu. Od 1 stycznia 2018 roku następcą prawnym, na podstawie ustawy Prawo Wodne z dnia 20 lipca 2017 roku, staje się podmiot; Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”. Są to ciekі nizinne, o niewielkich przepływach, niestwarzające zagrożenia powodziowego. Nie są na nich planowane aktualnie żadne zamierzenia inwestycyjne, a planowane roboty mają mieć jedynie charakter doraźny. Wszystkie ciekі, z wyjątkiem kilku odcinków, wymagają bieżącej konserwacji i modernizacji, polegającej na wykaszaniu traw i chwastów na skarpach, wycinaniu zbędnych drzew i krzewów, odmulaniu i czyszczeniu koryt i przepustów pod drogami. Niektóre odcinki cieków mają wady prawno – administracyjne, które wymagają korekty. Najczęściej jest to brak wydzielenia działki ewidencyjnej pod płynącym ciekim oraz nieujawnienie przebiegu ciekі na mapach – tab.18.

9.2 Urządzenia melioracji wodnych

Stan techniczny większości rowów melioracji szczegółowych (przebieg zaznaczony na mapach melioracyjnych) i rowów innych (rowy ewidencyjne) jest niezadowalający.

Fot. 45 Rów do modernizacji w Pogorzeliskach

Inwentaryzacja terenowa i konsultacje społeczne wykazały, że duża część rowów wymaga odbudowy i modernizacji. Ogółem do modernizacji na obszarze całej gminy wytypowano rowy o łącznej długości 78,01 km, co stanowi 29,7% wszystkich istniejących. Są to główne rowy (70% z nich to rowy melioracyjne) na których prace modernizacyjne należy przeprowadzić w pierwszej kolejności. W załączonym wykazie tabelarycznym podano ich sumaryczną długość w każdym z obrębów ewidencyjnych – tab.29 i rys 45.

W związku z nietypową sytuacją hydrologiczną (obniżone zwierciadło wód gruntowych – susza hydrologiczna), związaną z pogodą jaka występuje od kilku lat, część rowów ma minimalną ilość wody lub jest całkowicie sucha. Mimo tego, biorąc pod uwagę możliwość zmian pogodowych

Rowy do konserwacji - przebudowy

Tabela nr 29

L.p.	Obręb	Rowy istniejące		Rowy w złym stanie technicznym			
		ogółem		ogółem		przewidziane do modernizacji	
		km	%	km	%	km	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Brunów	26,14	100,0	23,91	91,5	8,10	31,0
2.	Chocianowiec	55,41	100,0	49,69	89,7	12,90	23,3
3.	Jabłonów	10,17	100,0	10,17	100,0	1,64	16,1
4.	Michałów	27,83	100,0	27,83	100,0	6,98	25,1
5.	Ogrodzisko	9,72	100,0	9,72	100,0	4,82	49,6
6.	Parchów	13,61	100,0	13,61	100,0	4,94	36,3
7.	Pogorzelska	34,96	100,0	34,96	100,0	9,64	27,6
8.	Raków	8,56	100,0	8,56	100,0	6,48	75,7
9.	Szklary Dolne	42,58	100,0	37,39	87,8	12,80	30,1
10.	Trzebnice	18,36	100,0	11,40	62,1	4,30	23,4
11.	Trzmielów	9,01	100,0	8,42	93,5	2,25	25,0
12.	Żabice	6,61	100,0	6,13	92,7	3,16	47,8
Razem gmina		262,96	100,0	241,79	91,9	78,01	29,7

źródło: ewidencja SP "Wody Polskie" oraz inwentaryzacja terenowa - 2018r

I wystąpienie różnego rodzaju anomalii, takich jak gwałtowne, nawałne opady deszczu, nie należy zaniedbywać ich konserwacji.

Najwięcej cieków do odbudowy i konserwacji, z racji też najdłuższej sieci rowów, znajduje się w Chocianowcu – 12,90 km długości i Szklarach Dolnych – 12,80 km. Nieco mniej przewidziano w Pogorzelskich (9,64 km) i Brunowie (8,10 km) oraz Michałowie i Rakowie (po około 7 km). W pozostałych wsiach, długość rowów do modernizacji nie przekracza 5 km w każdej z nich. Rowy są zamulone, brzegi porośnięte trawą, chwastami i krzewami, które zarastają dno i skarpy powodując zatykanie wylotów sączków drenarskich. Utrudnia to odpływ wód z działów drenarskich i może powodować podtapianie gruntów.

W celu poprawy warunków wodnych należy wykonać kompleksową odbudowę rowów polegającą na: wycięciu zbędnych drzew i krzewów, wyprofilowaniu i pogłębieniu dna oraz skarp, umocnieniu brzegów przez faszynację i obsianie ich odpowiednią roślinnością, a także udrożnieniu lub wymianie uszkodzonych przepustów pod drogami transportu rolnego.

Fot. 47 Rów do modernizacji w Brunowie

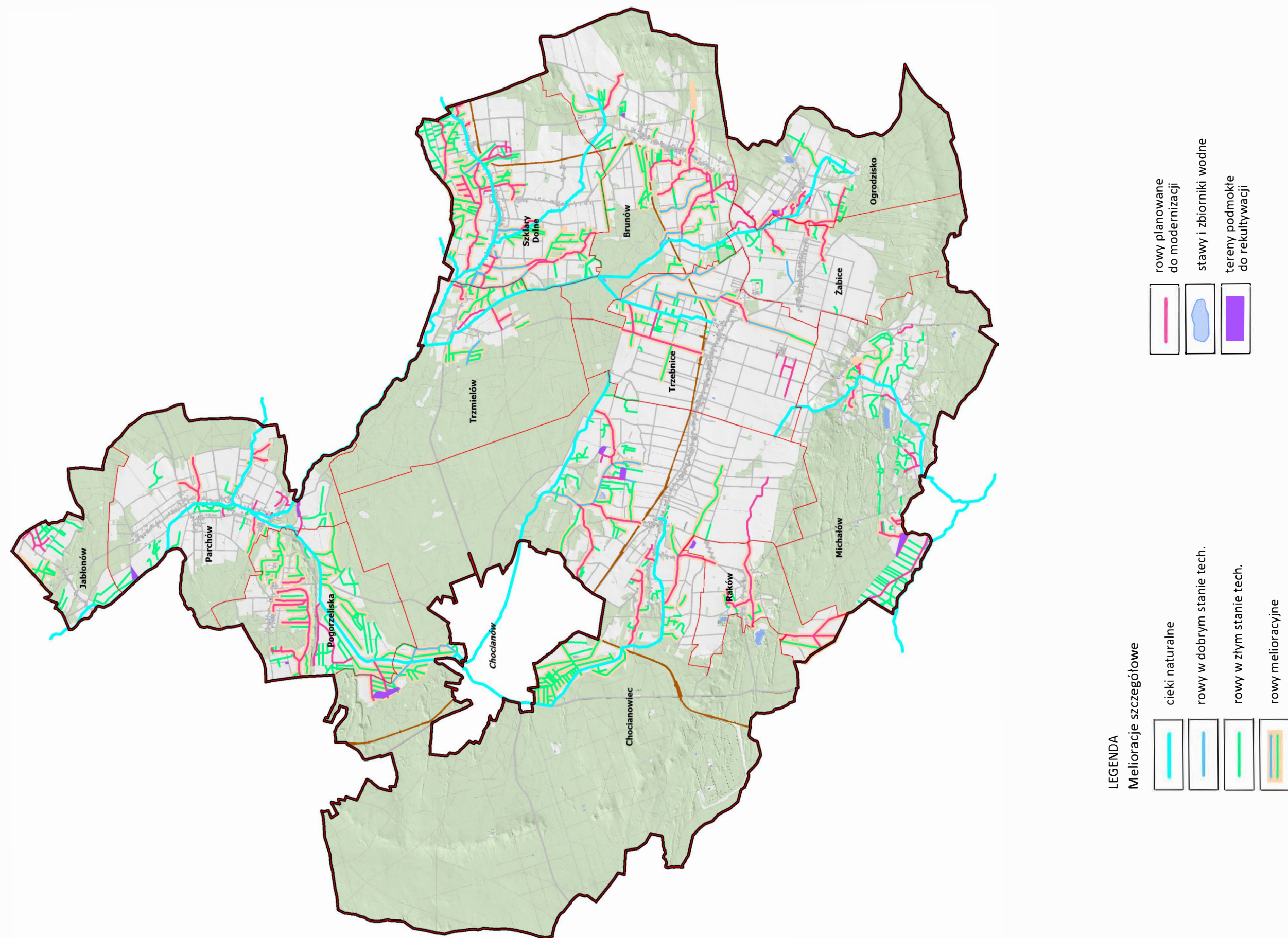

Fot. 46 Rów do modernizacji w Szklarach Dolnych

Pozostałe rowy w złym stanie technicznym, mają mniejsze znaczenie i ich konserwację lub odbudowę można przeprowadzić w terminie późniejszym. Rowy w dobrym stanie nie wymagają przeprowadzenia odbudowy i wystarczy tylko przeprowadzać okresowe zabiegi konserwacyjne, polegające na wykaszaniu traw oraz udroźnianiu przepustów pod drogami. Obowiązek konserwacji spoczywa na właścicielu (władającym) rowu. W przypadku, kiedy rów nie jest odrębną działką ewidencyjną, wtedy władającym są właściciele działek, przez które dany rów przebiega. W sytuacji, kiedy część rowów należy do właścicieli prywatnych i przypisane są one ewidencyjnie do ich pól, prace modernizacyjne będą musieli oni wykonywać we własnym zakresie, lub na mocy porozumienia wykona to za nich specjalistyczna firma remontowa – Gminna Spółka Wodna w Chocianowie.

Podczas inwentaryzacji terenowej stwierdzono występowanie 19 obszarów okresowo podmokłych, które łącznie zajmują 31,56 ha powierzchni. Najwięcej występuje w Chocianowcu (13,16 ha).

Obszary możemy podzielić na tereny trwale i okresowo podmokłe. Trwale podmokłe, które zajmują 7,88 ha powierzchni, to wieloletnie wymokliska, nieużytkowane rolniczo, najczęściej porośnięte drzewami, krzewami i roślinnością szuwarową. Zajmują niewielkie powierzchnie, więc straty związane z brakiem rolniczego wykorzystania nie są duże. Poza tym ich rekultywacja jest bardzo kosztowna i dlatego należy je pozostawić w dotychczasowym stanie jako remizy śródpolne. Okresowo podmokłe to obszary użytków rolnych, które często znajdują się w uprawie, ponieważ podmokłości tylko czasowo utrudniają dostęp do pola lub leżą odłogiem, ale pokryte są roślinnością niską, głównie chwastami. Rekultywacja tych gruntów i przywrócenie ich do pełnej produktywności jest jak najbardziej celowe i wskazane.

Rys. 45 Potrzeby w zakresie melioracji wodnych

Obszary podmokłe

Tabela nr 30

Lp.	Obręb	Nr_działki	Rodzaj użytku	Sposób użytkowania	Uwagi	Powierzchnia w ha	Powierzchnia do rekultywacji w ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Brunów	305/14, 306/2	rola	w uprawie	okresowo podmokłe	0,33	0,33
2.	Brunów	79/6	Ps, las	samosiew, las	trwale podmokłe	2,54	
3.	Brunów	79/6	rola	odłóg, chwasty	okresowo podmokłe	0,56	0,56
4.	Chocianowiec	312	łąka	odłóg, chwasty	okresowo podmokłe	0,86	0,86
5.	Chocianowiec	313	łąka	odłóg, chwasty	okresowo podmokłe	0,94	0,94
6.	Chocianowiec	427/8	łąka	w uprawie	okresowo podmokłe	2,87	2,87
7.	Chocianowiec	1863/1	łąka	odłóg, chwasty	okresowo podmokłe	6,52	6,52
8.	Chocianowiec	1863/1	łąka	samosiew	trwale podmokłe	1,97	
9.	Michałów	1007	łąka	odłóg, chwasty	okresowo podmokłe	4,56	4,56
10.	Ogrodzisko	80	łąka	samosiew	trwale podmokłe	0,22	
11.	Ogrodzisko	83	łąka	samosiew	trwale podmokłe	0,77	
12.	Ogrodzisko	81	łąka	samosiew	trwale podmokłe	0,67	
13.	Ogrodzisko	39/2	łąka	samosiew	trwale podmokłe	1,12	
14.	Ogrodzisko	3	łąka	samosiew	trwale podmokłe	0,59	
15.	Ogrodzisko	77,78,79	łąka	w uprawie	okresowo podmokłe	1,07	1,07
16.	Parchów	755, 757, 759, 761, 763, 765, 767, 769, 781	łąka	odłóg, chwasty	okresowo podmokłe	1,56	1,56
17.	Parchów	47/2, 47/1, 48	łąka	odłóg, chwasty	okresowo podmokłe	2,74	2,74
18.	Pogorzelska	32	łąka, rola	w uprawie	okresowo podmokłe	0,31	0,31
19.	Raków	115/4, 116/2	rola	w uprawie	okresowo podmokłe	1,36	1,36
razem						31,56	23,68

źródło: EGIB i inwentaryzacja terenowa - 2018r

Zwykle położone są w strefie oddziaływania rowów, więc ich czyszczenie lub odbudowa, odkrycie zamulonych sączków drenarskich, powinno osuszyć teren i przywrócić go do normalnego użytkowania rolnego. W sumie, w całej gminie, grunty te zajmują 23,68 ha powierzchni – tab.30 i rys 45.

9.3 Kształtowanie sieci dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych

Długość istniejącej sieci drogowej na obszarze gminy Chocianów (razem z drogami wojewódzkimi i powiatowymi) wynosi 506,64 km. Jak wynika z I części planu urządzeniowo-rolnego, w dobrym stanie technicznym (125,27 km) jest tylko 31,8% dróg i głównie są to drogi o trwałej nawierzchni i utwardzone. Wszystkie drogi gruntowe (nieutwardzone) są w złym

Fot. 49 Droga do przebudowy w Trzebnicach

Fot. 48 Droga do przebudowy w Chocianowcu

stanie technicznym. Nie spełniają wymaganego standardu jezdni dla ciągników i maszyn rolniczych. Nie posiadają prawidłowego odwodnienia lub jest ono niesprawne. Występują liczne uszkodzenia nawierzchni w postaci wybojów, dołów i dziur, w których gromadzi się woda opadowa bądź roztopowa, a pobocza zarastają w sposób niekontrolowany drzewami i krzewami. Tymczasowe naprawy polegające na zasypywaniu dziur gruzem i niwelowaniu kolein są mało skuteczne i nie wpływają na trwałą poprawę ich stanu. Nawet nawierzchnia wykonana z tłucznia i żwiru, już po kilku sezonach eksploatacji, wymaga naprawy. Potrzebna jest kompleksowa przebudowa z dobrym odwodnieniem i trwałą nawierzchnią bitumiczną o odpowiednich parametrach wytrzymałościowych.

Biorąc pod uwagę aktualne potrzeby gminy i uwzględniając głównie rolę rolnictwa, do przebudowy wytypowano przede wszystkim drogi, które obsługują możliwie dużą liczbę działek rolnych oraz łączą sąsiadujące miejscowości. W kilku miejscowościach przeznaczono do modernizacji drogi w obrębie zabudowy, które oprócz funkcji transportu rolnego umożliwiają normalną komunikację dojazdową pomiędzy gospodarstwami i drogami głównymi. W przypadku zmiany ich przebiegu lub szerokości, powinny być odtworzone na gruncie zgodnie z zapisem w operacie ewidencji gruntów i wytycznymi w dokumentach planistycznych (dopuszczalna szerokość określona liniami rozgraniczającymi). – tab. 31 i 32 oraz rys. 46 i 47.

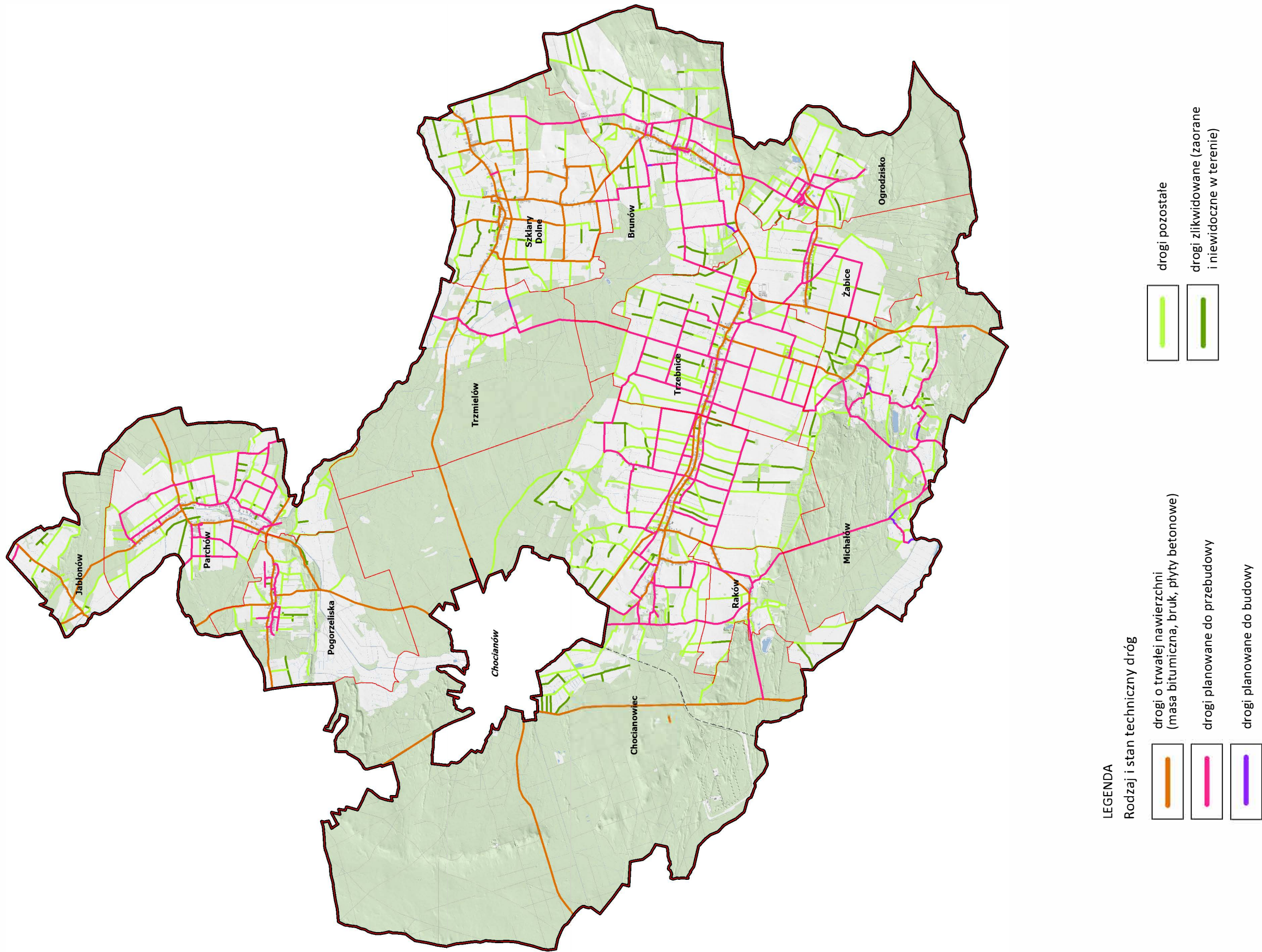
W wyniku analizy materiałów zebranych w trakcie przeprowadzonej inwentaryzacji terenowej (dotychczasowy stan techniczny dróg i sposób ich użytkowania) oraz po konsultacjach z lokalną społecznością i przedstawicielami Urzędu Gminy, do przebudowy wytypowano w sumie 125,80 km dróg. Zdecydowana większość z nich stanowi własność Gminy (125 km), a pozostałe 1,73 km znajduje się w zarządzie powiatowym. Jest to ciąg drogi dojazdowej do Rakowa – długość w Chocianowcu wynosi 1,73 km i w Rakowie 0,43 km.

Potrzeby z zakresu przebudowy dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych

Tabela nr 31

L.p.		Obręb	Rodzaj i stan techniczny dróg																	
			Drogi wszystkie			Drogi o trwałej nawierzchni			Drogi utwardzone			Drogi gruntowe, nieutwardzone			Drogi nieistniejące i zaorane					
			stan istniejący	do przebudowy		stan istniejący	do przebudowy		stan istniejący	do przebudowy		stan istniejący	do przebudowy		stan aktualny	do przebudowy				
				km	%		km	%		km	%		km	%		km	%	km	%	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.				
1.	Brunów	54,39	15,91	29,3	7,14	0,37	5,2	11,24	7,03	62,5	18,21	7,81	42,9	17,80	0,70	3,9				
2.	Chocianowiec	120,69	27,82	23,1	25,56			16,55	12,22	73,8	47,93	12,48	26,0	30,65	3,12	10,2				
3.	Jabłonów	11,67	0,39	3,3	4,06			1,37	0,39	28,5	4,13		0,0	2,11						
4.	Michałów	49,74	15,74	31,6	3,76			17,67	12,94	73,2	15,13	2,68	17,7	13,18	0,12	0,9				
5.	Ogrodzisko	24,79	6,38	25,7	2,15			6,77	5,28	78,0	11,71	1,10	9,4	4,16		0,0				
6.	Parchów	52,77	17,42	33,0	8,10	0,32	4,0	7,13	4,76	66,8	28,50	11,71	41,1	9,04	0,63	7,0				
7.	Pogorzelska	24,09	3,35	13,9	9,52			2,57	2,50	97,3	6,65	0,30	4,5	5,35	0,55	10,3				
8.	Raków	15,77	3,72	23,6	1,93			4,77	3,11	65,2	6,76	0,61	9,0	2,31						
9.	Szklary Dolne	52,00	1,97	3,8	25,99			2,78	1,62	58,3	11,19	0,35	3,1	12,04						
10.	Trzebnice	63,36	24,50	38,7	6,26	0,33	5,3	16,66	11,07	66,4	29,30	12,23	41,7	11,14	0,87	7,8				
11.	Trzmielów	14,35	4,11	28,6	4,05			2,37	2,37	100,0	5,51	1,74	31,6	2,42						
12.	Żabice	23,02	5,42	23,5	6,89			1,98	1,26	63,6	11,92	4,02	33,7	2,23	0,14	6,3				
Razem gmina		506,64	126,73	25,0	105,41	1,02	1,0	91,86	64,55	70,3	196,94	55,03	27,9	112,43	6,13	5,5				

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków oraz inwentaryzacji terenowej - 2018r

Rys. 46 Projektowana sieć dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych

Wykaz dróg planowanych do przebudowy

Tabela nr 32

Obręb	Nr działki	Materiał nawierzchni	Uwagi	Stan tech.	Długość w km
1.	2.	3.	4.	5.	6.
Brunów	469	grunt naturalny		zły	0,09
Brunów	382/2	grunt naturalny		zły	1,77
Brunów	166/11	grunt naturalny		zły	0,15
Brunów	180/2	grunt naturalny		zły	0,21
Brunów	255/3/2	grunt naturalny		zły	0,08
Brunów	279/3	grunt naturalny		zły	0,69
Brunów	283/4	grunt naturalny		zły	0,06
Brunów	365/2	grunt naturalny	wyjeżdżona	zły	0,30
Brunów	365/2	grunt naturalny		zły	0,10
Brunów	313/9	grunt naturalny		zły	0,06
Brunów	319/4	grunt naturalny		zły	0,35
Brunów	323/4	grunt naturalny		zły	0,05
Brunów	323/7	grunt naturalny		zły	0,02
Brunów	130/2	grunt naturalny		zły	0,48
Brunów	18/3	grunt naturalny		zły	0,44
Brunów	7/1	grunt naturalny	np.-jezdna	zły	0,22
Brunów	4/2	grunt naturalny		zły	0,22
Brunów	422	grunt naturalny		zły	0,35
Brunów	469	grunt naturalny		zły	0,35
Brunów	376/1	grunt naturalny		zły	0,23
Brunów	43524	grunt naturalny		zły	0,93
Brunów	43542	grunt naturalny	wyjeżdżona	zły	0,24
Brunów	59/2	grunt naturalny		zły	0,09
Brunów	229/6	grunt naturalny		zły	0,06
Brunów	229/9	grunt naturalny		zły	0,02
Brunów	239/2	grunt naturalny		zły	0,40
Brunów	311/3	grunt naturalny		zły	0,06
Brunów	260/12	grunt naturalny		zły	0,01
Brunów	416	inny materiał		zły	0,05
Brunów	180/2	inny materiał		zły	0,11
Brunów	260/12	inny materiał		zły	0,60
Brunów	260/11	inny materiał		zły	0,09
Brunów	210/1	inny materiał		zły	0,29
Brunów	210/1	inny materiał		zły	0,12
Brunów	215/2	inny materiał		zły	0,03
Brunów	166/9	inny materiał		zły	0,08
Brunów	414/1	inny materiał		zły	0,17
Brunów	376/2	inny materiał		zły	0,21
Brunów	180/2	nie istnieje	w odłogu	brak	0,28
Brunów	469	nie istnieje	w odłogu	brak	0,15
Brunów	229/6	nie istnieje	zaorana	brak	0,05
Brunów	469	płyty betonowe		zły	0,37
Brunów	382/1	żwir		zły	0,34
Brunów	413/1	żwir		zły	0,09
Brunów	413/2	żwir		zły	0,19
Brunów	180/2	żwir		zły	0,38
Brunów	420/1	żwir		zły	0,08
Brunów	420/2	żwir		zły	0,18
Brunów	260/12	żwir		dobry	0,58
Brunów	210/2	żwir		dobry	0,04
Brunów	243/3	żwir		dobry	0,04
Brunów	243/4	żwir		zły	0,25
Brunów	243/4	żwir		dobry	0,55
Brunów	284/3	żwir		zły	0,45
Brunów	293/4	żwir		zły	0,54
Brunów	323/6	żwir		zły	0,19
Brunów	371/2	żwir		zły	0,65
Brunów	313/9	żwir		dobry	0,42
Brunów	172/5	żwir		dobry	0,10
Brunów	172/6	żwir		dobry	0,09
Brunów	376/1	żwir		zły	0,12
Chocianowiec	1638	grunt naturalny		zły	1,15
Chocianowiec	1664	grunt naturalny		zły	0,66
Chocianowiec	1557	grunt naturalny		zły	0,41
Chocianowiec	1558	grunt naturalny		zły	0,09
Chocianowiec	1558	grunt naturalny	np.-jezdna	zły	0,03
Chocianowiec	1559	grunt naturalny	np.-jezdna	zły	0,10
Chocianowiec	1560	grunt naturalny	np.-jezdna	zły	0,28
Chocianowiec	1560	grunt naturalny		zły	0,14

Obręb	Nr działki	Materiał nawierzchni	Uwagi	Stan tech.	Długość w km
1.	2.	3.	4.	5.	6.
Chocianowiec	1561	grunt naturalny		zły	0,04
Chocianowiec	1567	grunt naturalny		zły	0,59
Chocianowiec	1569	grunt naturalny		zły	0,83
Chocianowiec	1589	grunt naturalny		zły	0,93
Chocianowiec	1782/1	grunt naturalny		zły	0,04
Chocianowiec	1782/2	grunt naturalny		zły	0,20
Chocianowiec	1774	grunt naturalny		zły	0,23
Chocianowiec	1774	grunt naturalny		zły	0,18
Chocianowiec	1762	grunt naturalny	np.-jezdna	zły	0,21
Chocianowiec	1773/2	grunt naturalny		zły	0,10
Chocianowiec	2459/134	grunt naturalny		zły	0,07
Chocianowiec	1040/2	grunt naturalny		zły	0,21
Chocianowiec	1619	grunt naturalny		zły	0,41
Chocianowiec	1796	grunt naturalny		zły	0,14
Chocianowiec	1796	grunt naturalny		zły	0,36
Chocianowiec	1795	grunt naturalny		zły	0,20
Chocianowiec	1794	grunt naturalny		zły	0,34
Chocianowiec	1656	grunt naturalny		zły	0,24
Chocianowiec	1655	grunt naturalny		zły	0,53
Chocianowiec	1613/2	grunt naturalny		zły	0,22
Chocianowiec	1613/1	grunt naturalny		zły	0,04
Chocianowiec	1779/1	grunt naturalny		zły	0,08
Chocianowiec	1755/2	grunt naturalny		zły	0,19
Chocianowiec	1754	grunt naturalny		zły	0,78
Chocianowiec	1744	grunt naturalny		zły	0,45
Chocianowiec	1596	grunt naturalny		zły	0,20
Chocianowiec	1539	grunt naturalny		zły	0,36
Chocianowiec	1539	grunt naturalny	np.-jezdna	zły	0,16
Chocianowiec	1581	grunt naturalny		zły	1,08
Chocianowiec	1638	grunt naturalny		zły	0,23
Chocianowiec	1507	grunt naturalny		zły	0,42
Chocianowiec	1467	grunt naturalny		zły	0,34
Chocianowiec	1807	inny materiał		zły	0,47
Chocianowiec	1664	inny materiał		zły	1,11
Chocianowiec	1530	inny materiał		zły	0,32
Chocianowiec	1756	inny materiał		zły	0,99
Chocianowiec	1770/4	inny materiał		zły	1,08
Chocianowiec	1789	inny materiał		zły	0,38
Chocianowiec	1762	inny materiał		dobry	0,08
Chocianowiec	1762	inny materiał		zły	0,18
Chocianowiec	1626	inny materiał		zły	0,10
Chocianowiec	1797	inny materiał		zły	0,05
Chocianowiec	1615	inny materiał		zły	0,12
Chocianowiec	1779/1	inny materiał		zły	0,10
Chocianowiec	1751/2	inny materiał		zły	0,11
Chocianowiec	1751/1	inny materiał		zły	0,06
Chocianowiec	1664	nie istnieje	zaorana	brak	0,41
Chocianowiec	1619	nie istnieje	zaorana	brak	0,20
Chocianowiec	1531	nie istnieje	zaorana	brak	0,64
Chocianowiec	1581	nie istnieje	zaorana	brak	0,25
Chocianowiec	1504	nie istnieje	w odłogu	brak	0,31
Chocianowiec	1639	nie istnieje	zaorana	brak	0,37
Chocianowiec	1535	nie istnieje	zaorana	brak	0,16
Chocianowiec	1619	tluczeń		zły	0,13
Chocianowiec	1746	tluczeń		zły	0,43
Chocianowiec	1489/2	tluczeń		zły	0,33
Chocianowiec	1489/2	tluczeń		dobry	0,25
Chocianowiec	1510/6	tluczeń		dobry	0,05
Chocianowiec	2403	żwir	powiatowa	zły	1,30
Chocianowiec	1785	żwir		zły	0,18
Chocianowiec	1790	żwir		dobry	0,25
Chocianowiec	1645	żwir		dobry	0,60
Chocianowiec	1646	żwir		dobry	0,18
Chocianowiec	1664	żwir		zły	0,43
Chocianowiec	1572	żwir		dobry	0,40
Chocianowiec	1570	żwir		dobry	0,96
Chocianowiec	1601	żwir		dobry	0,19
Chocianowiec	1629	żwir		dobry	0,12
Chocianowiec	1770/4	żwir		zły	0,26

Wykaz dróg planowanych do przebudowy

Tabela nr 32 c.d.

Obręb	Nr działki	Materiał nawierzchni	Uwagi	Stan tech.	Długość w km
1.	2.	3.	4.	5.	6.
Chocianowice	1774	żwir		dobry	0,57
Chocianowice	1777	żwir		dobry	0,08
Chocianowice	1744	żwir		dobry	0,19
Chocianowice	1510/6	żwir		dobry	0,02
Chocianowice	1637	żwir		zły	0,15
Jabłonów	114	żwir		dobry	0,39
Michałów	39/2	grunt naturalny		zły	0,69
Michałów	11	grunt naturalny		zły	0,27
Michałów	376	grunt naturalny		zły	0,07
Michałów	592/78	grunt naturalny	np.-jezdna	zły	0,05
Michałów	451	grunt naturalny		zły	0,16
Michałów	451	grunt naturalny		zły	0,23
Michałów	458	grunt naturalny	np.-jezdna	zły	0,07
Michałów	119	grunt naturalny		zły	0,22
Michałów	509/51	grunt naturalny		zły	0,60
Michałów	506/82	grunt naturalny		zły	0,25
Michałów	343	grunt naturalny		zły	0,09
Michałów	115	grunt naturalny		zły	0,01
Michałów	10	grunt naturalny		zły	0,09
Michałów	14	inny materiał		zły	0,87
Michałów	479/69	inny materiał		zły	0,10
Michałów	39/1	inny materiał		zły	0,04
Michałów	573	inny materiał		zły	0,42
Michałów	343	inny materiał		zły	0,28
Michałów	438	inny materiał		zły	0,23
Michałów	545/86	inny materiał		zły	0,19
Michałów	412	inny materiał		zły	0,45
Michałów	404	inny materiał		zły	0,98
Michałów	560	inny materiał		zły	0,26
Michałów	337	inny materiał		zły	0,82
Michałów	497/84	inny materiał		zły	0,10
Michałów	330	inny materiał		zły	0,09
Michałów	1011	inny materiał		zły	0,46
Michałów	511/81	inny materiał		zły	0,04
Michałów	115	inny materiał		zły	0,48
Michałów	363/2	inny materiał		zły	0,23
Michałów	133	inny materiał		zły	0,34
Michałów	349	tluczeń		zły	0,20
Michałów	14	żwir		dobry	0,11
Michałów	65	żwir		dobry	0,61
Michałów	178	żwir		dobry	0,58
Michałów	91/2	żwir		zły	0,37
Michałów	482/69	żwir		zły	0,36
Michałów	255/2	żwir		dobry	1,15
Michałów	229	żwir		dobry	0,12
Michałów	502/83	żwir		dobry	0,19
Michałów	255/1	żwir		dobry	0,50
Michałów	592/78	żwir		zły	0,41
Michałów	591/78	żwir		zły	0,18
Michałów	530/64	żwir		zły	0,60
Michałów	519/53	żwir		zły	0,56
Michałów	514/45	żwir		zły	0,62
Ogrodzisko	260	grunt naturalny		zły	0,45
Ogrodzisko	41	grunt naturalny		zły	0,24
Ogrodzisko	42	grunt naturalny		zły	0,25
Ogrodzisko	88	grunt naturalny		zły	0,16
Ogrodzisko	353	inny materiał		zły	0,24
Ogrodzisko	209	inny materiał		zły	0,54
Ogrodzisko	179/1	inny materiał		zły	0,08
Ogrodzisko	179/2	inny materiał		zły	0,11
Ogrodzisko	106	inny materiał		dobry	0,09
Ogrodzisko	33/1	inny materiał		zły	0,37
Ogrodzisko	33/2	inny materiał		zły	1,24
Ogrodzisko	96	inny materiał		dobry	0,09
Ogrodzisko	116	inny materiał		zły	0,04
Ogrodzisko	121	inny materiał		zły	0,17
Ogrodzisko	127/2	inny materiał		zły	0,26
Ogrodzisko	127/1	inny materiał		zły	0,05
Ogrodzisko	68/1	inny materiał		zły	0,35

Obręb	Nr działki	Materiał nawierzchni	Uwagi	Stan tech.	Długość w km
1.	2.	3.	4.	5.	6.
Ogrodzisko	199/1	żwir		zły	0,08
Ogrodzisko	25	żwir		dobry	0,23
Ogrodzisko	88	żwir		zły	0,33
Ogrodzisko	199/2	żwir		zły	1,01
Parchów	594	bruk		dobry	0,10
Parchów	578	bruk		dobry	0,08
Parchów	550	bruk		dobry	0,14
Parchów	665	grunt naturalny		zły	0,10
Parchów	681	grunt naturalny		zły	0,12
Parchów	320	grunt naturalny		zły	0,30
Parchów	320	grunt naturalny	np.-jezdna	zły	0,12
Parchów	320	grunt naturalny		zły	0,45
Parchów	374	grunt naturalny		zły	0,65
Parchów	273	grunt naturalny		zły	0,44
Parchów	274	grunt naturalny		zły	0,42
Parchów	896	grunt naturalny		zły	0,22
Parchów	880	grunt naturalny		zły	0,42
Parchów	897	grunt naturalny		zły	0,24
Parchów	898	grunt naturalny		zły	0,13
Parchów	854	grunt naturalny		zły	0,30
Parchów	853	grunt naturalny		zły	0,36
Parchów	819	grunt naturalny		zły	0,30
Parchów	519	grunt naturalny		zły	0,13
Parchów	813	grunt naturalny		zły	0,24
Parchów	808	grunt naturalny		zły	0,08
Parchów	309	grunt naturalny		zły	0,26
Parchów	322	grunt naturalny		zły	0,25
Parchów	127	grunt naturalny		zły	0,16
Parchów	150/1	grunt naturalny		zły	0,30
Parchów	394	grunt naturalny		zły	0,20
Parchów	394	grunt naturalny		zły	0,98
Parchów	148	grunt naturalny		zły	0,15
Parchów	148	grunt naturalny		zły	0,23
Parchów	421	grunt naturalny		zły	0,14
Parchów	690	grunt naturalny		zły	0,20
Parchów	698	grunt naturalny		zły	0,36
Parchów	698	grunt naturalny		zły	0,19
Parchów	357	grunt naturalny		zły	0,46
Parchów	487	grunt naturalny		zły	0,20
Parchów	861	grunt naturalny		zły	0,84
Parchów	843	grunt naturalny		zły	0,09
Parchów	861	grunt naturalny		tak	0,23
Parchów	326	grunt naturalny		zły	0,17
Parchów	348	grunt naturalny		zły	0,14
Parchów	349	grunt naturalny		zły	0,29
Parchów	294	grunt naturalny		zły	0,97
Parchów	665	inny materiał		dobry	0,04
Parchów	681	inny materiał		dobry	0,07
Parchów	294	inny materiał		zły	0,79
Parchów	895	inny materiał		dobry	0,08
Parchów	598	inny materiał		zły	0,08
Parchów	148	inny materiał		zły	0,47
Parchów	289	inny materiał		zły	0,39
Parchów	148	nie istnieje	zaorana	brak	0,51
Parchów	150/2	tluczeń		dobry	0,15
Parchów	150/1	tluczeń		zły	0,15
Parchów	687	żwir		zły	0,07
Parchów	642	żwir		zły	0,42
Parchów	614	żwir		zły	0,54
Parchów	698	żwir		dobry	0,12
Parchów	698	żwir		zły	0,07
Parchów	880	żwir		dobry	0,12
Parchów	519	żwir		dobry	0,15
Parchów	487	żwir		zły	0,51
Parchów	594	żwir		dobry	0,10
Parchów	289	żwir		dobry	0,22
Parchów	862/2	żwir		dobry	0,10
Parchów	394	żwir		zły	0,12
Pogorzelska	365	grunt naturalny		zły	0,07

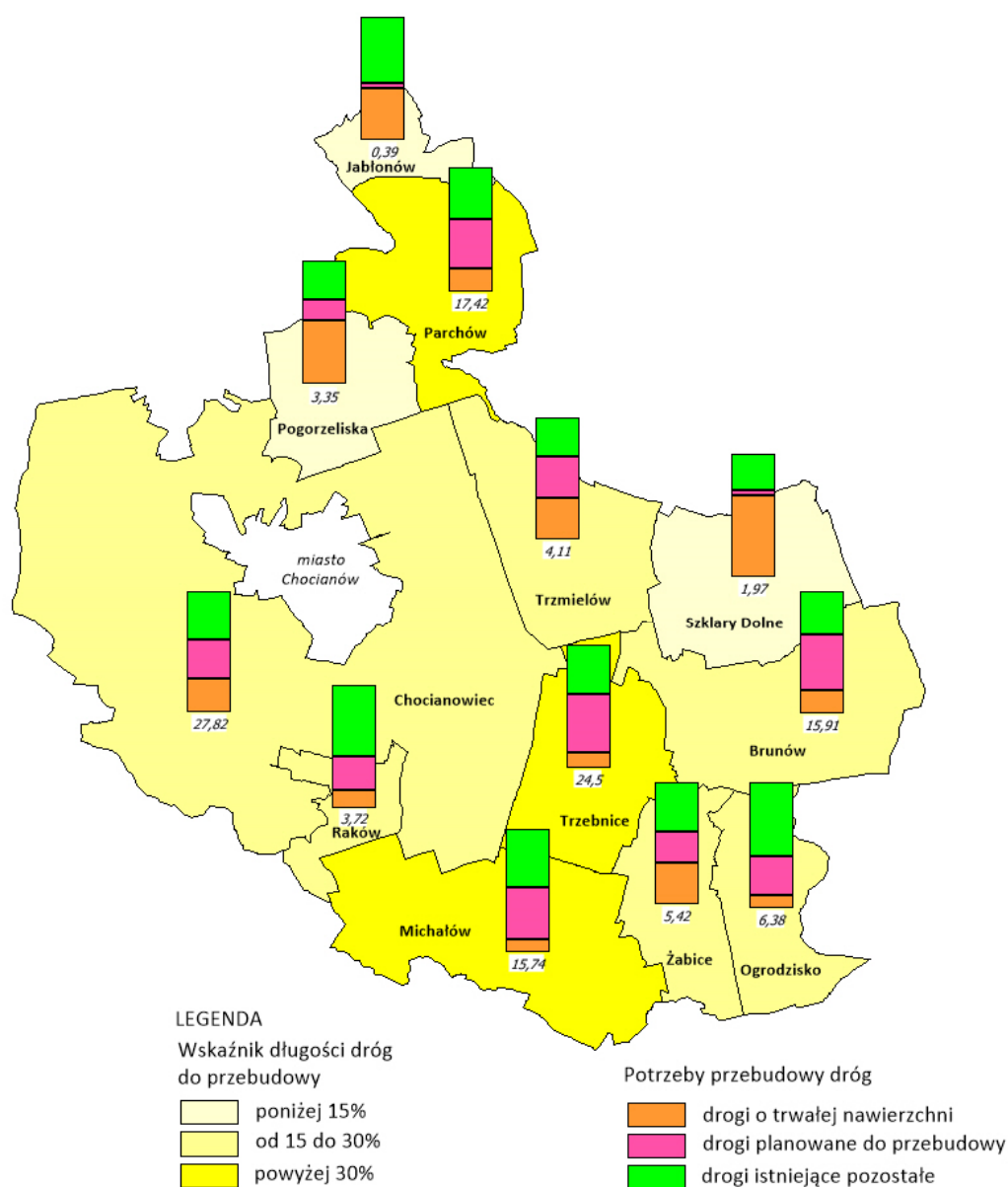
Wykaz dróg planowanych do przebudowy

Tabela nr 32 c.d.

Obręb	Nr działki	Materiał nawierzchni	Uwagi	Stan tech.	Długość w km
1.	2.	3.	4.	5.	6.
Pogorzelska	352	grunt naturalny		zły	0,10
Pogorzelska	206	inny materiał		zły	0,77
Pogorzelska	365	nie istnieje	zaorana	brak	0,15
Pogorzelska	540	żwir		dobry	0,74
Pogorzelska	310	żwir		dobry	0,10
Pogorzelska	194/2	żwir		dobry	0,08
Pogorzelska	343	żwir		dobry	0,13
Pogorzelska	365	żwir		dobry	0,28
Pogorzelska	126/1	żwir		dobry	0,06
Pogorzelska	126/2	żwir		dobry	0,19
Pogorzelska	601	grunt naturalny		zły	0,05
Pogorzelska	601	grunt naturalny		zły	0,08
Pogorzelska	601	nie istnieje		brak	0,06
Pogorzelska	601	nie istnieje		brak	0,24
Pogorzelska	185	nie istnieje		brak	0,10
Pogorzelska	176/2	żwir		dobry	0,09
Pogorzelska	176/1	żwir		dobry	0,06
Raków	314/1	grunt naturalny		zły	0,61
Raków	317/1	inny materiał		zły	0,25
Raków	314/2	inny materiał		dobry	0,06
Raków	335/2	żwir	powiatowa	zły	0,27
Raków	335/1	żwir	powiatowa	zły	0,14
Raków	334/1	żwir	powiatowa	zły	0,02
Raków	314/1	żwir		zły	0,45
Raków	327/38	żwir		zły	0,38
Raków	327/2	żwir		zły	0,26
Raków	327/1	żwir		zły	0,22
Raków	322	żwir		zły	0,09
Raków	321	żwir		zły	0,24
Raków	321	żwir		zły	0,16
Raków	320	żwir		zły	0,57
Szklary Dolne	793	grunt naturalny		zły	0,26
Szklary Dolne	344	grunt naturalny		zły	0,09
Szklary Dolne	344	inny materiał		zły	0,08
Szklary Dolne	933	żwir		zły	1,19
Szklary Dolne	671	żwir		zły	0,35
Trzebnice	753	bruk		dobry	0,10
Trzebnice	239	bruk		dobry	0,10
Trzebnice	808	bruk		dobry	0,13
Trzebnice	180	grunt naturalny		zły	0,41
Trzebnice	180	grunt naturalny		zły	0,07
Trzebnice	9	grunt naturalny	np.-jezdna	zły	0,09
Trzebnice	9	grunt naturalny		zły	0,09
Trzebnice	14	grunt naturalny		zły	0,29
Trzebnice	167	grunt naturalny		zły	0,83
Trzebnice	166	grunt naturalny		zły	0,82
Trzebnice	59	grunt naturalny		zły	1,48
Trzebnice	60	grunt naturalny		zły	0,05
Trzebnice	658	grunt naturalny		zły	0,13
Trzebnice	866	grunt naturalny		zły	0,13
Trzebnice	880	grunt naturalny		zły	0,15
Trzebnice	868	grunt naturalny		zły	0,49
Trzebnice	879	grunt naturalny		zły	0,51
Trzebnice	858	grunt naturalny		zły	0,47
Trzebnice	748	grunt naturalny		zły	0,54
Trzebnice	534/2	grunt naturalny		zły	0,20
Trzebnice	534/1	grunt naturalny		zły	0,25
Trzebnice	900/1	grunt naturalny		zły	0,47
Trzebnice	924	grunt naturalny		zły	0,29
Trzebnice	860	grunt naturalny		zły	0,45
Trzebnice	596/2	grunt naturalny		zły	0,94
Trzebnice	599	grunt naturalny		zły	0,25
Trzebnice	556	grunt naturalny		zły	0,07
Trzebnice	612	grunt naturalny		zły	0,34

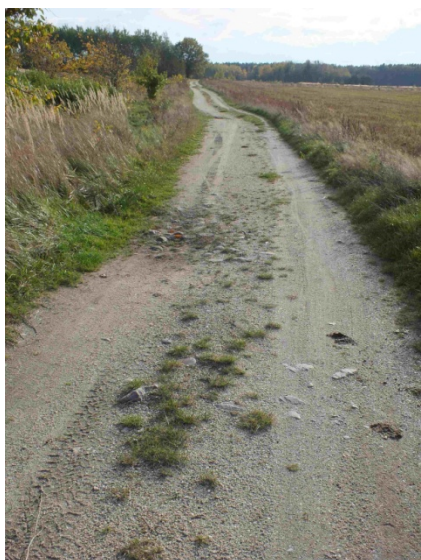
Obręb	Nr działki	Materiał nawierzchni	Uwagi	Stan tech.	Długość w km
1.	2.	3.	4.	5.	6.
Trzebnice	657	grunt naturalny		zły	0,27
Trzebnice	835	grunt naturalny		zły	0,44
Trzebnice	39	grunt naturalny		zły	0,22
Trzebnice	39	grunt naturalny		zły	0,82
Trzebnice	75	grunt naturalny		zły	0,76
Trzebnice	808	inny materiał		zły	0,58
Trzebnice	516/1	inny materiał		zły	0,70
Trzebnice	867	inny materiał		zły	0,10
Trzebnice	659	inny materiał		zły	1,04
Trzebnice	619	inny materiał		zły	0,16
Trzebnice	624	inny materiał		zły	0,27
Trzebnice	644	inny materiał		zły	0,59
Trzebnice	596/1	inny materiał		zły	0,16
Trzebnice	282/320	inny materiał		zły	1,15
Trzebnice	253	inny materiał		zły	0,11
Trzebnice	474	inny materiał		zły	0,37
Trzebnice	880	nie istnieje	zaorana	brak	0,15
Trzebnice	905/1	nie istnieje	zaorana	brak	0,22
Trzebnice	905/2	nie istnieje	zaorana	brak	0,21
Trzebnice	860	nie istnieje	zaorana	brak	0,20
Trzebnice	659	tluczeń		dobry	0,20
Trzebnice	467	żwir		zły	0,46
Trzebnice	180	żwir		zły	0,14
Trzebnice	87	żwir		dobry	1,18
Trzebnice	282	żwir		zły	0,62
Trzebnice	682	żwir		dobry	0,14
Trzebnice	868	żwir		zły	0,32
Trzebnice	868	żwir		zły	0,91
Trzebnice	732	żwir		zły	0,15
Trzebnice	750	żwir		zły	0,19
Trzebnice	590	żwir		zły	0,42
Trzebnice	556	żwir		dobry	0,17
Trzebnice	491/2	żwir		zły	0,23
Trzebnice	491/1	żwir		zły	0,17
Trzebnice	875	żwir		zły	0,54
Trzmielów	165	grunt naturalny		zły	0,25
Trzmielów	166/1	grunt naturalny		zły	0,25
Trzmielów	186/312	grunt naturalny		zły	0,87
Trzmielów	186/302	grunt naturalny		zły	0,09
Trzmielów	186/1	grunt naturalny		zły	0,28
Trzmielów	166/1	inny materiał		zły	0,51
Trzmielów	164	inny materiał		dobry	0,42
Trzmielów	163	inny materiał		zły	0,33
Trzmielów	162/1	inny materiał		zły	0,06
Trzmielów	162/2	inny materiał		zły	0,22
Trzmielów	161	inny materiał		zły	0,33
Trzmielów	183/1	inny materiał		zły	0,13
Trzmielów	164	żwir		zły	0,37
Żabice	204	grunt naturalny		zły	1,11
Żabice	163/1	grunt naturalny		zły	0,18
Żabice	163/2	grunt naturalny		zły	0,55
Żabice	155	grunt naturalny		zły	0,04
Żabice	92/2	grunt naturalny		zły	0,30
Żabice	24	grunt naturalny		zły	0,64
Żabice	23	grunt naturalny		zły	1,20
Żabice	155	inny materiał		zły	0,05
Żabice	109/1	inny materiał		zły	0,11
Żabice	109/2	inny materiał		zły	0,43
Żabice	92/2	inny materiał		zły	0,58
Żabice	92/1	inny materiał		zły	0,09
Żabice	200	nie istnieje	w odłogu	brak	0,14
razem					126,73

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z EGiB i inwentaryzacji terenowej - 2018r

Rys. 47 Przebudowa dróg dojazdowych do gruntów

Prawie połowa z nich (55,03 km) należy do kategorii dróg gruntowych nieutwardzonych. Stanowią one 27,9% tych dróg. Większość z nich to typowe drogi dojazdowe do działek rolnych, umożliwiające obsługę większych kompleksów gruntów ornych. Drogi utwardzone tłuczniem, żwirem i innym materiałem (64,55 km), z uwagi na to, że są to drogi używane najczęściej, a część z nich tworzy lokalne połączenia między sąsiadującymi wsiami, również zostały wytypowane do przebudowy, mimo, że część z nich jest w dobrym stanie technicznym. Nawierzchnia kilku z nich jest wyrównana i na bieżąco utwardzona tłuczniem z grysem, inne są doraźnie naprawiane i wzmacniane – sypany żwir, gruz, zasypywane dziury itp.

Fot. 50 Droga do przebudowy w Chocianowcu

Do przebudowy, ze względu na ich zły stan techniczny wytypowano również trzy odcinki dróg o trwałej nawierzchni (1,02 km). Są to odcinki z nawierzchnią z kostki brukowej w Brunowie, Parchowie i Trzebnicach.

Do przebudowy, a dokładnie do odtworzenia i budowy wytypowano 6,13 km odcinków dróg, które zostały zaorane przez rolników. Ich odtworzenie jest niezbędne ze względu na funkcjonalność całej sieci i możliwość przejazdu całym przebudowanym ciągiem drogowym.

Stanowią one tylko 5,5% wszystkich zlikwidowanych dróg.

Pod względem długości, najwięcej dróg wytypowano w Chocianowcu (27,82 km), i Trzebnicach (24,50 km). Nieco mniej w Parchowie (17,42 km), Brunowie (15,91 km) i Michałowie (15,74 km). Najmniej dróg, ze względu na małą powierzchnię użytków rolnych, wytypowano w Jabłonowie (0,39 km), w Szklarach Dolnych (1,97 km), bo tam już dokonano przebudowy dróg przy okazji scalenia i w Pogorzelskich (3,35 km), ze względu na dużą ilość użytków zielonych.

Średni wskaźnik długości dróg do modernizacji (długość dróg do remontu w stosunku do długości dróg istniejących) wynosi 25%. Najwyższe wartości są w Trzebnicach (38,7%), Parchowie (33%) i Michałowie (31,6%).

Dopełnieniem będą nowe odcinki dróg, które zaplanowane są do budowy. Są to odcinki, które faktycznie znajdują się w terenie, częściowo są utwardzone, są użytkowane oraz znajdują się w ciągach dróg zaprojektowanych do przebudowy. Będą one wymagały wydzielenia geodezyjnego z działek rolnych i leśnych, ponieważ w tej chwili nie są one ujęte w ewidencji gruntów i budynków. Trzeba będzie też uregulować sprawy własnościowe (przekazanie działek na stan Gminy) – tab.33.

Są to dwa odcinki przecinające zlikwidowaną linię kolejową w zarządzie PKP. Siedem odcinków przebiegających przez tereny leśne (własność PGL LP). Pięć odcinków na działkach rolnych należących do osób prywatnych i jeden odcinek leżący na działce gminnej. W sumie długość dróg projektowanych do budowy wynosi 1,92 km.

Przebudowane i budowane drogi powinny zapewnić odpowiednią obsługę pól oraz ograniczyć związane z tym koszty produkcji rolnej, poprzez krótsze i szybsze dojazdy oszczędzające paliwo i mniejsze zużycie sprzętu poruszającego się równą drogą. Nawierzchnia powinna być

Budowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych

Tabela nr 33

L.p.	Obreb	Nr_działki	X_uwagi	Właściciel działki	Zarządca działki	Uwagi	Długość w km
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Brunów	41/1	tor kolejowy	SP	PKP	tor kolejowy	0,01
2.	Brunów	29/3	brak	Gmina	Gmina		0,06
3.	Brunów	29/2	brak	Pryw	Prywatny		0,07
4.	Brunów	41/1	tor kolejowy	SP	PKP	tor kolejowy	0,01
5.	Brunów	311/1	istnieje	Pryw	Prywatny		0,09
6.	Brunów	311/2	istnieje	Gmina	Gmina		0,18
7.	Michałów	510/81	istnieje	SP	PGL LP		0,13
8.	Michałów	599/86	istnieje	SP	PGL LP		0,30
9.	Michałów	505/82	istnieje	SP	PGL LP		0,10
10.	Michałów	597/85	istnieje	SP	PGL LP		0,20
11.	Michałów	494/85	istnieje	SP	PGL LP		0,21
12.	Michałów	597/85	istnieje	SP	PGL LP		0,08
13.	Michałów	1007	istnieje	Pryw	Prywatny		0,18
14.	Michałów	454	istnieje	Pryw	Prywatny		0,08
15.	Ogrodzisko	256	istnieje	Pryw	Prywatny		0,03
16.	Trzmielów	305/301	istnieje	SP	PGL LP		0,19
razem							1,92

źródło: opracowanie własne na podstawie EGIB i inwentaryzacji terenowej

dostosowana do używanego sprzętu rolniczego - duże ciągniki z ciężkimi agregatami uprawowymi i zapewniać wysoki standard przejazdów przez wiele lat. Drogi muszą posiadać rowy odwadniające o odpowiednich parametrach i odpowiednią infrastrukturę drogową:

Fot. 51 Ciągniki na drodze wojewódzkiej w Brunowie

przepusty, mostki, kładki, zjazdy na pola, murki oporowe, wzmocnienia poboczy. Na części dróg planuje się również nasadzenia pasów zadrzewień przydrożnych.

Na drogach łączących sąsiadujące wsie, taka przebudowa spowoduje zmianę w sposobie ich dotychczasowego użytkowania. Oprócz funkcji dojazdowej do pól, będą służyły również, jako ciągi komunikacyjne na lokalną skalę. Będą to najkrótsze łączniki pomiędzy miejscowościami

umożliwiające skrócenie kilkukilometrowych przejazdów głównymi drogami asfaltowymi. Dodatkowo, zmniejszą obciążenie komunikacyjne istniejącej sieci drogowej, co bezpośrednio wpłynie na poprawę bezpieczeństwa ruchu oraz przyczynią się do rozwoju ruchu turystycznego.

10 KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU

10.1 Zalesienia gruntów

W gminie Chocianów powierzchnia leśna po uwzględnieniu lasów i terenów zadrzewionych (wg EGIB) wynosi 11 566,22 ha. Średni wskaźnik lesistości dla gminy kształtuje się na poziomie 54,4%. Największy, na poziomie powyżej 70%, występuje w Chocianowcu i Trzmielowie. Najmniejszy na poziomie 8,8% występuje w Trzebnicach.

Racjonalna gospodarka leśna powinna być ukierunkowana głównie na zachowanie

Fot. 52 Monokultura sosny w Michałowie

istniejących kompleksów leśnych oraz ich ewentualne sukcesywne powiększanie. Często z przyczyn gospodarczych i zachowania zdrowotności plantacji, w ramach istniejących kompleksów dokonuje się przebudowy gatunkowej drzewostanu (np. monokultury sosny), aby zwiększyć bioróżnorodność i odporność drzew na choroby i szkodniki. Należy dążyć do wyrównania granicy rolno-leśnej, czyli

linii rozdzielającej uprawy leśne od gruntów użytkowanych rolniczo oraz linii łączącej niewielkie izolowane zadrzewienia i lasy, w duże, jednorodne, zwarte kompleksy leśne.

Zalesienia powinny być dostosowane do lokalnych warunków siedliskowych i krajobrazowych zgodnie z wymogami określonymi w krajowych wytycznych w sprawie porządkowania przestrzeni rolno - leśnej.

Dla gminy Chocianów należy sporządzić opracowanie pt. „Granica rolno – leśna.” W opracowaniu tym, w sposób całościowy i kompleksowy, z perspektywą na najbliższe kilka lat, będzie określone przeznaczenie terenów pod kątem ich zalesiania.

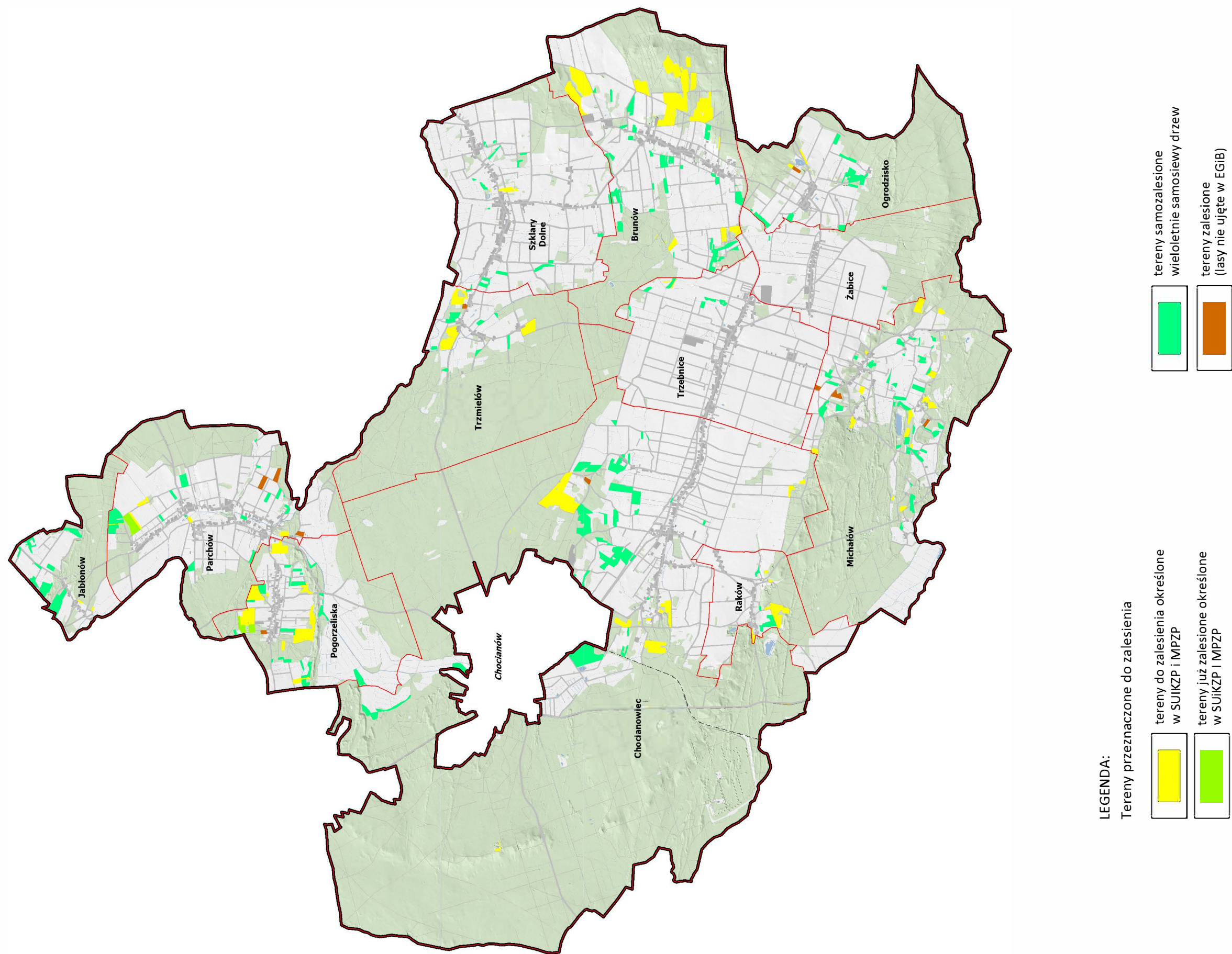
Grunty w całej gminie przeznaczone do zalesienia wg. opracowań planistycznych zajmują łączną powierzchnię 268,21 ha (3,1% użytków rolnych), co stanowi zaledwie 1,3% całości gruntów

Grunty przeznaczone do zalesienia

Tabela nr 34

L.p.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych	Grunty do zalesienia w MPZP i SUIKZP				Samozalesienie			Razem		Lasy i zadrzewienia wg EGIB	Tereny zalesione nie ujęte w EGIB	Docelowa wielkość lasów i zadrzewień
			ogółem		zalesienia	tereny do zalesienia po wyłączeniu zalesionych działek		wieloletnie odłogi (samosiew drzew i krzewów)		tereny z MPZP, SUIKZP i samozalesione				
1.	2.	3.	ha	%	ha	ha	%	ha	%	ha	%	ha	ha	ha
1.	Brunów	997,78	102,39	10,3		102,39	10,3	40,10	4,0	142,49	14,3	746,14		888,63
2.	Chocianówiec	1928,07	48,67	2,5		48,67	2,5	98,56	5,1	147,23	7,6	5583,16	0,93	5731,32
3.	Jabłonów	181,81	0,55	0,3		0,55	0,3	25,29	13,9	25,84	14,2	269,14		294,98
4.	Michałów	674,68	18,03	2,7		18,03	2,7	53,82	8,0	71,85	10,6	1340,61	3,83	1416,29
5.	Ogrodzisko	300,55	1,37	0,5		1,37	0,5	18,04	6,0	19,41	6,5	656,92	0,94	677,27
6.	Parchów	805,80	12,74	1,6	6,31	6,43	0,8	24,15	3,0	30,58	3,8	583,19	12,22	625,99
7.	Pogorzelska	594,10	47,42	8,0	3,96	43,46	7,3	21,53	3,6	64,99	10,9	375,27	4,72	444,98
8.	Raków	327,30	11,60	3,5		11,60	3,5	5,25	1,6	16,85	5,1	148,20		165,05
9.	Szklary Dolne	1110,19	2,22	0,2		2,22	0,2	9,89	0,9	12,11	1,1	198,32		210,43
10.	Trzebnice	1122,89	1,89	0,2		1,89	0,2	5,39	0,5	7,28	0,6	116,58		123,86
11.	Trzmielów	208,06	21,33	10,3		21,33	10,3	8,26	4,0	29,59	14,2	1193,39	0,66	1223,64
12.	Żabice	535,57						0,56	0,1	0,56	0,1	355,30		355,86
Razem gmina		8786,80	268,21	3,1	10,27	257,94	2,9	310,84	3,5	568,78	6,5	11566,22	23,30	12158,30

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków oraz inwentaryzacji terenowej - 2018r

Rys. 48 Tereny przeznaczone do zalesienia

Tak mała powierzchnia wynika prawdopodobnie z tego, że istnieją już duże powierzchnie leśne i uznano że dalsze przeznaczanie gruntów do zalesiania jest niecelowe. Założenie jest słuszne, ale opracowania planistyczne zostały wykonane kilka lat temu, a sytuacja terenowa jest dynamiczna i ciągle się zmienia.

Część użytków rolnych, z różnych przyczyn jest wieloletnim odłogiem. Grunty porośnięte dużymi drzewami i krzewami uległy „samozalesieniu” (386,27 ha). Duża ich część przylega do kompleksów leśnych, stanowiąc ich naturalne powiększenie. Niektóre z działek pokrywają się z planowaniem zalesienia w MPZP i SUIKZP, natomiast dla pozostałych (310,84 ha), wobec braku umocowań formalnych do zalesienia, jako kierunek rekultywacji wskazano pozostawienie ich w naturalnym użytkowaniu. Po opracowaniu „Granicy rolno – leśnej”, większość z nich została by przeznaczona do zalesienia, ponieważ działki zarośnięte w wyniku naturalnej sukcesji stanowią cenne siedliska przyrodnicze i ostoje dla licznych

Fot. 53 Samosiew drzew w Michałowie

gatunków zwierząt – miejsca ich żerowania i rozrodu.

Docelowo, po zrealizowaniu projektu i uwzględnieniu dotychczasowych nasadzeń lasów nie uwzględnionych w ewidencji gruntów, całkowita powierzchnia leśna wyniosłaby 12 158,30 ha, co daje wskaźnik zalesień dla gminy na poziomie 57,1%. Średnio w całej gminie lesistość zwiększy się o 2,7%,

a największe zmiany nastąpią w Brunowie (przyrost o 7,8%) i Pogorzelskich (przyrost o 7,0%). Największy udział lasów w powierzchni gruntów, na poziomie ponad 70%, będzie tak jak dotychczas, w Trzmielowie i Chocianowcu. – tab.34 i rys.48.

Przewidywaną wielkość zalesień należy ocenić jako maksymalną. Obecnie, poza obszarami, które w sposób samoistny już uległy zalesieniu, nie ma potrzeby dalszego planowania przeznaczenia gruntów na cele leśne.

10.2 Planowane zadrzewienia

Oprócz kompleksów leśnych oraz terenów zadrzewionych i zakrzewionych (oznaczone ewidencyjnie Lz i Lzr) oraz nieewidencyjnych odłogów (samosiewy), na terenie gminy znajduje się dużo zadrzewień liniowych. Są to zarośnięte pobocza dróg i miedze oraz skarpy cieków

naturalnych i rowów melioracyjnych. Są one ważnym elementem przyrodniczym tworzącym bioróżnorodność obszarów wiejskich. Są miejscem do życia dla wielu gatunków ptaków i pożytecznej mikrofauny, która przez zjadanie szkodników, wpływa na zdrowotność i dobrą kondycję upraw. Pasy drzew tworzą strefy ochronne w zapobieganiu procesom erozyjnym, zwiększają retencję gruntów, w zimie utrudniają powstawanie zasp śnieżnych i urozmaicają krajobraz. Z drugiej strony, w przypadku zarastania koryt cieków są elementem utrudniającym spływ wody i pogarszającym stan techniczny cieków. Także niekontrolowany rozrost drzew i krzewów wzdłuż dróg, utrudnia przejazd i staje się zagrożeniem dla bezpieczeństwa uczestników ruchu.

Planowane zadrzewienia przydrożne

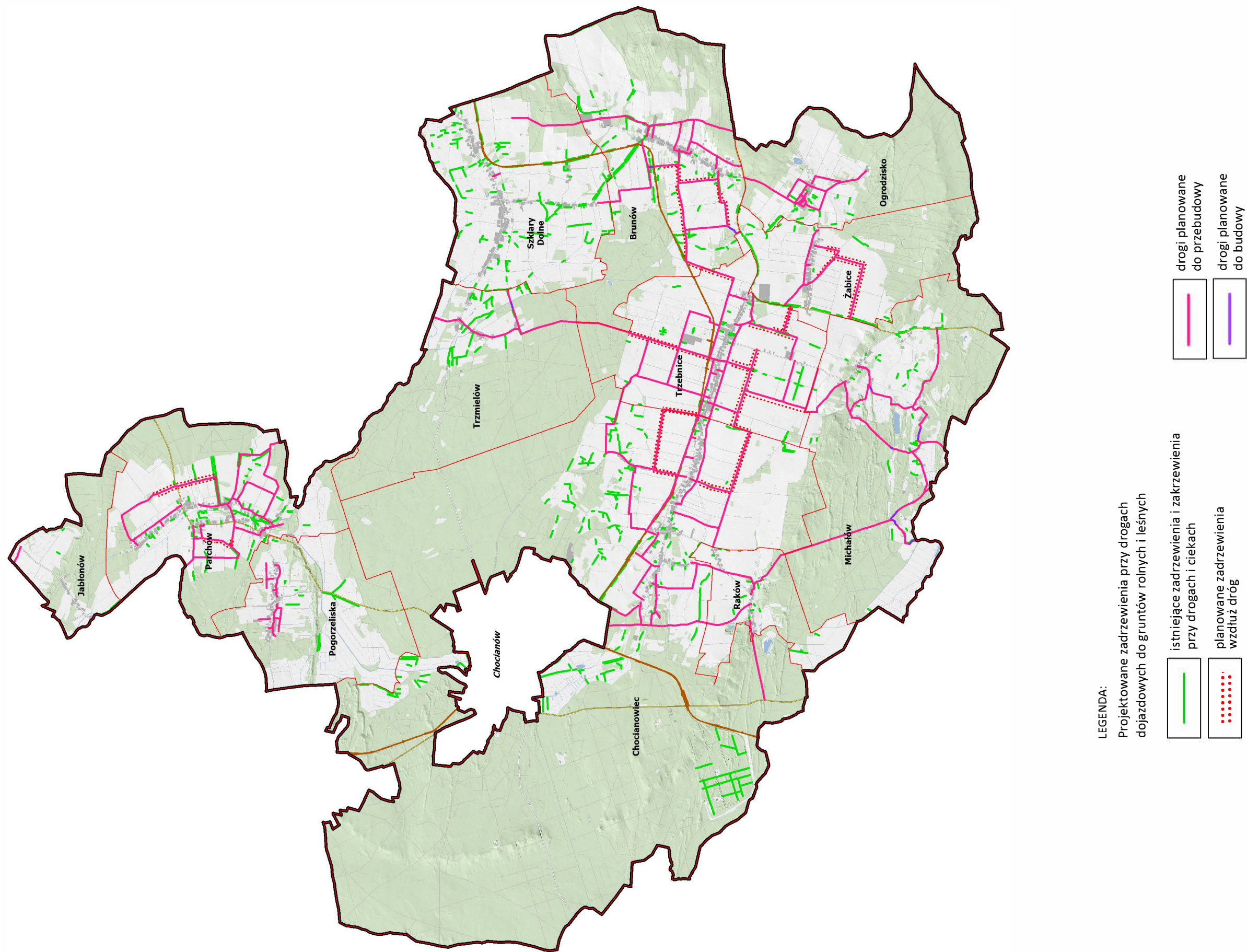
Tabela nr 35

L.p.	Obręb	Długość dróg planowanych do przebudowy	Długość nasadzeń przy drogach	Uwagi
		km	km	Nr działek drogowych z nasadzeniami
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Brunów	16,33	4,69	365/2, 323/6, 293/4, 284/3, 243/4, 239/2, 283/4, 279/3, 260/12, 371/2
2.	Chocianowice	27,82	7,08	1664, 1646, 1645, 1570, 1581
3.	Parchów	17,42	3,32	861, 880, 274, 273, 148
4.	Trzebnice	24,50	12,66	282, 75, 467, 748, 835, 858, 879, 880, 860, 905/2, 905/1, 924, 596/2, 612, 657
5.	Żabice	5,42	4,62	23, 24, 109/2, 92/2
razem			32,37	

źródło: opracowanie własne na bazie EGIB i inwentaryzacji terenowej - 2018r

Wskazane jest utrzymanie tych wszystkich samoistnych zadrzewień i zakrzewień, które nie kolidują z ruchem na drodze, oraz nie utrudniają przepływów w ciekach.

Jako działanie urządzeniowo – rolne, dodatkowo planowane są jednostronne i obustronne zadrzewienia kilku ciągów dróg, które przebiegają przez otwarte przestrzenie pól i nie ma wzdłuż nich starych nasadzeń. Działania te można zaproponować przy realizacji przebudowy układu komunikacyjnego na terenie gminy. Zadrzewienia wpłyną bardzo pozytywnie na poprawę walorów krajobrazowych, a także będą kompensacją przyrodniczą przywracającą równowagę w przyrodzie, po wycięciu drzew przy poszerzaniu pasa drogowego

Rys. 49 Planowane zadrzewienia przy drogach

lub tych, które stwarzają zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi (łamliwość konarów i niebezpieczeństwo zawałów podczas burz).

Nasadzenia powinny nawiązywać do istniejących szlachetnych gatunków drzew charakterystycznych dla lokalnego krajobrazu (np. lipy, dęby, graby, robinie akacjowe, ewentualnie drzewa owocowe).

Zadrzewienia będą się mieścić w granicach pasa drogowego (szerokość około 10–12 metrów). Zaplanowane zostały w Brunowie, Chocianowcu, Parchowie, Trzebnicach i Żabicach. Wzdłuż przebudowywanych dróg, które przebiegają przez strefy lasów, zadrzewień i strefy zabudowy oraz tam gdzie nie ma możliwości wydzielenia pasa drogowego o odpowiedniej szerokości, zadrzewienia nie zostały zaplanowane.

Planowana sumaryczna długość wszystkich zadrzewień wyniesie 32,37 km – tab.35 i rys.49. Szczegółowe projekty zadrzewień zawarte zostaną w dokumentacjach technicznych projektowanych dróg transportu rolnego.

10.3 Planowane formy ochrony krajobrazu

Większość obszaru gminy Chocianów położona jest na terenie zalesionym. Częściowo, głównie lasy w południowej i zachodniej części gminy, to tereny z cennymi walorami przyrodniczo - krajobrazowymi, które wymagają szczególnej dbałości i ochrony. Najcenniejsze, już objęte są ochroną prawną, jako obszar Natura 2000, obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) „Bory Dolnośląskie.

Inwestycje planowane na obszarze Natura 2000 należy prowadzić w sposób nienaruszający siedlisk uznanych za ochronne oraz takimi metodami, które nie będą powodowały negatywnych skutków dla gatunków roślin i zwierząt, będących przedmiotem ochrony. Szczegółowe wytyczne w tym zakresie określa tzw. plan zadań ochronnych, opracowany dla tego obszaru. Obejmuje on m.in. ocenę stanu ochrony przedmiotów chronionych, analizę zagrożeń, cele działań ochronnych oraz same działania ochronne. Plan tworzy podstawę do ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk w tym obszarze, wskazując podmioty odpowiedzialne za ich wykonanie oraz ich przestrzenny zasięg.

Wyznaczono również dwa Obszary Chronionego Krajobrazu; „Dolina Czarnej Wody” i „Lasy Chocianowskie”, rezerwat przyrody „Czarne Stawy” oraz dwa użytki ekologiczne (opis w Analizie stanu istniejącego planu urz – rol). Przez cały obszar przebiegają również korytarze ekologiczne, o południkowym przebiegu, łączące obszary cenne przyrodniczo,

głównie te, które występują już poza obszarem gminy. Zasadniczymi elementami tych korytarzy są obszary leśne, zadrzewienia i remizy śródpolne oraz ciągi zadrzewień i zakrzewień wzdłuż dróg i cieków. Elementami wzmacniającymi te naturalne połączenia, będą także zaprojektowane ciągi zadrzewień wzdłuż dróg transportu rolnego oraz tereny przeznaczone do zalesienia.

Obecnie nie przewiduje się utworzenia nowych form ochrony przyrody, z uwagi na brak zidentyfikowanych obszarów spełniających warunki nadania im statusu ochrony.

11 DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE ROZWÓJ PRODUKCJI ROLNEJ

11.1 Perspektywa rozwoju gospodarstw rolnych

Z informacji uzyskanych podczas inwentaryzacji terenowej i z zebranych danych szacunkowych wynika, że z ogólnej liczby zarejestrowanych 809 gospodarstw, tylko 144 utrzymuje się w dużej części lub wyłącznie z produkcji rolnej, co stanowi 17,8 % ich ogólnej liczby. W przypadku 82 gospodarstw, produkcja rolna nie zapewnia pełnego utrzymania, chociaż stanowi główny składnik zabezpieczenia egzystencji i poziomu życia. W gospodarstwie rodzinnym zatrudnienie praktycznie ograniczone jest tylko do właścicieli gospodarstw, czyli tzw. „samozatrudnienie” plus członkowie rodziny. Tam gdzie produkcja rolna nie zapewnia pełnego utrzymania, członkowie rodziny mają dodatkową pracę, świadczenie emerytalne lub rentowe, które wspomagają domowy budżet.

Najwięcej gospodarstw utrzymujących się faktycznie z produkcji rolnej znajduje się: w największych obrębach z dużą powierzchnią użytków rolnych; Szklarach Dolnych (25) i Trzebnicach (23) co stanowi około 25% gospodarstw w tych miejscowościach. Najwyższy odsetek gospodarstw występuje w miejscowościach, w których relatywnie znajduje się ich niewielka liczba; w Jabłonowie (35%) – tab.36.

Z tego zestawienia wynika, że większa część gospodarstw w gminie (zwłaszcza tych najmniejszych) występuje tylko nominalnie w zapisie ewidencji gruntów, a tak naprawdę to już dawno przestały funkcjonować jako podmioty rolnicze.

Z kolei zmniejszanie się bezwzględnej liczby „prawdziwych” gospodarstw jest nieuchronnym i ciągle postępującym procesem. To spowoduje, że stopniowe ograniczanie ich liczby w sposób naturalny doprowadzi do koncentracji gruntów w gospodarstwach rodzinnych o charakterze towarowym, umożliwiając pełne i racjonalne wykorzystanie

Gospodarstwa utrzymujące się z produkcji rolnej

Tabela nr 36

L.p.	Obręb	Gospodarstwa rolne wg EGIB	Gospodarstwa utrzymujące się z produkcji rolnej			
			częściowo	wyłącznie	razem	
			szt	szt	szt	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Brunów	57	8	7	15	26,3
2.	Chocianowiec	165	12	5	17	10,3
3.	Jabłonów	14	2	3	5	35,7
4.	Michałów	67	6	8	14	20,9
5.	Ogrodzisko	34	3	1	4	11,8
6.	Parchów	110	9	10	19	17,3
7.	Pogorzelska	43	8		8	18,6
8.	Raków	45	5		5	11,1
9.	Szklary Dolne	113	10	15	25	22,1
10.	Trzebnice	90	13	10	23	25,6
11.	Trzmielów	25	1	3	4	16,0
12.	Żabice	46	5		5	10,9
Razem gmina		809	82	62	144	17,8

źródło: oprac. własne na podstawie wywiadów terenowych (dane szacunkowe) - 2018r

posiadanego arealowi ziemi oraz środków do produkcji rolnej, co pozwoli na osiągnięcie lepszych efektów ekonomicznych.

Tylko część właścicieli gospodarstw wiąże swoją przyszłość z rolnictwem. Sytuacja w rolnictwie w perspektywie wieloletniej nie jest stabilna. W tej chwili, opłacalność produkcji rolnej oparta jest w bardzo dużym stopniu na środkach pomocowych uzyskiwanych z Unii Europejskiej (dopłaty bezpośrednie i różne programy wsparcia). W momencie kiedy ta pomoc zostanie ograniczona lub się zupełnie zakończy, opłacalność produkcji stanie się problematyczna. Na 144 gospodarzy utrzymujących się z ziemi, około 70 (9% wszystkich) zamierza dalej rozwijać produkcję rolną. Pozostali, albo nie mają następców (młode pokolenie szuka innych zajęć nierolniczych) i z czasem po przejściu na emeryturę w sposób naturalny przestaną gospodarzyć, albo już teraz szukają bardziej intratnych zajęć przestawiając się na zajęcia nie związane z ziemią. Dlatego ważnym zadaniem jest organizowanie nowych miejsc pracy, w szczególności dla rolników rezygnujących z prowadzenia własnego gospodarstwa.

11.2 Działania wspierające produkcję rolniczą

W Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 zapisano, że jego głównym celem będzie wzrost konkurencyjności rolnictwa z uwzględnieniem celów środowiskowych. W ramach zdefiniowanych w PROW „Działań, Poddziałań i operacji” możliwe jest ubieganie się o fundusze wspierające różne inwestycje związane z rozwojem produkcji rolnej.

- Działanie M04 – Inwestycje w środki trwałe;

Podziałanie 4.1 – typ operacji - Modernizacja gospodarstw rolnych – celem jest zwiększenie konkurencyjności gospodarstw w obszarze produkcji pszenicy, mleka krowiego, bydła mięsnego i innych operacji związanych z wprowadzaniem innowacji lub zmiany profilu produkcji.

typ operacji - Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000 - instrument wsparcia inwestycji związanych z rolniczym wykorzystaniem łąk i pastwisk oraz produkcją zwierzęcą, prowadzonymi zgodnie z wymogami ochrony środowiska w gospodarstwach zlokalizowanych na obszarach Natura 2000.

Podziałanie 4.2 – Przetwórstwo i marketing produktów rolnych.

- Działanie M05 – Przywracanie potencjału produkcji rolnej;

Podziałanie 5.2 – Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof

- Działanie M06 – Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej;

Podziałanie 4.1 – Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników,
4.2 - Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz działalności pozarolniczej na
obszarach wiejskich, 4.3 - Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju
małych gospodarstw, 4.4 – Rozwój przedsiębiorczości – Rozwój usług rolniczych, 4.5 – Płatności
dla rolników kwalifikujących się do wsparcia w ramach systemu dla małych gospodarstw.

- Działanie M08 – Zalesianie i tworzenie terenu zalesionego;
- Działanie M10 - Rolnośrodowiskowo – klimatyczne;

Podziałanie 10.1 – Płatności w ramach zobowiązań rolnośrodowiskowo - klimatycznych

Zgodnie z nowoczesną koncepcją rolnictwa, oprócz produkcji artykułów rolnych, obszary wiejskie pełnią ważną rolę w ochronie zasobów wodnych, kształtowania krajobrazu oraz zachowania naturalnych siedlisk i różnorodności biologicznej. Realizacja programu

rolnośrodowiskowego ma przyczynić się do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, a jego głównym założeniem jest promowanie produkcji rolnej opartej na metodach zgodnych z wymogami ochrony środowiska i przyrody. Oferta ta skierowana jest do gospodarstw mniejszych o słabszym potencjale ekonomicznym, gospodarujących na obszarach, na których normalna produkcja roślinna czy hodowlana jest nieefektywna.

W ramach tego programu mogą być realizowane następujące pakiety rolnośrodowiskowe:

- ✓ Pakiet 1 - Rolnictwo zrównoważone
- ✓ Pakiet 2 - Ochrona gleb i wód
- ✓ Pakiet 3 - Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych
- ✓ Pakiet 4 - Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000
- ✓ Pakiet 5 - Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000
- ✓ Podziałanie 10.2 – Wsparcie ochrony i zrównoważonego użytkowania oraz rozwoju zasobów genetycznych w rolnictwie
- ✓ Pakiet 6 - Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie
- ✓ Pakiet 7 - Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie
 - Działanie M11 – Rolnictwo ekologiczne;

Rolnictwo ekologiczne oznacza sposób gospodarowania o zrównoważonej produkcji roślinnej i zwierzęcej w obrębie gospodarstwa rolnego, oparty na środkach pochodzenia biologicznego i mineralnego nieprzetworzonych technologicznie. Podstawową zasadą rolnictwa ekologicznego jest zaniechanie stosowania w procesie produkcji żywności środków chemii rolnej, weterynaryjnej i spożywczej. Zasada ta dotyczy wszystkich rodzajów i etapów produkcji - zarówno uprawy roślin, chowu i hodowli zwierząt, jak i przetwórstwa. Ponadto, na terenie całego gospodarstwa istnieje obowiązek zachowania wszystkich trwałych użytków zielonych i elementów krajobrazu nieużytkowanych rolniczo stanowiących ostoje dzikiej przyrody.

Podziałanie 11.1 – Płatności w okresie konwersji na rolnictwo ekologiczne

Pakiet 1 - Uprawy rolnicze w okresie konwersji;

Pakiet 2 - Uprawy warzywne w okresie konwersji;

Pakiet 3 - Uprawy zielarskie w okresie konwersji;

Pakiet 4 - Uprawy sadownicze w okresie konwersji;

Pakiet 5 - Uprawy paszowe na gruntach ornych w okresie konwersji;

Pakiet 6 - Trwałe użytki zielone w okresie konwersji.

Podziałanie 11.2 – Płatności w celu utrzymania rolnictwa ekologicznego

Pakiet 7 - Uprawy rolnicze po okresie konwersji;

Pakiet 8 - Uprawy warzywne po okresie konwersji;

Pakiet 9 - Uprawy zielarskie po okresie konwersji;

Pakiet 10 - Uprawy sadownicze po okresie konwersji;

Pakiet 11 - Uprawy paszowe na gruntach ornych po okresie konwersji;

Pakiet 12 - Trwałe użytki zielone po okresie konwersji.

W ramach jednego gospodarstwa mogą być realizowane zobowiązania zarówno w ramach „Działania rolnośrodowiskowo – klimatycznego”, jak i „Działania rolnictwa ekologicznego”, pod warunkiem ich realizacji na innej powierzchni. Powyższe nie ma zastosowania w przypadku realizacji Pakietu 1. Rolnictwo zrównoważone oraz działania Rolnictwo ekologiczne, których nie można łączyć w gospodarstwie, gdyż w ramach Pakietu 1, beneficjent realizuje zobowiązanie na obszarze całego gospodarstwa rolnego.

➤ Działanie M13 – Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW); Gmina Chocianów została zakwalifikowana do ONW nizinnej strefy I.

Podziałanie 13.2 – Płatności dla typu nizinnego

Realizacja tego działania ma na celu zrekompensowanie efektów istniejących utrudnień w produkcji rolnej na obszarach nizinnych, położonych poza granicami obszarów górskich, wynikających ze skumulowania występowania na tych obszarach ograniczeń naturalnych, takich jak: niska jakość gleb, niekorzystne warunki klimatyczne, niekorzystne warunki wodne oraz niesprzyjająca rzeźba terenu, w stosunku do gospodarstw na których takie ograniczenia nie występują.

Środki finansowe uzyskiwane przez rolników uczestniczących w ramach proponowanych działań będą stanowiły alternatywne bądź uzupełniające źródło dochodu dla gospodarstw, w których prowadzenie produkcji rolnej metodami tradycyjnymi jest mało opłacalne, a uzyskiwany dochód w przeliczeniu na pracujące w nim osoby jest zdecydowanie niższy niż w gospodarstwach towarowych lub w innych pozarolniczych działach gospodarki.

12 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TURYSTYCZNEJ

12.1 Potrzeby w zakresie odnowy wsi wskazane przez gminę

Po przeprowadzeniu inwentaryzacji terenowej stwierdzono konieczność realizacji różnych inwestycji w zakresie poprawy jakości i rozbudowy infrastruktury wsi. Rodzaj i zakres oraz lokalizację proponowanych działań, należy realizować po uwzględnieniu opinii i wniosków lokalnej społeczności. Pozyskanie środków na ten cel jest możliwe w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Realizacja tego działania ma na celu między innymi wspieranie projektów inwestycyjnych podnoszących standard życia i pracy na wsi oraz zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców.

Odnowa wsi to działania mające na celu poprawę jakości życia na wsi przez budowę i odbudowę infrastruktury technicznej, a także polepszenie organizacji przestrzeni publicznej, usług i komunikacji. To również wspieranie projektów związanych z infrastrukturą turystyczną i promocją regionu. Realizacja tych zadań wpłynie na podwyższenie jakości życia, pracy i odpoczynku na terenach wiejskich oraz na poprawę krajobrazu rolniczego. Wpłynie to także na zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy oraz aktywności społecznej mieszkańców.

W ramach PROW 2014 – 2020 możliwe jest wspieranie różnych inwestycji infrastrukturalnych. W ramach Działania M07 – Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich - można wspierać następujące projekty:

Poddziałanie 7.1 – Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii w zakresie gospodarki wodno – ściekowej oraz budowie lub modernizacji dróg lokalnych.

Poddziałanie 7.2 – Wsparcie badań i inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi w zakresie ochrony zabytków i budownictwa tradycyjnego – operacja obejmuje odnawianie lub poprawę stanu zabytkowych obiektów budowlanych oraz zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne.

Poddziałanie 7.3 – Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury – w zakresie inwestycji w obiekty pełniące funkcje kulturalne oraz inwestycji w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów.

W wyniku konsultacji z przedstawicielami lokalnej społeczności ustalono występujące problemy i najpilniejsze potrzeby dotyczące infrastruktury społecznej i technicznej:

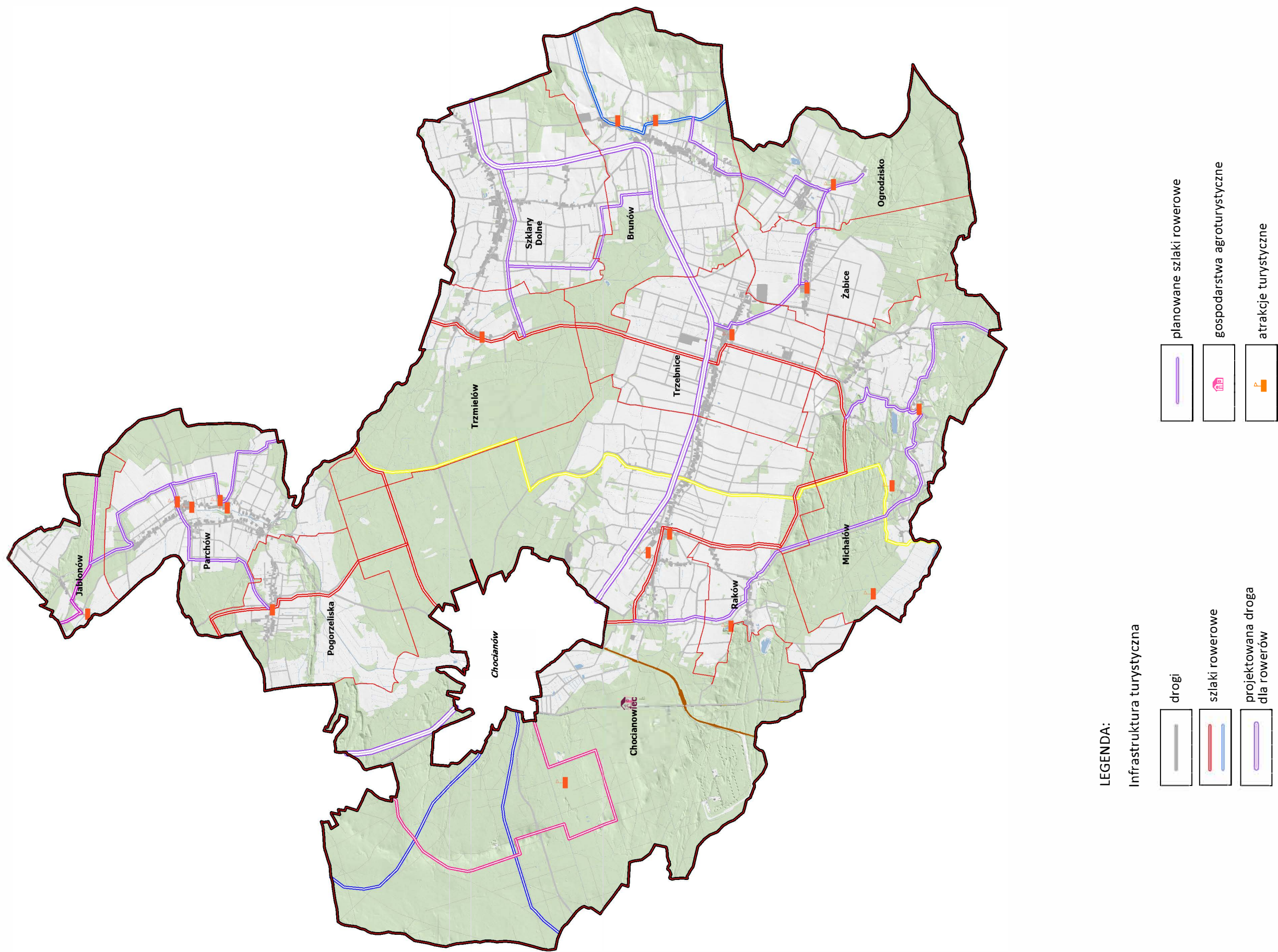
- ❖ Kanalizacja. We wszystkich wsiach istnieje pilna potrzeba wybudowania sieci kanalizacyjnej i odprowadzania ścieków, zwłaszcza w sytuacji, gdzie większość wsi jest zwodociągowana.
- ❖ Sieć wodociągowa. Budowa sieci w Michałowie i Rakowie
- ❖ Gazyfikacja. Zbudowanie sieci dystrybucji gazu przynajmniej do tych miejscowości, w pobliżu których przebiegają główne magistrale gazociągów. Są to Parchów i Pogorzelska oraz Chocianowiec, Trzebnice, Żabice i Ogrodzisko.
- ❖ Modernizacja dróg lokalnych i dojazdowych
- ❖ Modernizacja i podnoszenie kategorii dróg wojewódzkich i powiatowych, w tym budowa obejścia miejscowości Parchów w ciągu drogi wojewódzkiej nr 331.
- ❖ Budowa chodników i oświetlenia ulicznego w strefach zabudowy we wszystkich miejscowościach.
- ❖ Modernizacja boisk sportowych we wszystkich wsiach.

Dodatkowo dla każdej z miejscowości występują następujące potrzeby:

- ❖ Remont świetlicy wiejskiej: Brunów, Chocianowiec, Ogrodzisko, Parchów, Szklary Dolne, Trzebnice, Żabice.
- ❖ Budowa świetlicy wiejskiej: Jabłonów, Pogorzelska, Raków, Trzmielów
- ❖ Budowa placu zabaw dla dzieci: Pogorzelska
- ❖ Rewitalizacja zabytkowych i przypałacowych parków: Brunów, Chocianowiec, Parchów, Żabice
- ❖ Zabezpieczenie ruin pałaców: Chocianowiec, Parchów

12.2 Kształtowanie infrastruktury turystycznej

W „Strategii rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego” gmina Chocianów została zaliczona do V regionu określanego jako rolniczo - przemysłowo – rekreacyjny. Funkcja rolnicza jest dominująca i powinna być rozwijana w formie ekstensywnej bazując na dotychczasowych użytkach rolnych. Natomiast baza turystyczna, mimo potencjalnych, sprzyjających warunków środowiskowych jest niewystarczająca. W opracowanym SUIKZP określono kilka lokalizacji z funkcją terenu (UK – obszary funkcjonalne usługowe - krajobrazowe) z przeznaczeniem na działalność rekreacyjno – turystyczną

Rys. 50 Planowane zagospodarowanie turystyczne

Docelowo mogą tam powstawać ośrodki turystyczno – rekreacyjne z miejscami noclegowymi, kąpieliskami, polami biwakowymi, placami zabaw, boiskami sportowymi, terenami łowiskowymi, itp. Przewiduje się tam również lokalizację usług handlu i gastronomii oraz obiektów związanych z działalnością targowo – wystawienniczą.

Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju należy promować inwestycje sportowe i turystyczne oparte na koncepcji ekorozwoju, harmonijnie wpisanego w przyrodę regionu Borów Dolnośląskich. Ekologiczny rozwój turystyki powinien być nastawiony na budowę małych ośrodków dla turystów poszukujących spokoju, odosobnienia oraz kontaktu z naturą. Istnieje duży potencjał do rozwoju turystyki regionalnej na terenach wiejskich. Głównym typem usług powinna być agroturystyka, jako pożądana forma wypoczynku mieszkańców dużych miast. Oprócz noclegów oferuje ona możliwość uczestniczenia w obowiązkach wynikających z działalności gospodarstwa oraz poznawania lokalnej kuchni i produktów regionalnych. Przy takiej koncepcji, to mieszkańcy gminy są twórcami oferty turystycznej i jednocześnie jej wykonawcami.

Czynnikami wspierającymi rozwój sfery wypoczynku i rekreacji jest propagowanie i promocja atrakcyjnych przyrodniczo, krajobrazowo i kulturowo miejsc i obiektów, wydawanie publikacji o charakterze turystycznym w postaci map, folderów oraz przewodników pozwalających zainteresować potencjalnych zwiedzających i wypoczywających. Także informacja w formie elektronicznej w postaci dedykowanych tematycznych stron internetowych czy odnośników i łączy do haseł i słów kluczowych związanych z obiektem pozwala na szerokie upowszechnianie informacji o walorach turystyczno - krajoznawczych gminy. Na bazie tych informacji powinna się rozwijać turystyka krajoznawcza, kulturowa i rekreacyjno – weekendowa. Na terenie gminy znajduje się kilka zrujnowanych obiektów zabytkowych. Wskazane jest udostępnienie ich do zwiedzania jako ruiny w stanie zabezpieczonym. Najlepszą formą zagospodarowania, był by ich remont i adaptacja na hotele, zajazdy, itp, ale do tego potrzebny jest poważny inwestor z dużym kapitałem. Gmina ze swoim budżetem nie jest w stanie wygospodarować środków na taki cel.

Dla miłośników aktywnego wypoczynku należy odnowić oznakowanie sieci szlaków turystycznych i tras rowerowych przebiegających przez obszar gminy. Wzdłuż szlaków należy stworzyć odpowiednią infrastrukturę w postaci miejsc postojowych (odpoczynku) z elementami małej architektury: ławki, wiata, pojemniki na śmieci oraz tablice informacyjne z mapkami i opisem miejsc z atrakcjami turystycznymi.

Fot. 54 Droga rowerowa na torze kolejowym
Szklarach Górnych

Uzupełnieniem istniejących szlaków rowerowych będą zaplanowane dodatkowe ścieżki i trasy. Najważniejsza będzie budowa nowej drogi (ścieżki) rowerowej, która będzie przebiegać po nieczynnej linii kolejowej na odcinku od Szklar Górnych przez Szklary Dolne, Brunów, Trzebnice, Chocianowiec, przez Chocianów i dalej w kierunku zachodnim przez chocianowskie lasy aż do granicy gminy. Jej

długość na obszarze wiejskim wyniesie 18 km. Będzie to kolejny budowany odcinek na trasie kolejowej od Lubina do Przemkowa. Aktualnie droga kończy się na granicy gminy w Szklarach Górnych. Aktualnie Gmina jest na etapie przejmowania gruntów od PKP pod wydzielenie i budowę tej trasy rowerowej.

Dodatkowo planuje się wytyczyć i oznakować dodatkowe szlaki rowerowe, które będą przebiegały obok miejsc zabytkowych i atrakcyjnych turystycznie. Będą one przebiegać po istniejących drogach o trwałej nawierzchni oraz tych które zostały zaplanowane do przebudowy. Ich łączna długość na terenie gminy wyniesie około 44 km – rys.50.

13 STOPIEŃ ZAPOTRZEBOWANIA NA PRACE URZĄDZENIOWO – ROLNE

Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji terenowej, danych z istniejących opracowań planistycznych oraz informacji uzyskanych od przedstawicieli lokalnej społeczności ustalono rodzaj i zakres niezbędnych do wykonania prac i zabiegów urządzeniowo – rolnych.

Rodzaje proponowanych zabiegów:

- poprawa warunków wodnych:
 - modernizacja rowów – długość 78,01 km,
 - likwidacja podmokłości gruntowych – pow. 23,68 ha
- poprawa rolniczej przestrzeni produkcyjnej:
 - zagospodarowanie odłogów w kierunku rolnym – pow. 490,90 ha
 - przeznaczenie gruntów do zalesienia (na podstawie opracowań planistycznych) – powierzchnia 257,94 ha,
 - rekultywacja nieużytków – pow. 54,64 ha

Rodzaj i zakres zabiegów urządzeniowo - rolnych

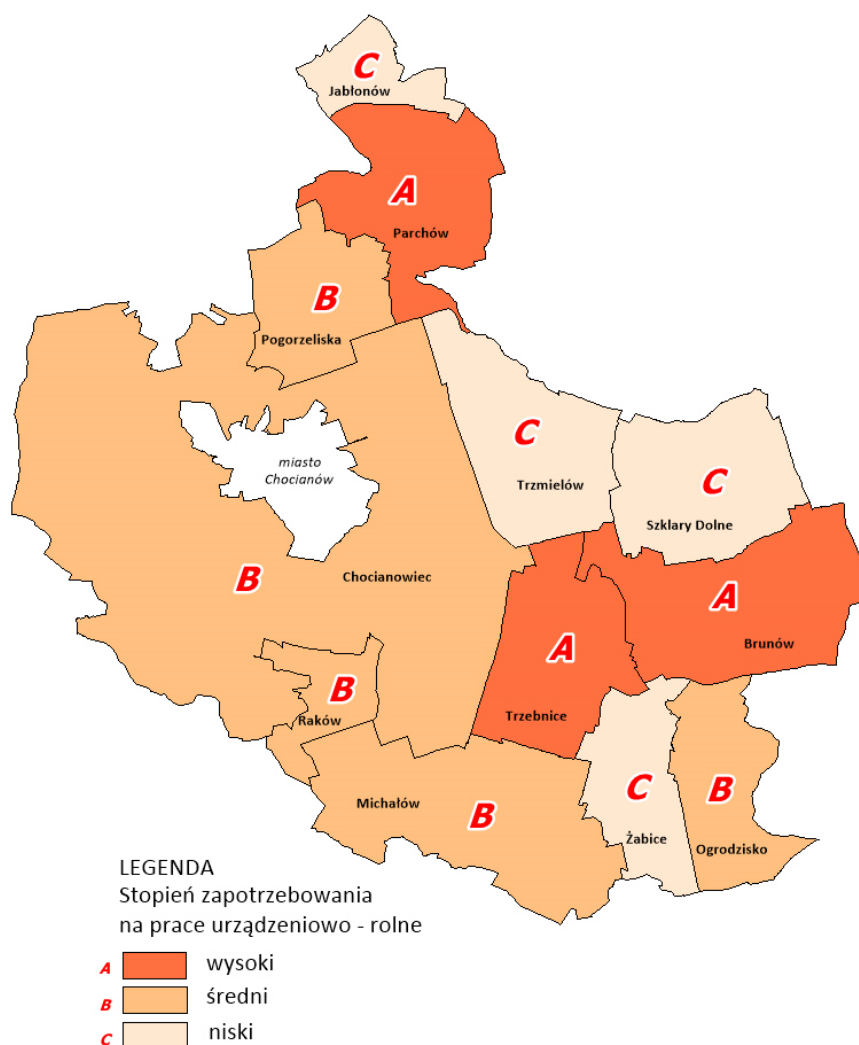
Tabela nr 37

L.p.	Obręb	Modernizacja rowów melioracji wodnych	Grunty wymagające regulacji stosunków wodnych	Przebudowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych	Budowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych	Zagospod. odlogów w kierunku rolnym	Rekultywacja nieużytków	Zalesienia gruntów	Zadrzewienia przydrożne	Scalenia gruntów		Stopień zapotrzeb. na prace urz-rol
										pow.	ha	
1.	2.	długość km	pow. ha	długość km	długość km	pow. ha	pow. ha	pow. ha	długość km	pow. ha	12.	A, B, C
		4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	
1.	Brunów	8,10	0,89	15,91	0,42	44,66	4,36	102,39	4,69	1 817,37		A
2.	Chocianowice	12,90	11,19	27,82		116,21	17,67	48,67	7,08			B
3.	Jabłonów	1,64		0,39		5,37	0,20	0,55				C
4.	Michałów	6,98	4,56	15,74	1,28	74,35	10,81	18,03				B
5.	Ogrodzisko	4,82	1,07	6,38	0,03	26,01	3,48	1,37				B
6.	Parłów	4,94	4,30	17,42		52,81	1,21	6,43	3,32	1 451,35		A
7.	Pogorzelska	9,64	0,31	3,35		46,31	0,37	43,46				B
8.	Raków	6,48	1,36	3,72		21,48	5,70	11,60				B
9.	Szklary Dolne	12,80		1,97		44,37	3,78	2,22				C
10.	Trzebnice	4,30		24,50		37,58	0,88	1,89	12,66	1 319,18		A
11.	Trzmielów	2,25		4,11	0,19	12,92	6,18	21,33				C
12.	Żabice	3,16		5,42		8,83	-	-	4,62			C
	Razem gmina	78,01	23,68	126,73	1,92	490,90	54,64	257,94	32,37	4 587,90		

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z planu urz - rol - 2018r

- poprawa stanu technicznego dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych:
 - przebudowa dróg – długość 126,73 km
 - planowana budowa nowych odcinków 1,92 km
- wykonanie zadrzewień przy drogach planowanych do modernizacji – długość 32,37 km
- przeprowadzenie scalenia gruntów – wytypowano trzy wsie: Brunów, Parchów i Trzebnice, o łącznej powierzchni 4587,90 ha.

Działania te przyczynią się do poprawy infrastruktury technicznej związanej bezpośrednio z produkcją rolną oraz pozwolą na szybsze i pełniejsze przystosowanie obszarów wiejskich do nowoczesnych form gospodarowania. Ponadto, przebudowa i budowa dróg spowoduje

Rys. 51 Zapotrzebowanie na prace urządzeniowo - rolne

lepsze skomunikowanie terenów zabudowanych, przyczyniając się do zwiększenia walorów turystycznych i wypoczynkowych gminy. Pozostałe prace i działania wpłyną na bardziej racjonalne zagospodarowanie użytków rolnych i procesy produkcji rolnej, zgodnie ze standardami zalecanymi przez Unię Europejską.

Analiza rodzaju oraz zakresu zaproponowanych prac i działań, pozwoliła na dokonanie sumarycznej oceny wielkości zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne. Na ich podstawie ustalono ranking wielkości stopnia zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne dla każdego obrębu – tab.37 i rys. 51.

- A.** Rejon o wysokim stopniu zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne to: Brunów, Parchów i Trzebnice. Obejmuje obręby, z dużą ilością użytków rolnych, które planowane są do scalenia i w których są duże potrzeby z zakresu odbudowy dróg transportu rolnego,
- B.** Rejon o średnim stopniu zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne obejmuje wsie: Chocianowiec, Michałów, Ogrodzisko, Pogorzelska i Raków. Wsie o różnej wielkości ze średnią długością dróg do modernizacji, dużymi potrzebami z zakresu rekultywacji odłogów i zalesiania gruntów
- C.** Rejon o niskim stopniu zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne obejmuje Jabłonów, Szklary Dolne, Trzmielów i Żabice. Są to mniejsze obręby z krótką siecią dróg do przebudowy, małą potrzebą zalesień i małą powierzchnią odłogów do rekultywacji.

Przy realizacji kompleksowej przebudowy poszczególnych wsi należy uwzględniać kolejność wynikającą ze stopnia pilności potrzeb w tym zakresie oraz możliwości uzyskania najlepszych rezultatów ekonomicznych oraz oczekiwań mieszkańców. Decyzję taką należy podjąć po uwzględnieniu opinii przedstawicieli samorządów i liderów lokalnych społeczności. Stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne określa jednocześnie kolejność sporządzania szczegółowych planów kompleksowego rozwoju wsi. Podjęcie prac urządzeniowo – rolnych należy koordynować z ustaleniami istniejącej dokumentacji planistycznej, co pozwoli na przekształcenia i wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej w sposób jak najbardziej optymalny.

14 WNIOSKI

Głównym celem wskazanym w „Strategii rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego” dla tego regionu jest odbudowa krajobrazu przyrodniczego, a jako działanie uzupełniające, modernizacja rolnictwa, rozwój gospodarki leśnej i rozwój turystyki i rekreacji,

bazujący na szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych tego obszaru przy zachowaniu zasad ochrony środowiska przyrodniczego.

Analiza obszaru gminy pod kątem uwarunkowań przyrodniczych, infrastruktury rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz infrastruktury technicznej, społecznej i turystyczno-rekreacyjnej, pozwala na sformułowanie następujących wniosków.

1. W strukturze użytkowania gruntów największą powierzchnię zajmują użytki leśne - 11 564,68 ha. Na drugim miejscu znajdują się użytki rolne zajmujące 8786,80 ha.

2. Odłogi na użytkach rolnych zajmują 1015,53 ha.

Planuje się ich następujące zagospodarowanie:

- przywrócenie do produkcji rolnej – 490,90 ha
- przeznaczyć do zalesienia – 34,43 ha
- pozostawić w naturalnym użytkowaniu (wieloletnie samosiewy) – 310,84 ha
- pozostawić w dotychczasowym użytkowaniu na terenach przeznaczonych na inwestycje nie związane z rolnictwem – 179,36 ha.

3. Nastąpiły zmiany w sposobie użytkowania gruntów:

- zmiana gruntów ornych i terenów zadrzewionych na użytki zielone – 93,50 ha
- zmiana użytków zielonych i nieużytków na grunty orne – 180,46 ha
- grunty zalesione (nie wprowadzone do EGiB) – 23,30 ha
- grunty na cele inwestycyjne (piaskownia) – 6,03 ha
- tereny zdewastowane (nieużytki) – 0,25 ha

4. Nieużytki zajmują 77,44 ha powierzchni.

Planowana jest ich rekultywacja:

- w kierunku rolnym – 3,11 ha, - w kierunku leśnym – 29,84 ha
- w kierunku wodnym – 21,69 ha, - przeznaczone na inwestycje – 3,34 ha
- bez rekultywacji – 19,46 ha

5. W opracowaniach planistycznych (MPZP i SUiKZP) określono powierzchnię wyłączeń gruntów z użytkowania rolniczego na poziomie 1405,94 ha gruntów, w tym 268,21 ha przeznaczono do zalesienia.

6. W strukturze władania gruntami, największą powierzchnię zajmuje PGL LP – 11 464,04 ha. Na drugim miejscu są indywidualne gospodarstwa rolne – 5443,06 ha, a na trzecim, grunty należące do SP KOWR – 1499,53 ha. Grunty gminne zajmują 496,30 ha.

7. W skali całej gminy rolnicy dzierżawią grunty od SP KOWR – 840,65 ha i Gminy – 81,30 ha.

8. Na terenie gminy jest 809 gospodarstw rolnych (liczone wg. EGIB, zgodnie z powierzchnią gruntów w każdym obrębie). Średnia wielkość gospodarstwa wynosi 6,73 ha.
9. Najwięcej (545) jest gospodarstw małych o powierzchni do 5 ha. Największą powierzchnię zajmują 54 gospodarstwa o wielkości od 15 do 50 ha (1364,13 ha).
10. Rozdrobnienie gruntów w gospodarstwach rolnych jest dość duże. Średnia powierzchnia działki w gospodarstwie wynosi 1,41 ha, a średnia liczba działek 4,8. Największe rozdrobnienie gruntów występuje w Brunowie, Pogorzelskich i Parchowie.
11. Przy dużym rozdrobnieniu niekorzystny jest również rozłóg działek rolnych. Słaby rozłóg występuje w Brunowie, Trzebnicach i Parchowie.
12. Przy dużym rozdrobnieniu gruntów i złym rozłogu działek proponowany jest zabieg scalenia gruntów. Jednocześnie szereg innych wskaźników powinien wskazywać na wysoką efektywność i korzyść z jego przeprowadzenia. Na terenie gminy obrębami które proponuje się do zabiegu scaleniowego są: Brunów, Parchów i Trzebnice.
13. Część właścicieli gospodarstw rolnych to tzw. różnicznicy zewnętrzni. Ustalono, że 35 gospodarstw funkcjonuje na dwóch lub większej liczbie obrębów. Przy takim ujęciu, po połączeniu ich gruntów w jedno gospodarstwo (według siedliska), liczba gospodarstw w gminie wyniesie 765.
14. Całkowita długość cieków naturalnych wynosi 57,95 km. Z tego 40,98 km to odcinki uregulowane. Cieki wymagają monitoringu i bieżącej konserwacji
15. Całkowita długość rowów (w tym melioracyjnych) wynosi 285,59 km. Z tego 22,63 km zostało zlikwidowanych, a 241,79 km jest w złym stanie technicznym.
16. Na powierzchni 31,56 ha występują trwałe i okresowe podmokłości gruntowe.
17. W celu poprawy warunków wodnych należy:
 - modernizować i konserwować 78,01 km bieżących cieków melioracji wodnych
 - przeprowadzić rekultywację obszarów podmokłych na powierzchni 23,68 ha
 - monitorować stan techniczny cieków i urządzeń wodnych
18. Na sieć drogową składa się 506,64 km dróg.

Drogi o trwałej nawierzchni (bitumiczne, kostka) to 105,41 km, drogi utwardzone - 91,86 km, gruntowe nieutwardzone – 196,94 km. Drogi nieprzejezdne i zlikwidowane to 112,43 km. Drogi należące do gminy mają długość 419,07 km (82,7% wszystkich).
19. Planuje się przebudowę 126,73 km dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych. Z tego do Gminy należy 125 km, a w zarządzie Powiatu jest 1,73 km dróg.

Poprawi to dostępność do rozłogu pól, usprawni komunikację w obszarach zabudowanych i ułatwi komunikację między sąsiednimi wsiami.

20. Dodatkowo planowana jest budowa (potrzeba wydzielenia geodezyjnego) 1,92 km dróg na działkach należących do innych właścicieli (LP PGL, PKP i właściciel prywatny). Odcinki te leżą w ciągach dróg do przebudowy.
21. Dla ochrony gleb i obszarów cennych przyrodniczo planuje się utrzymanie pasów zadrzewień i zakrzewień oraz skupisk drzew i naturalnej roślinności tworzących remizy śródpolne.
22. Wzdłuż kilku odcinków przebudowywanych dróg, w celach ochronnych planuje się jedno i obustronne pasy zadrzewień. Ich łączna długość wyniesie 32,37 km.
23. Obszar gminy należy monitorować pod kątem aktualnego stanu środowiska, i przestrzegania zasad gospodarowania na obszarach objętych ochroną prawną.
24. Obok produkcji rolniczej, należy propagować alternatywne bądź uzupełniające źródła dochodu - szczególnie dla gospodarstw słabszych ekonomicznie.
25. Z uwagi na ograniczone możliwości zatrudnienia w rolnictwie trzeba tworzyć nowe miejsca pracy w innych sektorach gospodarki – głównie w turystyce, rekreacji i wypoczynku. Wszystko w oparciu o walory przyrodnicze – krajobrazowe gminy i terenów sąsiednich.
26. Rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej w regionie oraz tworzenie sprzyjającego klimatu dla działań z zakresu ekologii i ochrony przyrody można osiągnąć poprzez dalszą ochronę i czytelne oznakowanie istniejących pomników przyrody, szlaków turystycznych i innych obiektów kulturowych.
27. Na przebudowywanych drogach transportu rolnego jako uzupełnienie istniejących, planuje się wyznaczenie dodatkowych szlaków rowerowych o łącznej długości 44 km.
Na nieczynnej linii kolejowej planuje się budowę drogi rowerowej o długości 18 km.
28. W celu poprawy jakości informacji o rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz uporządkowania stanu prawnego działek, należy dokonać aktualizacji ewidencji gruntów. Dotyczy to niezgodności stanu faktycznego użytków gruntowych z zapisem w rejestrze ewidencji gruntów i budynków.
29. Potrzeby z zakresu „odnowy wsi” w większości miejscowości dotyczą głównie: przebudowy sieci dróg, budowy sieci kanalizacyjnej i gazowej, instalacji oświetlenia w strefie zabudowy, rozbudowy lub remontów świetlic wiejskich, placów sportowych i placów zabaw.

30. Dla wszystkich obrębów określono stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne. Największy występuje w Brunowie, Parchowie i Trzebnicach. Miejscowości te zostały również wytypowane do zabiegu scalania gruntów.

WYKAZ TABEL

Tab. 1	Tereny potencjalnie podatne na erozję wietrzną.....	23
Tab. 2	Powierzchnia lasów i lesistość gminy.....	25
Tab. 3	Gęstość zaludnienia i liczba mieszkańców.....	36
Tab. 4	Struktura wiekowa ludności.....	39
Tab. 5	Struktura użytkowania gruntów.....	44
Tab. 6	Struktura użytków rolnych i odłogowanie gruntów.....	47
Tab. 7	Gleboznawcza klasyfikacja gruntów ornych.....	51
Tab. 8	Gleboznawcza klasyfikacja użytków zielonych.....	53
Tab. 9	Odłogowane użytki rolne.....	56
Tab.10	Zmiany w sposobie użytkowania gruntów – grunty orne.....	60
Tab.11	Zmiany w sposobie użytkowania gruntów - użytki zielone.....	62
Tab.12	Zmiany w sposobie użytkowania gruntów – lasy, inwestycje, nieużytki.....	63
Tab.13	Struktura władania gruntami.....	66
Tab.14	Dzierżawy gruntów.....	70
Tab.15	Struktura indywidualnych gospodarstw rolnych.....	73
Tab.16	Rozdrobnienie gruntów własnych w indywidualnych gospodarstwach rolnych..	79
Tab.17	Cieki administrowane przez PGW Wody Polskie.....	89
Tab.18	Rozbieżności i konflikty w przebiegu cieków naturalnych.....	92
Tab.19	Melioracje wodne.....	94
Tab.20	Władanie drogami.....	100
Tab.21	Gęstość sieci drogowej.....	102
Tab.22	Stan techniczny i rodzaj nawierzchni dróg.....	105
Tab.23	Hodowla zwierząt.....	113
Tab.24	Miejsca wymagające uporządkowania.....	117
Tab.25	Infrastruktura techniczna i społeczna wsi.....	120

Tab.26 Wyłączenia gruntów z użytkowania rolniczego.....	125
Tab.27 Rekultywacja i zagospodarowanie gruntów odłogowanych.....	130
Tab.28 Rekultywacja nieużytków.....	135
Tab.29 Rowy do konserwacji – przebudowy.....	141
Tab.30 Obszary podmokłe.....	144
Tab.31 Potrzeby z zakresu przebudowy dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych	146
Tab.32 Wykaz dróg planowanych do przebudowy.....	148
Tab.33 Budowa dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych.....	153
Tab.34 Grunty przeznaczone do zalesienia.....	155
Tab.35 Planowane zadrzewienia przydrożne.....	158
Tab.36 Gospodarstwa utrzymujące się z produkcji rolnej.....	162
Tab.37 Rodzaj i zakres zabiegów urządzeniowo – rolnych.....	171

WYKAZ RYSUNKÓW

Rys. 1 Regiony funkcjonalne obszarów wiejskich Dolnego Śląska.....	6
Rys. 2 Położenie administracyjne gminy w regionie.....	10
Rys. 3 Złoża surowców mineralnych.....	13
Rys. 4 Typy gleb i skały macierzyste.....	17
Rys. 5 Kompleksy rolniczej przydatności gleb.....	19
Rys. 6 Potencjalne występowanie erozji wietrznej.....	24
Rys. 7 Lesistość gminy.....	26
Rys. 8 Obszary przyrodnicze prawnie chronione.....	30
Rys. 9 Gęstość zaludnienia i liczba ludności.....	37
Rys. 10 Wskaźnik feminizacji i struktura wiekowa ludności.....	40
Rys. 11 Ludność w wieku poprodukcyjnym.....	42
Rys. 12 Struktura użytków gruntowych.....	43
Rys. 13 Struktura użytkowania gruntów.....	45
Rys. 14 Struktura użytków rolnych w gminie.....	48
Rys. 15 Struktura obszarowa gospodarstw rolnych.....	49
Rys. 16 Występowanie gleb najlepszych w gruntach ornych.....	50
Rys. 17 Występowanie gleb najlepszych w użytkach zielonych.....	52
Rys. 18 Gleboznawcza klasyfikacja użytków rolnych.....	54

Rys. 19	Struktura gruntów odłogowanych.....	57
Rys. 20	Zmiany w użytkowaniu i odłogowanie gruntów rolnych.....	59
Rys. 21	Struktura władania gruntami w gminie.....	65
Rys. 22	Struktura władania gruntami.....	67
Rys. 23	Władanie gruntami.....	68
Rys. 24	Dzierżawy gruntów.....	71
Rys. 25	Przedziały wielkości gospodarstw rolnych.....	74
Rys. 26	Struktura obszarowa gospodarstw rolnych.....	76
Rys. 27	Rozdrobnienie gruntów gospodarstw rolnych.....	81
Rys. 28	Brunów – rozłóg gospodarstw.....	83
Rys. 29	Trzebnice – rozłóg gospodarstw.....	84
Rys. 30	Parchów – rozłóg gospodarstw.....	85
Rys. 31	Pogorzelska – rozłóg gospodarstw.....	86
Rys. 32	Szklary Dolne – rozłóg gospodarstw.....	87
Rys. 33	Cieki naturalne w administracji PGW Wody Polskie.....	91
Rys. 34	Rowy, wody powierzchniowe i tereny podmokłe.....	95
Rys. 35	Melioracje wodne.....	97
Rys. 36	Gęstość sieci drogowej.....	103
Rys. 37	Rodzaj i stan techniczny dróg.....	106
Rys. 38	Drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych – rodzaj i stan techniczny.....	108
Rys. 39	Hodowla zwierząt gospodarskich.....	114
Rys. 40	Infrastruktura turystyczna.....	123
Rys. 41	Wyłączenia gruntów na cele nierolnicze.....	126
Rys. 42	Rekultywacja odłogów.....	132
Rys. 43	Kierunek zagospodarowania odłogów i nieużytków.....	133
Rys. 44	Zapotrzebowanie na prace scaleniowe.....	139
Rys. 45	Potrzeby w zakresie melioracji wodnych.....	143
Rys. 46	Projektowana sieć dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych.....	147
Rys. 47	Przebudowa dróg dojazdowych do gruntów.....	151
Rys. 48	Tereny przeznaczone do zalesienia.....	156
Rys. 49	Planowane zadrzewienia przy drogach.....	159
Rys. 50	Planowane zagospodarowanie turystyczne.....	168
Rys. 51	Zapotrzebowanie na prace urządzeniowo – rolne.....	172

WYKAZ FOTOGRAFII

Fot. 1 Obszary leśne w Michałowie	11
Fot. 2 Piaskownia „Chocianowiec”	14
Fot. 3 Chocianowska Woda w Pogorzelskich	15
Fot. 4 Szprotawa w Jabłonowie	15
Fot. 5 Staw w Michałowie	16
Fot. 6 Grunty orne w typie gleb bielcowych w Chocianowcu	18
Fot. 7 Łąki na glebach murszowych w Pogorzelskich	18
Fot. 8 Las przy cieku w Pogorzelskich	27
Fot. 9 Lasy na terenie O.Ch.K. „Lasy Chocianowskie”	28
Fot. 10 Zabytkowy park i ruiny pałacu w Chocianowie	33
Fot. 11 Aleja dębowo-brzozowa w Parchowie	34
Fot. 12 Kościół filialny M.B. Różańcowej w Trzmielowie	35
Fot. 13 Kościół św. Jacka w Pogorzelskich.....	35
Fot. 14 Wieloletni odłóg z samosiewem w Michałowie	57
Fot. 15 Odłogowany grunt orny w Trzebnicach	57
Fot. 16 Założona łąka na gruncie ornym w Chocianowcu	61
Fot. 17 Zaorana łąka w Jabłonowie	61
Fot. 18 Zalesiona działka w Parchowie	64
Fot. 19 Wyrębisko wypełnione wodą na działce w Brunowie	64
Fot. 20 Chocianowska Woda w Chocianowcu	88
Fot. 21 Ciek Stawiska w Michałowie.....	88
Fot. 22 Zarośnięta Szprotawa w Brunowie	90
Fot. 23 Rzeka Szprotawa w Parchowie	90
Fot. 24 Ciek Trzebnicka Woda w Trzebnicach.....	90
Fot. 25 Wyczyszczony rów w Brunowie.....	93
Fot. 26 Rów w złym stanie w Pogorzelskich.....	96
Fot. 27 Rów w złym stanie w Parchowie.....	96
Fot. 28 Rów w Szklarach Dolnych	98
Fot. 29 Tereny podmokłe w Chocianowcu.....	98
Fot. 30 Droga wojewódzka nr 331 w Pogorzelskich	99

Fot. 31 Droga utwardzona w złym stanie w Trzebnicach	101
Fot. 32 Droga przebudowana w ramach scalenia gruntów w Szklarach Dolnych	101
Fot. 33 Droga utwardzona w dobrym stanie w Parchowie.....	104
Fot. 34 Droga zaorana w Trzebnicach.....	104
Fot. 35 Droga nieprzejezdna w Brunowie.....	104
Fot. 36 Droga gruntowa w Ogrodzisku	107
Fot. 37 Droga gruntowa w Żabicach.....	107
Fot. 38 Droga utwardzona w dobrym stanie w Michałowie.....	109
Fot. 39 Droga gruntowa w Parchowie	110
Fot. 40 Bełły słomy w Żabicach	111
Fot. 41 Bydło na pastwisku w Michałowie.....	112
Fot. 42 Punkt selektywnej zbiórki odpadów w Rakowie	116
Fot. 43 „Dzikie wysypisko” w Ogrodzisku	118
Fot. 44 Śmieci w lesie w Brunowie	118
Fot. 45 Rów do modernizacji w Pogorzelskich	140
Fot. 46 Rów do modernizacji w Brunowie	142
Fot. 47 Rów do modernizacji w Szklarach Dolnych	142
Fot. 48 Droga do przebudowy w Trzebnicach.....	145
Fot. 49 Droga do przebudowy w Chocianowcu	145
Fot. 50 Droga do przebudowy w Chocianowcu	152
Fot. 51 Ciągniki na drodze wojewódzkiej w Brunowie	153
Fot. 52 Monokultura sosny w Michałowie.....	154
Fot. 53 Samosiew drzew w Michałowie.....	157
Fot. 54 Droga rowerowa na torze kolejowym Szklarach Górnych	170

LITERATURA I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Kondracki J. Geografia fizyczna Polski. PWN Warszawa 1978r.
2. Olszewski T. Geografia rolnictwa Polski. PWE Warszawa 1985.
3. Domański R. Leszczycki S. Geografia Polski – społeczno-ekonomiczna. PWN Warszawa 1992r.

7. Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2002r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Wrocław 2002r.
8. Ustawa z dnia 26 marca 1982r o scaleniu i wymianie gruntów (Dz. U. 89.58.349 – tekst jednolity).
9. Ustawa z dnia 4 listopada 2004r o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa Dz. U. Nr 281, poz.2772).
10. Ustawa z dnia 26 marca 1982r o scalaniu i wymianie gruntów (tekst jednolity Dz.U. z 2014r poz. 700 ze zmianami)
11. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. z 2017r poz. 519)
12. Ustawa z dnia 11 kwietnia 2003r o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz. U. Nr 64, poz.592).
13. Ustawa z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. z 2015 poz. 497)
14. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 poz. 909 z późn. zm.)
15. Ustawa z dnia 18 lipca 2001r Prawo wodne (tekst jednolity Dz.U.z 2017r poz. 1121)
16. Ustawa z dnia 25 czerwca 2009r o rolnictwie ekologicznym (Dz.U z 2017r poz. 1054)
17. Studia nad rozwojem Dolnego Śląska - zeszyt 5 (12) 2001. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego. Wrocław 2001r,
18. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Polski. Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa. Puławy 1981r,
19. MPZP z 2005 roku dla wsi: Jabłonów, Michałów, Ogrodzisko, Raków, Żabice,
20. MPZP z 2013 roku dla wsi: Brunów, Chocianowice, Parchów, Pogorzelska Szklary Dolne, Trzebnice, Trzmielów,
21. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Chocianów 2013r
22. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004 – 2020r
23. Strategia rozwoju Gminy Chocianów na lata 2014 – 2020r
24. Plan rozwoju lokalnego gminy Chocianów na lata 2004 – 2006 z perspektywą do 2015r
25. Plan gospodarki niskoemisyjnej gminy Chocianów na lata 2016 – 2021,
26. Projekt urzędniowo – rolny wsi Brunów – DBGiTR Wrocław 2015r,
27. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce – Białowieża 2005r,

28. Program małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim – Wrocław 2006r,
29. Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLB020005 Bory Dolnośląskie,
30. Mapa sozologiczna, arkusze: Chocianów M-33-20D - Główny Urząd Geodezji i Kartografii, „Gepol” Poznań 1998r,
31. Mapa sozologiczna, arkusze: Przemków M-33-20B - Główny Urząd Geodezji i Kartografii, „Gepol” Poznań 1998r,
32. Mapa hydrograficzna, arkusze: Chocianów M-33-20D - Główny Urząd Geodezji i Kartografii, „Gepol” Poznań 1998r.
33. Mapa hydrograficzna, arkusze: Przemków M-33-20B - Główny Urząd Geodezji i Kartografii, „Gepol” Poznań 1998r.
34. „Województwo Dolnośląskie”- mapa administracyjno- turystyczna 1 : 225 000, BiK.
35. „Bory Dolnośląskie – mapa turystyczna 1 : 60 000 galileos
36. Mapa glebowo – rolnicza w skali 1:5000. WBGiTR we Wrocławiu, Wrocław 1979r,
37. Lista polskich obszarów „Natura 2000” – Internet, strony Ministerstwa Środowiska,
38. Ortofotomapa – Geoportal- strony internetowe,
39. Mapy melioracyjne z GW Wody Polskie we Wrocławiu,
40. Baza BDOT10k - Baza Danych Obiektów Topograficznych, skala 1:10 000, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego,